KNUT HAMSUN

PAN

Din însemnările locotenentului Thomas Glahn

VICTORIA

Postea unei iubiri

Traducere din limba norvegiană de
Valeriu Munteanu

„Celebritatea la care a ajuns Knut Hamsun după ce i
s-a decernat Premiul Nobel pentru literatură mi-a dat o mare satisfacţie personală; după părerea mea, niciodată această distincţie nu a fost mai meritată.“

THOMAS MANN

PAN

Din însemnările locotenentului Thomas Glahn

I[1]

În ultimul timp m-am gândit mereu la zilele fără noapte ale verii din ţinutul Nordland. Mă gândesc la ele, la cabana în care am locuit şi la pădurea care se întindea îndărătul ei. Apoi încep să aştern în scris unele lucruri, ca să-mi mai omor timpul şi să mă distrez. Zilele trec foarte încet; nu reuşesc să le fac să se scurgă atât de repede pe cât aş dori; totuşi, duc o viaţă dintre cele mai vesele. Sunt mulţumit de toate – şi cei treizeci de ani ai mei nu înseamnă nicidecum o vârstă apăsătoare. Cu câteva zile în urmă, am primit două pene trimise de departe, de o persoană care nu mi le datora, două pene învelite într-o coală de hârtie de corespondenţă marcată cu o coroană şi pecetluită cu ceară. M-a buourat foarte mult să văd nişte pene de o culoare atât de diabolic de verde. Încolo, nu sufăr de nimic, afară doar de dureri reumatice, care apar din când în când în piciorul stâng, consecinţele unei răni provenite de la o împuşcătură. Dar rana s-a vindecat de mult.

Îmi amintesc că în urmă cu doi ani mi se părea că timpul trece foarte repede, cu mult mai repede decât acum; aproape că s-a scurs o vară întreagă până să-mi dau bine seama de aceasta. Acum doi ani, în 1855 – dar despre asta scriu doar pentru plăcerea mea – mi s-a întâmplat ceva sau poate am visat numai. Am uitat multe amănunte ale acestor întâmplări, fiindcă aproape nu m-am mai gândit la ele de atunci; îmi aduc totuşi aminte că nopţile erau foarte luminoase. De asemenea, că aproape toate mi se păreau neobişnuite atunci; anul avea douăsprezece luni, dar noaptea era lumină ca ziua şi pe cer nu se zărea nicio stea. Iar oamenii pe care-i întâlneam erau ciudaţi; erau altfel decât cei pe care-i cunoşteam de mai înainte; câteodată era suficientă o singură noapte ca să se transforme din

1 Cititorul va găsi o notă bio-bibliografică asupra lui Knut Hamsun în volumul „Foamea“, apărut în aceeaşi colecţie o dată cu volumul de faţă.

copii în oameni maturi în toată puterea cuvântului. Nu erau niciun fel de farmece la mijloc, dar nu mai văzusem înainte ceva asemănător. Vă asigur că nu.

Într-o casă mare, văruită în alb, jos, pe ţărmul mării, am întâlnit o persoană care m-a preocupat un timp. Dar acum nu-mi mai aduc mereu aminte de ea, ba aş putea chiar să spun că am uitat-o de tot; în schimb, îmi amintesc de toate celelalte, de strigătul păsărilor de mare, de vânătoarea mea în pădure, de nopţile mele, de toate ceasurile calde ale verii. De altfel, persoana amintită am cunoscut-o numai datorită unei simple întâmplări; fără acea întâmplare, nu mi-ar fi rămas în memorie nici măcar o singură zi. Din cabana mea puteam să zăresc o puzderie de insule, ostroave şi stânci, o parte a mării, câteva piscuri de munţi în zarea albastră, iar în spatele cabanei se întindea pădurea, o pădure nesfârşită. Eram plin de bucurie şi de recunoştinţă pentru parfumul rădăcinilor, al frunzişului şi faţă de mireasma pătrunzătoare a pinilor, care aminteşte de mirosul de măduvă; numai în pădure îmi regăseam liniştea, echilibrul sufletesc, numai aici îmi refăceam forţele. Cutreieram în fiecare zi dealurile împădurite, însoţit de Esop, şi nu doream nimic decât să pot continua să merg aşa zi de zi, cu toate că pe jos încă era zăpadă şi mult noroi. Singurul meu prieten era Esop; acum o am pe Cora, dar pe vremea aceea îl aveam pe Esop, câinele pe care mai târziu l-am împuşcat.

Adesea, seara când după vânătoare mă întorceam la cabană, simţământul cald de a mă afla acasă mă străbătea din creştet până în tălpi, dându-mi fiori de plăcere; stăteam de vorbă cu Esop, spunându-i cât de bine ne merge. Aşa, spuneam eu, acum facem focul şi frigem o pasăre... ce părere ai? Iar după ce totul era gata şi după ce mâncam, Esop se târa la locul său, iar eu îmi aprindeam pipa, mă lungeam pe patul de campanie şi ascultam la foşnetul lin al pădurii. Vântul adia uşor spre colibă şi puteam auzi desluşit strigătul cocoşului de munte, departe, printre dealuri. Încolo, era linişte deplină.

De multe ori adormeam îmbrăcat şi nu mă trezeam decât după ce păsările de pe mare începeau să strige. Iar când priveam pe fereastră, zăream clădirile mari, albe ale portului, debarcaderele de la Sirilund, băcănia unde îmi cumpăram pâinea – apoi stăteam un timp şi mă minunam că mă aflu aici, într-o cabană, la marginea unei păduri din Nordland.

Lângă vatră, Esop îşi scutura trupul lung şi subţire făcând să-i zăngăne zgarda, căsca, dădea din coadă, iar eu mă sculam repede după aceste trei, patru ore de somn, odihnit şi tare bucuros.

Aşa au trecut multe nopţi.

II

N-are decât să plouă şi să fie furtună. Aceasta nu înseamnă neapărat un inconvenient. Adesea te poate cuprinde, chiar pe o zi ploioasă, o bucurie care să te facă să te izolezi şi să doreşti să păstrezi numai pentru tine această fericire intimă. Începi să priveşti drept înainte, din când în când râzi discret şi apoi te uiţi şi în jur. La ce te gândeşti oare? Un geam curat într-o fereastră, o rază de soare care pătrunde prin acest geam, o perspectivă spre un pârâiaş sau poate un petic de azur printre nori. Nu e nevoie de mai mult.

În alte momente, nici măcar întâmplările cele mai neobişnuite nu reuşesc să te scoată din toropeală; poţi chiar în mijlocul unei săli de bal să rămâi indiferent, să nu iei parte la ceea ce se întâmplă în jur. Căci izvorul tuturor supărărilor şi bucuriilor se află în noi înşine.

Îmi aduc aminte de o zi anumită. Coborâsem la mare. M-a surprins ploaia şi m-am refugiat sub un adăpost pentru bărci. Am fredonat puţin, dar fără bucurie şi fără melodie, numai ca să mai treacă timpul. Esop era cu mine; s-a aşezat ciulind urechile; am încetat să mai fredonez şi am început să ascult şi eu; afară se aud voci, se apropie oameni. O întâmplare, ei bine, o întâmplare foarte firească!

Doi domni şi o fată intră în mare grabă sub acoperişul sub care stăteam şi eu. Ei îşi spun râzând:

— Repede! Aici ne putem adăposti până va sta ploaia!

M-am ridicat.

Unul dintre domni avea plastronul de la cămaşă nescrobit şi acesta atârna acum, după ce fusese înmuiat de ploaie, ca un sac; în plastron era înfiptă o agrafă cu diamante. Purta ghete lungi, ascuţite, care îi dădeau puţin aspectul unui dandy. L-am salutat, era domnul Mack, l-am recunoscut, negustorul de la care cumpăram pâine. Mă invitase odată chiar la el acasă, dar nu fusesem încă.

— A, lume cunoscută! spuse el, zărindu-mă. Ne duceam spre moară şi am fost nevoiţi să ne întoarcem din drum. Ce vreme! Dar când mai veniţi la Sirilung, domnule locotenent? Apoi mi-l prezentă pe domnul cel mic, cu barbă neagră, care-l însoţea: un medic din comuna vecină.

Fata îşi ridică puţin voalul şi începu să vorbească încet cu Esop. M-am uitat la jacheta ei; după căptuşeală şi după butoniere am putut să-mi dau seama că era revopsită. Domnul Mack mi-a prezentat-o: era fiica sa, Edvarda.

Edvarda mi-a aruncat o privire prin voal, apoi a continuat să vorbească în şoaptă cu câinele şi i-a citit numele pe zgardă.

— Aşa, te cheamă Esop… doctore, cine-a fost Esop? Nu-mi mai aduc aminte decât că a scris fabule. Nu era cumva din Frigia? Eu nu mai ştiu…

Un copil, o fată de şcoală. M-am uitat la ea, era înaltă, dar încă neîmplinită, cam de vreo cincisprezece, şaisprezece ani, cu mâini lungi, bronzate; fără mănuşi. Poate că tocmai în după-amiaza aceea căutase într-o enciclopedie la „Esop“ ca să se pună la punct cu acest capitol.

Domnul Mack m-a întrebat cum merge cu vânătoarea. Ce vânam de preferinţă? Îmi putea oricând pune la dispoziţie una dintre bărcile sale, nu aveam decât să-i spun. Doctorul nu a scos niciun cuvânt. La plecarea lor, am observat că doctorul şchioapătă puţin şi că se foloseşte de un baston.

Am luat-o spre casă în aceeaşi dispoziţie fadă şi am început să fredonez cu indiferenţă. Această întâlnire sub adăpostul pentru bărci nu-mi făcuse nicio impresie deosebită; lucrul de care îmi aminteam cel mai bine era plastronul înmuiat de ploaie al domnului Mack, în care era înfiptă o agrafă cu diamante – udată şi aceea – şi fără o strălucire deosebită.

III

Afară, în faţa cabanei, se afla o piatră mare, cenuşie; părea că mă priveşte cu prietenie, ca şi când m-ar vedea când sosesc şi m-ar recunoaşte. Când plecam dimineaţa, treceam bucuros prin faţa pietrei, şi mi se părea că las în urmă un prieten bun, care mă aşteaptă până la întoarcere.

Sus, în pădure, începea vânătoarea. Poate împuşcam ceva, poate nu…

Dincolo de insule se întindea marea, într-o nemişcare apăsătoare. O priveam adesea de sus, de pe culmea dealurilor; când vremea era liniştită, corăbiile parcă nu înaintau deloc; puteam vedea uneori aceeaşi pânză timp de trei zile în şir, mică şi albă ca un pescăruş plutind pe ape. Dar de îndată ce vântul îşi schimba direcţia, munţii din depărtare deveneau aproape invizibili, se apropia furtuna, furtună dispre sud-vest, iar eu asistam la acest spectacol măreţ. Totul părea învăluit în fum. Pământul se învălmăşea cu cerul, marea se ridica zvârcolindu-se într-un bizar dans aerian, desemnând siluete de oameni, cai şi fanioane care fluturau. Stăteam adăpostit sub o stâncă şi mă năpădeau o sumedenie de gânduri, eram cuprins de o tot mai puternică încordare sufletească. Dumnezeu ştie, îmi ziceam, la ce-mi va mai fi dat să fiu martor astăzi şi de ce marea mi se deschidea în faţa ochilor. Poate că în momentul acesta zăresc centrul pământului, unde totul se agită, totul fierbe; Esop era neliniştit şi din când în când îşi ridica botul adulmecând; parcă era în pragul unei boli; îi tremurau picioarele. Fiindcă nu-i spuneam nimic, se aşeză jos, la

picioarele mele, holbându-se şi el la mare. Nu se auzea nimic care să semene a voce omenească, niciun cuvânt, nimic, în afară de tumultul descătuşat al elementelor. Departe, în larg, se zărea o stâncă izolată. Apa mării îmbrăţişa stâncă izbind-o cu furie şi se urca în sus ca o spirală dementă, ca un zeu al mării, care parcă ieşise şiroind din adâncuri spre a contempla universul, împrăştiind spumă în toate direcţiile, cu părul şi barba învârtejindu-i-se în jurul capului ca o roată; apoi se cufunda din nou în abis.

Iar în toiul furtunii, un vaporaş negru ca un cărbune înainta spre ţărm…

După-amiază, când am coborât pe chei, vaporaşul cel negru intrase în port; era vasul-poştă. Pe chei se aflau o mulţime de oameni veniţi să ureze bun-sosit oaspetelui rar; am observat că toţi, fără excepţie, aveau ochii albaştri. Afară de această asemănare însă, ei se deosebeau total unii de alţii. Ceva mai la o parte stătea o fată cu un batic alb de lână pe cap; avea părul negru ca pana corbului, contrastând puternic cu baticul cel alb. Se uită curioasă la mine, la hainele mele de piele, apoi la arma mea; când i-am adresat câteva cuvinte, s-a jenat şi şi-a întors privirile în altă parte. I-am spus: Ar trebui să porţi mereu baticul ăsta alb, te prinde bine. În acelaşi moment s-a apropiat de ea un bărbat cu mâinile şi picioarele mari, purtând o cămaşă de Islanda, şi spunându-i „Eva“. După toate aparenţele, era fiica lui. Îl cunoşteam pe acest om greoi: era fierarul, fierarul din localitate. Cu câteva zile înainte, îmi schimbase închizătorul la una din puştile mele…

Iar ploaia şi vântul îşi îndeplineau menirea, topind încetul cu încetul toată zăpada. Câteva zile a fost vreme mohorâtă şi rece; ramurile putrede trosneau, iar ciorile se adunau în cârduri mari şi croncăneau. Dar asta nu a ţinut mult; într-o dimineaţă, soarele care până atunci nu se arătase, a răsărit dincolo de pădure. Când văd soarele răsărind, mă străbate din creştet până în tălpi o rază de bucurie. Îmi arunc puşca pe umăr cu un sentiment de tăcut triumf.

IV

În vremea aceea nu duceam lipsă de vânat; împuşcam tot ce doream: iepuri, cocoşi de munte, găinuşe – iar dacă se întâmpla să fiu jos, la ţărmul mării, şi dădeam de vreo pasăre de apă, o vânam şi pe aceea. Erau vremuri bune, zilele erau lungi şi aerul curat. Mă echipam pentru câte două zile şi plecam în munţi până sus, pe culmi, unde întâlneam laponi cu reni. Aceştia îmi dădeau caş, nişte roţi mici de caş, gras, mirosind a ierburi. Am fost acolo în mai multe rânduri. Când mă înapoiam acasă, împuşcam de fiecare dată câte o pasăre şi o puneam în raniţă. Apoi îl legam pe Esop. Jos, la depărtare de o milă, zăream marea; pereţii stâncilor erau uzi şi înnegriţi de apa care curgea în şuviţe fine, picurând într-una cu aceeaşi melodie. Când mă aşezam să contemplu acest tablou, susurul apei în cădere, care se auzea până departe în creierul munţilor, făcea să-mi treacă timpul mai repede. Îmi spuneam: acum melodia asta se scurge nesfârşită în monotonia sa, şi nimeni nu o aude, nimeni nu se gândeşte la ea, totuşi ea continuă la infinit! Când auzeam acest murmur, nu mi se mai părea că munţii erau pustii. Adesea, se întâmplau următoarele: un tunet puternic zguduia pământul, apoi dintr-o stâncă se desprindea un bloc, care se prăbuşea în mare lăsând îm urmă o dâră groasă de praf ca un fum; în acelaşi moment, Esop îşi ridica botul şi adulmeca mirat mirosul de încins, cu care nu era obişnuit. Acolo unde apa provenită din zăpadă făcuse crăpături în stâncă era destul o împuşcătură sau chiar şi numai un strigăt puternic spre a desprinde un bloc mare de stâncă şi a-l face să se prăbuşească…

Trecea o oră, poate şi mai mult – timpul se scurge atât de repede! Apoi îl dezlegam pe Esop, aruncam tolba pe celălalt umăr şi porneam spre casă. Ziua era pe sfârşite. Jos, în pădure, regăseam fără greutate vechea mea cărare cunoscută, o fâşie îngustă, cu cotituri dintre cele mai ciudate. Lăsam în urma mea o cotitură după cealaltă, fără grabă, căci acasă nu mă aştepta nimeni; mergeam liber ca

un stăpân, treceam prin această pădure paşnică fără nici cea mai mică grabă. Toate păsările tăceau, doar cocoşul de munte cânta în depărtare; de altfel, el cânta totdeauna.

Ieşind din pădure, am zărit două persoane care mergeau înaintea mea; le-am ajuns din urmă: una era domnişoara Edvarda – am recunoscut-o şi am salutat-o – în spatele ei mergea doctorul. A trebuit să le arăt puşca; mi-au cercetat busola, tolba; i-am poftit la cabana mea şi mi-au făgăduit că vor veni într-o zi.

Se înserase. M-am întors acasă şi am aţâţat focul, am fript o pasăre şi am cinat. Mâine e iar o zi…

Linişte şi tăcere peste tot. Stau răsturnat pe pat până târziu şi privesc afară, pe fereastră. O strălucire feerică învăluia pământul şi pădurea; soarele asfinţise şi colorase orizontul cu o lumină roşie, densă, care stătea nemişcată în zare, ca untdelemnul. Cerul era senin peste tot; îmi cufundam privirile în această mare imensă şi aveam senzaţia că privesc centrul universului, că inima îmi bate cu căldură la contactul cu acest spaţiu vid, ca şi când s-ar afla într-un loc foarte prielnic. Dumnezeu ştie, îmi ziceam, de ce seara orizontul se colorează în violet şi auriu. Poate că acolo sus, în sânul universului, este vreo sărbătoare, o festivitate măreaţă, cu acompaniament de muzică stelară şi cu plimbări cu bărcile pe fluvii. Aşa pare să fie! Apoi închideam ochii şi îmi închipuiam că sunt şi eu într-una din acele bărci – şi prin minte îmi treceau tot felul de gânduri.

Aşa au trecut câteva zile…

Hoinăream prin împrejurimi şi observam cum zăpada se transforma în apă şi cum gheaţa se topea. Zile întregi nu trăgeam nici un singur foc de armă, dacă aveam destule provizii în cabană; în timpul liber hoinăream fără să mă gândesc de cât ce repede trecea timpul. Oriîncotro îmi îndreptam paşii, erau la fel de multe de văzut şi de auzit; totul se transforma de la o zi la alta, până şi sălciile şi ienupărul aşteptau parcă primăvara. Câteodată mă duceam până la moară, care era încă prinsă într-o carapace de gheaţă: dar de jur-împrejur, pământul era bătucit de cine

ştie câţi ani, arătând că oamenii veniseră cu sacii de grâne în spinare şi măcinaseră conţinutul lor. Treceam pe acolo ca printre oameni, iar pe pereţi erau zgîriate multe litere şi date care arătau diferiţi ani.

V

Oare să mai scriu? Nu, nu! Doar încă puţin, pentru plăcerea mea şi pentru că – povestind cum a sosit primăvara acum doi ani şi cum arăta pământul atunci – fac ca timpul să pară mai scurt. Mai întâi, pământul şi marea au început să aibă un anumit parfum, asemănător mirosului de sulf al frunzişului vechi, care putrezea în pădure. Coţofenele zburau cu rămurele în cioc şi îşi făceau cuiburi. După câteva zile, pâraiele s-au umflat şi au început să vină spumegând la vale; apoi a apărut ici şi colo câte un fluture, iar pescarii se înapoiau acasă de prin locurile unde îşi aruncaseră năvoadele. Cele două iahturi ale negustorului soseau pline cu peşte şi ancorau în faţa celei mai mari dintre insule. Aceasta se umplea de animaţie, de neîncetatul du-te-vino al oamenilor care urmau să usuce peştele. Toate acestea le vedeam bine de la fereastra mea.

Dar până la cabană nu ajungea niciun fel de zgomot; de fapt, continuam să rămân tot singur. Din când în când, trecea câte cineva: astfel, într-o zi, am văzut-o pe Eva, fiica fierarului; îi apăruseră câţiva pistrui pe nas.

— Unde te duci? am întrebat-o.

— În pădure, răspunse ea încet. Avea o funie în mână, ca să lege lemnele, iar pe cap avea baticul alb de lână. M-am uitat după dânsa, dar ea nu şi-a întors privirile.

Apoi, până să mai văd iarăşi pe cineva, au trecut câteva zile.

Primăvara era tot mai aproape şi pădurea arbora un veşmânt de culoare deschisă. Era o mare plăcere să vezi sturzii care stăteau în vârful copacilor, priveau spre soare şi ţipau; adesea mă sculam încă de la ora două noaptea ca să iau şi eu parte la bucuria ce cuprindea păsările şi celelalte

animale când răsărea soarele.

Primăvara ajunsese desigur şi la mine – şi simţeam cum sângele îmi pulsa puternic prin vine, zvâcnind ca nişte paşi energici. Stăteam în cabană şi mă gândeam să fac o „revizie“ a uneltelor mele de pescuit; totuşi, nu mă urneam deloc; parcă pusese stăpânire pe mine un presentiment plăcut şi totodată nedesluşit. Deodată, Esop se ridică de jos, se opri în loc şi lătră scurt. Spre cabană veneau mai multe persoane. Mi-am scos în grabă cascheta. La uşă se şi auzea vocea domnişoarei Edvarda. Fata şi doctorul veneau să-mi facă vizita amicală pe care mi-o făgăduiseră.

— Da, este acasă, am auzit-o spunând. Apoi s-a apropiat şi mi-a întins mâna fără niciun fel de fasoane, întocmai ca o fetiţă. Am treout pe aici şi ieri, dar nu eraţi acasă, spuse ea.

S-a aşezat pe patul meu de campanie, pe pătură, şi s-a uitat în jur prin încăpere; doctorul a luat loc lângă mine pe banca cea lungă. Am discutat de unele şi de altele. Le-am vorbit despre speciile de vânat ce se aflau în pădure şi le-am arătat pe care dintre acestea nu aveam voie să le mai vânez fiindcă erau ocrotite. În momentul de faţă era oorotit cocoşul de munte.

Doctorul nu a spus nici de data aceasta prea multe: dar când a dat cu ochii de cutia mea cu praf de puşcă, pe care se afla figura unui Pan, a început să explice mitul legat de acest zeu.

— Dar, spuse Edvarda pe neaşteptate, ce o să aveţi de mâncare dacă, la un moment dat, toate animalele var fi ocrotite?

— Peşte, am răspuns eu. Mai ales peşte. De mâncare se găseşte oricând ceva.

— Dar puteţi să veniţi şi să mâncaţi la noi, spuse ea. Anul trecut a stat în cabana dumneavoastră un englez; venea şi el de multe ori şi lua masa la noi.

Edvarda mi-a aruncat o privire şi eu i-am aruncat o privire Edvardei. În momentul acela am simţit că se îndreaptă spre mine ceva asemănător unui salut mângâios şi fugar. Asta se datora primăverii şi unei zile foarte senine,

mi-am zis mai târziu. În plus, îi admiram şi sprâncenele arcuite. Ea a mai spus ceva şi cu privire la locuinţa mea. Îmi căptuşisem pereţii cu tot felul de piei şi pene de păsări; pe dinăuntru, cabana semăna cu un bârlog. Ea a încuviinţat comparaţia.

— Da, este ca un bârlog, făcu ea.

Întrucât în momentul acela nu aveam nimic să le ofer oaspeţilor, am propus să le frig o pasăre, pe care apoi urmau s-o mănânce cu mâna, ca vînătorii. Aceasta ar putea să fie amuzant.

Şi m-am apucat să frig pasărea.

Edvarda povestea despre englez. Era un om mai în vârstă şi ciudat, care vorbea singur. Era catolic

— Şi oriunde mergea, lua cu el o carte mică de rugăciuni, cu litere negre şi roşii.

— Nu era cumva irlandez? întrebă doctorul.

— Irlandez?

— Desigur, dacă era catolic.

Edvarda roşi, bâlbâi ceva şi-şi întoarse privirile în altă parte.

— Ei da, poate că era irlandez.

Şi din momentul acela, vioiciunea i-a dispărut. Mi-a părut rău de Edvarda şi, vrând să dreg lucrurile, am spus:

— Fireşte, aveţi dreptate, era englez; irlandezii nu vin în Norvegia.

Ne-am înţeles ca într-o zi să facem o plimbare cu barca şi să vedem locul unde se usucă peştele…

După ce, la plecare, îmi condusesem oaspeţii mei o bucată de drum, m-am întors şi am început să-mi repar uneltele de pescuit. Năvodul stătuse atârnat în cuiul de la uşă şi mai multe ochiuri se stricaseră din cauza ruginii; am ascuţit câteva cârlige şi am înnodat firul la capul undiţei. Cât de greu era să fac ceva astăzi! Prin cap îmi treceau tot felul de gânduri, mi se părea că făcusem o greşeală că o lăsasem pe Edvarda să şadă pe patul de campanie, în loc să-i ofer loc pe canapea. Dintr-o dată, mi-au apărut înaintea ochilor faţa şi gâtul ei creol; şorţul şi-l legase puţin mai jos,

ca să aibă talia mai lungă, cum era la modă; expresia de ingenuitate a degetelor ei mă înduioşase şi cele câteva cute de la articulaţii erau pline de gingăşie. Avea o gură mare, cu buzele foarte roşii.

M-am ridicat, am deschis uşa şi am ascultat atent. Dar nu am auzit nimic. De altfel, ce aş fi putut să aud? Am închis din nou uşa; Esop a venit spre mine din culcuşul său. Îmi vedea neliniştea. Deodată, m-am gândit că aş putea să dau fuga după domnişoara Edvarda, s-o rog să-mi dea puţină sfoară de mătase ca să-mi repar năvodul; nu era numai un pretext, puteam să-i şi arăt ochiurile ruginite ale acestuia. Apucasem să ies pe uşă, când mi-am adus aminte că în cutia cu muşte aveam destulă sfoară de mătase. Atunci m-am întors – încet şi descurajat că aveam sfoară de mătase.

În cabană se răspândise adierea unui suflu străin; când am intrat, mi s-a părut că nu mai sunt singur acolo.

VI

Cineva m-a întrebat dacă mă duc la vânătoare, căci timp de două zile, cât a fost la pescuit, nu a mai auzit niciun foc de armă tras de mine. I-am spus că nu mai vânasem nimic, că stăteam acasă până când mi se vor termina toate proviziile.

A treia zi, m-am dus la vânătoare. Pădurea înverzise, mirosea a humă şi a frunziş tânăr, iar din muşchiul pişcat de ger răsăreau acum fire de ceapa-ciorii. Eram cam nervos şi m-am aşezat de mai multe ori. De trei zile nu mai văzusem decât un singur om: pescarul pe care îl întâlnisem în ajun. Mi-am zis: poate că deseară, când mă întorc acasă, o să dau pe neaşteptate de cineva la marginea pădurii, în locul unde ultima dată o întâlnisem pe domnişoara Edvarda şi pe doctor. Se prea putea ca ei să se plimbe din nou pe acolo. Dar de ce mă gândeam oare tocmai la ei? Am împuşcat o pereche de găinuşe – şi una, am gătit-o îndată; după aceea, l-am legat pe Esop.

Am mâncat întins jos, pe pământul uscat. Pe deasupra

întregii regiuni domnea linişte, întreruptă când şi când doar de o adiere slabă de vânt şi de ciripitul vreunei păsărele. De jos, mă uitam la ramurile mlădioase care se legănau încet în bătaia vântului; curentul de aer ducea polenul de la o floare la alta şi umplea fiecare caliciu; întreaga pădure era într-o stare de încântare... O omidă verde se târăşte, neobosită, în sus pe o cracă. Deşi are ochi, nu vede aproape nimic, adesea se ridică drept în sus şi tatonează în gol dacă nu cumva se loveşte de vreo piedică în drumul său; pare ca un cap de aţă verde, care cu împunsături rare coase un tiv de-a lungul crengii. Până seara poate că va ajunge la ţinta călătoriei sale...

Acelaşi calm tot timpul. Mă ridic şi fac câţiva paşi. Apoi mă aşed din nou şi, în sfârşit, plec iarăşi. Este cam pe la ora patru; când se face ora şase, o pornesc spre casă şi pe drum privesc în toate părţile dacă nu cumva îmi iese cineva în cale. Mai am două ceasuri, dar sunt încă de pe acum puţin neliniştit şi îmi adun cu degetele firele de iarbă neagră şi muşchiul de pe haine. Cunosc prea bine locurile pe unde trec, copacii şi pietrele stau singuratice tot acolo unde le ştiam; frunzişul uscat îmi foşneşte sub picioare. Freamătul monoton al pădurii, copacii şi pietrele atât de cunoscute încep să mă înduioşeze, mă simt copleşit de o recunoştinţă ciudată, mă confund cu tot ce e în jurul meu, iubesc totul. Iau de jos o ramură uscată, o privesc şi mă gândesc la ale mele; ramura este aproape putredă, coaja ei zbârcită mă impresionează, inima mi-e cuprinsă de înduioşare. Iar când mă ridic din nou să plec, nu arunc ramura prea departe, ci o pun pe pământ binişor; chiar şi jos, mi-e dragă; apoi o privesc încă o dată cu ochii umeziţi înainte de a o părăsi.

Între timp, se face ora cinci. Soarele m-a înşelat, am mers ziua întreagă tot spre apus şi poate că a luat-o cu o jumătate de ceas înaintea cadranului meu solar de lângă cabană. Sunt atent la toate acestea; în orice caz, mai am o oră până la şase; de aceea mă ridic din nou şi mai merg o bucată de drum. Iar frunzişul continuă să-mi foşnească sub

picioare. Şi aşa, trece încă o oră.

Văd jos, în vale, pârâul şerpuind şi moara cea mică, pe care în timpul iernii o blocase gheaţa. Mă opresc. Acum moara merge, zgomotul ei mă readuce la realitate. Mă opresc brusc şi spun cu glas tare: „Am întârziat!“ Mă străbate un fior de suferinţă; mă întorc îndată şi încep să merg spre casă, dar în tot timpul acesta sunt conştient că am întârziat. Încep să merg mai repede, să alerg; Esop îşi dă seama că este vorba de ceva deosebit; trage de curea, mă târăşte după el, respiră din greu; este foarte grăbit. Frunzele uscate foşnesc în jurul nostru… Dar când ajungem jos, la marginea pădurii, nu găsim pe nimeni; nu, totul este pustiu… nu aştepta nimeni.

„Nu e nimeni aici”, îmi zic. „Dar mă aşteptam la asta!…”

Nu m-am oprit locului, ci am pornit-o iarăşi la drum, copleşit de gânduri. Am trecut prin faţa cabanei şi am coborât la Sirilund – cu Esop, cu tolba şi cu puşca, cu tot ce aveam.

Domnul Mack m-a întâmpinat cu cea mai mare amabilitate şi m-a invitat să rămân la cină.

VII

Cred că sunt capabil să citesc puţin în sufletul altuia… Sau, poate, mă înşel… În anumite momente, am convingerea că văd ce se petrece în adâncul sufletului unui alt om, chiar dacă nu sunt dotat cu o inteligenţă deosebită. Ne aflăm într-o încăpere câţiva bărbaţi, câteva femei şi cu mine – şi mi se pare că ghicesc ce se petrece în sufletele acestor oameni, că ştiu ce gândesc ei despre mine. Din fiecare clipire a lor desprind un sens; câteodată, sângele le năvăleşte în obraji îmbujorându-i, altă dată se prefac că se uită în altă parte, dar continuă să tragă la mine cu coada ochiului. Nimic nu-mi scapă din toate acestea şi nimeni nu bănuieşte că eu citesc gândurile fiecăruia. De mai mulţi ani sunt convins că pot ghici gândurile tuturor oamenilor. Dar poate că totuşi mă înşel…

Am stat toată seara în salonul domnului Mack. Aş fi putut să plec îndată, căci nu găseam că e interesant să rămân acolo; dar oare nu venisem tocmai fiindcă toate gândurile mă atrăseseră acolo? Puteam să plec îndată? După cină am jucat whist şi am băut grog. M-am aşezat cu spatele spre interiorul încăperii, ţinându-mi capul aplecat; Edvarda trebăluia când prin cameră, când prin bucătărie. Doctorul plecase acasă.

Domnul Mack mi-a arătat cum funcţionează lămpile sale, primele lămpi cu parafină cunoscute în această regiune din nord – nişte exemplare superbe, cu picioare de plumb. Le aprindea personal în fiecare seară, spre a preveni orice accident. În câteva rânduri, a pomenit de bunicul său, consulul:

— Bunicul meu, consulul Mack, a primit această cataramă chiar din mâinile regelui Karl Johan, spuse domnul Mack, arătând cu degetul agrafa sa cu diamante. Soţia îi murise; mi-a arătat un portret al acesteia într-una din camerele vecine. Era distinsă, cu un surâs prietenos şi purta o bonetă de dantelă. În aceeaşi cameră era şi o bibliotecă, în care se aflau cărţi vechi franţuzeşti, probabil rămase moştenire. Volumele erau frumoase şi aurite şi un mare număr de posesori ai lor îşi semnaseră numele pe ele. Unele din aceste cărţi tratau subiecte ştiinţifice – domnul Mack era un erudit.

Pentru whist au fost chemaţi şi cei doi vânzători din prăvălie; aceştia jucau încet şi nesigur, socoteau cu exactitate punctele, dar cu toate acestea făceau greşeli. Unuia dintre ei i-a venit în ajutor Edvarda.

Am avut ghinionul să-mi răstorn paharul; foarte contrariat, m-am ridicat spunând:

— O, mi-am răsturnat paharul.

Edvarda a izbucnit în râs şi a răspuns:

— Asta vedem şi noi.

Toţi m-au asigurat, râzând, că nu face nimic. Mi s-a dat un şervet cu care să mă şterg şi am continuat să jucăm. Se făcuse ora unsprezece.

La un moment dat, am avut un sentiment vag de nemulţumire auzind râsul Edvardei; am privit-o şi am găsit că figura îi devenise inexpresivă şi nu prea frumoasă. În cele din urmă, domnul Mack a întrerupt jocul sub pretextul că cei doi vânzători trebuie să se ducă la culcare; apoi, rezemându-se de speteaza canapelei, îmi spuse că vrea să pună o firmă la faţada dinspre chei a casei şi m-a întrebat care ar fi, după părerea mea, culoarea potrivită. Subiectul mă plictisea; am răspuns, la întâmplare, să folosească negrul. Domnul Mack spuse îndată acelaşi lucru:

— Negru, chiar aşa m-am gândit şi eu. „Depozit de sare şi de butoaie goale” – cu litere mari, negre; aşa ar fi cel mai frumos… Edvarda, nu te duci la culcare?

Edvarda se ridică, ne întinse fiecăruia mâna şi, după ce ne ură noapte bună, se retrase. Noi am mai rămas încă un timp. Am vorbit despre calea ferată, care fusese terminată anul trecut, despre prima linie de telegraf, care nu fusese instalată. Dumnezeu ştie când o să fie adus telegraful şi aici, în nord! Pauză.

— Vedeţi, spuse domnul Mack, am ajuns cu încetul la vârsta de patruzeci şi şase de ani şi am încărunţit. Da, simt că îmbătrânesc. Mă vedeţi în timpul zilei şi mă credeţi tânăr: dar când vine seara şi rămân singur, mă simt foarte dărâmat. Atunci stau aici în cameră şi fac pasienţe. Ele reuşesc, fiindcă trişez un pic. Haha!

— Reuşesc fiindcă trişaţi puţin? întreb eu.

— Da.

Mi se părea că în momentul acela pot să-i citesc în ochi…

El se ridică, se îndreptă spre fereastră şi privi afară; stătea acolo, uşor adus de spinare; ceafa şi gâtul îi erau păroase. M-am ridicat şi eu. El se întoarse şi păşi spre mine, în ghetele sale lungi şi ascuţite; îşi înfipse degetele mari în câte unul din buzunarele vestei, bătând cu celelalte degete darabana pe şold. Şi-a reînnoit oferta de a-mi împrumuta o barcă, apoi mi-a întins mâna.

— Permiteţi-mi să vă însoţesc, spuse el şi stinse lămpile. Fac şi eu cu plăcere o plimbare, căci încă nu-i aşa de târziu.

Am ieşit.

Apoi îmi arătă drumul care trecea prin faţa casei fierarului şi spuse:

— Pe acolo. E mai aproape.

— Nu, am răspuns eu. Drumul cel mai scurt e pe la debarcader.

Am mai schimbat câteva cuvinte cu privire la aceasta, fără să putem cădea de acord. Eram sigur că am dreptate şi nu înţelegeam încăpăţânarea lui. În cele din urmă, el propuse ca fiecare să meargă pe alt drum, iar acela care va ajunge mai întâi să aştepte la cabană.

Am plecat. El dispăru curând în pădure.

Eu mergeam în ritmul meu obişnuit şi socoteam să ajung cu vreo cinci minute înaintea lui. Dar când am sosit la cabană, el mă aştepta acolo. Îmi spuse:

— Ei, vedeţi? Eu merg mereu pe drumul ăsta, căci e într-adevăr cel mai scurt.

L-am privit tot mai nedumerit; nu era încălzit, şi nu părea să fi fugit. Mi-a mulţumit că i-am ţinut de urât în seara aceea şi, luându-şi rămas bun, a plecat înapoi tot pe drumul pe care venise.

Am stat o clipă locului şi mi-am zis: Cât e de ciudat! Oare să mă fi înşelat atât de tare? Doar am mai umblat de multe ori pe drumurile acestea. Dar, omule, vezi că trişezi din nou! Oare nu a fost totul decât un pretext?

I-am văzut spatele dispărând din nou în pădure, în clipa următoare m-am luat după el, prudent şi repede, l-am văzut ştergându-şi transpiraţia tot timpul; aoum nu mai ştiam dacă totuşi înainte nu fugise. Acum mergea foarte încet şi eu nu-l slăbeam din ochi. S-a oprit în dreptul casei fierarului. M-am ascuns şi am văzut uşa deschizându-se şi pe domnul Mack intrând în casă.

Se făcuse ora unu; aceasta se putea vedea după culoarea mării şi cea a ierbii.

VIII

Au trecut câteva zile. Singurii mei prieteni erau pădurea şi nesfârşita singurătate. O, Doamne, Dumnezeule! Niciodată nu am căutat să fiu mai singur decât în prima din aceste zile. Se făcuse primăvară de-a binelea, prin poiene găseam scânteiuţe şi coada-şoricelului, şi se întorsese piţigoiul. Cunoşteam toate păsările. Din când în când, scoteam din buzunar două monede şi le zăngăneam ca să-mi mai alung singurătatea. Îmi ziceam: ce-ar fi dacă Diderik şi Iselin[2] şi-ar face apariţia, venind agale pe cărare?

Acum nu mai era noapte aproape de loc, soarele îşi cufunda discul în mare şi apoi reapărea îndată roşu, reînnoit, ca şi când s-ar fi reconfortat printr-o baie. Cât de minunat mă simţeam în aceste nopţi, nimeni nu-şi poate închipui. Să fi fost cumva Pan cocoţat în vreun copac, de unde îmi urmărea faptele şi gesturile? Oare îi era. burta deschisă şi se ghemuise atât de mult încât părea că bea din propriul său stomac? Dar toate acestea le făcea doar pentru ca să mă urmărească din priviri şi întregul copac se scutura de râsul său înfundat, după ce şi-a dat seama că nu-mi mai pot stăpâni gândurile. În întreaga pădure se auzeau tot felul de zgomote nedesluşite; păsările se chemau unele pe altele, semnalele lor umpleau văzduhul. Apoi, era anotimpul cărăbuşilor; zbârnâitul lor uşor se unea cu cel al fluturilor de noapte; în toate părţile pădurea părea străbătută de şoapte. Şi câte nu se puteau auzi! N-am dormit trei nopţi de-a rândul, m-am tot gândit la Diderik şi la Iselin.

Vezi, îmi ziceam, s-ar putea să vină. Iar Iselin îl va ademeni pe Diderik până la un copac şi-i va spune:

— Stai aici, Diderik, şi păzeşte-o bine pe Iselin, căci vreau ca vânătorul acela să-mi lege încălţările.

Iar vânătorul sunt eu – şi Iselin îmi va face un semn cu ochiul, ca să înţeleg. Iar când ea se apropie, inima mea înţelege totul şi bate nebuneşte. Nu are nimic pe sub rochie şi mâna îmi lunecă pe trupul ei.

---

2 Diderik şi Iselin, personaje ale unor legende scandinave.

— Leagă-mi încălţările! spune ea şi obrajii i se îmbujorează. Îndată după aceea îmi şopteşte aproape de gură, de buze: O, nu-mi legi încălţările, iubitule, nu-mi legi… nu-mi legi?…

Soarele se cufundă îm mare şi apoi se ridică din nou, roşu, reînnoit, ca şi când ar fi fost în adâncuri şi şi-ar fi potolit setea. Iar aerul este plin de şoapte.

După un ceas, Iselim îmi şopteşte cu buzele lipite de ale mele:

— Acum trebuie să te las.

Şi în timp ce se îndepărtează îmi face semne, iar obrajii îi sunt încă mereu îmbujoraţi; obrajii ei delicaţi şi extaziaţi.

Dar Diderik se depărtează cu câţiva paşi de copac şi spune:

— Iselin, ce-ai făcut? Am văzut totul.

Ea răspunde:

— Ce-ai văzut, Diderik? N-am făcut nimic rău.

— Iselin, am văzut ce-ai făcut, spuse el din nou. Am văzut totul.

Apoi râsul ei argintiu şi vesel răsună din pădure; pleacă amândoi
mai departe; ea jubilând şi plină de păcat. Dar încotro pleacă? Spre primul cavaler care le va mai ieşi în cale, tot vânător şi acesta.

Era miezul nopţii. Esop reuşise să se dezlege şi zburda de unul singur, îi auzeam lătratul sus pe culme şi până când, în sfârşit, l-am prins din nou, se făcuse ora unu. Deodată apăru o păstoriţă; împletea un ciorap, fredona un cântec dulce şi se uita în jur. Dar unde îi era turma? Şi ce căuta în pădure la miezul nopţii? Nimic. Nimic. Poate că venise acolo din pricina neliniştii, ori de bucurie. Mi-am zis: l-a auzit pe Esop lătrând şi ştia că sunt în pădure.

Când a ajuns în dreptul meu, m-am ridicat şi am privit-o: era atât de subţirică şi de tânără! Esop o privea şi el.

— De unde vii? am întrebat-o.

— De la moară, răspunse ea.

— Dar ce-ai făcut la moară aşa de târziu? Nu ţi-e frică să

umbli prin pădure noaptea târziu, tânără şi subţirică precum eşti?

Ea râse şi răspunse:

— Nu sunt atât de tânără, am nouăsprezece ani. Dar nu putea să fie de nouăsprezece ani, eram convins că îşi dăduse cu doi ani mai mult decât avea, şi că de fapt nu avea decât şaptesprezece. Dar de ce mi-o fi spus că e mai în vârstă?

— la loc, am zis, şi spune-mi cum te cheamă. Ea s-a aşezat lângă mine şi, roşind, mi-a spus că o cheamă Henriette.

Am întrebat-o:

— Ai un iubit, Henriette, şi te-a îmbrăţişat vreodată?

— Da, răspunse ea, râzând puţin jenata.

— De câte ori până acum?

Ea tace.

— De câte ori? repet eu.

— De două ori, spune ea încet.

O trag la piept şi o întreb:

— Cum te-a îmbrăţişat? Aşa?

— Da, şopti ea tremurând.

Între timp, s-a făcut ora patru.

IX

Am avut o conversaţie cu Edvarda.

— O să plouă în curând, am spus.

— Cât e ora? a întrebat ea.

M-am uitat la soare şi am răspuns:

— Aproape de cinci.

Ea a întrebat:

— Puteţi să vedeţi asta aşa de precis după soare?

— Da, am răspuns eu, pot.

Pauză.

— Dar când nu vedeţi soarele, cum ştiţi cât e ora?

— Atunci mă orientez după alte lucruri. După flux şi reflux, după iarbă, care la o anumită oră se culcă, după

cânteoul păsărilor, care se schimbă: unele păsări încep să cânte abia după ce altele au încetat. Apoi mai văd cât este ora şi după florile care se închid spre amurg, după frunze, care sunt de un verde când deschis, când închis; şi-apoi am şi intuiţia timpului.

— Aşa! făcu ea.

Mă temeam să nu înceapă ploaia şi fiindcă nu voiam s-o mai reţin în mijlocul drumului, am dat să-mi pun cascheta. Atunci Edvarda m-a oprit brusc cu o nouă întrebare: voia să ştie de ce sunt, de fapt, aici, de ce mă duc la vânătoare, de ce una, de ce alta. E adevărat că vânez doar atâta cât am nevoie pentru hrană şi că pe Esop îl las să se odihnească?

Roşise şi avea o figură smerită. Am înţeles atunci că i se vorbise despre mine şi că întrebările pe care mi le punea îi fuseseră sugerate de cineva. Chipul ei de copil părăsit m-a mişcat; mi-am adus aminte că nu are mamă; braţele ei subţiri îi dădeau o înfăţişare necăjită. Încercam un sentiment de compătimire.

I-am spus că, bineînţeles, nu vânez de dragul de a ucide, ci pentru ca să am ce mânca. De pildă, astăzi am nevoie de un cocoş de munte; nu împuşc doi, ci numai unul. De ce să vânez mai mulţi? Trăiam în pădure, eram fiul pădurii. Începând de la întâi iunie va fi oprit şi vânatul găinuşelor şi al iepurilor, aşa încât aproape că nu mai aveam ce să vânez; ei bine, o să încep să pescuiesc. O să împrumut barca pe care mi-o promisese tatăl ei şi o să ies în larg. Fără îndoială că nu eram vânător numai de dragul de a ucide, ci pentru ca să-mi petrec tot timpul în pădure. Mă simţeam bine acolo: mâncam întins pe jos, nu şezând pe un scaun, şi nu trebuia să mă tem că-mi răstorn paharul. În pădure îmi permiteam orice; puteam, dacă voiam, să mă culc pe spate şi să închid ochii; în pădure puteam să spun tot ce voiam. Când îmi venea să vorbesc tare, mi se părea că aud o voce răsunând din însăşi inima pădurii…

Întrebând-o dacă înţelege toate acestea, ea mi-a spus că da.

Observând că îşi ţinea ochii aţintiţi asupra mea, am

continuat:

— Dacă aţi şti câte văd eu în timp ce mă aflu afară, în natură! Se poate, de pildă, ca în timpul iernii, să zăresc în zăpadă urme de găinuşe. Ceva mai departe urmele dispar, fiindcă păsările şi-au luat zborul. Dar dârele lăsate de aripi în zăpadă îmi indică încotro să mă îndrept ca să găsesc vânatul. Asemenea descoperiri au, de fiecare dată, ceva nou pentru mine. Apoi, toamna, se pot vedea adesea stele căzătoare. Ce? îmi zic în singurătatea mea, oare lumea asta a ajuns să fie cutremurată de convulsiuni?... Se prăbuşeşte chiar sub ochii mei? Iar mie mi s-a dat prilejul să văd o stea căzătoare. Apoi, vara, poate că pe fiecare frunză se găseşte câte o mică vietate; unele sunt fără aripi, nu pot zbura şi trebuie să trăiască şi să moară pe frunza pe care s-au născut. Închipuiţi-vă! Câteodată văd musca albastră. Toate acestea trec neobservate de alţii şi nu ştiu dacă dumneavoastră le înţelegeţi.

— Da, da, le înţeleg.

— Câteodată privesc iarba şi poate că iarba mă priveşte şi ea, cine ştie? Mă uit la un singur fir, poate că el freamătă uşor şi, desigur, asta e ceva. Îmi zic: iată un fir de iarbă care palpită! Iar dacă mă uit la un pin, poate că văd o creangă, care mă face să mă gândesc şi la ea puţin. Apoi, câteodată, în timpul plimbărilor mele, mi se întâmplă să întâlnesc şi oameni.

Mă uit la dânsa; stă puţin aplecată înainte şi ascultă. Nu o mai recunosc. Este atât de atentă încât uită de sine, faţa i se face urâtă, are o expresie năucă, buza îi atârnă mult în jos.

— Aşa! spune ea şi se iridică.

Cad primele picături de ploaie.

— Plouă, spun.

— Da, adevărat, plouă, zise şi ea şi o luă îndată.

N-am condus-o acasă, a mers singură: iar eu am luat-o la picior ca să ajung cât mai repede la cabană. După câteva minute a început să plouă puternic. Deodată aud pe cineva fugind după mine, mă opresc şi văd că este Edvarda.

Obrajii i se îmbujoraseră şi zâmbea.

— Am uitat, spuse ea gâfâind de oboseală. Mâine facem o plimbare în insula unde se usucă peştele. Vine şi doctorul… aveţi timp?

— Mâine? Da, am timp.

— Uitasem, spuse ea din nou şi zâmbi.

Când a plecat, m-am uitat la picioarele ei subţiri, frumoase, udate de ploaie. Ghetele îi erau scâlciate.

X

Îmi aduc încă bine aminte de o anumită zi. De ziua în care pentru mine a venit vara. Soarele începuse să strălucească încă de cu noapte şi până dimineaţa zbicise pământul; după ultima ploaie, aerul se făcuse curat şi plăcut.

După-amiaza m-am dus la debarcader. Apa era cu totul liniştită, puteam să aud conversaţia şi râsetele fetelor şi băieţilor de pe insulă care lucrau la uscatul peştelui. Era o după-amiază veselă.

Duceam cu noi coşuri pline de merinde şi de băuturi; eram un grup numeros, împărţit în două bărci, iar femeile tinere îmbrăcaseră rochii de culoare deschisă. Eram atât de mulţumit, încât fredonam o melodie.

Când am luat loc în barcă, mi-am pus întrebarea de unde era oare tot acest tineret. Veniseră fiicele prefectului şi ale medicului de circumscripţie, câteva guvernante, fetele pastorului. Le vedeam pentru prima dată; cu toate acestea, ele s-au arătat atât de amabile faţă de mine, ca şi când aş fi fost o cunoştinţă veche. Cum nu mai ieşisem de mult în lume, am făcut câteva greşeli, ca de pildă de a le tutui, în mai multe rânduri, pe aceste domnişoare; dar ele nu mi-am luat-o în nume de rău. De câteva ori am spus „dragă” sau „draga mea” dar am fost scuzat şi pentru aceasta şi toţi se purtau în aşa fel încât parcă nu ar fi băgat de seamă.

Domnul Mack purta, ca de obicei, o cămaşă cu plastronull nescrobit şi broşa cu diamante. Părea să fie într-o dispoziţie

minunată – şi le strigă celor din cealaltă barcă:

— Aveţi grijă de coşurile cu sticle, zăpăciţilor! Doctore, răspunzi de sticle!

— Se-nţelege, răspunse doctorul. Chiar numai aceste două strigăte peste apă de la o barcă la cealaltă aveau pentru mine o nuanţă de sărbătoare şi veselie.

Edvarda purta rochia din ajun, ca şi când nu ar mai fi avut sau nu ar fi vrut să îmbrace alta. Încălţămintea era de asemenea aceeaşi. Mi s-a părut că mâinile ei nu erau chiar curate; în schimb, îşi pusese o pălărie cu pene nou-nouţă. Jacheta vopsită şi-o adusese ca să şadă pe ea.

La dorinţa domnului Mack, în momentul în care am păşit pe ţărm am tras un foc de armă – de fapt, două focuri: câte unul pe fiecare ţeavă; apoi am strigat toţi ura. Am urcat în insulă; oamenii care uscau peştele ne-au salutat, iar domnul Mack a stat puţin de vorbă cu muncitorii săi. Apoi ne-am răspândit care încotro. Am cules margarete, iarba-osului şi piciorul-cocoşului, pe care le-am pus la butoniere; cineva a găsit şi clopoţei.

Iar stoluri întregi de păsări de apă ţipau de sus, din aer şi de pe ţărm.

Ne-am aşezat pe iarbă în dreptul unor mesteceni pitici, cu coaja albă; coşurile fură desfăcute, iar domnul Mack destupă sticlele. Rochii de culoare deschisă, ochi albaştri, ciocnit de pahare, marea, pânzele albe... Am şi cântat puţin.

Iar obrajii se îmbujorau.

După o oră, toată fiinţa mea e plină de bucurie; chiar şi lucrurile fără importanţă mă impresionează; un voal flutură pe o pălărie, fire de păr se desprind de la locul lor, două pleoape se închid. Sunt mişcat. O, ce zi, ce zi!

— Domnule locotenent, am auzit că aveţi o cabană nostimă.

— Da, un cuib... Doamne! chiar după pofta inimii mele. Veniţi, domnişoară, într-o zi şi faceţi-mi o vizită. Cabana mea n-are pereche. Iar în spatele ei se întinde o pădure mare.

O altă fată se apropie şi mă întreabă amabil:

— Nu aţi mai fost până acum aici, în nord?

— Nu, răspund eu. Dar cunosc totul. Noaptea stau faţă în faţă cu munţii, cu pământul şi cu soarele. De altfel – nu vreau să exagerez – totuşi, cât de minunată e vara aici! Ea apare într-o noapte, pe neaşteptate, când toţi dorm… Iar dimineaţa vezi că a sosit! M-am uitat pe fereastră şi am văzut-o… Am două ferestre mici.

Acum se apropie o a treia fată. Vocea şi mâinile ei mici sunt pline de farmec. Cât de încântătoare sunt de altfel toate aceste fete! Cea de a treia spune:

— Vreţi să facem un schimb de flori? Asta aduce noroc.

— Da, zic eu întinzând mâinile, să schimbăm flori. Vă mulţumesc pentru idee. Cât de drăguţă sunteţi; aveţi o voce fermecătoare – am ascultat-o tot timpul, de când am sosit aici.

Dar ea strânge mai puternic la piept buchetul de clopoţei şi spune scurt:

— Ce vă priveşte? Nu m-am adresat dumneavoastră.

Aşadar, nu mie mi se adresase. Eram dezolat că făcusem o gafă, doream să fiu din nou acasă, departe, în cabana mea, unde numai vântul stătea de vorbă cu mine.

— Iertaţi-mă, spun eu.

Celelalte fete se uită una la alta şi apoi se îndepărtează ca să nu mă simt prea jenat. Chiar în momentul acela, o fată se apropie vertiginos, în văzul ituturor: era Edvarda. Vine drept la mine şi, rostind câteva cuvinte, îmi sare de gât, mă îmbrăţişează cu putere şi apoi mă sărută de mai multe ori pe buze. De fiecare dată spune ceva, dar nu desluşesc ce. Nu înţeleg nimic din toată această comportare, inima mi se opreşte o clipă în loc, nu mai simt decât privirile ei arzătoare. Când îmi dă drumul, sânii ei mici palpită puternic. Rămâne mai departe pe loc, cu faţa şi cu gâtul bronzat, înaltă şi subţire, cu ochii scânteietori, fără să-i pese absolut de nimic şi de nimeni. Toţi o privesc. Pentru a doua oară mă farmecă sprâncenele ei negre, care descriu un arc înalt pe frunte.

Dar, pentru Dumnezeu, fata asta m-a sărutat în văzul tuturor!

— Ce se întâmplă, domnişoară Edvarda? întreb eu, auzind în acelaşi timp cum îmi bate inima; parcă-mi palpită ceva în gât şi mă împiedică să vorbesc desluşit.

— – Nimic, răspunde ea. Aşa am vrut eu. Nu face nimic.

Îmi scot cascheta şi, în timp ce o privesc pe Edvarda, îmi dau părul de pe frunte cu un gest mecanic. Oare nu face nimic? mă întreb.

În momentul acela se aude vocea domnului Mack din cealaltă parte a insulei; el spune ceva, dar nu putem desluşi; mă gândesc cu bucurie că măcar domnul Mack nu a auzit nimic. Ce bine că se afla tocmai de cealaltă parte a insulei! Aceasta mă linişteşte, mă apropii de ceilalţi şi spun, râzând şi prefăcându-mă indiferent:

— Vă rog să-mi iertaţi purtarea de adineauri; eu însumi sunt dezolat. Am profitat de momentul în care domnişoara Edvarda voia să schimbe flori cu mine pentru ca s-o jignesc; o rog atât pe dânsa cât şi pe dumneavoastră toţi să mă iertaţi. Vă rog să vă puneţi în situaţia mea: trăiesc singur, nu sunt obişnuit cu domnişoarele; iar, pe deasupra, am băut şi vin. Nici cu acestea nu sunt obişnuit. Vă rog să fiţi îngăduitori cu mine.

Am râs şi m-am prefăcut indiferent faţă de această bagatelă, pentru ca s-o fac uitată; dar în sinea mea numai chef de râs nu aveam. Cuvintele mele nu păreau să fi produs nicio impresie deosebită asupra Edvardei; ea nu a încercat să ascundă nimic, nu a căutat de loc să şteargă impresia penibilă pe care o produsese purtarea ei extravagantă. Dimpotrivă, a continuat să rămână în apropierea mea şi să mă privească tot timpul. Iar din când în când îmi şi vorbea. Mai târziu ne-am jucat de-a văduva care-şi caută un nou soţ.

— Îl aleg pe locotenentul Glahn. Nu vreau altul.

— La naiba, dar mai taci o dată, fată! i-am spus în şoaptă, bătând cu piciorul în pământ.

Pe faţa ei s-a ivit o expresie de surpriză – apoi a schiţat o

strâmbătură îndurerată şi a zâmbit jenată. Am fost adânc mişcat; durerea de a fi singură ce i se putea citi din priviri şi întreaga ei făptură delicată acţionau asupra mea cu un farmec irezistibil. Am simţit că mă îndrăgostesc de ea şi i-am luat mâna lungă şi subţire într-a mea.

— Mai târziu! am spus. Nimic altceva acum. Putem doar să ne revedem mâine.

XI

În timpul nopţii l-am auzit pe Esop ridicându-se din culcuşul lui şi mârâind; l-am auzit prin somn. Dar cum tocmai visam ceva despre vânătoare, mârâitul acesta s-a îngemănat cu visul meu şi nu m-a trezit de-a binelea. Când, pe la orele două, am ieşit din cabană, prin iarbă se vedeau urmele unui picior de om; de bună seamă, cineva trecuse mai întâi pe la o fereastră şi apoi pe la cealaltă. Apoi urmele se pierdeau din nou pe drum în jos.

Mi-a ieşit în cale cu obrajii îmbujoraţi, cu o figură strălucitoare.

— M-ai aşteptat? întrebă ea. Mi-a fost frica nu cumva să fii nevoit să mă aştepţi.

Nu aşteptasem, îmi ieşise înainte pe drum.

— Ai dormit bine? făcui eu. Aproape că nu ştiam ce să spun.

— Nu, nu am dormit bine, am stat trează. Apoi mi-a povestit că nu a dormit toată noaptea, ci a şezut într-un fotoliu ţinând ochii închişi. Mai târziu a făcut şi o plimbare.

— Cineva a fost pe lângă cabana mea astă-noapte, am spus eu. Dimineaţa am văzut urme în iarbă.

Atunci obrajii i se aprind, mă ia de mână – acolo, pe drum – şi tace. O privesc, apoi spun:

— Ai fost poate dumneata?

— Da, răspunde, strângându-se la pieptul meu. Sper că nu te-am trezit, am umblat cât am putut de uşor. Da, eu am fost. Am vrut să fiu încă o dată aproape de tine. Mi-eşti drag.

XII

O întâlneam în fiecare zi, da, în fiecare zi. Mărturisesc adevărul: îmi făcea mare plăcere s-o întâlnesc, pot chiar să spun că inimii mele îi crescuseră parcă aripi ca să zboare spre dânsa. Se împlinesc doi ani de atunci; acum mă gândesc la toate numai când îmi face plăcere. Toată această aventură mă amuză, mă destinde. Cât despre cele două pene verzi, o să vă dau amănunte mai târziu.

Aveam mai multe locuri unde ne întâlneam: lângă moară, pe drum, ba chiar în cabana mea. Ea venea oriunde doream. „Bună ziua!" spunea – ea totdeauna mai întâi – iar eu răspundeam „bună ziua!"

— Eşti vesel azi, cânţi, îmi spune, cu ochii scânteietori.

— Da, sunt bucuros, răspund. Ai o pată acolo, pe umăr, de praf, poate de noroi; vreau s-o sărut... da, lasa-mă s-o sărut. Tot ce-i al tau mă interesează din cale-afară; sunt atât de îngrijorat din pricina ta. Azi-noapte nici nu am dormit.

Şi era adevărat; multe nopţi suferisem de insomnie.

Ne plimbăm pe drum, unul lângă altul.

— Ce părere ai despre mine? Mă port aşa cum doreşti? Poate vorbesc prea mult? Nu-i aşa? Spune-mi tot ce gândeşti. Câteodată am o presimţire că n-o să se termine cu bine...

— Ce n-o să se termine cu bine?

— Povestea noastră. N-o să se termine cu bine. Fie că mă crezi, fie că nu, uite, acum când merg, mă ia cu friguri; mă trece un fior rece pe spinare numai cât mă apropii de tine. Asta e de fericire.

— Da, tot aşa mi se întâmplă şi mie, răspund, şi eu mă înfior numai cât te zăresc. Dar fii liniştită, totul o să meargă bine. Şi acum, să te bat puţin pe spate, ca să te încălzeşti.

Mă lasă, nu chiar entuziasmată, s-o bat pe spate; lovesc puţin mai tare, doar în glumă, râd şi întreb dacă ajută.

— O, nu! Renunţă la gentileţea de a mă bate pe spate!

Ce nuanţă de dezolare în aceste cuvinte: „Renunţă la gentileţea…”

Am continuat să ne plimbăm mai departe, pe drum. Să se fi supărat puţin pe mine pentru gluma mea? Ia să vedem! Şi am început să povestesc:

— Îmi aduc aminte de ceva. Odată, la o plimbare cu sania, o fată şi-a scos fularul alb de mătase de la gât şi mi l-a legat mie de gât. Seara i-am spus: Fularul ţi-l dau înapoi mâine; vreau să-l dau mai întâi la spălat. Nu, spuse ea, dă-mi-l acum, vreau să-l păstrez aşa cum este, aşa cum l-ai avut dumneata. Şi i l-am dat. După trei ani am întâlnit-o din nou. Fularul? am întrebat eu. Îl adusese. Era tot în hârtia în care-l împachetase şi tot nespălat. Am văzut cu ochii mei.

Edvarda m-a privit pieziş.

— Da. Şi apoi, ce s-a mai îmtâmplat?

— Nu s-a mai întâmplat nimic, dar cred că a fost un gest frumos.

Pauză.

— Unde-i fata aceea acum?

— În străinătate.

Nu am mai vorbit despre aceasta. Dar când a fost să plece acasă, a spus:

— Noapte bună. Lasă, nu te mai gândi la fata aceea, vrei? Eu nu mă gândesc decât la tine.

Am crezut-o; vedeam bine că este sinceră în ceea ce spune şi asta îmi era destul. Mergeam în urma ei.

— Îţi mulţumesc, Edvarda, am spus. Apoi am adăugat, cu toată căldura inimii: eşti mult prea bună cu mine. Îţi sunt recunoscător că îmi primeşti dragostea. Dumnezeu să te răsplătească. Desigur că mulţi alţii pe care i-ai putea avea sunt mai buni decât mine. Dar eu sunt al tău, atât de fără rezerve al tău; ţi-o jur pe sufletul meu nemuritor. Dar la ce te gândeşti? Ai lacrimi în ochi.

— Nu-i -nimic, răspunse ea. Mi s-a părut ciudat când ai spus că Dumnezeu să mă răsplătească. Spui lucruri atât de… Cât de mult te iubesc.

Apoi, chiar acolo, în drum, mi-a sărit pe neaşteptate de

grumaz şi m-a sărutat fierbinte. După ce am rămas singur, am intrat adânc în pădure ca să mă ascund, să fiu singur cu fericirea mea. Apoi am alergat din nou înapoi până în drum, să văd dacă nu cumva cineva m-a observat că am intrat în pădure. Dar nu am văzut pe nimeni.

XIII

Nopţi de vară: marea calmă, iar în păduri linişte deplină. Niciun strigăt, niciun pas pe cărări; inima îmi era plină ca după un vin reconfortant.

Prin fereastră intră fără zgomot molii şi fluturi-sfincşi, atraşi de lumina focului şi de mirosul cărnii de pasăre prăjită. Se lovesc de tavan cu un zgomot surd, îmi zboară bâzâind pe lângă urechi de mă trec fiori reci şi se aşază pe cutia cu praf de puşcă atârnată pe perete. Îi privesc mai de aproape; stau tremurând şi se uită la mine, mai sunt printre ei şi fluturi înrudiţi cu cei de mătase şi molii. Descopăr că unii seamănă cu panseluţele.

Ies din cabană şi ascult. Nimic, niciun zgomot, totul doarme. Miriade de insecte, de aripi ce vibrează, fac ca aerul să strălucească. Mai departe, la marginea pădurii, creşte feriga şi omagul; iarba-neagră este tocmai în floare şi mie îmi plac florile ei mici. Mulţumesc lui Dumnezeu pentru fiecare floricică pe care am văzut-o; ele au fost ca nişte trandafiri mici presăraţi în calea mea şi plâng de dragoste pentru ele. Undeva, în apropiere, cresc garoafe sălbatice; nu le văd, dar le simt parfumul.

Acum, în orele nopţii, în pădure floriile albe îşi deschid subit corola, respiră. Iar fluturi păroşi se cufundă între frunze şi fac ca întreaga plantă să tremure. Trec de la o floare la alta; acestea parcă sunt cuprinse de o euforie a simţurilor… Flori căzute pradă unei beţii erotice – le văd cum se îmbată.

Câţiva paşi uşori, respiraţie omenească, un „bună seara” vesel.

Îi răspund, apoi mă las jos, îi îmbrăţişez genunchii şi

rochia modestă.

— Bună seara, Edvarda! spun încă o dată, sfârşit de fericire.

— Cât de mult mă iubeşti! şopteşte ea.

— Cât de recunoscător îţi sunt! răspund. Eşti a mea şi inima mi se opreşte parcă pe loc ziua întreagă şi se gândeşte la tine. Eşti cea mai frumoasă fată de pe acest pământ. Adesea roşesc de bucurie când îmi amintesc că te-am sărutat.

— De ce eşti atât de îndrăgostit de mine în seara asta? întrebă ea.

Din nenumărate pricini. De altfel, era destul să mă gândesc la ea, ca să mă simt îndrăgostit. Privirea aceasta de sub sprâncene arcuită în sus, pe frunte şi pielea aceea brună, delicată!

— Cum să nu te iubesc! îi mulţumesc până şi fiecărui arbore, că eşti sănătoasă. Odată, la un bal, o fată şedea pe scaun, căci nimeni nu o invita la dans. Nu o cunoşteam, dar figura ei mă impresionase şi atunci am invitat-o eu. Dar ea a dat din cap în semn de refuz. „Nu dansaţi, domnişoară?” am întrebat-o. Atunci mi-a răspuns: „închipuiţi-vă, tatăl meu era un om atât de frumos, iar mama de o frumuseţe rară. S-au iubit cu pasiune… Iar eu, eu sunt şchioapă.”

Edvarda mă privi lung.

— Să şedem, spusie ea.

Ne-am aşezat pe pajiştea de iarbă-neagră. Apoi ea începu:

— Ştii ce a spus o prietenă a mea despre tine? Că ai o privire de animal sălbatic şi că atunci când te uiţi la ea, simte că o apucă nebunia… Zice că parcă ai atinge-o cu mâna.

Am simţit o uşoară bucurie, nu atâta fiindcă aceste cuvinte m-ar fi făcut vanitos, ci mai ales gândindu-mă la Edvarda. În fond, nu mă interesa decât un singur lucru – şi anume, ce părere avea ea, Edvarda, despre privirile mele. Am întrebat-o:

— Ce prietenă e aceea?

— Nu-ţi spun, răspunse ea; dar e una dintre fetele care au fost acum câteva zile cu noi în insulă.

— Da, da, am spus.

Apoi am vorbit despre altceva.

— Tata pleacă zilele astea într-o călătorie în Rusia, spuse ea, şi în lipsa lui vreau să aranjez o plimbare. Ai fost în insulele Korholmer? O să ducem două coşuri cu sticle de vin. Vin şi fetele pastorului. Tata mi-a şi dat vinul. Dar nu-i aşa că n-o să te uiţi iar la prietena mea? Dacă nu-mi promiţi, atunci n-o invit.

Apoi, fără să mai spună altceva, mi se aruncă de gât uitându-mi-se ţintă în ochi şi respirând din greu. Privirea îi era întunecată.

M-am ridicat brusc şi, în încurcătura mea, nu am reuşit să spun decât:

— Va să zică, tatăl tău pleacă în Rusia.

— De ce te ridici atât de repede? întrebă ea.

Fiindcă e târziu, Edvarda, am spus. Acum florile albe se închid din nou. Răsare soarele, se face ziuă.

Am însoţit-o prin pădure, m-am oprit şi m-am uitat după ea; departe, jos, s-a întors şi cu o voce înăbuşită mi-a strigat „Noapte bună!” Apoi a dispărut. Chiar în momentul următor s-a deschis uşa la casa fierarului şi a ieşit un bărbat care purta cămaşă cu plastron alb. El a privit în jur; apoi, trăgându-şi pălăria mai adânc pe frunte, a luat-o spre Sirilund.

Strigătul de rămas bun al Edvardei îmi mai răsuna încă în urechi.

XIV

Bucuria te ameţeşte. Descarc un foc de armă şi un ecou de neuitat răsună de la un munte la celălalt, se răspândeşte departe, pe mare şi ajunge până la urechile unui barcagiu, extenuat de o noapte nedormită. Oare ce îmi pricinuieşte această bucurie? Un gând care îmi vine, o amintire, un zvon din pădure, o fiinţă omenească... Mă gândesc la ea, închid

ochii, mă opresc în drum gândindu-mă tot la ea, numărând minutele.

Mi-e sete şi beau apă din pârâu; apoi număr câteva sute de paşi înainte şi câteva sute de paşi înapoi; acum s-a făcut târziu, îmi zic.

S-a ivit vreo piedică? A trecut o lună – şi o lună nu este un timp chiar atât de îndelungat; nu s-a întâmplat inimic deosebit! Mi-e martor Dumnezeu că luna aceasta mi s-a părut scurtă. Dar câteodată nopţile sunt lungi şi, ca să treacă mai repede timpul, mă apuc să-mi înmoi cascheta în apa pârâului şi să o las apoi să se usuce.

Îmi calculam timpul după nopţi. Câteodată se întâmplă să treacă o noapte şi Edvarda să nu vină; odată nu a venit chiar două nopţi la rând. Nu se întâmplase nimic, dar mă gândeam că poate fericirea mea atinsese apogeul.

Sau poate nu-l atinsese încă?

— Edvarda, ai observat cât este de agitată pădurea în noaptea asta? Neîntrerupt se aud zgomote uşoare şi frunzele tremură. O pasăre cântă sus, pe deal – un piţigoi; de două nopţi stă în acelaşi loc şi caută să ademenească. Auzi un sunet monoton?

— Da. De ce mă întrebi dacă-l aud?

— Numai aşa. De două nopţi pasărea asta cântă la fel; iată ce voiam să-ţi spun… îţi mulţumesc, îţi mulţumesc fiindcă ai venit în seara asta, iubito! Te-am aşteptat să vii în seara asta sau mâine seară şi m-am bucurat că o să vii.

— Şi eu am aşteptat. Mă gândesc mereu la tine; am adunat şi am pus bine cioburile paharului pe care l-ai spart atunci… îţi mai aduci aminte? Tata a plecat
astă-noapte, încât scuză-mă că n-am venit; am avut atât de multe lucruri de împachetat şi atâtea să-i spun. Ştiam că mă aştepţi nerăbdător aici, în pădure, iar eu plângeam şi împachetam înainte.

Dar au trecut două nopţi, mi-am zis în gând. Oace ce-o fi făcut ea în aceste două nopţi? Şi de ce nu i se mai poate citi acum atât de multă bucurie în ochi ca înainte?

A trecut o oră. Piţigoiul amuţise, sus pe deal; pădurea

amorţise. Nu, nu se întâmplase nimic, totul era ca mai înainte; mi-a dat mâna şi mi-a spus noapte bună privindu-mă cu ochi de îndrăgostită.

— Pe mâine? am întrebat.

— Nu, mâine nu, răspunse ea.

Nu am insistat să-mi spună care este motivul refuzului.

— Mâine facem doar plimbarea noastră, spuse ea râzând. Mă gândeam să-ţi fac o surpriză, dar faci o figură atât de jalnică încât prefer să-ţi spun îndată. La început voiam chiar să-ţi trimit o invitaţie scrisă.

Parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă.

Ea a dat să plece şi a înclinat uşor din cap în semn de rămas bun.

Continuând să rămân în acelaşi loc, am întrebat-o:

— Cât timp a trecut de când ai adunat cioburile de sticlă şi le-ai pus bine?

— Cât a trecut de atunci?

— O săptămână? Două?

— Da, poate că sunt vreo două săptămâm. Dar de ce întrebi?… Uite, ca să-ţi spun drept, le-am adunat ieri.

Aşadar, le adunase ieri; ieri încă se gândea la mine! Totul era în ordine.

XV

Cele două bărci aşteptau. Ne-am îmbarcat îndată. Cântam şi discutam. Insulele Korholmer se aflau în larg, aşa că a fost nevoie de o bucată bună de vreme ca să vâslim până acolo. Între timp, ocupanţii uneia dintre bărci au început să stea de vorbă cu cei din a doua. Doctorul îmbrăcase haine deschise, de altfel ca şi fetele; nu-l văzusem niciodată atât de bine dispus; lua parte la conversaţie – de data aceasta nu mai era un spectator mut. Am avut impresia că băuse puţin şi că era vesel. Când am ajuns la ţărm, i-a întâmpinat pe cei prezenţi cu un discurs de bun sosit. Mi-a zis: uite că Edvarda l-a ales să fie amfitrion.

El s-a întreţinut cu fetele în modul cel mai amabil posibil. Faţă de Edvarda s-a arătat politicos şi afectuos, aproape patern şi cu nuanţe de pedantism pe care le observasem la el de atâtea ori. De pildă, când a spus, la un moment dat: „M-am născut în treizeci şi opt”, el a intervenit prompt: „Cred că vrei să zici o mie opt sute treizeci şi opt”. Când spuneam câte ceva, asculta politicos şi atent şi nu mă trata nici cu cea mai vagă nuanţă de dispreţ.

O fată s-a apropiat de mine şi m-a salutat. Nu am recunoscut-o, nu puteam să-mi aduc aminte de ea şi mi-am exprimat surpriza în câteva cuvinte, cea ce a făcut-o să izbucnească în râs. Era una dintre fiicele pastorului. Fusesem împreună în insula unde se usca peştele şi apoi o invitasem la cabana mea. Am stat de vorbă un timp.

A trecut o oră – sau două. Încep să devin indiferent, beau din vinul care mi se serveşte şi trec de la un grup la altul, stau de vorbă şi în dreapta, şi în stânga. Din nou mă fac vinovat de câteva gafe. Mă aflu pe un teren primejdios şi nu ştiu cum să răspund la o amabilitate; se întâmplă să vorbesc fără noimă sau să nu mai spun chiar nimic şi asta mă supără. Mai încolo, lângă piatra cea mare care slujeşte drept masă, şade doctorul şi gesticulează.

Suflet! Oare ce este sufletul? întrebă el. Fiica pastorului îl învinovăţise că este lliber-cugetător; dar nu are oare fiecare dreptul să gândească liber? Să ne închipuim că iadul e un loc situat undeva jos, sub pământ, iar diavolul şef de birou – ba nu, e de-a dreptul o maiestate. Vorbind despre tabloul din altarul bisericii din comuna vecină, el îl descrise astfel: un Crist, câţiva evrei şi evreice, apă prefăcută în vin; bine. Dar Cristos are un nimb în jurul capului. Ce este un nimb? Un cerc galben de butoi, care stă pe trei fire de păr…

Două dintre fete îşi împreună mâinile speriate. Dar doctorul se salvează din această situaţie neplăcută, întrebând pe un ton glumeţ:

— Nu-i aşa că ceea ce am spus e îngrozitor? Recunosc. Dar dacă spui de mai multe ori lucrul acesta, îl repeţi de şapte ori, de opt ori, şi apoi reflectezi niţeluş asupra lui,

atunci începe să sune mai suportabil… Domnişoarelor, vă rog să-mi permiteţi să beau în sănătatea dumneavoastră!

Apoi, aşezându-se în genunchi în faţa celor două fete, şi-a ridicat pălăria cu mâna stângă şi a golit paharul pe nerăsuflate. Marea sa siguranţă m-a entuziasmat. I-aş fi propus bucuros să ciocnim paharele, dar al lui era acum gol.

Edvarda îl urmărea din ochi. M-am apropiat de ea şi i-am spus:

— Azi ne mai jucăm de-a văduva?

Ea a tresărit puţin şi, ridicându-se, mi-a şoptit:

— Fii atent să nu mă tutuieşti aici.

De fapt, nici nu o tutuisem. M-am îndepărtat din nou.

A mai trecut o oră. Ziua era lungă, aş fi plecat de mult acasă, dacă am fi avut o a treia barcă; pe Esop îl lăsasem legat în colibă, poate că se gândea la mine. Cât despre Edvarda, ea nu se gândea de loc la mine, căci vorbea despre fericirea de a putea călători departe, în locuri necunoscute; în timp ce vorbea, obrajii i se îmbujoraseră şi, într-un rând, chiar a luat-o gura pe dinainte:

— Nimeni nu ar fi mai mult fericită decât mine în ziua…

— Mai fericită, o corectă doctorul.

— Cum? întreabă ea.

— Mai fericită.

— Nu înţeleg.

— Ai spus „mai mult fericită decât mine”.

— O! Scuză-mă! Nimeni nu va fi mai fericită decât mine în ziua în care o să mă pot îmbarca să plec într-o călătorie îndepărtată. Câteodată parcă aş dori să văd locuri despre care nici nu ştiu că există.

Dorea să călătorească departe, nu se mai gândea la mine! Vedeam pe figura ei că mă uitase. Ce mai calea-valea, lucrurile aşa stăteau; dar nu-mi era totuşi plăcut să-i citesc aceasta pe faţă. Iar minutele treceau penibil de încet. Am propus să ne întoarcem acasă, arătând că e târziu, că Esop mă aştepta, legat în cabană. Dar nimeni nu voia să plece.

Pentru a treia oară am intrat în vorbă cu fata pastorului; eram sigur că era aceea care vorbise despre privirea mea de animail sălbatic. Am băut împreună. Avea ochii foarte jucăuşi şi mă fixa aproape tot timpul.

— Nu credeţi, domnişoară, am întrebat-o, că aici oamenii seamănă cu vara dumneavoastră scurtă? Că sunt la fel de nestatornici şi de înşelători?

Vorbeam foarte tare şi făcea aceasta dinadins. Cu aceeaşi intensitate în glas am invitat-o din nou să-mi facă o vizită la cabană. „Dumnezeu o să vă răsplătească pentru asta", i-am spus şi mă şi gândeam ce aş putea să-i fac cadou, dacă ar veni. Nu vedeam ce altceva i-aş putea dărui în afară de cutia mea cu praf de puşcă.

Fata a promis că o să vie.

Edvarda stătea cu faţa întoarsă în altă parte, lăsându-mă să vorbesc după plac. Asculta ce vorbeau ceilalţi şi din când în când spunea şi ea câte un cuvânt. Doctorul le ghicea fetelor în palmă şi vorbea într-una; avea mâini mici şi fine; la un deget purta un inel. Simţindu-mă de prisos, am stat un timp mai la o parte, aşezat pe o piatră. Acum era după-amiază, târziu. Iată-mă stând acum aici singur, mi-am zis, şi cea care m-ar putea face să mă urnesc din locul acesta mă lasă în voia sorţii, De altfel, acum şi asta mi-e indiferent.

Sunt din ce în ce mai copleşit de un sentiment de părăsire. Conversaţia din spatele meu îmi răsuna în urechi şi o auzeam pe Edvarda râzând; m-am ridicat brusc şi m-am apropiat de grup. Sub impulsul agitaţiei mele lăuntrice, am spus:

— Tocmai mă gândeam că poate aţi vrea să vedeţi cutia mea cu muşte. Scuzaţi-mă că nu mi-am adus aminte de aceasta mai de mult. Fiţi amabili şi uitaţi-vă, îmi faceţi plăcere. Trebuie să vedeţi totul; am muşte roşii, altele galbene. În timp ce vorbeam, îmi ţineam cascheta în mână, dar mi-am dat seama că e nepotrivit şi atunci mi-am pus-o repede în cap.

Câteva clipe a fost o linişte desăvârşită. Nimeni nu lua cutia.

În cele din urmă, doctorul a întins mâna după ea şi a spus politicos.

— Da, să le vedem. Pentru mine a fost totdeauna un mister cum se pot fabrica muşte.

— Le fac singur, am spus eu plin de recunoştinţă.

Apoi am început să explic procedeul, care era foarte simplu: cumpăram pene şi le lipeam cât se putea mai bine; nu erau prea reuşite, dar erau numai pentru uzul personal. Se găseau şi muşte gata, foarte frumoase. Edvarda mi-a aruncat o privire indiferentă şi mie şi cutiei şi a continuat să stea de vorbă cu prietenele sale.

— Iată şi materialele, spuse doctorul. Uite ce pene frumoase!

Edvarda şi-a ridicat privirea.

— Cele verzi sunt frumoase, spuse ea; să le văd şi eu, doctore.

— Păstraţi-le, am spus eu atunci. Faceţi-mi, vă rog, plăcerea şi primiţi-le ca amintire.

Ea le-a privit – şi apoi a spus:

— Sunt ba verzi, ba aurii, după felul cum le ţii la soare. Da, le primesc, dacă vreţi să mi le daţi.

— Da, da, vi le dăruiesc.

Le-a luat.

Puţin după aceea, doctorul mi-a înapoiat cutia şi mi-a mulţumit. S-a ridicat şi a întrebat dacă nu cumva e cazul să ne gândim să plecăm. Am spus:

— Da, să plecăm, zău aşa. Am un câine acasă; da, am un câine, care-i prietenul meu şi care se gândeşte la mine. Când mă întorc, stă cu labele dinainte pe marginea ferestrei şi mă salută… Ziua de astăzi a fost minunată. Dar s-a terminat – şi-acum e cazul să plecăm… Vă mulţumesc tuturor.

Am aşteptat la debarcader ca să văd ce barcă alege Edvarda, cu gândul să mă urc în cealaltă. Dar, deodată, ea m-a strigat. Am observat cu mirare că faţa i se îmbujora. A venit la mine, mi-a întins mâna spunându-mi cu duioşie în glas:

— Mulţumesc pentru pene… Mergem în aceeaşi barcă, nu-i aşa?

— Dacă doriţi, am răspuns eu.

A luat loc pe bancă lângă mine; genunchiul ei mă atingea. M-am uitat la ea un moment; m-a privit şi ea. Îmi făcea plăcere că mă atinge cu genunchiul; începeam să mă simt despăgubit pentru ziua aceasta atât de penibilă şi să-mi recâştig buna dispoziţie, când, pe neaşteptate, ea îşi schimbă poziţia, întorcându-se cu spatele spre mine şi începând să stea de vorbă cu doctorul, care era la cârmă. Timp de mai bine de un sfert de oră nu am mai existat pentru ea. Atunci am făcut ceva de care îmi pare rău şi astăzi. Unul dintre pantofi îi alunecase din picior, l-am luat şi l-am aruncat departe, în apă, poate de bucuria că o simţeam iarăşi aproape sau poate din dorinţa de a mă afirma şi de a-i aduce aminte că existam – nu mai ştiu bine. Totul s-a petrecut foarte repede; nici nu mi-a mai rămas timp de reflectat; am dat urmare unui impuls de moment. Fetele au scos un ţipăt. Iar eu am rămas ca paralizat de ceea ce făcusem – dar la ce mai folosea acum? Fapta fusese săvârşită. Doctorul mi-a venit în ajutor strâgând: „Vâsliţi repede” şi îndreptând barca în direcţia pantofului; barcagiul a reuşit să-l prindă – udându-şi întreg braţul – tocmai în momentul în care pantoful era gata să se scufunde. Atunci mai multe voci din amândouă bărcile au strigat „ura!” pentru a marca această salvare impresionantă.

Ruşinat, simţeam cum obrajii îmi păleau în timp ce ştergeam pantoful eu batista. Edvarda l-a luat fără să spună un cuvânt. Abia după un timp, a remarcat:

— N-am mai văzut niciodată aşa ceva.

— Nu-i aşa că nu? am întrebat eu. Zâmbeam şi-mi făceam curaj, încercând totodată să las impresia că actul acesta stupid mi-ar fi fost dictat de un motiv anumit, că ar fi avut o cauză precisă. Dar ce cauză putea să existe? Pentru prima dată, doctorul m-a privit cu dispreţ.

A trecut un răstimp; bărcile alunecau spre casă, proasta

dispoziţie a grupului s-a risipit, am început să cântâm, ne apropiam de debarcader. Edvarda spuse:

— Ascultaţi, încă n-am băut tot vinul. Mai este destul. O să mai facem o petrecere, o să dansăm; dăm un bal în salonul nostru cel mare.

Când am ajuns la ţărm, am rugat-o pe Edvarda să mă scuze.

— Cât de mult doresc, am adăugat, să ajung o dată la cabana mea. Azi a fost o zi îngrozitoare.

— Zău? Pentru dumneavoastră asta a fost o zi îngrozitoare, domnule locotenent?

— Vreau să spun că v-am stricat plăcerea şi dumneavoastră şi mie. V-am aruncat pantoful în apă.

— Da, ciudată idee!

— Iertaţi-mă, am spus eu.

XVI

Ce putea să mi se întâmple mai rău decât atât? Am luat hotărârea să-mi păstrez calmul orice s-ar mai ivi. Dumnezeu mi-e martor. Oare eu fusesem acela care căutasem s-o întâlnesc? Nu, de o mie de ori nu. Doar o singură dată îi ieşisem în cale, când a trecut prin faţa cabanei. Ce vară ciudată mai era şi aici, în nord. Cărăbuşul încetase să mai zboare, iar oamenii deveneau din ce în ce mai enigmatici, deşi soarele strălucea zi şi noapte. Oare la ce se uitau ei cu ochii lor albaştri şi ce gânduri se frământau sub frunţile lor ciudate? De altfel, îmi erau indiferenţi. Mi-am luat undiţele şi am pescuit două zile, patru zile; în timpul nopţii stăteam lungit în cabană, cu ochii deschişi…

— Nu te-am mai văzut de patru zile, Edvarda.

— De patru zile, aşa-i. Dar am fost foarte ocupată. Vino şi vezi.

M-a condus în salonul cel mare. Mesele dispăruseră, scaunele erau înşirate de-a lungul pereţilor, fiecare lucru fusese mutat de la locul său; candelabrul, şemineul şi

pereţii erau decoraţi fantastic cu iarbă-neagră şi cu stofe de culoare mai mult închisă, luate din prăvălie. Pianul stătea într-un colţ. Acestea erau pregătirile ei pentru „bal”.

— Cum ţi se pare? m-a întrebat.

— Bizar, am spus eu.

Am ieşit din camera de dans.

Am spus:

— Ascultă, Edvarda, m-ai uitat cu totul?

— Nu te înţeleg, răspunse ea mirată. Doar vezi câte am făcut… Puteam să trec să te văd în timpul ăsta?

— Nu, desigur, am răspuns, nu puteai să vii. Eram nedormit, obosit peste măsură; nefiind în stare să mă stăpânesc, am spus şi lucruri nepotrivite. Nu, sigur că nu puteai veni. Dar aş fi vrut să spun… într-un cuvânt, s-a produs o schimbare, a intervenit ceva între noi… Nu pot să-ţi citesc pe figură ce anume. Ai o frunte pe care nu se pot citi gândurile, Edvarda. Acuma văd.

— Dar nu te-am uitat, strigă ea roşindu-se – şi deodată îşi petrecu braţul pe după al meu.

— Poate că nu m-ai uitat. Ori nu mai ştiu eu ce spun. Una din două,

— Mâine primeşti o invitaţie. Trebuie să dansezi cu mine. Ce-o să mai dansăm!

— Vrei să mă conduci o bucată de drum? am întrebat.

— Acum? Nu, nu pot. Trebuie să pice doctorul; îmi mai dă o mână de ajutor la ultimele pregătiri. Deci, găseşti că am aranjat camera bine aşa? Dar nu crezi că…

Afară opreşte o trăsură.

— Doctorul vine azi cu trăsura? întreb eu.

— Da, am trimis trăsura după el, am vrut să…

— Să-i cruţi piciorul suferind, da. Ei, am plecat. Bună ziua, bună ziua, domnule doctor. Mă bucur că vă văd din nou. Mereu sănătos şi bine… Vă rog să mă scuzaţi că plec.

Jos, la capătul scării, mi-am întors privirile; Edvarda stătea la geam şi se uita în urma mea – trăsese perdelele la o parte cu amândouă mâinile ca să vadă mai bine. Faţa îi era gânditoare. Pătruns de o bucurie ridicolă, mă

îndepărtez repede cu un pas uşor, cu privirea întunecată. Mi se părea că puşca e uşoară ca un baston de plimbare. O, dacă ar fi a mea, m-aş face un om cu adevărat bun, îmi ziceam. Am ajuns în pădure şi îmi continuam firul gândurilor: dacă ar fi a mea, aş sluji-o neobosit. Chiar dacă s-ar dovedi că nu este demnă de mine, chiar dacă
s-ar încumeta să-mi ceară imposibilul, aş face tot ce mi-ar sta în putinţă, bucurându-mă că este a mea... M-am oprit, m-am aşezat în genunchi şi am lins, umilit, câteva fire de iarbă de pe marginea drumului.

În cele din urmă, m-am simţit aproape sigur de reuşită. Schimbările pe care le observasem în ultimul timp în comportarea faţă de mine ţineau de felul ei de a fi. Stătea la fereastră şi mă urmărea cu ochii când plecam... ce putea să facă altceva? Bucuria parcă îmi întunecase minţile. Mai înainte îmi fusese tare foame, dar acum îmi trecuse.

Esop fugea înaintea mea; la un moment dat, începu să latre. Mi-am ridicat privirile, o femeie cu un batic alb stătea lângă cabană; era Eva, fiica fierarului.

— Bună ziua, Eva! am strigat.

Stătea lângă piatra cea cenuşie; avea obrajii roşii şi-şi sugea un deget.

— Tu eşti, Eva? Ce-i cu tine? am întrebat.

— M-a muşcat Esop, răspunse ea şi lăsă privirile în jos. M-am uitat la degetul ei. Se muşcase singură. Mă străfulgeră o bănuială şi o întreb:

— Mă aştepţi de mult?

— Nu, nu de mult, răspunse ea.

Apoi, fără ca vreunul din noi să mai spună ceva, am luat-o de mână şi am dus-o înăuntru, în cabană.

XVII

Mă întorceam ca de obicei de la pescuit şi m-am prezentat la bal cu puşca şi cu raniţa; e drept că-mi îmbrăcasem cel mai bun costum de piele. Era târziu când am ajuns la Sirilund, am auzit încă de departe vacarmul

petrecerii, iar la un moment dat şi voci strigând: „A sosit vânătorul, locotenentul!” Câţiva tineri m-au înconjurat, voind să vadă ce vânasem. Împuşcasem o pereche de păsări de apă şi pescuisem câţiva eglefini[3]. Edvarda mi-a urat zâmbind bun sosit; era îmbujorată, dansase.

— Primul dans, cu mine! spuse ea.

Am dansat. Nu s-a întâmplat nimic neobişnuit, am ameţit puţin, dar nu am căzut. În schimb, zgomotul cizmelor mele mă supăra; lăsasem chiar urme pe podeaua vopsită. Am hotărât să nu mai dansez, totodată bucuros că nu făcusem vreo boacănă şi mai mare.

Cei doi vânzători din prăvălia domnului Mack dansau mult. Tot aşa şi doctorul. În afară de aceştia mai erau prezenţi încă patru băieţi tineri, fiii pastorului şi ai medicului de district. Venise şi un comis-voiajor, în trecere prin Sirilund; acesta se remarca prin vocea lui plăcută; fredona melodiile de dans şi, din când în când, ţinea locul fetelor la pian.

Nu mai ştiu bine cum a trecut prima parte a serii; în schimb, ultimele ore ale acelei nopţi încă şi acum îmi sunt vii în amintire. Razele strălucitoare ale unui soare roşu-aprins intra tot timpul prin ferestre iar păsările dormeau pe ape. Ni s-a servit vin şi prăjituri, vorbeam tare şi cântam – râsul Edvardei răsuna argintiu şi degajat în toată încăperea. Dar de ce nu-mi mai adresa niciun cuvânt?

M-am apropiat de ea, vrând să-i spun ceva cât mai politicos; purta o rochie de culoare neagră – fără îndoială, rochia pe care o avusese la confirmare, căci îi rămăsese prea scurtă, dar la dans îi stătea totuşi bine, şi doream să-i spun aceasta.

— Rochia asta neagră… am început eu.

Dar Edvarda s-a ridicat şi, luând de mijloc pe una dintre prietenele sale, a plecat împreună cu aceasta. Manevra s-a repetat de mai multe ori. Bine, mi-am zis eu, în fond, ce importanţă are? Dar atunci de ce stă în fereastră şi ia un

3 Peşti care trăiesc în Marea Nordului şi în jurul coastelor Norvegiei.

aer trist când plec? La urma urmei, treaba ei…

O fată m-a invitat la dans. Edvarda şedea în apropiere şi eu am răspuns îndată, cu voce tare:

— Nu, căci o să plec chiar acum.

Edvarda îmi aruncă o privire întrebătoare şi spuse:

— Să plecaţi? Ei nu, n-o să plecaţi!

Mi-am muşcat buzele şi figura mi s-a întunecat.

Am făcut câţiva paşi spre uşă.

— Ceea ce aţi spus mi se pare semnificativ, domnişoară Edvarda.

Doctorul s-a aşezat în prag ca să-mi taie drumul, iar Edvarda a venit în grabă spre mine.

— Să nu mă înţelegeţi greşit, spuse ea cu multă căldură în glas. Am vrut să zic că sper că veţi pleca ultimul. Iar ora nu este decât unu… Auziţi, adăugă ea cu ochii strălucitori, i-aţi dat barcagiului o hârtie de cinci daleri, fiindcă mi-a salvat pantoful de la înec. A fost mult prea mult. Apoi a râs din toată inima şi s-a întors, rând pe rând, spre toţi cei prezenţi.

Am rămas cu gura căscată, dezarmat.

— Poate glumiţi, am spus eu în cele din urmă. Nu i-am dat luntraşului nicio hârtie de cinci daleri.

— Nu i-aţi dat? Ea a deschis atunci uşa de la bucătărie şi l-a chemat pe barcagiu înăuntru. Jakob, îţi aduci aminte de excursia noastră în insulele Korholmer? Atunci când mi-ai scăpat pantoful de la înec…

— Da, răspunse Jakob.

— Ai primit cinci daleri drept răsplată?

— Da, mi-aţi dat…

— Bine! Poţi să pleci.

Ce-o mai fi vrând şi cu acest şiretlic? mi-am zis. Are cumva de gând să mă umilească? N-o să reuşească. Apoi am spus tare şi răspicat:

— Vreau să fac cunoscut tuturora că aceasta ori este o greşeală ori o minciună. Niciun moment nu m-am gândit să-i dau luntraşului cinci daleri pentru pantoful dumneavoastră. Poate că ar fi trebuit să fac acest lucru…

dar până acum nu s-a întâmplat.

— Ei, şi acum să continuăm dansul, spuse ea încreţind uşor sprâncenele. De ce nu dansaţi?

Pentru asta îmi datoreşte o explicaţie, mi-am zis, şi căutam un prilej nimerit să-i vorbesc. Cum ea trecuse în camera de alături, am urmat-o acolo.

— În sănătatea dumneavoastră! am spus.

— Mi-e gol paharul, răspunse ea sec.

Şi totuşi, paharul era plin ochi.

— Credeam că paharul de acolo e al dumneavoastră.

— Nu, nu e al meu, spuse ea şi se întoarse, preooupată, spre vecinul ei.

— Atunci scuzaţi-mă, am spus eu.

Câţiva invitaţi au fost martori la această scenă.

Am spus, indignat:

— Totuşi, îmi datoraţi o explicaţie…

S-a ridicat, mi-a luat amândouă manile şi mi-a spus, cu o voce pătrunzătoare:

— Dar nu astăzi, nu acum. Sunt atât de tristă! Doamne, cum mă priviţi! Doar am fost prieteni cândva…

Absolut buimăcit, am făcut la stânga împrejur şi am intrat din nou în salonul de dans.

Puţin după aceea a venit Edvarda şi s-a aşezat lângă pian. Pe faţă i se aşternuse o tristeţe nemărturisită.
Comis-voiajorul cânta la pian o arie de dans.

— N-am învăţat de loc să cânt la pian, spuse ea şi mă privi cu ochi sumbri. O, dacă aş şti să cânt!…

La aceasta nu am putut răspunde nimic. Dar inima mi se revărsa spre dânsa şi am întrebat-o:

— De ce v-aţi întristat aşa, dintr-o dată, domnişoară Edvarda? Dacă aţi şti cât sufăr când vă văd supărată.

— Nu ştiu de ce, răspunse ea. Sunt mâhnită de toate. O, de-ar pleca o dată toţi oamenii aceştia. Dar nu dumneata; nu uita că dumneata trebuie să fii ultimul.

La aceste cuvinte, am simţit cum mă înviorez din nou şi am văzut lumina soarelui care umplea întreaga sală. Fiica pastorului s-a apropiat de mine şi a încercat să intre în

vorbă; dar, în momentul acela, nu-mi ardea să stau de vorbă cu ea; astfel, n-am făcut decât să-i dau răspunsuri foarte scurte. Aducându-mi aminte că spusese că ochii mei seamănă cu aceia ai unui animal sălbatic, am evitat s-o privesc în faţă. Îndreptându-se spre Edvarda, i-a povestit că odată, când fusese în străinătate – mi se pare că a pomenit de Riga – i s-a întâmplat ca un domn s-o urmărească pe stradă.

— S-a luat după mine de pe o stradă pe cealaltă şi mi-a zâmbit, spuse ea.

— Era cumva orb? am izbucnit eu, ca să-i fac plăcere Edvardei. În acelaşi timp, am ridicat din umeri.

Surprinsă de cuvintele mele grosolane, fata răspunse:

— Da, sigur că trebuie să fi fost orb, dacă s-a încumetat să urmărească o persoană atât de urâtă şi de bătrână ca mine.

Dar Edvarda nu mi-a arătat nicio recunoştinţă; atât ea cât şi prietena ei s-au îndepărtat lăsându-mă singur, apoi şi-au şuşotit un timp la ureche, fiecare dând din cap. Începând din momentul acela, am fost lăsat să mă descurc singur.

Mai trece o oră. Păsările de mare încep să se trezească pe stânci, ţipătul lor pătrunde până la noi prin ferestrele deschise. La auzul lor, mă pătrunde un val de bucurie; doresc să ajung cât mai repede departe, afară, printre stânci…

Doctorul era din nou în bună dispoziţie – şi asupra persoanei sale se concentra acum atenţia generală. Fetele se întreceau care mai de care să fie în preajma lui. Oare să-mi fie rival? m-am întrebat, gândindu-mă totodată la piciorul cu care şchiopăta şi la trupul său firav. Folosea adesea un fel de înjurătură: „Moarte şi chinuri!” pe care, de bună seamă, o considera foarte spirituală. De fiecare dată când o repeta, eu izbucneam într-un râs puternic. În situaţia mea penibilă, nu găseam altceva mai bun de făcut decât să mă străduiesc să-l ajut pe rivalul meu să obţină succese. Aplaudam la tot ce spunea şi strigam: „Linişte! să-l

ascultăm pe doctor!”

— Iubesc lumea aceasta, spunea doctorul, mă cramponez cu mâinile şi cu picioarele de viaţă. Iar când o să mor, sper să găsesc un loc în veşnicie, undeva chiar deasupra Londrei sau Parisului, pentru ca să pot auzi zgomotul provocat de cancanurile oamenilor tot timpul, tot timpul.

— Minunat! am strigat eu – după care am început să râd până m-a înecat tusea, deşi nu eram de loc ameţit de băutură.

Edvarda părea şi ea transportată.

După ce oaspeţii au plecat, m-am furişat în camera cea mică, vecină cu salonul, şi m-am aşezat să aştept. Auzeam cum oaspeţii îşi iau unul după altul rămas bun; doctorul a spus şi el la revedere şi a plecat. În curând, zgomotul de voci s-a stins, în timp ce aşteptam, inima îmi bătea cu putere. Edvarda intră din nou. Când m-a văzut, s-a oprit un moment mirată, după aceea a spus zâmbind:

— Aa! eşti aici! Eşti foarte amabil că ai rămas până la urmă. Sunt frântă de oboseală.

Stătea în picioare.

În timp ce mă ridicam, am răspuns:

— Trebuie să te odihneşti. Sper că melancolia ţi-a trecut, Edvarda. Mi-a fost greu să te văd tristă…

— O să treacă, după ce dorm.

Nu mai aveam nimic de adăugat şi m-am îndreptat spre uşă.

— Da, îţi mulţumesc că ai venit, spuse ea şi-mi întinse mâna. Iar când a vrut să mă însoţească până la scară, am încercat s-o opresc.

— Nu e nevoie, am spus eu, nu te deranja, pot şi singur…

Dar m-a însoţit totuşi până în antreu şi acolo a aşteptat cu răbdare până ce mi-am găsit cascheta, puşca şi sacul. Într-un ungher se afla un baston; l-am recunoscut; era al doctorului. Când a observat că privesc bastonul cu atenţie, Edvarda a roşit; jena ei îmi dovedea că nu pricepe de ce bastonul se mai afla încă în locul acela. A urmat un minut

de tăcere. În cele din urmă, la capătul răbdării, ea spuse cu un glas ce vibra de mânie:

— Bastonul dumitale… Să nu-l uiţi.

Apoi îmi întinde bastonul doctorului!

M-am uitat la ea. Mâna-i tremura. M-am hotărât să termin cu toată povestea şi, luând bastonul, l-am pus din nou în colţ. Apoi am spus:

— E bastonul doctorului. Nu pot să înţeleg, dată fiind infirmitatea lui, cum şi-a uitat bastonul.

— Te rog să nu vorbeşti de infirmitatea lui! strigă ea întărâtată şi făcu un pas spre mine. Dumneata nu eşti şchiop, nu; dar şi dacă ai fi, tot nu te-ai putea măsura cu el, nu, n-ai putea… Aşa să ştii!

Am căutat un răspuns, dar nu am găsit şi am tăcut. M-am înclinat adânc şi am ieşit cu spatele înainte. Afară, m-am oprit un moment şi m-am holbat drept înaintea mea, apoi am plecat.

Aşa, deci şi-a uitat bastonul, îmi ziceam – şi acum o să vie înapoi după el, tot pe aici, ca să nu fiu eu ultimul care pleacă din casa asta… Am luat-o încet pe drum în sus, privind atent în toate părţile, iar la marginea pădurii m-am oprit. După ce am aşteptat vreo jumătate de oră, iată-l pe doctor că apare. Mă zărise şi venea repede spre mine. Încă înainte ca el să spună ceva, mi-am scos cascheta ca să văd ce sentimente nutreşte faţă de mine. Şi-a scos şi el pălăria. Am înaintat până în dreptul lui şi i-am spus:

— Nu v-am salutat.

El s-a dat un pas înapoi şi s-a holbat la mine.

— Nu m-aţi salutat?

— Nu, am răspuns.

Pauză.

— De altfel, prea puţin mă interesează ce aţi făcut, răspunse el pălind. Voiam să-mi iau bastonul pe care l-am uitat.

La aceasta nu aveam ce să mai spun; dar m-am răzbunat într-un alt mod. Am întins ţeava puştii în faţa lui ca şi când ar fi fost un câine, şi am spus:

— Sari peste puşcă!

Apoi am fluierat ca să-i dau curaj.

Un timp a luptat cu sine însuşi, schimba feţe-feţe şi, muşcându-şi buzele, îşi ţinea privirile aţintite în pământ. Deodată m-a fixat pătrunzător şi schiţând un început de zâmbet, m-a întrebat:

— De fapt, de ce faceţi toate acestea?

Nu am răspuns; dar întrebarea lui mi-a făcut totuşi oarecare impresie.

Mi-a întins mâna şi a spus calm:

— Ce se întâmplă cu dumneavoastră? Dacă aţi vrea să-mi spuneţi despre ce e vorba, poate…

Calmul atitudinii lui m-a umplut de ruşine şi m-a adus în pragul desperării. Voind să repar modul în care îl ofensasem prin ieşirea mea, l-am luat de mijloc şi am spus cu voce tare:

— Vă rog, iertaţi-mă… Nu am nimic, absolut nimic, nu am nevoie de ajutorul dumneavoastră. Poate că o căutaţi pe Edvarda? O găsiţi acasă. Dar grăbiţi-vă, căci altfel se culcă până ajungeţi dumneavoastră acolo. Era atât de obosită; am văzut asta cu ochii mei. Mergeţi, mergeţi repede, vă spun că o s-o găsiţi acasă!

Apoi am făcut stânga împrejur şi am luat-o la picior; am mers iute prin pădure şi curând am ajuns acasă, la cabană.

Acolo m-am întins pe patul de campanie, cu sacul la şold şi cu puşca alături. Îmi treceau prin minte tot felul de gânduri ciudate. Oare de ce mă trădasem faţă de doctor? Eram furios că-l luasem de mijloc şi că-l privisem cu ochii umezi; de bună seamă că o să se amuze pe socoteala mea, mi-am zis, poate că chiar în momentul ăsta chicoteşte cu Edvarda vorbind despre aventura asta. Îşi lăsase bastonul în antreu. Nici dacă aş fi şchiop nu m-aş putea măsura cu doctorul… astea au fost propriile ei cuvinte…

M-am aşezat jos pe podea, am ridicat cocoşul armei, apoi am pus gura ţevii la încheietura piciorului stâng şi am tras. Glontele a trecut prin laba piciorului şi a găurit podeaua. Speriat, Esop lătră scurt.

Puţin după aceea se auzi un ciocănit la uşă. Apoi intră doctorul.

— Scuzaţi că vă deranjez, a început el. Aţi plecat atât de brusc! M-am gândit că nu ar strica dacă am sta puţin de vorbă. Parcă miroase a praf de puşcă.

Era absolut stăpân pe sine.

— Aţi întâlnit-o pe Edvarda? Dar bastonul vi l-aţi găsit?

— Mi l-am găsit. Edvarda se culcase... Dar ce-i asta? Pentru Dumnezeu, sângeraţi.

— O, nu-i aproape nimic. Am vrut doar să pun puşca la locul ei şi s-a descărcat singură; n-are nicio importanţă. La dracu! De ce trebuie să vă dau explicaţii?... Deci, v-aţi găsit bastonul?

El se uită ţintă la cizma mea sfârtecată şi la sângele ce curgea. Cu o mişcare rapidă, a pus bastonul la o parte şi şi-a scos mănuşile.

— Nu vă mişcaţi, trebuie să vă scot cizma. Deci, nu m-am înşelat când mi s-a părut că aud o împuşcătură.

XVIII

Cât de mult am regretat mai târziu acea împuşcătură stupidă. Nu ar fi trebuit cu niciun preţ să ajung la acest act nesăbuit, care de altminteri nici nu mi-a folosit la nimic, în afară de a mă ţine închis în cabană un timp destul de îndelungat. Îmi sunt vii şi acum în minte toate necazurile şi neplăcerile care au urmat. Spălătoreasa venea în fiecare zi ca să se ocupe de menajul meu. Apoi mergea şi să-mi facă târguielile. A durat aşa timp de mai multe săptămâhi.

Într-o bună zi, doctorul a început să-mi vorbească despre Edvarda. Îi rostea numele, îmi spunea ce spusese şi ce făcuse. Dar pentru mine acestea nu mai avea o importanţă deosebită; era ca şi cum mi s-ar fi vorbit de lucruri îndepărtate, care nu mă mai interesau deloc. Cât de repede uităm! îmi ziceam şi mă miram singur.

— Fiindcă îmi vorbiţi de Edvarda, spuneţi-mi, vă rog, doctore, ce părere aveţi despre ea. Ca să fiu sincer, în

ultimele săptămâni nu m-am mai gândit la ea. Spuneţi, de fapt, între dumneavoastră doi nu a fost nimic? Eraţi atât de des împreună, dumneavoastră. Aţi fost amfitrion cu prilejul excursiei în insule, iar ea amfitrioană. Nu negaţi, a fost ceva, un fel de înţelegere. Pentru Dumnezeu, să nu-mi răspundeţi. Nu-mi datoraţi nicio explicaţie şi nu sunt curios să ştiu... Mai bine să vorbim de altceva. Când o să pot să umblu iarăşi?

Şedeam şi mă gândeam la cele ce spusese. De ce oare în sinea mea îmi era teamă de explicaţiile doctorului? Ce mă interesa, în definitiv, Edvarda? Nu o uitasem?

Iar cu altă ocazie, când la un moment dat doctorul îmi vorbea iarăşi despre ea, l-am întrerupt, temându-mă ca nu cumva să aflu Dumnezeu ştie ce.

— De ce mă întrerupeţi? întrebă el. Nu puteţi să suportaţi ca numele acesta să fie rostit în prezenţa dumneavoastră?

— Spuneţi-mi, am continuat eu, care este, de fapt, părerea dumneavoastră despre domnişoara Edvarda? Mă interesează să ştiu.

— Părerea mea?

— Poate că astăzi o să-mi spuneţi ceva nou; poate că i-aţi cerut mâna şi aţi primit un răspuns favorabil. Să vă felicit? Nu? Dar cine să mă creadă, ha-ha-ha!

— Prin urmare, de asta vă era teamă?

— Teamă? Cum aşa?

Un moment de tăcere.

— Nu, nu i-am cerut mâna şi nici nu mi s-a răspuns „da”, spuse el; poate că dumneavoastră aţi făcut asta... Pe Edvarda nu o cere nimeni în căsătorie, ea îl ia pe acela care-i place. Credeţi că, dacă aţi cunoscut-o într-o regiune îndepărtată din extremul nord, e ca o fată de ţăran? E un copil pe care n-a avut cine să-l bată cu nuiaua, şi o femeie cu multe capricii. E rece? Doamne fereşte! Caldă? Uneori sloi de gheaţă, nu altceva. Atunci, ce este? O fetiţă de şaisprezece, şaptesprezece ani, nu-i aşa? Dar încercaţi numai să câştigaţi ascendent asupra fetiţei acesteia şi o să vedeţi cum vă zădărniceşte toată osteneala. Nici tatăl ei nu

reuşeşte s-o strunească; îl ascultă doar de formă, dar face ce vrea ea. Zice că dumneavoastră aveţi o privire de animal sălbatic…

— Vă înşelaţi, o altă fată a spus asta.

— Care altă fată?

— Nu ştiu. Una dintre prietenele ei! Nu, nu Edvarda a spus asta. Dar staţi puţin, poate că până la urmă totuşi Edvarda a spus…

— Ea pretinde că atunci când o priviţi îi faceţi tocmai o astfel de impresie. Dar credeţi cumva că asta vă dă vreun avantaj, fie el cât de mic? Priviţi-o ţintă; fixaţi-vă asupra ei ochiul dumneavoastră fascinant. De îndată ce vede că e observată cu atenţie, îşi spune: Uite un bărbat care mă priveşte cu încăpăţânate şi îşi închipuie că a câştigat jocul! Şi atunci, printr-o privire sau printr-un cuvânt, vă îndepărtează cale de zece mile. Credeţi-mă, o cunosc bine… Câţi ani îi daţi?

— S-a născut în anul o mie opt sute treizeci şi opt, nu-i aşa?

— Nu-i adevărat. M-am interesat, are douăzeci de ani, dar ai putea foarte bine să-i dai numai cincisprezece. Nu e de loc fericită; mult prea multe idei contradictorii se înfruntă în căpşorul ei. Câteodată, când contemplă munţii şi marea, îi apar în jurul gurii nişte cute care-i dau o expresie îndurerată. În momentele acelea se simte
într-adevăr nefericită, dar e prea mândră ca să plângă. Spiritul îi este romantic, fantezia bogată. Aşteaptă un prinţ… Cum a fost cu hârtia aceea de cinci daleri pe care dumneavoastră cică i-aţi dat-o barcagiului?

— O! a fost o glumă…

— … care-şi are tâlcul ei. Şi mie mi-a făcut odată ceva asemănător. Acum un an. Ne aflam pe bordul vasului-poştă, în timp ce acesta era ancorat aici, în port. Ploua şi era frig. O femeie cu un copil mic şade pe punte şi dârdâie. Edvarda o întreabă: „Nu ţi-e frig?” Femeia răspunde că da. „Dar celui mic nu i-e frig?” „Ba da, şi lui.” „Atunci de ce nu intri în salon?” reia Edvarda firul întrebărilor. Femeia răspunde

că are bilet de punte. „N-are decât bilet de punte”, îmi spuse atunci Edvarda. Şi ce pot să fac eu? îmi zic, deşi, în acelaşi timp, înţeleg privirea Edvardei. Nu sunt om bogat de acasă, m-am ridicat din nimic şi drămuiesc banii. Apoi merg câţiva paşi mai încolo, spunându-mi: Edvarda nu are decât să plătească, dacă-i convine, doar ea şi tatăl ei au mai multe posibilităţi decât mine.

Şi într-adevăr, Edvarda a plătit... în privinţa asta, e minunată; nu e lipsită de mărinimie. Dar pe sufletul meu dacă n-a aşteptat ca eu să plătesc un loc în cabină pentru femeie şi pentru copil, am putut vedea asta din privirile ei... Ce s-a mai întâmplat? Femeia s-a ridicat şi a mulţumit pentru ajutor. „Nu-mi mulţumi mie, mulţumeşte-i domnului de colo”, răspunde Edvarda arătând spre mine.

Până la urmă, am fost nevoit să ascult mulţumirile femeii, fără să pot răspunde ceva. Aş putea să vă povestesc şi alte pozne de acest fel. Iar în ceea ce priveşte cei cinci daleri, ei bine, Edvarda i-a dat omului banii. Dacă aţi fi făcut dumneavoastră asta, atunci v-ar fi sărit de gât; de ce nu aţi fost marele senior care să plătească suma aceasta pentru un pantof aruncat în apă? O astfel de dărnicie ar fi corespuns ideii pe care şi-o făcuse despre dumneavoastră. Şi astfel, în numele dumneavoastră a acţionat ea. Aşa e Edvarda, nerezonabilă şi calculată în acelaşi timp.

— Va să zică e imposibil s-o cucereşti? am întrebat.

— Trebuie să i se dea o lecţie aspră, răspunse doctorul evaziv. Ea nu ascultă decât de propria-i fantezie, face tot ce-i place şi până la urmă victoria e totdeauna de partea ei. Dacă te ocupi de ea, dacă nu te arăţi indiferent, atunci se găseşte mereu vreun lucru asupra căruia să-şi exercite influenţa. Aţi observat cum o tratez eu? Ca pe o elevă de şcoală, ca pe o fetiţă, o dăscălesc, o corectez pentru felul în care se exprimă, folosesc orice prilej ca s-o umilesc. De bună seamă că procedeul meu o costă mult, dar ea e prea mândră să arate aceasta. În orice caz, aşa trebuie tratată. Am ţinut-o mereu din scurt timp de un an; metoda începuse să dea roade; plângea de ciudă, dar devenise o fiinţă mai

rezonabilă. Atunci aţi venit dumneavoastră şi aţi stricat totul. În locul unuia care o scapă din mână, ea găseşte repede altul; poate că după dumneavoastră urmează un al treilea, cine ştie!

Ei, mi-am zis, desigur că doctorul are vreun motiv să-i poarte pică.

— Dar vreţi să-mi spuneţi, doctore, pentru ce v-aţi luat osteneala să-mi povestiţi toate astea? Doriţi să vă ajut s-o ţineţi pe Edvarda în frâu?

Fără să dea atenţie întrebării mele, doctorul a continuat:

— De altfel, e fierbinte ca un vulcan. M-aţi întrebat dacă e posibil ca cineva s-o cucerească. De ce ar fi imposibil? Ea îşi aşteaptă prinţul, care nu s-a ivit încă; până acum a avut câteva decepţii. Pentru un moment, şi-a închipuit că dumneavoastră aţi fi prinţul, mai ales fiindcă aveţi priviri de animal sălbatic, ha-ha! Auziţi, domnule locotenent, trebuia să vă aduceţi şi uniforma; cu siguranţă că i-ar fi făcut impresie. De ce credeţi că nu o poate nimeni cuceri? Am văzut-o frângându-şi mâinile în aşteptarea aceluia care ar veni s-o ia, s-o ducă departe şi să fie stăpân atât asupra trupului cât şi a sufletului ei. Da, da. Trebuie însă neapărat ca respectivul să nu fie de aici; să apară într-o bună zi pe neaşteptate şi să fie o fiinţă deosebită. Bănuiesc că domnul Mack a plecat într-o expediţie de un anumit gen; se prea poate să facă drumul ăsta cu un scop. A mai fost odată într-o călătorie şi s-a întors acasă împreună cu un domn…

— A venit cu un domn?

— Da, dar nu cu omul potrivit, spuse doctorul, râzând cu amărăciune. Era un bărbat de vârsta mea, şchiop întocmai ca mine. Nu a fost prinţul.

— Şi unde a plecat după aceea? l-am întrebat pe doctor, fixându-l.

— Unde a plecat? De aici? Nu ştiu, răspunse el încurcat. Ei, dar am vorbit prea mult despre asta. Peste o săptămână puteţi începe să umblaţi. La revedere.

XIX

În faţa uşii cabanei, aud o voce de femeie. Mi se urcă un val de sânge la cap… Este vocea Edvardei.

— Glahn, Glahn e bolnav, e adevărat?

Iar spălătoreasă răspunde din pragul uşii:

— E aproape sănătos.

Aceste cuvinte – „Glahn, Glahn” – mi-au pătruns până în inimă. Am fost mişcat să-mi aud numele rostit de două ori; vocea era clară şi emoţionată.

A deschis uşa fără să mai ciocănească, a intrat în grabă şi dintr-o dată am revăzut-o aşa cum o ştiam de mai înainte: cu jacheta vopsită, cu şorţul tras mai jos de talie, ca să pară mai zveltă. I-am revăzut privirea, faţa bronzată, sprâncenele care-i descriau un arc înalt pe frunte, expresia deosebit de gingaşă a mâinilor; toate acestea m-au impresionat profund, m-au zăpăcit. Şi totuşi, am sărutat-o cândva, mi-am zis. M-am sculat în picioare.

— Te ridici, stai în picioare! spuse ea. Te rog să şezi, doar te doare piciorul; te-ai rănit. Dar, pentru Dumnezeu, cum s-a întâmplat? Abia acum am aflat. M-am gândit tot timpul: oare ce e cu Glahn că nu se mai arată de loc? N-am ştiut nimic. Te-ai împuşcat în picior acum câteva săptămâni şi eu n-am ştiut nimic. Cum te simţi acum? Eşti tare palid, aproape că nu te mai recunosc. Şi piciorul? O să rămâi şchiop? Doctorul spune că nu. Cât de mult mă bucur că nu rămâi şchiop; mulţumesc lui Dumnezeu!… Te rog să mă scuzi că am venit aşa, fără să dau de ştire; de fapt, am alergat aproape tot timpul.

S-a aplecat spre mine, acum era aproape, îi simţeam răsuflarea; am întins mâinile spre dânsa. Dar atunci s-a tras mai da o parte. Ochii îi erau umezi.

— Iată cum a fost, am început eu să bâigui, voiam să atârn puşca acolo în colţ, dar am fost neîndemânatic, am ţinut-o cu ţeava în jos; deodată, am auzit o detunătură… Totul a fost o întâmplare…

— Din întâmplare! spuse ea dusă pe gânduri. Să vedem; e piciorul stâng; dar de ce tocmai stângul? Ei da, a fost o

întâmplare...

— Sigur, o întâmplare, am spus eu. De unde să ştiu de ce a fost tocmai piciorul stâng. Vezi, am ţinut puşca în direcţia asta şi atunci nu puteam să mă rănesc la piciorul drept. În orice caz, nu a fost plăcut!...

Ea mă privi cu atenţie şi spuse:

— Aşadar, eşti aproape bine acum. Dar ai fi putut să trimiţi femeia după mâncare la noi. Cu ce te-ai hrănit în tot timpul?

Am continuat să mai stăm de vorbă încă vreo câteva minute. Am întrebat-o:

— Când ai venit, păreai agitată; ochii îţi străluceau. Mi-ai dat mâna. Acum ochii ţi-au devenit iarăşi indiferenţi. Mă înşel cumva?

O pauză.

— Nu poţi tot timpul să fii...

— Răspunde-mi doar la o singură întrebare: ce-am spus sau ce-am făcut astăzi ca să-ţi producă neplăcere? Poate că asta mi-ar servi drept călăuză pentru viitor.

Ea stătea la fereastră, contempla orizontul şi răspunse fără să se întoarcă:

— Nimic, Glahn. Câteodată se întâmplă să fii copleşit de gânduri... Eşti nemulţumit? Nu uita că unii dau puţin, dar cu mult efort; alţii, dimpotrivă, dau totul cu o mare uşurinţă. Şi atunci, cine dă, de fapt mai mult?... Boala te-a făcut cam melancolic. Dar cum se face că am ajuns să vorbim despre toate astea pe un ton atât de grav?

Deodată se întoarce, mă priveşte ţintă şi spune, cu faţa iluminată de bucurie:

— Dar fă-te bine – cât mai repede. O să ne vedem din nou.

Apoi mi-a întins mâna.

M-am hotărât, pe neaşteptate, să nu i-o întind şi eu. M-am ridicat, am dus mâinile la spate şi m-am înclinat adânc; în felul acesta voiam să-i mulţumesc pentru amabila ei vizită.

— Iartă-mă că nu te pot conduce, am spus eu.

După ce am rămas singur, m-au năpădit o sumedenie de gânduri. Apoi am scris o scrisoare, cerând să mi se trimită uniforma.

XX

Prima zi în pădure.

Eram vesel, dar slăbit. Toate animalele se apropiau de mine şi mă priveau. Pe frunze şedeau buburuze, iar pe jos se târau omizi. Bine v-am găsit! Simţurile mi se armonizau cu calmul naturii, plângeam de emoţie şi întreaga mea fiinţă era pătrunsă de un sentiment de recunoştinţă. O, tu, pădure binefăcătoare, cămin iubit, îţi spun din toată inima: Pacea Domnului coboare asupra ta!...

Mă opresc, mă întorc în toate direcţiile şi cu ochii umezi de emoţie salut păsări, copaci, pietre, ierburi şi furnici. Îi spun fiecăruia pe nume. Privesc în sus spre munţi şi zic: Da, vin acum! ca şi când aş răspunde la o chemare. Acolo sus stătea pe ouă şoimul pitic, ştiam unde îşi are cuibul.

Iar gândul la şoimul pitic, care-şi scotea puii sus, în munţi, m-a dus cu fantezia departe.

Spre prânz, mi-am desfăcut barca de la mai şi am vâslit spre larg până la o insulă mică, nu prea departe de port. Acolo se aflau flori violete, ale căror lujeri îmi ajungeau până la genunchi; mergeam printre nişte plante ciudate, tufişuri de tot soiul şi ierburi; nu se zăreau animale de niciun fel, poate că nu treceau nici oameni pe acolo. Marea, uşor agitată, depune un covor de spumă de-a lungul malului insulei; un vuiet puternic domină întreaga atmosferă, toate păsările de la ţărm ţipă speriate, adunate pe stânci. Marea mă înconjoară din toate părţile ca o îmbrăţişare plină de pasiune... Binecuvântată fie viaţa, şi cerul, şi pământul, binecuvântaţi să-mi fie duşmanii! În momentul acesta sunt gata să-l iert până şi pe cel mai aprig inamic şi să-i leg şireturile de la încălţăminte...

Un cântec de marinar răsună dintr-unul din vasele cu pânze ale domnului Mack. Această melodie cunoscută îmi

revarsă parcă o cascadă de lumină în suflet. Vâslesc până la debarcader, trec prin faţa barăcilor pescarilor, apoi mă îndrept spre casă. Ziua e acum pe sfârşite; iau masa, îmi împart mâncarea cu Esop şi apoi mă întorc din nou în pădure.

Un vânt uşor îmi mângâie faţa. Fiţi binecuvântate, le spun vânturilor, fiindcă îmi dezmierdaţi obrazul, fiţi binecuvântate; chiar şi sângele din vine îmi tresare de recunoştinţă. Esop îşi pune o labă pe genunchiul meu.

Mă cuprinde o toropeală şi adorm.

Lul! Lul! Se aud oare clopote? La câteva mile în larg se înalţă un munte. Rostesc două rugăciuni, una pentru câine şi una pentru mine. Apoi intrăm în munte. Poarta se închide cu zgomot după noi; aceasta mă face să tresar şi mă trezesc. Cerul este de culoarea flăcărilor, soarele mă orbeşte; atmosfera nocturnă şi linia orizontului sunt scăldate în lumină. Esop şi cu mine ne adăpostim la umbră. În jur e linişte. „Nu, să nu mai dormim”, îi spun eu lui Esop, „mâine o să mergem la vânătoare, soarele roşu aprins străluceşte asupra noastră, să nu mai intrăm în munte...” Apoi simt cum înlăuntrul meu iau naştere nişte senzaţii ciudate şi sângele mi se urcă la cap. Sunt încă buimăcit şi slăbit şi simt cum un sărut mi se înfiripă pe buze. Mă uit în jur, dar nu zăresc pe nimeni. Iselin! îmi zic. Prin iarbă foşneşte ceva, ar putea să fie frunze care cad la pământ, ar putea să fie şi paşi. Un freamăt trece prin pădure, se prea poate să fie răsuflarea Iselinei. Pe sub copacii aceştia s-a plimbat Iselin, oare este prietenă cu vânătorii ce poartă cizme galbene şi pălării verzi. Locuia într-un castel, la o depărtare de o jumătate de leghe de aici – şi, cu vreo patru generaţii în urmă, se auzea de la fereastra ei cornul de vânătoare răsunând în jur. Un mare număr de vânători urmăreau reni, lupi şi urşi; toţi vedeau cum ea creştea pe zi ce trece şi fiecare o aştepta. Unul îi contemplase ochii, altul îi auzise glasul; într-o noapte, un tînăr care n-avea somn s-a sculat şi a făcut o gaură în casa Iselinei; i-a văzut pântecele alb şi catifelat. Când era de doisprezece ani, a venit

Dundas. Acesta era scoţian, făcea negoţ cu peşte şi avea multe corăbii. Avea şi un fiu. Când l-a văzut prima dată pe tânărul Dundas, Iselin era de şaisprezece ani. El a fost prima ei iubire...

Sunt copleşit din nou de simţăminte atât de ciudate şi capul începe să-mi atârne greu; închid ochii şi caut să simt sărutul Iselinei. Iselin, eşti aici, o, tu, iubită a vieţii? întreb eu – şi Diderik e şi el cumva pe-aici pe după vreun arbore? ... Iar capul mi-e din ce în ce mai greu şi încetul cu încetul mă cuprinde somnul.

Lul! Lul! spune o voce; este ca şi când pleiadele mi-ar cânta prin vine; este vocea Iselinei:

— Dormi, dormi! O să-ţi povestesc despre iubirea mea, în timp ce tu dormi, o să-ţi povestesc despre prima mea noapte de dragoste. Îmi aduc aminte că uitasem să trag zăvorul la uşă; aveam atunci şaisprezece ani, era primăvară şi adiau vuituri calde: venise Dundas. Era ca şi când ar fi sosit un vultur în zbor. L-am întâlnit într-o dimineaţă, înainte de a începe vânătoarea, avea douăzeci şi cinci de ani şi venea din ţări îndepărtate. M-am plimbat cu el prin grădină şi în clipa în care m-a atins cu braţul am şi început să-l iubesc. I s-au ivit două pete roşii ca de fierbinţeală pe frunte şi aş fi vrut să-i sărut acele două pete.

Seara, după vânătoare, m-am dus să-l caut în grădină şi mi-era teamă că s-ar putea să nu-l găsesc. I-am rostit numele uşor şi mi-era teamă că n-o să m-audă. Dar deodată el s-a ivit dintre tufişuri şi a şoptit: La noapte, la ora unu! După aceea s-a făcut nevăzut.

La noapte, la ora unu, mi-am zis: oare ce a vrut să spună cu asta?... Nu înţeleg nimic. Poate că a vrut să spună că la noapte, la ora unu pleacă din nou într-o călătorie, dar ce mă priveşte pe mine asta?

Şi tocmai atunci s-a întâmplat că am uitat să trag zăvorul la uşă...

La ora unu, a intrat înăuntru.

— Nu era încuiată uşa? am întrebat.

— O să încui acum, răspunde el.

Apoi zăvorî uşa.

Zgomotul pe care-l făceau cizmele lui mă speria.

— Să nu-mi trezeşti servitoarea! i-am spus. Îmi mai era teamă şi din pricina scaunului care scârţâie şi i-am spus: Nu te aşeza pe scaunul acela.

— Pot să mă aşez pe sofa? a întrebat el.

Am spus că da, numai pentru că scârţâia scaunul.

Ne-am aşezat pe sofa. Eu m-am tras puţin la o parte, dar el s-a apropiat de mine. Am lăsat ochii în jos.

— Ţi-e frig, zise el luându-mă de mână, o, cât ţi-e de frig! şi mă cuprinse cu un braţ. M-am încălzit. De braţul lui. Stăm aşa un timp. În momentul acela cânta un cocoş.

— Ai auzit, spuse el, a cântat cocoşul; îndată se face ziuă.

Iar eu am îngăimat:

— Eşti sigur că a cântat cocoşul?

Pe frunte i-au apărut din nou cele două pete roşii şi atunci am vrut să mă ridic. Dar el m-a tras înapoi, apoi i-am sărutat petele dragi şi am închis ochii…

Când m-am trezit dimineaţa, nu mi-am mai recunoscut nici pereţii încăperii mele şi nici măcar ghetuţele. Parcă mă treceau nişte fiori dulci. Oare ce să însemne asta? m-am întrebat râzând. Şi cât putea să fie ceasul? Nu mai ştiam nimic; îmi aminteam doar de un singur lucru: că uitasem să zăvoresc uşa.

În momentul acela, intră fata care mă serveşte şi spune:

— Florile nu au apă.

Uitasem să-mi ud florile.

— Rochia ţi-e mototolită, continuă ea.

Oare unde să-mi fi mototolit rochia? mă întreb eu zâmbind. Poate astă-noapte…

Pe poarta grădinii intră o căruţă.

— Pisicii nu i-a dat nimeni de mâncare, mai spune fata.

Dar eu uit de flori, de rochie şi de pisică şi întreb:

— E cumva Dundas, cel care a oprit afară? Roagă-l să intre îndată, îl aştept, pentru… pentru… Şi îmi zic: Oare zăvoreşte iar uşa, când vine?

El bate la uşă. Îi deschid şi apoi, ca să-i fac un mic

serviciu, închid singură uşa cu zăvorul.

— Iselin! exclamă el şi mă sărută pe buze timp de mai bine de un minut.

— Nu ţi-am trimis vorbă să vii, şoptesc eu.

— Nu? întreabă el.

Mă pierd din nou cu firea şi răspund:

— Ba da, ţi-am trimis vorbă. Mi-a fost iarăşi tare dor de tine. Rămâi un moment!

Plină de iubire, mi-am acoperit ochii. Apoi Dundas m-a cuprins în braţe; m-am ascuns la pieptul lui.

— Mi se pare, spuse el ascultând atent, că iarăşi aud ceva cântând.

— Nu, am spus eu în grabă, cum poţi să crezi că cocoşul cântă acuma? A fost numai un cotcodăcit de găină.

El m-a sărutat pe sâni. Apoi, dând să se ridice, a spus:

— Aşteaptă puţin, să zăvoresc uşa.

Dar l-am tras înapoi, şoptindu-i:

— E zăvorită…

S-a făcut iar seară. Dundas a plecat. Mă trec fiori de încântare. Stau în faţa oglinzii; de acolo mă fixează doi ochi îndrăgostiţi. Simt cum, în timp ce privesc în oglindă, ceva freamătă înăuntrul meu, că fiori calzi mă pătrund până în inimă. Doamne, niciodată nu m-am privit cu astfel de ochi. Îmi sărut cu pasiune gura în oglindă…

Acum ţi-am povestit despre prima mea noapte şi despre dimineaţa şi seara care au urmat. Altădată o să-ţi povestesc şi despre Svend Herlufsen. L-am iubit şi pe el; stătea la o milă de aici, pe insula pe care o vezi acolo, în larg – şi în nopţile de vară vâsleam cu barca până la el, fiindcă îl iubeam. O să-ţi mai povestesc şi despre Stamer. Era pastor, l-am iubit. Îi iubesc pe toţi…

Prin somn aud un cocoş cântând la Sirilund.

— Ai auzit, Iselin, a cântat un cocoş şi pentru noi! strig eu plin de bucurie şi îmi întind braţele. Mă trezesc şi-l văd pe Esop în picioare. A plecat! spun eu cu o vie părere de rău şi mă uit în jur. Nu-i nimeni aici! Foarte agitat, pornesc spre

casă. E dimineaţa; cocoşul continuă să cânte la Sirilund.

În faţa cabanei se află o femeie; este Eva. În mână are o frânghie. Merge în pădure să aducă lemne. Fata este parcă iluminată de zorii vieţii, sânii îi vibrează, razele soarelui o îmbracă într-un nimb auriu.

— Să nu credeţi... îngână ea.

— Ce să nu cred, Eva?

— Că am venit aici anume să vă întâlnesc; am trecut doar întâmplător...

Şi obrajii i se îmbujorează.

XXI

Piciorul a continuat să mă supere; adesea, în timpul nopţii, îmi dădea mâncărimi care mă ţineau treaz; de multe ori simţeam împunsături, iar când se schimba vremea aveam dureri reumatice destul de puternice, care ţineau mai multe zile în şir. Dar nu am rămas şchiop.

Timpul trecea.

Domnul Mack se întorsese din călătoria sa şi acest lucru aveam să-l aflu în curând, căci mi-a luat barca. Astfel, am fost pus în încurcătură. Sezonul de vânătoare nu se deschisese încă şi nu puteam vâna nimic. Dar oare de ce mi-o fi luat barca fără nicio explicaţie? Doi dintre oamenii domnului Mack duseseră dis-de-dimineaţă un străin cu barca pe mare.

L-am întâlnit pe doctor.

— Mi-au luat barca, i-am spus.

— A venit un străin, răspunse el. De-aici încolo o să-l ducă pe mare în fiecare zi. Studiază fundul mării.

Străinul era un finlandez pe care domnul Mack l-a cunoscut întâmplător pe vas. Venea din arhipelagul Spitzbergen cu câteva colecţii de scoici şi de mici animale marine; i se spunea „domnule baron”. Sosirea sa a produs senzaţie. În casa domnului Mack, el ocupa un salon şi o cameră.

Duceam lipsă de carne şi mi-a venit ideea ca într-una din

seri să mă invit singur la masă la domnul Mack. Fac o plimbare până jos, la Sirilund. Observ îndată că Edvarda îmbrăcase o rochie nouă; părea să mai fi crescut între timp; rochia îi era foarte lungă.

— Scuzaţi-mă că nu mă ridic, făcu ea şi îmi întinse mâna.

— Da, din păcate, fiica mea nu se simte bine, spuse domnul Mack. E o răceală, a fost imprudentă... Probabil că veniţi să aflaţi ce e cu barca. Sunt nevoit să vă împrumut alta. Nu e nouă, dar dacă scoateţi apa mereu... Ştiţi, acum locuieşte la noi un savant şi veţi înţelege că un om ca el... Nu are de loc timp, lucrează toată ziua şi vine acasă numai seara. Vă rog să nu plecaţi înainte de a se întoarce, ca să-l cunoaşteţi. Vă va interesa să faceţi cunoştinţă cu el. Iată cartea lui de vizită, cu coroană, e baron. Un om amabil.
L-am întâlnit cu totul întâmplător.

Aha, mi-am zis eu, nu mă invită la cină. Mulţumesc lui Dumnezeu că am venit numai aşa, de probă; pot sa mă întorc acasă liniştit, căci mai am încă puţin peşte. N-o să mor de foame. La dracu!

A apărut baronul. Un bărbat scund, ca de vreo patruzeci de ani, cu faţa îngustă, lunguiaţă, cu maxilarele proeminente şi cu barbă deasă, neagră. Privirea îi era pătrunzătoare, dar purta ochelari cu lentile groase. Avea coroana cu cinci diamante până şi pe nasturii de la cămaşă şi pe cartea de vizită. Era puţin adus de spate. Mâinile-i slabe aveau vine albastre; dar unghiile erau ca din metal galben.

— Încântat, domnule locotenent... De cât timp sunteţi aici?

— De câteva luni.

Într-adevăr, un om plăcut. Domnul Mack îl roagă să ne vorbească despre scoicile şi animalele sale, ceea ce el face cu multă bunăvoinţă. Ne-a descris natura solului marin în jurul insulelor Korholmer, apoi a trecut în camera sa de unde ne-a adus o mostră de alge din Marea Albă. Ducea într-una degetul arătător în sus, la ochelarii cu ramă groasă de aur, căutând să-i potrivească mai bine pe nas. Domnul

Mack asculta, interesat la culme. A trecut aşa o oră.

Baronul a făcut aluzie la accidentul meu. M-a întrebat dacă mă însănătoşisem. Da? Aceasta îl bucura.

Oare cine i-o fi vorbit despre necazul meu? Am întrebat:

— De la cine aţi auzit, domnule baron, despre accidentul meu?

— De la… de la cine numai? Cred că de la domnişoara Mack. Nu-i aşa, domnişoară Mack?

Edvarda s-a înroşit până în albul ochilor.

Venisem în această vizită într-o dispoziţie atât de proastă! Încă de mai multe zile eram copleşit de o desperare sumbră. Dar ultimele cuvinte ale baronului mi-au dat din nou un simţământ de bucurie. Nu m-am uitat la Edvarda, dar mi-am spus: îţi mulţumesc că ai vorbit despre mine, că mi-ai rostit numele, chiar dacă lucrul ăsta l-ai făcut fără să-i acorzi câtuşi de puţină importanţă…

Mi-am luat rămas bun. Edvarda nu s-a ridicat nici de data asta de pe scaun, dar şi-a cerut politicos scuze, pretextând că nu se simte bine. Mi-a dat mâna cu o perfectă indiferenţă. În timpul acesta, domnul Mack era absorbit de conversaţia cu baronul. Adusese vorba despre bunicul său, consulul Mack:

— Nu ştiu dacă v-am spus, domnule baron, că regele Karl Johan a prins catarama aceasta chiar cu mâna lui, pe pieptul bunicului meu.

Nu m-a însoţit nimeni până la scară. Am aruncat în treacăt o privire prin fereastră, în camera mare. Am văzut-o pe Edvarda, stând în picioare, înaltă, dreaptă, ţinând cu amândouă mâinile perdelele îndepărtate, pentru ca să poată privi afară. N-am mai salutat; uitasem de toate; gândurile îmi fuseseră parcă prinse într-un vârtej care mă făcea să grăbesc tot mai mult pasul.

Stai, opreşte-te un minut! mi-am zis, când am ajuns în pădure. Pe tot ce am mai sfânt! Dar trebuie să se sfârşească odată! Deodată m-am înfuriat şi am început să gem. Oare pierdusem orice simţ al onoarei? Dacă socoteam bine, mă bucurasem de favoarea Edvardei timp de cel mult

o săptămână.

Aceasta trecuse de mult, iar eu tot nu luam încă act de atitudinea ei de indiferenţă. Dar, pe Dumnezeul meu, o s-o fac!

Am sosit la cabană, am scos peştele şi am cinat. Iată-mă, aşadar, în situaţia de a mă perpeli de dragoste pentru o fetişcană de şcoală; nopţile îmi sunt pline de vise urâte. Am ajuns să respir un aer îmbâcsit de mirosuri grele, în timp ce, acolo sus, cerul este de un albastru minunat, iar munţii mă cheamă spre ei... Hai, Esop!

XXII

A trecut o săptămână. Împrumutasem barca fierarului şi mergeam în fiecare zi la pescuit. Edvarda şi cu baronul puteau fi văzuţi împreună în fiecare seară, când acesta se întorcea de pe mare; o dată i-am văzut în apropierea morii, altă dată au trecut prin faţa cabanei mele. M-am tras înapoi de la fereastră şi am încuiat uşa binişor, pentru orice eventualitate. Că i-am văzut împreună – nu mi-a produs nicio impresie deosebită; am ridicat din umeri. Într-o seară i-am întâlnit pe drum şi ne-am salutat. L-am lăsat pe baron să mă salute el mai întâi, iar eu nu am dus decât două degete la caschetă, ca să fiu politicos. Am trecut încet pe lângă ei – şi în timpul acesta i-am privit cu indiferenţă.

A mai trecut încă o zi.

Cât de multe zile trecuseră acum! Căzusem pradă unei profunde descurajări – iar gândurile îmi rătăceau fără rost; acum până şi piatra cea prietenoasă din faţa cabanei arbora parcă o expresie de durere, de desperare când treceam pe lângă ea. Vremea era a ploaie; căldura încremenise literalmente şi mă întâmpina cu suflarea ei învăpăiată oriîncotro mă întorceam – iar piciorul stâng mă supăra din cauza reumatismului. În dimineaţa aceleiaşi zile văzusem unul din caii domnului Mack smucindu-se să scape din oişte; iată mai multe semne de ploaie de care trebuia să ţin cont. Am hotărât să mă aprovizionez cu

de-ale mâncării până mai ţinea vremea bună.

L-am legat pe Esop, mi-am luat uneltele de pescuit şi puşca şi am coborât la debarcader. Rar fusesem mai abătut.

— Când vine vasul-poştă? l-am întrebat pe un pescar.

— Vasul-poştă? Peste trei săptămâni.

— Îmi aştept uniforma, am spus eu.

Apoi m-am întâlnit cu unul dintre vânzătorii din prăvălia domnului Mack. I-am strâns mâna şi l-am întrebat:

— Spune-mi, pentru Dumnezeu, nu mai jucaţi de loc whist la Sirilung?

— Ba da, foarte des, răspunse el.

Am rămas un moment pe gânduri, apoi am spus:

— N-am mai putut veni şi eu în ultimul timp.

Am vâslit până la locul unde obişnuiam să pescuiesc. Atmosfera devenea tot mai apăsătoare, ţânţarii se adunaseră în jurul meu într-un roi compact şi am fost nevoit să fumez tot timpul ca să mă feresc de ei. Batogii zoriţi trăgeau de momeală, am avut spor la pescuit. În drum spre casă, am împuşcat şi doi tordmuli[4].

Când am ajuns la debarcader, l-am găsit acolo pe fierar. Avea de lucru. Pe neaşteptate, îmi vine un gând. Îl întreb:

— Vii şi dumneata acasă?

— Nu, răspunse el; domnul Mack mi-a dat de lucru până pe la miezul nopţii.

E mai bine aşa, mi-am zis.

Am luat peştele pe care îl prânsesam şi am plecat, am luat-o spre casa fierarului. Eva era singură.

— Mi-a fost dor de tine, i-am spus. M-a mişcat s-o revăd; ea abia putea să mă privească de mirare. Îţi iubesc tinereţea şi ochii tăi frumoşi, am spus eu. Pedepseşte-mă astăzi, fiindcă m-am gândit mai mult la alta decât la tine. Auzi, vin la tine numai ca să te privesc, asta-mi face bine, sunt îndrăgostit de tine. Ai auzit că te-am strigat astă-

4 Păsări marine specifice zonei nordice a Scandinaviei ; au aripi scurte, pe care le folosesc atât la zbor, cât şi la înotul sub apă.

noapte?

— Nu, răspunse ea speriată.

— Am strigat-o pe Edvarda, pe domnişoara Edvarda, dar de fapt m-am gândit la tine. M-am trezit din pricina asta. Dar la tine m-am gândit. Să nu mai vorbim de ea. Doamne, cât de mult te iubesc, Eva! Ce roşii sunt buzele tale azi! Ai picioare mai frumoase decât Edvarda, uită-te şi tu. I-am ridicat rochia şi i-am arătat propriile ei picioare.

Chipul îi radia de o expresie de bucurie cum nu mai văzusem la ea; dădu să plece, dar se răzgândi şi mă cuprinse cu un braţ după gât.

Trece un timp. Şedem pe o bancă lungă şi vorbim despre câte şi mai câte.

— Înohipuieşte-ţi, îi spun, domnişoara Edvarda nu a învăţat încă să spună anumite lucruri cum trebuie, vorbeşte ca un copil care nu ştie; zice: „mai mult fericit decât mine”… asta am auzit-o cu urechile mele. Găseşti că are o frunte frumoasă? Mie nu mi se pare. Are o frunte diabolică. Şi apoi, nici nu-şi spală mâinile.

— Parcă ne înţelesesem să nu mai vorbim de ea.

— Da. Aşa-i. Uitasem.

Trece din nou un timp. Mă gândesc la ceva, dar nu spun nimic.

— De ce îţi sunt ochii umezi? întreabă Eva.

— De altfel, are o frunte frumoasă, spun eu, şi mâinile îi sunt totdeauna curate. A fost numai o întâmplare că odată le-am văzut murdare… Asta-i tot ce-aveam de spus… Apoi continuu cu o voce iritată: Mă gândesc fără încetare la tine, Eva; dar îmi zic că, poate, încă nu ai auzit ce vreau să-ţi povestesc acum. Prima dată când l-a văzut pe Esop, Edvarda a spus: Esop ăsta a fost un înţelept, un frigian. Nu-i aşa că este o prostie? Probabil, citise acest lucru undeva chiar în ziua aceea, sunt sigur.

— Da, spune Eva, şi pe urmă?

— După câte îmi aduc aminte, a mai spus şi că Esop l-a avut ca dascăl pe Xantus. Hahaha!

— Zău?

— Ei şi ce rost are să spui de faţă cu mai mulţi oameni că Esop l-a avut ca dascăl pe Xantus? Întreb numai. Cred că nu eşti bine dispusă astăzi, Eva, căci altfel ai râde până ai leşina de asta.

— Da, şi mie mi se pare că e caraghios, spune Eva şi începe să râdă silit şi mirată. Dar eu nu înţeleg toate astea aşa de bine ca tine.

Nu mai zic nimic şi cad pe gânduri.

— Vrei să stăm aşa şi să nu mai vorbim? întreabă Eva încet, privindu-mă cu blândeţe şi trecându-mi mâna prin păr.

— O, tu, fiinţă bună la suflet, izbucnesc eu, şi o strâng cu putere la piept. Mă topesc de dragoste pentru tine… te iubesc tot mai mult pe zi ce trece, trebuie să vii cu mine când plec de aici. Ai vrea să vii cu mine?

— Da, răspunse ea.

Aproape că nici nu aud acest „da”, însă îl simt din respiraţia ei, îl văd din gesturile ei; ne ţinem strâns îmbrăţişaţi şi ea mi se lasă tot mai greu în braţe, uitând de sine.

După vreo oră, o sărut de rămas bun şi plec. În uşă mă întâlnesc cu domnul Mack.

Cu domnul Mack în persoană.

El tresare şi se holbează în odaie; rămâne un moment în prag, privind uluit.

— A! spune el şi nu e în stare să mai rostească niciun cuvânt, atât de mare îi este surpriza.

— Nu v-aţi aşteptat să mă găsiţi aici? spun eu salutând.

Eva nu face nicio mişcare.

Recăpătându-şi stăpânirea de sine, domnul Mack răspunde cu o siguranţă remarcabilă:

— Vă înşelaţi; tocmai pe dumneavoastră vă căutam. Trebuie să vă atrag atenţia asupra faptului că între întâi aprilie şi cincisprezece august este interzis să se tragă vreun foc de armă într-un perimetru de cel puţin o optime de milă în jurul zonei de vânătoare oprită. Iar dumneavoastră aţi împuşcat astăzi două păsări în apropiere

de insulă; sunt persoane care v-au văzut.

— Am împuşcat doi tordmuli, am spus eu înfrânt, dându-mi seama că omul era în toate drepturile sale.

— Doi tordmuli sau două raţe sălbatice, e acelaşi lucru. Aţi contravenit legii.

— Recunosc, am spus eu. Nu mi-am dat seama până acum. În cursul lunii mai, am mai tras un foc de armă cam în acelaşi loc. Era pe când vizitam o insulă. Am
făcut-o la îndemnul dumneavoastră personal.

— Asta e altceva, spuse domnul Mack sec.

— Atunci, ce mai calea-valea, dumneavoastră ştiţi ce-aveţi de făcut!

— Şi încă foarte bine, răspunse el.

Între timp, Eva se pregătise de plecare. M-a însoţit o bucată de drum; pusese baticul cel alb. De la un anumit loc a luat-o în jos, spre debarcader. Iar domnul Mack s-a îndreptat şi el spre casă.

M-am gândit la toate cele întâmplate. Ce îndemânare mai avea să se descurce într-o situaţie neplăcută! Cât de tăios se mai uita! O împuşcătură, două împuşcături, o pereche de tordmuli, o amendă pe care am plătit-o. Şi astfel, totul s-a terminat, totul s-a lichidat între domnul Mack şi mine. În fond, lucrurile au mers atât de simplu…

A început să plouă cu picături mari. Coţofenele zburau aproape de pământ. Când am ajuns acasă, i-am dat drumul lui Esop, care a început să mănânce iarbă. S-a pornit şi vântul.

XXIII

Jos, la o milă depărtare, văd marea. Plouă; mă aflu în munţi, o stâncă ce se proiectează înainte mă apără de ploaie. Fumez fără întrerupere din pipa mea scurtă; de fiecare dată când o aprind, tutunul degajă fire de cenuşă ce seamănă cu nişte viermişori aprinşi. Tot astfel îmi mişună şi gândurile. În faţa mea, pe pământ, se află o mână de ramuri uscate, urmele unui cuib de păsări. Şi întocmai ca

acest cuib de păsări, răvăşit este şi sufletul meu.

Îmi aduc aminte până şi de cel mai neînsemnat amănunt din cursul acelei zile precum şi al zilei următoare. Doamne, în ce situaţie am mai fost pus…

Iată-mă în munte. Marea şi aerul vuiesc; în urechi îmi răsună urletul înfricoşător al furtunii. Departe, în larg, se văd bărci cu pânzele înfăşurate; la bord se află oameni care, fireşte, doresc să meargă undeva, dar numai Dumnezeu ştie unde. Apa mării se ridică spumegând, se rostogoleşte neîncetat – parcă ar fi populată de nişte coloşi furibunzi, care îşi agită mâinile şi picioarele şi urlă unii la alţii… Ba nu! Este mai degrabă ca un ospăţ a zece mii de diavoli, care ţiuie şi se amuză dănţuind în jur cu capul tras între umeri şi biciuind marea cu vârful aripilor până ce apa se face albă ca spuma. Departe, pe o stâncă din larg, apare un triton, care priveşte scuturând din cap după un vas cu pânze avariat, împins de vând spre larg, spre largul pustiu al mării…

Mă bucur că sunt singur, că nimeni nu poate să-mi vadă ochii; mă reazem de peretele stâncii şi ştiu că nimeni nu poate să mă observe din spate. Pe deasupra trece în zbor o pasăre, scoţând un ţipăt puternic; în acelaşi moment, din stâncă se desprinde un bloc şi se prăbuşeşte în mare. Iar eu şed acolo multă vreme nemişcat şi încet-încet sunt cuprins de simţământul plăcut că pot sta la adăpost în timp ce plouă cu găleata. Îmi închei vesta şi-i mulţumesc lui Dumnezeu că am o vestă atât de călduroasă. Şi aşa se scurge încă o bucată de timp. Aţipesc…

A trecut de amiază. Pornesc spre casă, în timp ce ploaia continuă. După câteva clipe, am parte de o întâlnire din cele mai neprevăzute. Într-adevăr, pe cărare, în faţa mea, apare Edvarda, udată de ploaie, dar cu zâmbetul pe buze. Aşa? îmi zic – şi mă cuprinde furia. Îmi continui drumul, cu degetele crispate pe puşcă, deşi ea continuă să zâmbească.

— Bună ziua! spune ea ca să intre în vorbă.

Mă apropii cu câţiva paşi, apoi zic:

— Vă salut, frumoasă domnişoară!

În faţa atitudinii mele oarecum ironice, ea are o clipă de ezitare. Dar, de fapt, vorbeam fără să-mi dau bine seama ce spun. Mă priveşte cu un zâmbet din care se poate citi teama…

— Aţi fost şi astăzi în munţi? întreabă ea. Atunci sigur că sunteţi ud leoarcă… Am aici un batic, vreţi să-l luaţi, eu n-am nevoie de el… Cum, nu mă mai cunoaşteţi? Şi fiindcă nu primesc baticul, ea lasă privirile în jos.

— Un batic, spun eu, zâmbind la rândul meu cu răutate. Eu am o vestă, vreţi să v-o dau? N-am nevoie de ea, i-aş fi împrumutat-o oricui, aşa că puteţi s-o luaţi. I-aş da-o bucuros chiar şi unei neveste de pescar.

Vedeam că era foarte curioasă să audă ce vreau să mai spun; era atât de atentă încât se făcuse urâtă, căci rămăsese cu gura deschisă. Îşi desfăcuse baticul de mătase de la gât şi stătea cu el în mână. Atunci îmi scot şi eu repede vesta.

— Pentru Dumnezeu, îmbrăcaţi-o iar! strigă ea. Sunteţi chiar atât de supărat pe mine? Zău, puneţi-vă vesta cât mai repede, o să vă udaţi până la piele.

Mi-am pus din nou vesta.

— Unde vă duceţi? întreb eu sec.

— De fapt, nicăieri… Nu înţeleg cum aţi putut să vă scoateţi vesta…

— Unde vă este baronul azi? am mai întrebat eu. Doar domnul conte nu poate să iasă în larg pe o vreme ca asta…

— Glahn, vreau să-ţi spun ceva…

O întrerup:

— Pot să te rog să-i transmiţi ducelui salutările mele?

Ne privim ţintă. Sunt hotărât s-o întrerup de îndată ce ar începe să vorbească. În cele din urmă, trăsăturile feţei i se contractă dureros; mă uit în altă parte şi spun:

— Serios, domnişoară Edvarda, lasă-l pe prinţ în plata Domnului. Nu e pentru dumneata. Îţi garantez că tocmai acum reflectează dacă ar fi cumva cazul să binevoiască să te facă soţie sau nu… E o afacere din care nu ai ce să câştigi, ţi-o spun eu.

— Mai bine să nu mai vorbim de asta, vrei? Glahn, m-am gândit mult la dumneata... Ai fost în stare să-ţi scoţi vesta şi să te laşi udat până la piele pentru altul, în timp ce eu veneam la dumneata să...

Ridic din umeri şi continui:

— Ţi-l propun, în schimb, pe doctor. Ce părere ai? Un bărbat în floarea vârstei, un om de o inteligenţă superioară. Gândeşte-te bine.

— Ascultă-mă doar un minut...

— Esop, câinele meu, mă aşteaptă în cabană. Apoi mi-am scos cascheta şi am spus din nou: Salut, frumoasă domnişoară.

Văzând că dau să plec, ea scoase un ţipăt:

— Nu-mi frânge inima! Am venit azi la tine, te-am pândit; am zâmbit când te-ai apropiat. Ieri mai că mi-am pierdut minţile gândindu-mă mereu la acelaşi lucru... totul se învârtea în jurul meu, ameţisem, atât de mult mă gândisem la tine. Astăzi stăteam în camera mea, a intrat cineva, nu mi-am ridicat privirile, dar ştiam cine e. „Ieri am vâslit o optime de leghe”, mi-a spus el. „Nu aţi obosit?” am întrebat. „Ba da, adevărat că am obosit, am făcut bătături la mâini”, continuă el, părând foarte trist. Mi-am zis: Uite cât e de mâhnit că a făcut bătături! Apoi, după câteva momente, a mai spus: „Astă-noapte am auzit un zgomot de voci pe sub ferestrele mele. Fata în casă a dumneavoastră vorbea foarte intim cu unul dintre vânzătorii din prăvălie.” „Da, vor să se căsătorească”, zic. „Bine, dar era ora două noaptea”. „Ei da”, adaug eu, „noaptea le aparţine.” Atunci, mutându-şi ochelarii cu ramă de aur puţin mai sus pe nas, el a spus: „Totuşi, chiar în toiul nopţii, nu vi se pare că nu face impresie bună?” Eu continuam să privesc în jos. Au trecut aşa vreo zece minute. „Pot să vă aduc un şal, să-l puneţi pe umeri?” a întrebat. „Nu, mulţumesc”, am spus eu. „O! de-aş îndrăzni doar să vă ating mâna!” a mai spus el. La asta n-am mai răspuns nimic. Gândurile îmi erau în altă parte. Apoi mi-a pus o cutie mică pe genunchi. Am deschis-o. Înăuntru era o broşă. Pe broşă era gravată o

coroană cu zece pietre preţioase... Glahn, am broşa la mine, vrei s-o vezi? Am călcat-o în picioare, uite cum am strâmbat-o!... „Şi ce să fac cu broşa asta?”, l-am întrebat. „S-o purtaţi”, a zis el. Dar i-am întins-o înapoi şi i-am spus: „Lăsaţi-mă, căci eu mă gândesc la altul”. „La care altul?” a întrebat. „La un vânător!” am răspuns. „Acela nu mi-a dat ca amintire decât două pene minunate. Vă rog, luaţi-vă broşa înapoi.” Şi atunci l-am privit pentru prima dată; avea ochii pătrunzători. „Eu nu mai iau broşa înapoi, faceţi cu ea ce doriţi, călcaţi-o în picioare”, a spus el. Atunci m-am ridicat, am pus broşa sub talpă şi am călcat pe ea cu putere. Asta s-a întâmplat azi-dimineaţă... Am aşteptat vreo patru ore; după-amiază am ieşit. L-am întâlnit pe drum. „Încotro mergeţi?” a întrebat el. „La Glahn”, am răspuns, „vreau să-l rog să nu mă uite...” Am aşteptat aici de la ora unu, am stat rezemată de un copac şi te-am văzut apropiindu-te; erai ca un zeu. Îţi iubesc statura, barba, umerii, iubesc tot ce e al tău... Iar tu, tu nu mai ai răbdare. Vrei să pleci, numai să pleci... îţi sunt indiferentă, nici măcar nu te uiţi la mine...

Mă oprisem s-o ascult. Când a tăcut, am dat din nou să plec. Suferisem prea mult; acum inima îmi era împietrită.

— A, da, am zis şi m-am oprit din nou. Parcă doreaţi să-mi spuneţi ceva.

Această atitudine ironică a făcut-o să-şi tempereze puţin zelul.

— Dacă am vrut să vă spun ceva? Dar v-am spus doar... Nu aţi auzit? Nu, nu mai am să vă spun nimic.

Vocea îi tremura puţin, dar aceasta nu mă mai mişca de loc.

XXIV

În dimineaţa următoare, când am ieşit, Edvarda era acolo, în faţa cabanei.

În cursul nopţii chibzuisem adânc şi luasem o hotărâre. De ce oare să mă mai tot las dus de nas de această fiinţă

capricioasă, de o fată fără cultură, crescută printre pescari? Nu trecuse oare destul de când numele ei, gravat în inima mea, mă chinuia fără încetare? Acum s-a terminat! De altfel, aveam impresia că parcă mă apropiasem de ea şi mai mult tocmai fiindcă-i arătam indiferenţă şi o zeflemiseam. O, cât de tare îmi bătusem joc de dânsa; închipuiţi-vă, după ce mi-a ţinut o tiradă de câteva minute, o întreb calm: A da, parcă doreaţi să-mi spuneţi ceva?...

Stătea lângă piatră. Părea foarte agitată. Mai întâi a schiţat o mişcare ca şi cum ar vrea să-mi sară în braţe – pe ale ei le şi întinsese spre mine – dar s-a oprit, frângându-şi mâinile. Mi-am scos cascheta şi am salutat-o fără niciun cuvânt.

— Glahn, începu ea, astăzi nu am să-ţi spun decât un singur lucru. Eu nu am făcut nicio mişcare ca să aud ce vrea. Am auzit că ai fost la fierar, într-o seară. Eva era singură acasă.

Luat prin surprindere, m-am oprit.

— De la cine ai auzit asta? am întrebat-o cu un aer mirat.

— Eu nu spionez pe nimeni. Am aflat de la tata, aseară. După ce am ajuns acasă, udată de ploaie, el mi-a spus: „Astăzi l-ai insultat pe baron.” „Nu”, am răspuns eu. „De unde vii acum?” a întrebat el. „L-am întâlnit pe Glahn...” Atunci tata mi-a povestit totul.

Căutând să-mi stăpînesc deznădejdea, îi răspund:

— Eva a fost şi aici.

— A venit aici? În cabană?

— De mai multe ori. Am chemat-o. Am stat de vorbă.

— Şi aici?

Un moment de tăcere. Îmi zic: Acum, ţin-te tare, băiete! Apoi spun:

— Fiindcă eşti atât de amabilă să te amesteci în treburile mele, n-o să mă las nici eu mai prejos.

Ieri ţi l-am propus pe doctor. Te-ai gândit? Căci de prinţ nu poate să fie vorba în niciun caz.

Ochii încep să-i scânteieze de mânie:

— În orice caz, baronul e mai bun ca dumneata! spuse ea

violent. Are ţinută, nu sparge ceştile şi paharele, îmi lasă pantofii în pace. Ştie cum să se poarte, dar dumneata te faci caraghios, mi-e ruşine de dumneata, eşti insuportabil, înţelegi?

Cuvintele ei m-au lovit adânc. Am lăsat privirile în jos şi am răspuns:

— Ai dreptate, mă port neîndemânatic. Dar fii înţelegătoare! Eu stau de preferinţă în pădure, acolo mă simt fericit. Aici, în singurătatea mea, nu fac nimănui niciun rău prin faptul că sunt aşa cum sunt; dar, de îndată ce ies în lume, trebuie să mă observ într-una… De doi ani încoace n-am mai trăit aproape de loc în tovărăşia semenilor mei…

— De la dumneata poţi să te aştepţi, în orice moment, la tot ce e mai rău, continuă ea. Până la urmă, omul oboseşte să te tot supravegheze.

Cu câtă înverşunare vorbea! Trec prin momente de suferinţă acută; în faţa violenţei atacului, încep să dau înapoi.

Edvarda nu terminase încă:

— Poate reuşeşti s-o faci pe Eva să te supravegheze. Păcat numai că e măritată.

— Eva? Vrei să spui că Eva e măritată?

— Da, măritată.

— Cu cine?

— Asta trebuie s-o ştii şi dumneata. E măritată cu fierarul.

— Nu e fiica fierarului?

— Nu, e nevasta lui. Crezi că te mint?

Nu mai credeam nimic; eram prea uluit. Apoi am repetat în sinea mea: Eva – măritată?

— Deci, ai făcut o alegere reuşită, continuă Edvarda.

Mi se părea că toată această poveste nu mai ia sfârşit. Am început să tremur de indignare şi am spus:

— Urmează-mi sfatul şi ia-l pe doctor. Prinţul nu-i decât un bătrân imbecil.

Mânat de furie, mi-am bătut joc de baron, i-am exagerat vârsta, am spus că e chel, că e aproape orb şi că poartă

coroana aceea pe butonii de la cămaşă numai ca să facă paradă cu nobleţea lui.

— De altfel, nici nu merită să-mi iau osteneala să-l cunosc mai bine, am adăugat. Nu prezintă nimic interesant, nu are nicio personalitate: în fond, în fond e o nulitate.

— Nu-i adevărat; e cineva, e cineva! strigă ea şi vocea îi tremura de furie. E mult mai mult decât crezi tu, om din pădure ce eşti! Dar aşteaptă numai, c-o să-l rog eu să stea de vorbă cu tine. Nu vrei să crezi că-l iubesc, dar o să vezi că te înşeli. O să mă căsătoresc cu el, o să mă gândesc la el zi şi noapte. Nu uita ce-ţi spun acum: îl iubesc. Eva n-are decât să vină, poate să vină cât o vrea, nu-mi pasă! Doar să plec cât mai repede de-aici... A luat-o în jos pe cărare; mergea cu paşi mărunţi, grăbiţi. La un moment dat, şi-a întors faţa, albă ca varul, şi a strigat: Şi să nu te mai văd în faţa ochilor.

XXV

Franzele începeau să îngălbenească, cartoful era în floare. A început iarăşi sezonul de vânătoare; împuşcam găinuşe, cocoşi de munte şi iepuri – iar într-o zi am vânat chiar un vultur. Bolta cerului era înaltă şi senină, nopţile răcoroase, sunete clare în păduri şi pe câmpii... Lumea se reculegea, mare şi paşnică...

Într-o zi, i-am spus doctorului că nu am mai primit nicio ştire de la domnul Mack cu privire la cei doi tordmuli pe care-i împuşcasem.

— Pentru asta poţi să-i mulţumeşti Edvardei, răspunse el. Am auzit-o cum s-a opus ca tatăl ei să mai dea curs afacerii.

— N-o să-i mulţumesc, am spus...

Ultimele zile ale verii. Cărările şerpuiau ca nişte panglici prin pădurea ce începea să îngălbenească; în fiecare zi apărea pe cer câte o nouă stea. Luna se zărea doar ca o umbră, o umbră aurie cufundată în argint...

— Dar pentru Dumnezeu, Eva, tu eşti măritată?

— Nu ştiai?

— Nu, n-am ştiut.

Mă strânse de mână fără să spună nimic.

— Dar pentru Dumnezeu, fato, ce facem acum?

— Ce vrei tu. Poate nu pleci încă şi o să fiu bucuroasă cât timp eşti aici.

— Nu, Eva.

— Ba da, cât eşti aici!

Pare pierdută şi îmi strânge tot timpul puternic mâna.

— Nu, Eva, du-te! Niciodată de-acum încolo!

Nopţile trec, zilele de asemenea. Au trecut trei zile de la această convorbire. O văd pe Eva pe drum, ducând o sarcină de lemne. Doamne, câte lemne a mai cărat fata asta toată vara!

— Pune lemnele jos, Eva, şi lasă-mă să văd dacă ochii tăi sunt tot atât de albaştri.

Dar acum erau roşii.

— Eva, zâmbeşte-mi! Nu pot să-ţi mai rezist, sunt al tău, al tău…

Seară. Eva cântă, îi aud cântecul şi sângele îmi clocoteşte în vine.

— Văd că în seara asta cânţi, Eva.

— Da, sunt bucuroasă.

Fiindcă este mai scundă decât mine, se ridică pe vârfuri ca să mă cuprindă de gât.

— Dar, Eva, nu vezi că ai făcut bătături la mâini?

— Nu-i nimic.

Faţa îi străluceşte.

— Eva, ai stat de vorbă cu domnul Mack?

— O dată.

— Ce ţi-a spus el şi tu ce i-ai spus?

— Se poartă tare rău cu noi, pe bărbatul meu îl pune să muncească pe chei ziua şi noaptea, iar pe mine mă pune la tot felul de treburi. Mi-a dat să fac lucruri grele, ca unui bărbat.

— Şi de ce se poartă aşa?

Eva lasă privirile în jos.

— De ce face asta, Eva?

— Fiindcă te iubesc.

— Dar de unde ştie?

— I-am spus-o chiar eu.

Tăcem amândoi un moment.

— Să dea Dumnezeu să nu mai fie atât de aspru cu tine, Eva!

— Nu-i nimic. Las că nu-i nimic.

Şi vocea ei răsună în pădure ca un mic cântec dulce, tremolat.

Iar frunzele sunt tot mai galbene, pe zi ce trece; se apropie toamna, pe cer s-a ivit un număr tot mai mare de stele şi luna pare acum ca o umbră de argint cufundată în aur. Nu este încă de loc frig; domneşte doar o linişte adâncă, pătrunsă de răcoare. Fiecare copac pare că stă cufundat în gânduri. Fructele s-au copt.

Soseşte şi ziua de douăzeci şi doi august – şi, cu ea, cele trei nopţi de pericol de îngheţ.[5]

XXVI

Prima noapte.

Soarele apune la ora nouă. Se lasă un întuneric mat, se văd câteva stele, iar după vreo două ceasuri se distinge şi un reflex slab de Lună. Merg spre pădure cu puşca şi câinele alături. Aprind un foc de ramuri uscate şi lumina acestuia străluceşte printre tulpinile brazilor. Nu e ger.

Prima noapte! îmi zic. O bucurie nestăpânită că mă aflu în acest loc, la această oră, mă face să tresar.

O, voi, oameni, animale şi păsări! Ridic cupa în cinstea nopţii petrecute în singurătatea pădurii! Ridic cupa în

---

5 În norvegiană, *jaernnat*: una dintre cele trei nopţi de după 22 august, când se crede că exista un pericol mare de îngheţ. Această perioadă a unor nopţi de îngheţ posibil variază din punct de vedere calendaristic în diferitele regiuni ale Norvegiei şi, în general, ale Peninsulei Scandinave.

cinstea întunericului, a murmurului divin de sub copaci, a armoniei simple a liniştii, a frunzelor verzi sau galbene! Ridic cupa în cinstea oricărui semn de viaţă, a unui bot ce adulmecă prin iarbă, a unui câine ce fuge mirosind pământul! Strig un „ura” frenetic pentru pisica sălbatică ce stă culcată pe burtă, pândeşte o vrabie şi se pregăteşte să sară asupra ei în întuneric! Apoi încă un „ura” pentru liniştea cucernică ce domneşte pe pământ, pentru stele şi pentru lună; da, pentru toate acestea!…

Mă ridic şi ascult. Dar nu m-a auzit nimeni. Mă aşez din nou.

Mulţumesc din inimă pentru noaptea plină de singurătate, pentru munţi, pentru susurul mării, care mi se întipăreşte în suflet. Aduc vii mulţumiri pentru viaţa ce mi-a fost dăruită, pentru faptul că respir, pentru favoarea că trăiesc în noaptea aceasta. Ascultaţi, aşadar; la apus, ca şi la răsărit, pretutindeni este prezent Dumnezeu cel veşnic! Această linişte care îmi murmură în urechi este clocotul sângelui creaţiei universale, este Dumnezeu care întreţese firele acestei lumi cu propria mea fiinţă. În lumina focului pe care l-am aprins, văd o pânză de păianjen; apoi aud cum o barcă, ale cărei vâsle lovesc apa, intră în port; o auroră boreală aluneca pe cer spre nord. O! pe sufletul meu nemuritor, îmi exprim că tocmai eu sunt acela care şade acum aici!

Linişte. Un con de brad cade greu la pământ. A căzut în con de brad, îmi zic. Luna este sus, pe cer, focul abia mai pâlpâie în ramurile arse pe jumătate. Vrea să se stingă. Într-un târziu, mă întorc acasă.

Cea de a doua noapte. Aceeaşi linişte şi vreme frumoasă. Sunt în dispoziţie meditativă. Mă îndrept mecanic spre un copac. Îmi trag cascheta adânc pe frunte şi mă reazem de copac cu mâinile împreunate după ceafă. Cad într-o stare de profundă reverie; flăcările focului pe care l-am aprins îmi luminează puternic figura, dar nu le văd. Rămân vreme îndelungată aşa, cu ochii privind în gol; în cale din urmă, picioarele îmi obosesc. Aproape înţepenit, mă aşez. Apoi

mă întreb de ce oare m-am holbat atât de mult la foc, stând, în acelaşi timp, aproape nemişcat.

Esop ciuleşte urechile, aude paşi. Printre copaci, apare Eva.

— Sunt gânditor şi trist în seara asta, spun eu.

De compătimire, nici nu-mi răspunde.

— Iubesc trei lucruri, spun eu mai departe. Iubesc un vis de dragoste pe care l-am avut odată, te iubesc pe tine şi iubesc acest colţ de pământ.

— Şi ce iubeşti cel mai mult?

— Visul.

Esop, care a recunoscut-o pe Eva, lasă capul într-o parte şi o priveşte. Eu şoptesc:

— Am văzut astăzi pe drum o fată; mergea la braţ cu iubitul ei. Fata m-a arătat din ochi celui ce o însoţea şi numai cu greu a putut să se abţină să nu râdă când am trecut prin dreptul lor.

— De ce râdea?

— Nu ştiu… probabil, de mine. Dar de ce întrebi?

— O cunoşti?

— Da. Am salutat-o.

— Dar ea te cunoaşte?

— Nu, s-a făcut că nu m-ar cunoaşte… Dar de ce mă descoşi aşa? Nu-i frumos din partea ta. Numele tot nu ţi-l spun.

Apoi am tăcut amândoi un timp.

Spun din nou, încet:

— De ce a râs? E o femeie uşuratică; dar de ce a râs? Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i făcusem?

Eva răspunde:

— A fost urât din partea ei, să râdă de tine.

— Nu, n-a fost urât! spun eu aproape strigând. Să n-o vorbeşti de rău; n-a făcut nimic urât, a avut chiar dreptate să râdă de mine. Şi-apoi, taci o dată şi lasă-mă în pace, auzi?

Iar Eva, speriată, mu-mi mai pune întrebări. Dar îndată mă căiesc că i-am spus cuvinte atât de tari, cad în genunchi

în faţa ei, frângându-mi mâinile:

— Du-te acasă, Eva. Pe tine te iubesc cel mai mult; cum aş putea să îndrăgesc un vis? Nu a fost decât o glumă, pe tine te iubesc. Şi acum du-te acasă, o să ne vedem din nou mâine; aminteşte-ţi că sunt al tău, nu uita! Noapte bună.

Şi Eva pleacă acasă.

A treia noapte; o noapte de cea mai mare tensiune. De-ar fi îngheţat cât de puţin? Dar nici vorbă: după asfinţit, soarele lăsase în urmă o căldură zăpuşitoare; ai fi zis că te afli într-o adevărată mlaştină încălzită. Mi-am aprins focul…

— Eva, uneori poate să-ţi facă un fel de plăcere să fii tras de păr. Ca să vezi cât de ciudată e firea omului. Nu-i cu neputinţă să te laşi târât de păr peste munţi şi văi – şi dacă cineva te întreabă ce ţi se întâmplă, tu să răspunzi încântat: Sunt tras de păr! Iar dacă te întreabă: Să nu-ţi ajut să scapi? atunci tu să răspunzi: Nu. Şi dacă, în sfârşit, te întreabă: Dar cum poţi să rabzi să fii tratat aşa? tu să răspunzi: Da, pot, fiindcă ador mâna care mă trage de păr… Ştii tu, Eva, ce înseamnă să speri?

— Cred că da.

— Vezi, Eva, a spera e un lucru deosebit. Să zicem că într-o dimineaţă te plimbi pe un drum, nădăjduind să întâlneşti persoana care ţi-e dragă. Dar o întâlneşti? Nu. De ce? Fiindcă se întâmplă ca tocmai în dimineaţa aceea să aibă treburi în altă parte… Sus, în munţi, am cunoscut un lapon bătrân şi orb. Timp de cincizeci şi opt de ani nu văzuse nimica şi când l-am cunoscut era de şaptezeci. Acum i se părea că începe să vadă tot mai bine; că face din ce în ce progrese. Dacă nu ar interveni nimic care să-l împiedice, spunea el, atunci în câţiva ani ar putea să zărească soarele. Părul îi rămăsese încă negru, dar ochii îi erau albi. Când şedeam împreună în coliba lui şi fumam, îmi povestea despre cele văzute înainte de a fi orbit. Era un om bine legat şi sănătos, fără sensibilitate, dar cu o speranţă neabătută. Când plecam, mă însoţea o bucată de drum şi începea să arate în diferite direcţii. Încoace e miazăzi, spunea el, într-acolo e miazănoapte. Te duci mai întâi pe

drumul ăsta şi după ce ai mers un timp în jos, o coteşti în partea aceea, spunea. Chiar aşa e cum zici! răspundeam eu. Laponul râdea mulţumit şi spunea: Cu patruzeci, cincizeci de ani în urmă n-aş fi ştiut să-ţi arăt drumul atât de precis. Aşadar, acum văd mai bine. Apoi se târa din nou în colibă şi se aşeza iarăşi în faţa focului, mereu plin de încredere că peste câţiva ani va putea să zărească soarele... Eva, speranţa asta e un lucru tare curios. De pildă, eu sper să uit persoana pe care n-am întâlnit-o pe drum ieri dimineaţă.

— Ce ciudat vorbeşti.

— Fiindcă e a treia noapte. Îţi făgăduiesc, Eva, că mâine o să fiu un alt fel de om. Acum lasă-mă singur. Mâine n-o să mă mai cunoşti, o să râd şi o să te sărut, copila mea frumoasă. Gândeşte-te că nu mai trebuie să treacă decât noaptea asta pentru ca să mă fac alt om. Peste câteva ceasuri, lucrul acesta va fi aievea... Noapte bună, Eva.

— Noapte bună.

Mă lungesc mai aproape de foc şi privesc flăcările. De pe o cetină deasupra mea cade un con de brad şi în acelaşi timp şi o altă rămurică uscată. Noaptea este ca un adânc de necuprins. Închid ochii.

După vreun ceas, simţurile încep să-mi freamăte într-un anumit ritm; vibrez şi eu în tact cu liniştea profundă. Privesc la semiluna care stă pe cer ca o scoică albă şi mă cuprinde un sentiment de iubire faţă de ea; simt că roşesc. Îi fac astrului declaraţii, încet şi plin de pasiune... Timp de câteva minute, inima îmi bate cu putere. Începe să sufle vântul, o forţă necunoscută agită aerul. Oare ce să fie? Mă uit în jur, dar nu văd nimic. Vântul mă cheamă; inima mea urmează această chemare şi mă simt ca scos din propria mea fiinţă, strâns la un piept nevăzut; ochii mi se umezesc, tremur – Dumnezeu stă pe undeva pe aproape şi mă priveşte. Aceasta durează câteva minute. Îmi întorc privirile înapoi; vibraţia aerului a încetat şi mi se pare că văd ceva asemănător cu spatele unui spirit care intră fără zgomot în pădure...

Câtva timp lupt împotriva amorţirii simţurilor. Epuizat de orice emoţii, copleşit de oboseală, adorm.

Când m-am trezit, noaptea se sfârşise. O! umblasem atâta timp într-o stare jalnică, răvăşit de febră, aşteptând să fiu doborât de boală. Lucrurile îmi apăreau neclare, căci le vedeam cu ochi inflamaţi. O stare de adâncă tristeţe pusese stăpânire pe mine.

Dar acum toate acestea trecuseră.

XXVII

E toamnă. Vara a trecut; a dispărut tot atât de repede precum venise; o, cât de repede a trecut. Acum zilele sunt reci; vânez, pescuiesc şi cânt prin pădure. În unele zile este o ceaţă deasă ce vine dinspre mare şi învăluie totul în semiobscuritate.

Într-o astfel de zi cu ceaţă, mi s-a întâmplat ceva. În lungile mele peregrinări, m-am rătăcit în pădurea comunei vecine şi aşa am ajuns până la casa doctorului. Acolo se aflau oaspeţi: fetele pe care le cunoscusem înainte, tineret care dansa şi se distra de zor.

La un moment dat, a sosit o trăsură care s-a oprit în faţa gardului de la grădină; în trăsură era Edvarda. Când m-a zărit, a tresărit. La revedere! am spus eu încet. Dar doctorul nu m-a lăsat să plec. La început, Edvarda părea jenată de prezenţa mea şi când spuneam ceva, lăsa privirile în jos; dar cu încetul şi-a redobândit încrederea şi mi-a pus chiar câteva întrebări. Era foarte palidă; ceaţa cenuşie şi rece îi acoperea parcă faţa cu un văl. Nu s-a coborât din trăsură.

— Vizita mea e motivată, spuse ea râzând. Acum vin de la biserica mare, unde n-am zărit pe nimeni dintre voi; mi s-a spus că sunteţi aici. Am mers cu trăsura vreo câteva ore ca să pot da de voi. Mâine seară facem o mică petrecere – baronul pleacă săptămână viitoare – şi vă invit pe toţi… o să dansăm… mâine seară!

Cu toţii s-au înclinat şi au mulţumit.

Mie mi-a spus:

— Fiţi amabil, veniţi şi dumneavoastră. Nu cumva să trimiteţi în ultimul moment un bilet în care să vă scuzaţi că nu puteţi veni.

Asta nu i-a spus-o nici unuia din ceilalţi. Apoi, curând, a plecat.

Copleşit de atâta prietenie neaşteptată, m-am retras un moment la o parte ca să-mi savurez bucuria. După aceea, mi-am luat rămas bun de la doctor şi de la oaspeţii săi şi am plecat spre casă. Cât era de binevoitoare cu mine! Oare ce puteam să fac pentru ea în schimb? Mâinile mi-au amorţit, prin încheieturi îmi trecea o răcoare plăcută. Doamne, mi-am zis, iată cum mă pierd de bucurie, nu mai am nici putere să strâng pumnii, ochii mi se umezesc; oare ce-i de făcut?... M-am întors acasă abia seara, târziu. Apoi m-am dus pe chei şi am întrebat pe un pescar dacă vasul-poştă soseşte cumva până a doua zi seara. Nu, poşta venea abia săptămână viitoare. M-am înapoiat în grabă la cabană şi am început să-mi examinez cu de-amănuntul cel mai bum costum. L-am curăţit şi l-am adus în stare cât se putea mai bună; în unele locuri se găurise; plângeam şi ţeseam găurile.

După ce am terminat, m-am aşezat pe patul de campanie. Această odihnă durează doar o clipă; îmi vine subit un gând, sar din pat şi mă opresc, ca lovit, în mijlocul camerei. E iarăşi un truc! îmi spun în şoaptă. Nu m-ar fi chemat şi pe mine, dacă nu s-ar fi întâmplat să fiu de faţă când i-a invitat pe ceilalţi. Şi-apoi, tocmai mie mi-a făcut aluzia cea mai limpede să nu merg, ci să trimit un bilet cu scuze...

N-am dormit toată noaptea şi când s-a făcut ziuă am plecat în pădure, răzbit de frig, mort de oboseală şi într-o stare febrilă. Va să zică, se pregăteşte o petrecere la Sirilund! Ei şi? N-o să mă duc şi n-o să trimit nici scuze. Domnul Mack este un om care se gândeşte departe, acum dă o petrecere în cinstea baronului, dar eu nu mă duc, e clar?...

Ceaţa se întindea deasă peste munţi şi văi. Picături

lipicioase de rouă mi se prinseseră de haine, făcându-le grele; faţa îmi era rece şi umedă. Doar din când în când adia câte un suflu de vânt şi făcea ca ceaţa amorţită să se urce şi să coboare, să se urce şi să coboare.

Era după-amiază târziu, începuse să se întunece şi ceaţa îmi ascundea întregul peisaj din faţa ochilor. Nu se mai zărea niciun pic de soare după care aş fi putut să mă orientez. Şi astfel, cu gândul că merg spre casă, am rătăcit timp de mai multe ore; dar, de fapt, nici nu aveam de ce să mă grăbesc; cu cel mai desăvârşit calm, m-am abătut de la drumul cel bun spre locuri necunoscute, prin pădure. În cele din urmă, îmi sprijin puşca de un copac şi îmi consult busola. Îmi fixez drumul pe care trebuie să ajung acasă şi pornesc la drum. Ora trebuie să fie între opt şi nouă.

Şi acum, o surpriză.

După vreo jumătate de oră, aud muzică prin ceaţă; în câteva minute recunosc locul: mă aflu chiar în dreptul clădirii principale din Sirilund. Oare să mă fi indus busola în eroare mânându-mă tocmai spre locul pe care voiam să-l evit? O voce cunoscută mă strigă – e doctorul. Sunt condus în salon.

O, de bună seamă că ţeava puştii îmi deranjase busola. Mi s-a mai întâmplat aşa ceva o dată, în anul acesta. Nu ştiu ce să cred. Poate că asta mi-a fost soarta.

XXVIII

Toată seara am avut impresia penibilă că nu ar fi trebuit să vin la această petrecere. Sosirea mea aproape că nici nu a fost observată; toţi erau atât de ocupaţi, Edvarda aproape că nici nu m-a salutat. Am început să beau pahar după pahar şi, cu toate că-mi dădeam seama că nu eram binevenit, nu am plecat.

Domnul Mack zâmbea aproape tot timpul, arborând o figură dintre cele mai agreabile; se îmbrăcase în frac, ţinută în care-i stătea bine. Era când aici, când dincolo în celelalte camere, stătea de vorbă pe rând cu toţi cei vreo cincizeci

de oaspeţi, dansa uneori, glumea şi râdea. În ochi îi mijeau gânduri tainice.

Întreaga casă răsuna de muzică şi zvon de glasuri. Cinci camere erau ocupate cu oaspeţi şi în plus se mai dansa şi în salonul cel mare. Când am sosit eu, cina se terminase. Slujnice preocupate trec în grabă încoace şi încolo cu pahare cu vin, căni de aramă strălucitoare pline de cafea, cu ţigări, pipe, prăjituri şi fructe. Nu s-a făcut economie la nimic. Candelabrele din camere erau pline cu lumânări neobişnuit de groase, care fuseseră turnate tocmai pentru această ocazie; iar pe deasupra mai ardeau şi lămpile noi cu petrol.

Eva ajuta la bucătărie – am zărit-o în treacăt. Când te gândeşti că şi Eva era acolo!

Baronul se bucura de multă atenţie; totuşi, păstra o atitudine discretă şi rezervată şi evita să se afişeze. Se îmbrăcase şi el în frac, dar poalele acestuia erau foarte şifonate din cauză că fuseseră multă vreme împachetate. Stătea des de vorbă cu Edvarda şi nu o slăbea din ochi; ciocnea paharul cu dânsa şi-i apunea „domnişoară”, întocmai ca şi fetelor pastorului şi celor ale medicului de circumscripţie. Simţeam cum îmi devine din ce în ce mai antipatic – şi de fiecare dată când privirile mi se opreau asupra lui, mă întorceam brusc în altă parte, schiţând câte o strâmbătură îndurerată şi cam stupidă. Când îmi vorbea, îi răspundeam scurt – şi după aceea îmi strângeam buzele cu putere.

Îmi aduc aminte de un episod din seara aceea. Stăteam de vorbă cu o fată blondă – şi i-am povestit ceva care a făcut-o să râdă. Fără îndoială, lucrurile pe care le-am spus nu erau de vreo importanţă deosehită, dar poate că în starea mea de uşoară ebrietate am ştiut să le redau
într-un mod amuzant. Întorcându-mă la un moment dat, o văd pe Edvarda stând în spatele meu. Mi-a aruncat o privire foarte binevoitoare.

După aceea am observat că a luat-o pe blondină la o parte ca să afle ce-i povestisem. Nu pot să spun cât de bine

mi-a făcut privirea Edvardei, după ce toată seara mă simţisem atât de singur. Buna dispoziţie mi-a sporit îndată; am început să intru în vorbă cu tot mai multe grupuri, să fiu tot mai comunicativ. După câte ştiu, nu m-am făcut vinovat de nicio abatere de la bunele maniere…

Stăteam afară pe scară când, la un moment dat, dintr-una din camere a ieşit Eva, aducâmd un platou. M-a văzut, a venit pe scară, m-a mângâiat pe mâini în grabă, apoi a zâmbit şi s-a întors înăuntru. Niciunul dintre noi nu a spus nimic. Când am dat să mă întorc în salonul de dans, Edvarda stătea pe coridor şi mă privea ţintă. Am intrat.

Deodată o aud spunând, din prag, cu voce tare:

— Închipuiţi-vă, locotenentul Glahn se distrează dându-şi întâlnire cu slujnicele afară, pe scară.

Desigur că o auziseră mai multe persoane. Ea râdea, ca şi când totul ar fi fost doar o glumă; dar era foarte palidă.

Drept răspuns, am murmurat doar:

— A fost o întâmplare… ea tocmai ieşea… ne-am întâlnit în coridor…

A mai trecut un timp, poate vreun ceas. Cineva a vărsat un pahar pe rochia uneia dintre fete. Îndată ce Edvarda a văzut aceasta, a şi strigat:

— Sunt sigură că Glahn a făcut asta.

Dar nu fusesem eu vinovatul, căci în momentul acela mă aflam tocmai în cealaltă parte a camerei. Am început iarăşi să beau un pahar după celălalt şi m-am ţinut mai mult în apropierea uşii; acolo nu riscam să stau în calea celor ce dansau.

Baronul continua să capteze atenţia unei mari părţi dintre fete. Spunea că regretă că se grăbise să-şi împacheteze colecţiile. Dar acestea conţineau lucruri interesante, ca de pildă alge din Marea Albă, probe de argilă din insulele Korholmer, apoi câteva roci foarte interesante din fundul mării. Fetele se uitau curioase la butonii de la manşete, pe care se afla gravată coroana cu cinci diamante, simbol al titlului său de baron. Cât despre doctor, acesta nu se mai bucura de nicio atenţie deosebită,

nici măcar vorba sa de duh „Moarte şi chinuri” nu mai avea niciun succes. Totuşi, de câte ori vorbea Edvarda, el se afla la post, îi corecta greşelile de limbă, o punea în încurcătură în problemele mai delicate, o domina cu o superioritate conştientă.

La un moment dat, ea spuse:

— … chiar până ce trec peste valea Acheronului.

Iar doctorul întrebă:

— Peste ce?

— Peste valea Acheronului. Nu-i corect spus?

— Am auzit vorbindu-se câteodată despre *râul* Acheron. Desigur că asta vrei să spui.

Mai târziu, a spus că are o privire pătrunzătoare

— „ca a unor ochi de…”

— … de râs, interveni doctorul.

— Da, da, ochi de râs, spuse ea.

Apoi doctorul zise:

— Mulţumeşte-mi că te-am salvat. Sunt sigur că ai vrut să spui „ochi de argus”.

Baronul a ridicat din sprâncene şi l-a privit mirat prin ochelarii săi cu lentile groase. Poate că nu mai auzise niciodată astfel de bagatele. Dar doctorul se făcea că nu vede nimic. În fond, ce-i păsa lui de baron!

Continuam să stau lângă uşă. În salon, dansul era în toi. Am reuşit să leg un crâmpei de conversaţie cu institutoarea fetelor pastorului. Am vorbit despre războiul din Crimeea, despre evenimentele din Franţa, despre împăratul Napoleon al III-lea şi despre protecţia pe care acesta le-o acordă turcilor; interlocutoarea mea citise ziarele în timpul verii şi putea să-mi spună noutăţi. Ne aşezăm pe o canapea şi continuăm conversaţia

Edvarda se apropie de noi, se opreşte în faţa mea şi spune:

— Trebuie să mă scuzaţi, domnule locotenent, că v-am surprins afară pe scară. Dar n-o s-o mai fac niciodată.

Apoi râse, dar evită să mă privească în faţă.

— Domnişoară Edvarda, zău, încetaţi o dată cu asta.

Mi-a vorbit cu „dumneavoastră”; asta nu prezicea nimic bun – apoi, şi expresia feţei o trăda că este pornită. Gândindu-mă la doctor, am dat din umeri, aşa cum ar fi făcut el. Ea mai spuse:

— Dar de ce nu ieşiţi în bucătărie? O găsiţi pe Eva acolo. Mi se pare că acolo e locul dumneavoastră.

Apoi mi-a aruncat o privire plină de ură.

Nu fusesem la multe petreceri, dar la puţinele la care m-am dus, nu am auzit pe nimeni vorbind cu un astfel de ton. Am spus:

— Nu credeţi, domnişoară Edvarda, că e posibil ca sensul cuvintelor dumneavoastră să fie înţeles altfel decât aţi dori în realitate?

— Nu… adică de ce? S-ar putea, dar ce vreţi să spuneţi?

— Câteodată vorbiţi atât de nechibzuit! De pildă, acum mi s-a părut că îmi indicaţi în modul cel mai serios tocmai bucătăria ca fiind locul unde să mă duc. Or, fireşte că nu aţi intenţionat de fapt aceasta; a fost o confuzie. Eu ştiu foarte bine că nu aţi avut de gând să fiţi insolentă.

Ea se îndepărtează cu câţiva paşi. Puteam să observ că se gândea tot timpul la ceea ce îi spusesem. Deodată se întoarce. Apoi spune, cu răsuflarea tăiată:

— N-a fost nici un fel de confuzie, domnule locotenent; aţi auzit bine; într-adevăr, v-am indicat bucătăria!

— Vai, Edvarda! izbucneşte imstitutoarea, speriată.

Apoi am început din nou să vorbesc despre război şi situaţia din Crimeea; dar gândurile îmi erau departe. Beţia îmi trecuse, dar continuam totuşi să mă simt ameţit. Pământul îmi fugea de sub picioare şi, ca de atâtea ori, mi-am pierdut din nou calmul. Mă ridic de pe canapea şi dau să plec.

Doctorul mă opreşte.

— Chiar îin momentul acesta am auzit pe cineva lăudându-te.

— Lăudându-mă? Cine?

— Edvarda. Uite-o, mai e acolo în colţ – şi te priveşte şi acum cu ochii strălucitori. N-o să uit niciodată privirile astea

îndrăgostite. Susţine sus şi tare că te admiră.

— Foarte bine, am răspuns eu râzând. Vai, în momentul acela toate gândurile îmi erau răvăşite.

M-am apropiat de baron, m-am plecat asupra lui ca şi cum aş vrea să-i şoptesc ceva şi, când a fost destul de aproape, l-am scuipat în ureche. El a tresărit şi s-a holbat la mine, năuc. Mai târziu am văzut că i-a povestit Edvardei cele întâmplate şi că ea s-a supărat. Desigur, se gândea la pantoful pe care i-l aruncasem în apă, la ceştile şi la paharele pe care am avut ghinionul să le sparg, la toate celelalte cusururi ale mele în ceea ce priveşte bunele maniere; desigur că toate acestea i-au venit din nou în minte. Îmi era ruşine, îmi dădeam seama că se terminase cu mine; oriîncotro mă întorceam, întâlneam priviri speriate sau mirate. Fără să-mi mai iau rămas bun, chiar fără să spun cuiva vreun cuvânt de mulţumire, m-am strecurat afară din casă şi am plecat.

XXIX

Baronul urmează să plece; foarte bine! O să-mi încarc puşca, o să mă urc în munţi şi o să trag o salvă în cinstea lui şi a Edvardei. O să sfredelesc o gaură adâncă într-o stâncă de la marginea mării şi tot în cinstea lor o să arunc în aer un bloc enorm, care apoi să se prăbuşească în mare cu un zgomot asurzitor, chiar în momentul în care vaporul va trece prin apropiere. Cunosc un loc, o crăpătură în stâncă, pe unde s-au mai rostogolit pietre şi înainte, ajungând pe drum bătătorit până la mare. Jos, la poalele stâncii, se află un debarcader.

— Două burghiuri pentru minat, îi spun fierarului.

Iar acesta îmi ascute două burghiuri…

Eva a fost pusă să mâne unul dintre caii domnului Mack de la moară până la debarcader şi înapoi. Munceşte ca un bărbat: cară saci cu grâne şi făină. O întâlnesc – şi faţa ei catifelată arată minunat. Doamne, şi câtă dragoste i se poate citi în zâmbet! Ne întâlneam în fiecare seară.

— Arăţi ca şi când nu ai avea nicio grijă, Eva, iubito!

— Îmi spui iubită! Nu sunt decât o femeie fără învăţătură, dar o să-ţi fiu credincioasă. O să-ţi fiu credincioasă, chiar dacă m-ar costa viaţa. Domnul Mack e din zi în zi tot mai rău, dar mie nu-mi pasă; ţipă furios, dar eu nu-i răspund. Nu de mult m-a apucat de braţ. Era alb ca varul de mânie... Dar am, totuşi, o grijă.

— Ce grijă?

— Domnul Mack te ameninţă. Mi-a spus: „Aha, te gândeşti la locotenent!" Îi răspund: „Da, sunt a lui." Apoi el zice: „Aşteaptă numai, că-i fac eu vânt!" Asta a spus-o ieri.

— Nu-i nimic; lasă-l să ameninţe... Eva, mă mai laşi să văd dacă picioarele îţi sunt tot atât de frumoase? închide ochii şi lasă-mă să văd!

Apoi, cu ochii închişi, mă ia pe după gât. O cuprinde un tremur. O duc în pădure. Calul stă şi aşteaptă.

XXX

Sunt sus pe stâncă şi sfredelesc o gaură ca să aşez mina. În jurul meu, atmosfera de toamnă este limpede ca un cristal. Loviturile ciocanului asupra burghiului răsună la intervale egale. Esop mă priveşte cu ochi miraţi. Prin piept îmi trece din când în când câte un val de mulţumire; nimeni nu ştie că sunt aici, în locul acesta pustiu.

Păsările călătoare au plecat; drum bun şi întoarcere plăcută! Numai piţigoii şi câte o brumăriţă se mai aţin prin pietriş şi tufişuri: pippip! Totul s-a schimbat atât de mult; mesteacănul pitic se profilează roşu ca sângele pe fundalul cenuşiu al stâncilor, ici un olopoţel, colo o zburătoare care se leagănă uşor pe deasupra firelor de iarbă-neagră. Iar pe deasupra, cu gâtul întins, pluteşte un vultur de mare, îndreptându-se spre stânci.

Când se înserează, îmi ascund uneltele sub o piatră şi mă odihnesc. Totul aţipeşte, dinspre nord răsare luna, acum plină; munţii aruncă umbre gigantice. Astrul pare o insulă în flăcări, este o figură de rebus rotundă şi din alamă, pe

lângă care trec şi care uimeşte. Esop dă semne de nerăbdare.

— Ce vrei, Esop? Nu vezi că sunt ostenit de necazurile mele, că vreau să le uit, să le înec? Îţi poruncesc să stai cuminte, nu vreau să fiu deranjat!

Eva mă întreabă: Te mai gândeşti din când în când la mine? Îi răspund: Numai la tine. Ea întreabă din nou: Şi îţi face plăcere să te gândeşti la mine? Îi spun: Numai plăcere, nimic altceva decât plăcere. Apoi ea spune: Începi să încărunţeşti. Iar eu îi răspund: Da, încep să încărunţesc. Apoi Eva întreabă: Încărunţeşti din pricina unui lucru la care te gândeşti? La aceasta răspund: Poate. În cale din urmă, Eva spune: Atunci nu te gândeşti numai la mine… Esop stai liniştit, mai bine îţi povestesc altceva…

Dar Esop adulmecă puternic în jos spre vale, scheaună şi mă trage de haine. Când, în sfârşit, mă ridic, nici nu ştiu cum să o iau mai iute la drum. Pe deasupra pădurii se profilează ceva roşu, încep să merg din ce în ce mai repede, în cele din urmă zăresc un foc, un rug uriaş. Mă opresc uluit – cabana mea este în flăcări.

XXXI

Incendiul a fost isprava domnului Mack, de aceasta mi-am dat seama chiar din primul moment, îmi ardeau pieile de animale şi penele de păsări, vulturul meu împăiat; totul era în flăcări. Acum ce-i de făcut? Două nopţi am dormit sub cerul liber, fiindcă nu voiam să apelez la ospitalitatea proprietarului din Sirilund. În cele din urmă, m-am hotărât să înhiriez în apropiere de debarcader o baracă părăsită a unor pescari, ale cărei crăpături le-am astupat cu muşchi uscat. O grămadă de iarbă-neagră, culeasă de pe stânci, îmi slujea drept pat. Astfel, aveam din nou un adăpost.

Edvarda mi-a trimis vorbă că auzise de necazul meu şi că, în numele tatălui ei, îmi oferea o cameră la Sirilund. Edvarda mişcată? Edvarda făcând gesturi nobile? N-am dat nici un răspuns. Mulţumesc lui Dumnezeu, acum nu mai

eram fără adăpost – şi încercam chiar un sentiment de bucurie că nu dau curs ofertei Edvardei. Într-o zi, am întâlnit-o braţ la braţ cu baronul; i-am privit pe amândoi drept în faţă şi i-am salutat în treacăt. Ea s-a oprit şi m-a întrebat:

— Nu vreţi să locuiţi la noi, domnule locotenent?

— Acum m-am instalat în noua locuinţă, am răspuns eu şi m-am oprit.

Mă privea şi răsufla agitată.

— Nici la noi nu aţi fi fost prea deranjat, spuse ea.

Parcă mi s-a înfiripat în inimă dorinţa de a-i adresa un „mulţumesc”, dar nu eram în stare să spun nimic.

Baronul merse încet mai departe.

— Poate nu vreţi să mă mai vedeţi deloc acum? întrebă ea.

— Vă mulţumesc, domnişoară Edvarda, fiindcă mi-aţi oferit adăpost, după ce mi-a ars cabana, am spus eu. Oferta am socotit-o cu atât mai generoasă cu cât desigur că necazul acesta nu a fost o consecinţă a bunelor intenţii ale tatălui dumneavoastră faţă de mine. Îi vorbeam cu capul descoperit. Ea a exclamat:

— Dar, pentru Dumnezeu, Glahn, nu vrei să mă mai vezi niciodată?

Atunci se auzi vocea baronului.

— Vă cheamă baronul, am spus eu şi am salutat ceremonios.

Apoi m-am dus sus pe stâncă, la mina mea. Nimic, nimic n-o să mă mai facă să-mi pierd cumpătul. Pe drum m-am întâlnit cu Eva. I-am spus: Uite că domnul Mack nu va reuşi să mă gonească de-aici. A dat foc cabanei mele, şi iată că am alta... Ea ducea în mână o bidinea şi o găleată cu gudron. Dar ce-i cu astea?

Domnul Mack pusese să i se construiască o barcă, şi aceasta se afla acum la debarcaderul de la poalele stâncii. Eva trebuia să vopsească barca cu gudron.

— Dar de ce tocmai la debarcader? De ce nu mai bine la chei?

— Domnul Mack a poruncit aşa…

— Eva, Eva, iubito, au făcut o sclavă din tine şi tu tot nu te plângi! Zâmbeşti din nou şi din surâsul tău se revarsă un adevărat torent de viaţă, cu toate că eşti sclavă.

Când am sosit la mina mea, am avut o surpriză. Am observat că trecuse cineva pe acolo; am cercetat cu atenţie pietrişul şi nisipul din jur şi am recunoscut urmele ghetelor lungi şi ascuţite ale domnului Mack. Oare ce-o fi adulmecând el pe aici? m-am întrebat şi apoi m-am uitat în jur. Dar nu se zărea nimeni. Atunci bănuielile mi s-au risipit.

Şi am început să bat mai departe în burghiu, fără să-mi dau seama ce nenorocire pregăteam prin aceasta.

XXXII

A sosit vasul-poştă. Mi-a adus uniforma. În seara aceleiaşi zile, vaporul urma să plece cu baronul şi cu toate lăzile acestuia în care erau împachetate scoici şi diferite specii de alge. Deocamdată, se încărcau de pe chei butoaie cu heringi şi ulei.

Iau puşca şi pun pulbere multă în amândouă ţevile. După aceea zâmbesc cu înţeles şi plec sus, pe stâncă. După ce sosesc acolo, umplu cu pulbere şi mina mea; apoi zâmbesc la fel ca înainte. Acum totul era pregătit. M-am aşezat să aştept.

Am stat aşa câteva ore în şir. Zgomotul neîntrerupt al macaralei de pe punte, care era când ridicată, când coborâtă, se auzea bine până sus la mine. Începe să se însereze. În cele din urmă, sună şi sirena spre a anunţa că totul este încărcat şi că vasul urmează să se pună în mişcare. Mai am de aşteptat vreo câteva minute. Luna nu răsărise încă şi mă holbam cu desperare prin întunericul ce se aşternea tot mai dens.

Când vârful prorei a apărut pe după insulă, am aprins fitilul şi m-am depărtat repede. Trece ca la un minut. Deodată, răsună o bubuitură, o ploaie de schije de piatră este împroşcată în aer, stâncă se cutremură, un bloc enorm

se prăbuşeşte cu un zgomot asurzitor în adâncuri. Ecoul exploziei răsună până departe, în munţi. Apoi iau puşca şi trag un foc dintr-o teavă; ecoul răsună din mai multe direcţii. După câteva clipe mai trag un foc şi din cealaltă ţeava: aerul vibrează puternic şi ecoul este dus până departe. Ai fi zis că toţi munţii din jur salutau într-o ovaţie prelungită vaporul care pleca. Încetul cu încetul, aerul se linişteşte, ecoul se stinge şi totul se cufundă din nou în tăcere. Vasul dispare în întuneric.

Mai continui, un timp, să fiu în prada unei tensiuni ciudate; îmi iau burghiurile şi puşca subsuoară şi încep să cobor. Simt că genunchii mi s-au înmuiat. O iau pe drumul cel mai scurt şi merg tot timpul pe urma fumegândă, lăsată de colosul de piatră în timpul rostogolirii sale. Esop scuturã din cap; mirosul de încins îl face să strănute.

Când ajung jos, la debarcader, un tablou cu totul neaşteptat îmi pricinuieşte o emoţie atât de profundă, cum nu mai simţisem niciodată în viaţă; blocul de stâncă prăbuşit în mare, sfărâmase o barcă, iar alături zăcea Eva – Eva sfârtecată de schije, mutilată îngrozitor la piept şi la abdomen. Murise pe loc.

XXXIII

Ce altceva să mai scriu? Zile întregi nu am mai tras nici un singur foc de armă, proviziile mi se terminaseră. Stăteam retras în baracă şi nu mă gândeam câtuşi de puţin la mâncare. Corpul neînsufleţit al Evei a fost dus la biserică într-o barcă vopsită în alb a domnului Mack. M-am dus la înmormântare pe jos, pe drumul cimitirului, de-a lungul ţărmului.

Eva a murit. Îţi mai aminteşti de căpşorul ei de fetiţă, de pieptănătura ei ca de călugăriţă? Venea atât de tiptil, îşi punea jos legătura de lemne şi zâmbea. Şi cât de intens fremăta de viaţă acest zâmbet! Taci o dată, Esop, că-mi aduc aminte de o poveste veche, de acum patru generaţii, de pe vremea Iselinei, când preot era Stamer.

O fată era închisă în turnul unui castel. Iubea pe un senior. De ce? Întrebaţi vântul şi stelele, întrebaţi-l pe Dumnezeu, stăpânul vieţii... nimeni altul nu cunoaşte aceste mistere. Iar seniorul acesta era prietenul şi iubitul ei; dar, într-o bună zi, el a văzut altă fată şi atunci sentimentele i s-au schimbat.

Pe prima o iubise ca un adolescent; îi spunea că este îngerul său păzitor, porumbiţa lui şi că îmbrăţişarea ei este fierbinte. El a zis: Dăruieşte-mi inima! Şi ea a făcut aceasta. Apoi el a zis: Pot sa-ţi cer ceva, iubita mea? Iar ea a răspuns fermecată: Da. I-a dat totul, dar el nu i-a mulţumit.

Pe cealaltă o iubea ca un sclav, ca un nebun şi ca un cerşetor. De ce? Întrebaţi praful de pe drum, frunzele care cad, întrebaţi-l pe Dumnezeu cel nepătruns, care este stăpânul vieţii, căci nimeni altul nu cunoaşte aceste lucruri. Ea nu i-a dat nimic, absolut nimic şi totuşi el i-a fost recunoscător. Ea spunea: Dăruieşte-mi liniştea ta sufletească şi mintea ta! Iar lui îi părea nespus de rău că nu-l ruga să-i dea şi viaţa.

Iar fata lui era închisă într-un turn…

— La ce te gândeşti, fato, zâmbeşti?

— Mă gândesc la ceva ce s-a întâmplat acum zece ani. Atunci l-am întâlnit.

— Îţi mai aduci aminte de el?

— Da, îmi mai aduc aminte.

Şi timpul trece…

— Ce faci, fato? De ce zâmbeşti?

— Îi cos numele pe o pânză.

— Al cui nume? Al aceluia care te-a închis?

— Da, acela pe care l-am întâlnit acum douăzeci de ani.

— Îţi mai aduci aminte de el?

— Îmi mai aduc aminte de el ca şi până acum.

Şi timpul trece.

— Ce mai faci tu, fată închisă?

— Îmbătrânesc şi nu mai văd ce cos. Rad varul de pe perete şi din el îi fac un urcior, un mic dar.

— Despre cine vorbeşti?

— Despre iubitul meu, care m-a închis aici, în turn.

— Şi tu zâmbeşti fiindcă te-a închis aici?

— Mă gândesc la ceea ce o să spună. Ei, o să spună el, iubita mea de altădată mi-a trimis un urcior; nu m-a uitat nici după treizeci de ani.

Şi timpul trece…

— Dar cum aşa, femeie închisă, nu faci nimic şi zâmbeşti?

— Am îmbătrânit şi nu mai văd. Acum nu mai fac nimic, ci doar mă gândesc.

— Te gândeşti la acela pe care l-ai cunoscut acum patruzeci de ani?

— La acela pe care l-am întâlnit când eram tânără. Poate că de-atunci au trecut vreo patruzeci de ani.

— Dar nu ştii că a murit? Păleşti, sărmană bătrână, nu răspunzi, buzele ţi s-au învineţit, nici nu mai respiri…

Aşa a fost povestea mea ciudată cu fata închisă în turn… Stai puţin Esop, am uitat ceva: într-o zi, ea a recunoscut vocea iubitului în curte; a căzut în genunchi şi a roşit. Atunci avea patruzeci de ani…

Te înmormântez, Eva, şi sărut cu smerenie nisipul de pe mormântul tău. O rază de soare îmi străbate prin amintire ori de câte ori mă gândesc la tine; când îmi aduc aminte de zâmbetul tău, mă simt parcă învăluit de binecuvântare. Tu dădeai totul fără nicio osteneală, pentru că fiinţa ta era plină de bucuria vieţii. Iar altele, care îmi refuză până şi favoarea de a-mi arunca o privire, pot să pună cu totul stăpânire pe mine. De ce? Întrebaţi cele douăsprezece luni ale anului, vapoarele de pe mare, întrebaţi-l pe Dumnezeul cel nepătruns, care stăpâneşte inimile…

XXXIV

Cineva m-a întrebat:

— Nu mai vânaţi? Esop fuge prin pădure, aleargă după un iepure.

Am spus:

— Du-te dumneata şi împuşcă-l pentru mine.

Au trecut câteva zile. M-a vizitat domnul Mack.

Avea ochii înfundaţi în orbite şi faţa îi era pământie. Mi-am zis: Oare sunt într-adevăr în stare să citesc gândurile oamenilor, sau nu e adevărat? Nu mai ştiu nici eu.

Domnul Mack mi-a vorbit despre prăbuşirea unei stânci, despre catastrofa, datorită unui accident, unei împrejurări triste, pentru care eu nu purtam nicio vină.

— Dacă există cineva, am spus, care a vrut cu orice preţ să mă despartă de Eva, atunci şi-a atins scopul. Dumnezeu să-l pedepsească!

Domnul Mack m-a privit pieziş, bănuitor şi a mormăit ceva despre înmormântarea cea frumoasă, pentru care nu fuseseră precupeţite niciun fel de cheltuieli.

Îi admiram remarcabila supleţe.

Mi-a respins oferta de a-i plăti barca sfărâmată.

— Dar, am spus eu, nu doriţi să vă plătesc despăgubiri măcar pentru găleata cu gudron şi pentru bidinea?

— Nu, dragă domnule locotenent. Cum puteţi să vă gândiţi la asta! Mă privea cu ochi plini de răutate.

Pe Edvarda nu am vazut-o timp de trei săptămâni... Ba da, am zărit-o odată în prăvălie. Mă dusesem să cumpăr pâine; ea se afla în dosul tejghelei şi scotocea prin nişte mărfuri. În prăvălie nu se mai aflau decât cei doi vânzători.

Am salutat cu voce tare şi ea şi-a ridicat privirile, dar nu a răspuns nimic. Atunci m-am hotărât să nu cumpăr pâine în prezenţa ei. M-am întors către vânzători şi am cerut, în schimb, alice şi praf de puşcă. În timp ce mi se cântăreau, n-o slăbeam din ochi.

O rochie cenuşie, mult prea strâmtă, cu butonierele cam uzate***;*** sânii mici i se agitau puternic. Cât de mult crescuse în timpul verii! Fruntea îi devenise gânditoare, arcurile sprâncenelor i se desenau pe faţă ca două enigme. Mişcările ei trădau acum mai multă maturitate. I-am privit mâinile; expresia degetelor lungi şi fine m-a răscolit adânc, făcându-mă să tremur. Continua să scotocească prin lucrurile acelea.

Doream ca Esop să se fi dus la ea după tejghea şi s-o fi recunoscut; l-aş fi chemat îndată înapoi şi mi-aş fi cerut scuze; oare ce ar fi răspuns atunci?

— Poftiţi, făcu vânzătorul.

Am plătit, mi-am luat cele două pachete şi am salutat din nou. Ea şi-a ridicat privirile, dar nu a răspuns nici de data asta. Ei da, mi-am zis; poate că acum s-a şi logodit cu baronul. Şi am plecat fără să fi cumpărat pâine.

Când am ajuns afară, am aruncat o privire în sus, spre fereastră. Dar nimeni nu se uita după mine.

XXXV

Într-una din nopţi a inins – şi în baracă a început să fie frig. Îmi pregăteam mâncarea pe o vatră, dar lemnele ardeau prost şi prin pereţi trăgea puternic, cu toate că astupasem crăpăturile cât putusem mai bine. Toamna se sfârşise şi acum zilele erau scurte. Prima zăpadă s-a dus, topită de razele soarelui şi pământul s-a zvântat din nou, dar nopţile erau reci şi apa îngheţa. Apoi toate ierburile şi insectele au pierit.

Oamenii se învăluiau într-o tăcere misterioasă; deveniseră meditativi, li se putea citi din priviri că acum nu mai aşteptau decât sosirea iernii. Din insula unde se usca peştele nu se mai auzea niciun strigăt, în port nu se zărea nicio mişcare, totul se pregătea de lunga noapte boreală, când soarele doarme cufundat în mare. Bătăile vâslelor unei bărci izolate făceau un zgomot înăbuşitor.

O fată se apropia de ţărm.

— Unde-ai fost, fetiţo?

— Nicăieri.

— Nicăieri? Ascultă, te recunosc, te-am întâlnit astă-vară.

Ea trase la mal, coborî şi legă barca.

— Păzeai caprele, ţeseai la un ciorap, te-am întâlnit într-o noapte.

Obrajii i se îmbujorează uşor şi râde jenată.

— Fetiţa mea, vino înăuntru în colibă şi lasă-mă să te

privesc. Te cheamă Henriette.

Dar ea îşi vede de drum fără să spună un cuvânt. Toamna, apoi iarna, au pus stăpânire pe ea; simţurile îi erau acum amorţite.

Între timp, soarele coborâse în mare.

XXXVI

Mi-am pus pentru prima dată uniformă şi am plecat la Sirilund. Inima îmi bătea puternic.

Îmi aminteam de tot ce se petrecuse în prima zi, când Edvarda s-a repezit la mine şi m-a îmbrăţişat în văzul tuturor; timp de patru luni m-a tot amăgit în fel şi chip; ajunsese să-mi scoată peri albi. Era oare vina mea? Da, căci m-am lăsat călăuzit greşit de steaua mea. Îmi ziceam: O, cât de mult s-ar amuza, dacă i-aş cădea la picioare şi i-aş mărturisi taina inimii mele! Mi-ar oferi un scaun, ar cere să mi se aducă vin, iar în momentul în care am ciocni paharele, ar spune: Domnule locotenent, vă mulţumesc pentru orele petrecute împreună, n-o să le uit niciodată! În clipa următoare, văzându-mă bucuros, văzând că încep iarăşi să nutresc puţină speranţă, se va preface că bea, dar va pune paharul jos, neatins. Şi nu-mi va ascunde faptul că nu a băut, ba chiar va face în aşa fel încât să văd aceasta. Aşa este ea.

Fie ce-o fi! ceasul de pe urmă tot va suna în curând.

Pe drum spre Sirilund, îmi continuam şirul gândurilor: Uniforma o va impresiona, tresele sunt noi şi frumoase. Sabia va zăngăni pe parchet... Mă cuprinde o bucurie nervoasă şi îmi şoptesc: Cine ştie ce se mai poate întâmplă! Mi-am ridicat capul şi am schiţat un gest hotărât: Nicio umilinţă în plus! Sentimentul de demnitate în primul rând! Orice s-ar întâmplă, o să arăt perfect indiferent. Scuzaţi-mă, stimată domnişoară, că nu vă cer mâna...

Domnul Mack mi-a ieşit în întâmpinare în curte. Mi s-a părut că ochii i se înfundaseră şi mai mult în orbite, că era şi mai încărunţit.

— Plecaţi?... Zău aşa?... De altfel, în ultimul timp nu aţi fost prea bine instalat... V-a ars cabana...

Zâmbea. Mi se părea că îl am în faţă pe omul cel mai înţelept din lume.

— Intraţi, domnule locotenent, Edvarda e înăuntru. Da, la revedere. Ne întâlnim. Din nou pe chei, când pleacă vasul. Apoi s-a îndepărtat cu capul aplecat, gânditor, fluierând uşor...

Edvarda citea în salon. Văzându-mi uniforma, a avut un moment de surpriză, m-a privit dintr-o parte, ca o pasăre, şi chiar a roşit. Gura i-a rămas deschisă.

— Vin să-mi iau rămas bun, am spus eu în cele din urmă.

S-a ridicat îndată şi am observat că cuvintele mele au avut un oarecare efect asupra ei.

— Glahn, vrei să pleci? Acum?

— De îndată ce soseşte vasul. O iau de mână, de amândouă mâinile. Mă cuprinde o emoţie inutilă, izbucnesc: „Edvarda!" şi o privesc cu ardoare.

Dar în acelaşi moment iat-o iarăşi rece şi ermetică... Mi se împotrivea cu întreaga ei fiinţă; s-a ridicat în picioare, iar eu stăteam în faţa ei ca un cerşetor. I-am lăsat mâinile. Îmi aduc aminte că am repetat de mai multe ori, în mod mecanic: Edvarda! Edvarda! iar atunci când a întrebat: Da, ce vrei să spui? n-am putut să-i explic nimic.

— Aşadar, vrei să pleci? întrebă ea din nou. Şi-atunci, cine-o să vină la anul?

— Un altul, am răspuns eu. Cabana va fi desigur reconstruită.

Un moment de pauză. Apoi ea întinde mâna după o carte de citit.

— Îmi pare rău că tata nu-i acasă, spuse ea. Dar o să-i transmit salutări din partea dumitale.

La aceasta nu am răspuns nimic. Am făcut un pas înainte, i-am strâns mâna încă o dată şi am spus:

— Rămâi cu bine, Edvarda.

— Drum bun.

Am deschis uşa şi m-am făcut că plec. Ea şedea cu

cartea în mână şi citea; citea într-adevăr şi întorcea foile. Rămasul meu bun nu făcuse nicio impresie asupra ei.

Am tuşit.

Atunci s-a întors şi a întrebat mirată:

— Nu ai plecat? Mi s-a părut că ai plecat.

Ştie Dumnezeu, dar parcă surpriza i-a fost prea mare ca să poată fi luată drept autentică; am avut impresia că ştiuse tot timpul că stăteam în spatele ei.

— Acum plec, am spus eu.

Atunci s-a ridicat de pe scaun şi s-a apropiat de mine.

— Aş ţine să am o amintire de la dumneata. M-am gândit să te rog ceva… dar poate că e prea mult. Vrei să mi-l dai pe Esop?

Fără să ezit, am spus că da.

— Atunci poate vrei să vii cu el mâine, spuse ea.

Am plecat.

M-am uitat în sus spre fereastră. Nimeni.

Acum totul se sfârşise…

Ultima noapte în baracă. Eram frământat de gânduri; număram orele. Dimineaţa mi-am pregătit ultimul mic dejun. Ziua se anunţa rece.

Oare de ce mă rugase să-i aduc personal câinele? Voia cumva să stea de vorbă cu mine, să-mi spună ceva la despărţire? Nu mai aveam ce să aştept. Şi cum o să se poarte oare cu Esop?… Esop, Esop, o să te tortureze. Poate că din pricina mea o să te biciuiască; poate că o să te şi mângâie, dar în orice caz o să te bată şi când va fi şi când nu va fi nevoie; o să-i devii insuportabil.

L-am chemat pe Esop la mine, l-am mângâiat, i-am apropiat capul de al meu şi am pus mâna pe puşcă. Bietul animal a început să scâncească de bucurie, crezând că mergem la vânătoare. Am apropiat ţeava puştii de ceafa lui Esop şi am apăsat pe trăgaci. Apoi am tocmit un om să-i ducă Edvardei cadavrul câinelui meu.

XXXVII

Vasul-poştă urma să plece după-amiaza. M-am dus jos, pe chei; lucrurile mele erau la bord. Domnul Mack mi-a strâns mâna şi mi-a prezis că vremea va fi bună, frumoasă chiar; că şi lui i-ar face plăcere să călătorească pe o vreme ca asta. A apărut şi doctorul, însoţit de Edvarda. Genunchii au început să-mi tremure.

— Am vrut să vedem dacă v-aţi instalat bine pe vapor, făcu doctorul.

Le-am mulţumit.

Edvarda m-a privit drept în faţă şi mi-a spus:

— Trebuie să vă mulţumesc pentru câinele dumneavoastră. Îşi strânse buzele atât de tare încât se albiră. Din nou îmi spusese „dumneavoastră”.

— Când pleacă vaporul? întrebă doctorul pe un marinar.

— Peste o jumătate de oră.

Nu am spus nimic.

Edvarda se plimba agitată încoace şi încolo.

— Doctore, nu plecăm o dată acasă? a întrebat ea. Am făcut ce era datoria mea.

— Ţi-ai îndeplinit datoria, spuse doctorul.

Ea râse, umilită de mania doctorului de a o corecta şi răspunse:

— Dar nu m-am exprimat aproape la fel?

— Nu, răspunse el sec.

Mi-am aţintit privirile asupra doctorului. Omul acesta mărunţel avea o atitudine rece şi categorică; îşi fixase o anumită linie de conduită şi o urma neabătut până la capăt. Şi dacă, totuşi, pierdea partida? În orice caz, n-o
să-şi arate decepţia; fizionomia nu-i trăda niciodată sentimentele.

Începea să se însereze.

— Rămâneţi cu bine, am spus eu. Şi vă mulţumesc pentru fiecare zi în parte.

Edvarda se uita la mine fără să spună un cuvânt. Apoi şi-a întors privirile şi a început să cerceteze vaporul.

Am coborât în şalupă. Edvarda mai stătea pe chei. Când

am ajuns la bord, doctorul mi-a strigat: Drum bun! Am privit spre ţărm; chiar în momentul acela, Edvarda pornea spre casă. Mergea repede; îl lăsase pe doctor mult în urmă. O vedeam pentru ultima dată.

Un val de melancolie mi-a cuprins inima…

Vaporul luase viteză: mai zăream încă firma domnului Mack: „Depozit de sare şi de butoaie goale”. Dar în curând literele nu se mai văzură desluşit. Apoi a răsărit luna şi stelele, de jur împrejur au apărut munţii şi, cu ei, pădurile nesfârşite. Acolo e moara, acolo fusese cabana mea, care a căzut pradă flăcărilor; piatra cea mare, cenuşie continuă să rămână singură pe locul incendiului. Iselin, Eva…

Noaptea boreală se întinde peste munţi şi văi.

XXXVIII

Am scris toate acestea ca să-mi trec timpul. Îmi aduc aminte cu plăcere de vara petrecută în Nordland, când număram de multe ori ceasurile, care totuşi treceau atât de repede; totul e schimbat, zilele parcă nu se mai sfârşesc.

Mai trăiesc încă şi azi clipe de veselie, dar am impresia că timpul s-a oprit în loc şi nu înţeleg cum poate să stea aşa, încremenit. Sunt ofiţer în retragere, sunt liber ca un prinţ, totul este bine, întâlnesc o mulţime de oameni, merg cu trăsura, din când în când închid câte un ochi şi scriu cu degetul arătător, sus pe bolta cerului, gâdil luna sub bărbie şi mi se pare că ea râde în hohote de plăcere. Totul îmi zâmbeşte. Destup câte o sticlă şi invit la mine oameni bine dispuşi.

Cât despre Edvarda, la ea nu mă mai gândesc. După atâta vreme, de ce n-aş fi uitat-o cu desăvârşire? Doar am amor propriu. Iar când cineva mă întreabă dacă am griji, îi răspund printr-un „nu” energic…

Cora stă la picioarele mele şi mă priveşte. Mai demult a fost Esop, acum e Cora. Ceasul ticăie pe cămin, prin ferestrele deschise pătrunde zgomotul străzii. Apoi se aude un ciocănit la uşă şi factorul îmi înmânează un plic pecetluit

cu o coroană. Ştiu de unde vine. Ghicesc pe loc cuprinsul – sau poate am visat totul într-o noapte de insomnie. Dar în plic nu află nicio scrisoare; sunt numai două pene verzi.

Deodată, mă trec fiori reci. Două pene verzi! îmi zic. Ei, şi ce să fac cu ele? Dar de ce mă ia cu frig? Trage al naibii prin ferestrele astea.

Le închid.

Iată două pene de pasăre, îmi spun eu mai departe, parcă le-aş cunoaşte; îmi aduc aminte de o mică glumă pe care am făcut-o sus, în Nordland; o întâmplare oarecare, printre atâtea întâmplări fără importanţă; e plăcut să revezi penele astea… Şi deodată mi se pare că văd o figură şi aud o voce, o voce care-mi spune: Poftiţi, domnule locotenent, aici sunt penele dumneavoastră!

Penele dumneavoastră…

— Cora, stai cuminte; să ştii că te omor dacă faci o mişcare! Afară este cald, este chiar o căldură insuportabilă; oare ce mi-a venit să închid ferestrele? Să fie deschise iarăşi, uşa să fie deschisă larg; veniţi, prieteni veseli, intraţi! Hei, comisionar, fii bun şi cheamă cât mai mulţi oameni încoace…

Şi ziua trece, dar timpul s-a oprit.

Am scris toate acestea numai pentru plăcerea mea şi m-am desfătat cât am putut mai bine. Nu mă mai apasă nicio grijă, nu mai vreau acum decât să plec departe, nu ştiu unde, poate în Africa, în India. Căci eu aparţin pădurilor şi singurătăţii.

MOARTEA LUI GLAHN
Însemnări din anul 1861

I

Oricât l-ar căuta familia Glahn prin tot felul de anunţuri în ziare pe locotenentul Thomas Glahn cel dispărut, el nu se va mai întoarce niciodată. A murit – şi eu ştiu chiar şi în ce împrejurări.

În fond, nu mă miră că rudele locotenentului depun atâta zel în căutările lor zadarnice, căci Thomas Glahn a fost în multe privinţe un om neobişnuit; în plus, era şi iubit de toată lumea. Ţin să amintesc aceasta dintr-un sentiment de echitate, în ciuda faptului că nutresc o antipatie profundă pentru memoria lui; atunci când îmi amintesc de el, o fac cu ură.

Arăta superb, era plin de tinereţe şi remarcabil de seducător. Când te fixa cu privirea sa de animal sălbatic, îţi dădeai seama cum te subjugă; i-am simţit şi eu puterea. Se spune că o doamnă definea acest farmec ciudat astfel: „Când mă priveşte, simt că mă pierd; în momentul acela sunt atât de emoţionată, încât parcă m-ar atinge cu mâna”.

Dar Thomas Glahn avea şi cusururi şi nu am de gând să le ascund, fiindcă îl urăsc. Câteodată putea să fie şi prostuţ ca un copil; de altfel, era tare bun la suflet – poate fiindcă era atât de agreat de femei, Dumnezeu ştie. Se pricepea să stea de vorbă cu ele şi să râdă de lucrurile, în fond banale, pe care le debitau; de aceea făcea impresie asupra lor. Despre un bărbat foarte corpolent din oraş, Glahn spunea că merge cu grăsimea în pantaloni, apoi râdea singur de gluma lui, deşi mie mi-ar fi fost ruşine s-o fac. Mai târziu, când locuiam în aceeaşi casă, mi-a dat o dovadă palpabilă a stupidităţii sale. Într-o dimineaţă, proprietăreasa a intrat la mine în cameră şi m-a întrebat ce doresc să mănânic la micul dejun, iar eu i-am răspuns: *o* cu şi *un* felie de pâine. În momentul acela, Thomas Glahn se afla în camera mea – de fapt, locuia deasupra, la mansardă, chiar sub acoperiş;

el a început să râdă ca un copil de acest mic lapsus fără importanţă. Apoi a repetat de nu ştiu câte ori „o cu şi un felie de pâine”, până când l-am privit cu un aer foarte mirat şi astfel l-am făcut să înceteze. Poate că în cursul acestor însemnări voi mai aduce aminte şi de alte trăsături ridicole ale lui şi atunci le voi nota şi pe acelea. Nu-l voi cruţa fiindcă el continuă să-mi fie duşman. De ce aş fi mărinimos? Totuşi, trebuie să recunosc că se purta stupid numai când era ameţit de băutură. Dar faptul de a fi ameţit de băutură nu constituie oare prin el însuşi un mare defect?

Când l-am cunoscut, în toamna anului 1859, avea vreo 32 de ani. Eram de aceeaşi vârstă. Pe vremea aceea purta barbă mare şi tricouri de vânătoare, de lână, exagerat de decoltate – ha, pe deasupra, câteodată mai uita să-şi încheie nasturele de sus. La început mi s-a părut că are un gât foarte frumos, dar cu încetul a reuşit să mă facă să devin duşmanul său de moarte şi atunci am fost de părere că gâtul meu e tot atât de frumos, deşi eu nu mi-l etalam astfel. Prima dată l-am întâlnit pe un vas fluvial. Voia să meargă la vânătoare în acelaşi loc ca şi mine şi ne-am înţeles ca, din punctul de unde se termina calea ferată, să ne continuăm drumul spre interiorul ţării cu un car cu boi. Evit cu grijă să menţionez locul spre care ne îndreptam, căci nu vreau să pun pe nimeni pe urmele noastre. Dar, în orice caz, familia Glahn poate renunţa liniştită să-şi mai caute rubedenia prin anunţuri în ziare. El a murit în localitatea spre care ne-am îndreptat atunci şi al cărei nume nu-l voi pomeni.

De altfel, auzisem vorbindu-se despre Thomas Glahn încă şi înainte de a-l fi întâlnit. Numele său îmi era cunoscut. Auzisem că făcuse curte unei fete de familie bună din Nordland şi că o compromisese; din care cauză ea a rupt relaţiile cu dânsul. Glahn a jurat să se răzbune pe sine însuşi, dar fata nu a ţinut cont de această ameninţare, ci l-a lăsat să facă ce l-o tăia capul, căci el n-o mai interesa. Thomas Glahn a început abia după aceasta să fie mai bine cunoscut, numele său obţinând cu încetul o tristă reputaţie.

El s-a dedat la beţii şi la tot felul de scandaluri şi, în cele din urmă, şi-a dat demisia din armată. Un mod destul de ciudat de a se răzbuna din cauza unui insucces în dragoste!

Dar despre relaţiile lui Glahn cu această fată mai circulă şi o altă versiune: că, de fapt, el nu o compromisese câtuşi de puţin, şi că familia a fost aceea care l-a înlăturat. Dar că şi fata s-a îndepărtat de dânsul după ce un conte suedez, al cărui nume nu-l voi menţiona, îi ceruse mâna. Dar mi se pare, totuşi, că prima versiune este mai demnă de încredere, căci continui să-l urăsc pe Thomas Glahn şi-l cred în stare de orice josnicie. Dar, indiferent de cum s-ar fi întâmplat lucrurile, el nu făcea niciun fel de aluzii la relaţiile sale cu fata aceea de familie bună şi nici eu nu l-am întrebat vreodată ceva despre ea. În fond, ce mă privea pe mine?

Nu-mi aduc aminte să fi vorbit în timpul cât am mers pe vasul acela fluvial despre altceva decât despre satul către care ne îndreptam şi în care niciunul din noi nu fusese încă.

— Se pare că vom da acolo de un fel de hotel, spuse Glahn consultând o hartă. Poate avem norocul să găsim camere. După cum am aflat, proprietăreasa este o bătrână, pe jumătate englezoaică... Un şef de trib indigen locuieşte în satul vecin şi se spune că are multe neveste, unele din de fiind în vârstă de numai zece ani.

Dar cum eu nu ştiam dacă acest şef are multe neveste şi dacă în sat exista vreun hotel, nu am spus nimic. Glahn zâmbea şi mi se părea că zâmbetul său are mult farmec.

Deşi era atât de chipeş, nu putea să fie calificat drept un tip desăvârşit de bărbat. Astfel, spunea că la piciorul stâng avea o rană, acum cicatrizată, provenită de la o împuşcătură şi că, de fiecare dată când se schimba vremea, aceasta îi pricinuia dureri reumatice.

II

După o săptămână, eram cazaţi într-o cabană mare, denumită „hotel”, la bătrâna pe jumătate englezoaică... Ce

mai hotel! Pereţii erau mai mult din lut şi bruma de lemn din componenţa lor era mâncată de furnici albe, care mişunau peste tot. Am fost cazat alături de încăperea comună, într-o cameră în care lumina pătrundea printr-un geam verde, plin de praf, ce dădea în uliţă. Glahn alese o cămăruţă la mansardă, care avea de asemenea un geam spre uliţă, dar unde era mult mai întuneric şi mai prost de locuit. Soarele îşi trimitea razele sale fierbinţi pe acoperişul de paie şi făcea ca în încăperea minusculă a lui Glahn să fie zi şi noapte o căldură sufocantă. În plus, ca să ajungi sus, trebuia să te caţări pe o scară mobilă de lemn cu patru trepte, căci nu exista scară de piatră. Ce puteam să fac? I-am spus:

— Uite, aici sunt două camere – una jos şi alta deasupra. Alege!

Glahn a cercetat cele două încăperi şi a ales-o pe cea de sus, poate ca să mi-o lase mie pe cea mai bună. Dar oare nu i-am fost recunoscător pentru asta? De aceea socotesc că nu-i datorez nimic.

Cât au durat căldurile cele mari, am fost nevoiţi să renunţăm la vânătoare şi să stăm mai mult prin cabană. Temperatura era insuportabilă. Dormeam cu o plasă deasă deasupra patului, ca să ne apărăm de insecte. Dar se întâmpla ca lilieci orbi să se năpustească, fără zgomot, asupra plasei şi s-o rupă. Aceasta i s-a întâmplat lui Glahn chiar în mai multe rânduri, deoarece, din cauza căldurii înăbuşitoare, era nevoit să ţină tot timpul deschisă o ferestruică din acoperiş. Dar eu nu am avut astfel de neplăceri. În timpul zilei, stăteam întinşi pe rogojini în faţa „hotelului“, fumam şi urmăream activitatea indigenilor. Aceştia aveau pielea brună şi buzele groase; toţi aveau inele în urechi şi ochii negri, stinşi. Erau aproape goi; drept veşmânt, le slujea un brâu din ţesătură de bumbac sau din frunze. Femeile purtau în plus şi un şorţ scurt, tot din pânză de bumbac. Copiii erau goi-puşcă tot timpul şi aveau nişte burţi destul de mari, care luceau de grăsime.

— Femeile sunt prea grase, spunea Glahn.

Şi mie mi se părea că femeile sunt prea grase şi poate că lucrul acesta îl constatasem încă înaintea lui. Dar nu am socotit că e cazul să mă cert numai pentru atâta lucru şi i-am cedat bucuros lui întâietatea. De altfel, nu toate femeile erau urâte, chiar dacă aveau faţa grasă şi puhavă; descoperisem în sat o fată, o tânără metisă cu părul lung şi cu dinţii albi ca zăpada; era cea mai frumoasă dintre toate. Am zărit-o întâmplător la marginea unui lan de orez; stătea culcată pe burtă în iarba înaltă şi-şi bălăbănea picioarele în vânt. Ştia să se înţeleagă cu mine şi am stat de vorbă cât am vrut eu. Când ne-am despărţit, era aproape a doua zi de dimineaţă şi atunci ea nu s-a dus direct acasă, ci s-a prefăcut că fusese peste noapte în satul vecin. În seara aceea, Glahn a stat de vorbă chiar în mijlocul satului, în faţa unei colibe mici, cu alte două fete, foarte tinere – să fi tot avut vreo zece ani. Le spunea tot felul de şotii şi bea cu ele bere de orez. Aşa-i plăcea lui să se distreze.

După câteva zile ne-am dus la vânătoare. Am trecut pe lângă grădini plantate cu arbori de ceai. Pe lângă lanuri de orez şi prin câmpii cu iarbă, am lăsat satul în urma noastră şi am luat-o spre râu; am trecut prin păduri cu copaci neobişnuiţi, exotici, cu bambuşi, mango, tamarini şi tic, apoi printre arbori de cauciuc, felurite plante oleaginoase şi Dumnezeu mai ştie ce fel de alte specii de arbori şi arbuşti, căci nu ne prea pricepeam noi la de-alde astea. În râu nu era decât puţină apă şi până la începutul sezonului ploios nivelul ei nu a mai crescut. Am vânat porumbei şi găini sălbatice şi către seară am văzut şi două pantere; pe deasupra zburau papagali. Glahn era un ţintaş excelent; nu dădea greş niciodată; dar trebuie să adaug că arma lui era mai bună decât a mea. De multe ori nimeream şi eu foarte bine, dar nu mă lăudam. Glahn, dimpotrivă, zicea adesea: „Pasărea asta o lovesc în coadă, pe asta o scarpin în cap”. Spunea aşa încă înainte de a apăsa pe trăgaci. Iar când pasărea se prăbuşea, constatam că, într-adevăr, o nimerise în coadă sau în cap. Când a zărit cele două pantere, Glahn a vrut să tragă în ele chiar cu arma cu alice, dar eu l-am

înduplecat să renunţe, căci începuse să se întunece şi nu mai aveam decât două cartuşe. Dar el şi-a dat destul de mult aere fiindcă dovedise curajul de a fi gata să tragă în pantere chiar şi cu o armă cu alice.

— Cu toate acestea, mi-e ciudă că n-am tras, spuse el. De ce eşti dumneata chiar atât de al naibii de prevăzător? Vrei să trăieşti mult?

— Îmi pare bine că mă socoteşti mai înţelept decât dumneata, am răspuns.

— Ei, să nu ne certăm pentru atâta lucru, spuse el.

Acestea au fost cuvintele lui şi nu ale mele; dacă ar fi dorit să se certe, aş fi consimţit bucuros, începea să mă enerveze purtarea lui uşuratică şi atitudinea lui de seducător. Într-o seară, mă plimbam liniştit cu Maggie, metisa care îmi era prietenă, şi eram amândoi bine dispuşi. Glahn şedea în faţa cabanei. Ne-a salutat zâmbind. Maggie l-a văzut atunci pentru prima dată şi m-a întrebat, curioasă, cine este. Făcuse o impresie atât de puternică asupra ei încât, atunci când a sosit momentul să ne despărţim, a uitat să mă mai conducă acasă.

Iar când i-am vorbit de aceasta, Glahn a căutat să trateze lucrurile ca fiind lipsite de orice importanţă. Dar eu n-am uitat. De altfel, când am trecut prin faţa cabanei, Glahn nu-mi zâmbise mie, ci lui Maggie.

— Oare ce tot mestecă în gură fata asta? m-a întrebat el odată.

— Nu ştiu, am răspuns; n-are decât să mestece, că doar de aceea are dinţi.

Pentru mine nu era nicio noutate că Maggie mesteca mereu câte ceva; observasem aceasta de mult. În orice caz, nu mesteca frunze de betel, fiindcă dinţii îi erau prea albi. Avea obiceiul să ţină în gură tot felul de alte lucruri: monede, bucăţi de hârtie, pene de pasăre şi să le mestece ca pe ceva foarte bun. Dar asta nu era motiv de a o ponegri, fiindcă, la urma urmei, tot ea eră cea mai frumoasă fată din sat. Dar Glahn era invidios; iată adevărul!

De altfel, m-am împăcat cu Maggie chiar în seara

următoare. Dar atunci, nu l-am văzut pe Glahn.

III

A trecut o săptămână; mergeam în fiecare zi la vânătoare şi împuşcam un număr mare de orătănii. Într-o dimineaţă, Glahn m-a luat de braţ chiar în momentul în care intram în pădure, şi mi-a şoptit: „Stai!” În aceeaşi clipă a ţintit şi a tras. A împuşcat un leopard tânăr. Fireşte că aş fi putut să trag şi eu, dar Glahn mi-a luat-o înainte, pentru ca să-şi rezerve onoarea de a fi fost primui care a avut succes în ziua aceea. Ce-o să se mai laude acum! mi-am zis. Ne-am apropiat de animalul ucis; era deja înţepenit, sfâşiat în partea stângă; glonţul îi pătrunsese în spinare.

Nu-mi place să fiu apucat de braţ, de aceea am spus:

— Şi eu aş fi putut trage la fel.

Glahn se uită la mine fără să spună nimic.

Eu spun din nou:

— Nu crezi că aş fi putut trage şi eu la fel?

Glahn nu răspunse nici de data aceasta. În schimb, a dat o nouă dovadă că era foarte copilăros, slobozind încă un cartuş în leopardul mort – de data aceasta în cap. Mă holbez la el, parcă aş fi căzut din nori.

— Da, spune ei ca sa se explice, nu e de demnitatea mea să împuşc un leopard în flanc.

— Ce amabil eşti astăzi, spun.

Vanitatea sa nu se putea împăca de fel cu un foc de armă atât de puţin glorios! Ce copilărie!... Dar, la urma urmei, treaba lui. Eu nu aveam de gând să-l trădez.

Seara, când ne-am întors în sat cu leopardul împuşcat, s-au adunat o mulţime de indigeni să-l vadă. Glahn s-a mărginit să spună că îl împuşcasem în cursul dimineţii şi nu a căutat să facă prea multă paradă. Maggie venise şi ea. A întrebat:

— Cine l-a împuşcat?

Glahn a răspuns:

— Vezi că are două răni, a răspuns el, l-am împuşcat azi-

dimineaţă. Apoi i-a arătat cele două răni: atât pe cea din flanc, cât şi pe cea de la cap. Pe-aici a trecut glonţul meu, spuse el, indicând rana dintre coaste şi dorind pesemne să creeze impresia că *eu* împuşcasem leopardul în cap. Îmi repugna să le mai explic celor din jur, că, de fapt, lucrurile nu stăteau aşa şi nici n-am mai făcut-o. Glahn i-a tratat apoi pe băştinaşi cu bere de orez; le făcea cinste tuturor celor care voiau.

— L-aţi împuşcat amândoi, murmură Maggie. Totuşi, ea îl privea neîncetat pe Glahn.

Am luat-o la o parte şi am întrebat-o:

— De ce te uiţi tot timpul la Glahn? Nu sunt şi eu aici?

— Ba da, răspunse ea. Ascultă: vin deseară.

Ziua următoare, Glahn a primit o scrisoare. O scrisoare adusă de un curier de la portul fluvial şi care, înainte de a ajunge la destinaţie, făcuse un ocol de o sută optzeci de mile. Era scrisă de o mână de femeie şi
mi-am zis că poate este de la fosta lui prietenă, fata aceea de familie bună. După ce a citit-o, Glahn a râs nervos şi apoi i-a dat curierului o bancnotă, drept mulţumire. Dar curînd după aceea a devenit tăcut, figura i s-a întunecat şi n-a mai făcut altceva decât să se holbeze în gol. Seara s-a îmbătat cu un băştinaş bătrân, mic de stat, şi cu fiul acestuia. M-a îmbrăţişat şi a insistat să beau şi eu.

Apoi a râs puternic şi a spus:

— Nu-i aşa că-i tare nostim să fim aici, în centrul Indiei, şi să vânăm animale sălbatice? Ridic paharul pentru toate ţările pământului, în cinstea tuturor femeilor frumoase, măritate şi nemăritate, de departe şi de aproape. Ha-ha! Închipuie-ţi, un bărbat şi o femeie măritată care îi cere lui mâna; o femeie măritată!

— O contesă! am spus eu în zeflemea. Ironia mea răutăcioasă l-a durut. A avut un rictus care a trădat foarte limpede aceasta. Apoi deodată şi-a încreţit fruntea şi a început să clipească din ochi,
gândindu-se dacă nu cumva vorbise prea multe. Acorda deci o solemnă importanţă acestui mic secret. Dar chiar în

acel moment câţiva copii
s-au apropiat în fugă de cabana noastră, strigând cât îi lua gura: „Tigri! Tigri!” Un copil fusese prins de un tigru chiar la marginea satului, într-o pădurice care se întindea între sat şi râu.

Aceasta a fost destul pentru Glahn, care era ameţit de băutură şi, în plus, într-o stare sufletească dintre cele mai agitate; şi-a luat puşca şi a plecat îndată în jos, spre pădurice; nici nu şi-a pus pălăria. Dar dacă era chiar atât de curajos, de ce a luat puşca în loc să ia numai arma cu alice? A trebuit mai întâi să treacă prin râu – un lucru destul de primejdios. E drept însă că acum, spre sfârşitul sezonului secetos, apa era aproape secată. Ceva mai târziu am auzit două împuşcături şi după aceea chiar pe a treia. Trei împuşcături pentru un singur animal! mi-am zis; chiar şi un leu s-ar fi prăbuşit după două gloanţe şi doar nu era decât un tigru! Dar nici chiar aceste trei împuşcături nu au folosit la nimic, căci atunci când a sosit Glahn la faţa locului, copilul era sfârtecat şi pe jumătate mâncat. Bineînţeles că dacă Glahn n-ar fi fost atât de ameţit de băutură, n-ar fi încercat, nici el, să salveze copilul.

Noaptea următoare a petrecut-o în desfrâu, în coliba unei văduve care avea două fete. Dumnezeu ştie cu care din cele trei…

Apoi, timp de două zile, Glahn nu a fost treaz nici măcar o singură oră şi în timpul acesta i-au ţinut de urât şi numeroşi prieteni de băutură. M-a invitat şi pe mine – dar fără succes – să iau parte la aceste beţii; acum nu mai era atent la ce spunea şi îmi reproşa că sunt invidios pe el.

— Eşti orbit de gelozie, spunea.

Eu gelos pe el! Am răspuns:

— Dar de ce să fiu gelos pe dumneata?

— Nu, atunci nu eşti gelos pe mine, răspunse el. De altfel, în seara asta am salutat-o pe Maggie; mesteca ceva, ca de obicei.

N-am răspuns nimic şi am plecat.

IV

Am început să ieşim iarăşi la vânătoare. Glahn îşi dădea seama că se purtase urât faţă de mine şi şi-a cerut scuze.

— Drept să-ţi spun, mi s-a făcut lehamite de toate, spuse el; aş dori ca într-o zi să-ţi greşeşti ţinta şi să-mi plasezi un glonţ în beregată. Oare toate aceste idei îi fuseseră sugerate de scrisoarea primită de la contesă? I-am răspuns:

— Cum îţi aşterni, aşa dormi.

Cu fiecare zi ce trecea, devenea tot mai tăcut şi mai întunecat; acum nu mai bea şi nici nu mai spunea nimic; obrajii i se scofâlciseră.

Într-o zi, atenţia mi-a fost atrasă de un zgomot de voci şi de râsete la fereastra mea. Privesc afară: Glahn avea din nou figura sa veselă şi stătea de vorbă cu Maggie. Îşi pusese în funcţiune toate artificiile sale de seducător. Nu este exclus nici ca Maggie să fi venit direct de acasă şi ca Glahn să-i fi aţinut calea. Fără pic de jenă, ei se postaseră chiar în faţa ferestrei mele!

Am simţit cum mă cuprinde un tremur în tot corpul, am ridicat trăgaciul de la armă, apoi l-am coborât iarăşi. Am ieşit afară şi, luând-o pe Maggie de braţ, am plecat, tăcuţi, spre marginea satului; Glahn a dispărut îndată în cabană.

— De ce vorbeşti din nou cu el? am întrebat-o.

Ea nu a răspuns nimic.

Eram desperat la culme; inima îmi bătea atât de tare încât aproape îmi pierdusem răsuflarea. Niciodată nu o văzusem pe Maggie atât de frumoaşă ca atunci; la dreptul vorbind, nu văzusem nici fete albe mai frumoase. Am uitat că era metisă, am uitat totul de dragul ei.

— Răspunde-mi, am spus eu, de ce ai stat de vorbă cu el?

— Îmi place mai mult de el, zise ea.

— Îţi place mai mult de el decât de mine?

— Da.

Va să zică, îi plăcea mai mult de Glahn! Şi totuşi, puteam să mă măsor foarte bine cu el! Apoi, nu fusesem totdeauna

prietenos cu ea,
nu-i dădusem bani şi alte cadouri? Iar el ce făcuse?

— El râde pe socoteala ta; spune că mesteci mereu ceva în gură, am mai zis.

La început nu a înţeles bine despre ce este vorba. Atunci i-am explicat că are obiceiul să ducă totul în gură şi să mestece şi că, din acest motiv, Glahn râde de ea. Dar tocmai aceasta a impresionat-o mai mult decât tot ce i-am mai spus.

— Ascultă, Maggie, am continuat, tu trebuie să fii a mea pentru totdeauna; vrei? M-am gândit la asta; trebuie să vii cu mine când plec de aici, vreau să mă căsătoresc cu tine, înţelegi, o să mergem în ţara mea şi o să locuim acolo. Vrei, nu-i aşa?

Asta a făcut impresie asupra ei; a devenit vioaie şi a vorbit mult cu mine în timpul plimbării. Pe Glahn nu l-a pomenit decât o singură dată. A întrebat:

— O să vie şi el cu noi, când plecăm?

— Nu, am răspuns eu, n-o să vie. Îţi pare rău?

— Nu, nu, răspunse ea îndată, îmi pare bine.

Nu a mai spus altceva cu privire la Glahn şi atunci m-am liniştit. Apoi, Maggie m-a condus până la cabană – fiindcă am rugat-o.

Peste câteva ore, după ce Maggie a plecat acasă, am urcat scara până la odaia lui Glahn şi am bătut la uşa subţire de trestie. Era acasă. I-am spus:

— Am venit să te anunţ că ar fi bine ca mâine sa nu mergem la vânătoare.

— De ce? a întrebat Glahn.

— Fiindcă nu pot să garantez că vreunul din gloanţele mele nu ţi se va opri în beregată.

Glahn nu a răspuns nimic şi am coborât din nou în camera mea. Poate că, după acest avertisment, mâine nu o să se încumete să iasă la vânătoare... dar oare de ce o ademenise pe Maggie tocmai sub fereastra mea şi a glumit gălăgios cu ea? Oare de ce nu se întorcea acasă? Faimoasa scrisoare îl rechema doar... În loc să plece, el continua să

rămână. Adesea strângea cu putere din dinţi şi apoi striga: „Niciodată! Niciodată! Mai bine mă las rupt în bucăţi!”

Dar în dimineaţa următoare, în ciuda avertismentului pe oare i-l dădusem în ajun, Glahn a apărut la patul meu şi mi-a strigat:

— Scoală-te, prietene, să mergem la vânătoare. E o vreme minunată. Iar ceea ce ai spus aseară să ştii că e o prostie.

Nu era mai mult de ora patru. Dar pentru că-mi tratase avertismentul cu dispreţ, m-am sculat şi eu îndată şi am început să mă pregătesc de plecare. Printre altele, mi-am încărcat şi puşca; am făcut în aşa fel ca el să fie martor la aceasta. Vremea nu era chiar din cele mai frumoase, cum spusese; ploua şi prin această minciună Glahn îşi bătea joc de mine încă şi mai mult. Dar m-am prefăcut că nu bag nimic de seamă şi am pornit la drum fără să fac vreo obiecţiune.

Am cutreierat pădurile toată ziua, fiecare preocupat cu propriile sale gânduri. Nu am vânat nimic, ne-a scăpat un animal după celălalt, fiindcă ne gândeam la cu totul alte lucruri. Pe la ora prânzului, numai ce-i vine lui Glahn s-o ia puţin înaintea mea – ca şi când ar fi vrut să-mi dea şi mai mult posibilitatea să fac cu el ce vreau. Mergea chiar în faţa ţevii puştii mele, dar am tolerat şi batjocura aceasta. Seara ne-am întors acasă fără să se fi întâmplat nimic deosebit. Mi-am zis: Poate de acum încolo îşi va vedea de treabă şi o va lăsa pe Maggie în pace!

— Asta a fost ziua cea mai lungă din viaţa mea, spuse Glahn seara, când şedeam în faţa cabanei.

Altceva nu am mai vorbit.

În zilele următoare, el a fost într-o dispoziţie dintre cele mai proaste – fără îndoială tot din cauza scrisorii aceleia. „Nu pot să mai suport, nu mai pot!” striga el adesea în timpul nopţii, de se auzea în toată clădirea. Se făcuse atât de ursuz încât, la un moment dat, nu mai răspundea nici măcar la întrebările prietenoase ale proprietăresei şi gemea până şi în somn. Are multe pe conştiinţă! îmi spuneam; dar

oare de ce, Doamne, nu pleacă o dată acasă? Probabil că orgoliul îl oprea; nu voia să se întoarcă acolo unde fusese respins odată.

Mă întâlneam cu Maggie în fiecare seară şi Glahn nu mai stătea de vorbă cu ea. Am observat că ea încetase să mai mestece. Lucrul mă bucura şi o iubeam cu atât mai mult. Într-o zi m-a întrebat de Glahn – de altfel, cu multă prudenţă. Nu era sănătos? Plecase?

— Dacă nu e mort sau nu a plecat, am răspuns cu, atunci desigur că stă acasă. Puţin îmi pasă de el. E insuportabil.

Iar când am sosit în dreptul cabanei, l-am văzut pe Glahn stând culcat pe o rogojină, cu mâinile sub ceafă şi holbându-se spre cer.

— Iată-l unde stă, am spus.

Dar înainte de a o putea împiedica, Maggie a şi fost lângă el şi a spus cu o voce veselă:

— Nu mai mestec lucruri în gură, uită-te şi tu. Nici pene, nici monede, nici bucăţi de hârtie.

Glahn a privit-o doar un moment şi a continuat să rămână culcat în aceeaşi poziţie; iar Maggie şi cu mine am plecat. Când am învinuit-o că îşi călcase făgăduiala de a nu mai vorbi cu Glahn, mi-a spus că a vrut să-i dea o lecţie.

— Da, e bine că i-ai dat o lecţie, am spus eu; dar de dragul lui te-ai lăsat de mestecat?

Nu a răspuns nimic. Ce, nu vrea să răspundă?

— Ascultă, ai făcut asta de dragul lui?

— Nu, nu, a răspuns ea, am făcut-o de dragul tău.

Nici nu puteam să-mi închipui că ar fi altfel. De ce să facă ceva de dragul lui Glahn?

Apoi Maggie mi-a promis că seara o să vie la mine. A şi venit.

V

A venit pe la ora zece; i-am auzit vocea afara: vorbea tare cu un copil pe care îl ducea de mână. Oare de ce nu intra înăuntru – şi de ce era cu un copil? Încep să întru la

bănuieli. Prezenţa copilului, căruia îi vorbea atât de tare, putea foarte bine să fie un semnal dinainte stabilit.
Uitându-mă pe fereastră, mai văd şi că îşi ridica privirile spre mansardă, spre ferestruica lui Glahn. Oare îi făcuse el vreun semn de sus în momentul în care a auzit-o vorbind în stradă? În orice caz, un lucru era clar – şi anume: pentru ca să vorbeşti cu un copil, nu este nevoie să priveşti în sus.

Tocmai mă pregăteam să cobor la dânsa şi s-o iau de braţ; dar chiar în momentul acela a dat drumul copilului şi a intrat singură în cabană. A intrat pe coridor. În sfârşit venea, dar acum o să-i trag o chelfăneală zdravănă, aşa cum merita!

Aud foarte desluşit cum intră pe coridor – nu mă înşel. Acum este în faţa uşii mele. Dar în loc să intre la mine, îşi continuă drumul urcând scara spre mansardă, spre colivia lui Glahn; aud totul prea bine. Deschid uşa larg, dar Maggie ajunsese sus şi dispăruse în cămăruţă... Aceasta se întâmplă pe la ora zece.

Intru din nou în camera mea, îmi iau puşca şi o încarc – cu toate că suntem în puterea nopţii. Pe la ora douăsprezece, urc seara şi ascult la uşa lui Glahn; o aud pe Maggie înăuntru, aud cum i se dăruieşte. Mă cobor din nou. La ora unu urc încă o dată. Acum se făcuse linişte. Aştept în faţa uşii până când o să se trezească. Se face ora trei, patru.
S-au trezit pe la cinci. Foarte bine! mi-am zis – acum nu mă mai gândeam la altceva decât că se treziseră şi că asta era foarte bine. Dar la un moment dat am auzit gălăgie jos, în camera proprietăresei – şi atunci am fost nevoit să cobor repede ca să nu fiu cumva surprins de aceasta. Glahn şi Maggie erau acum treji – şi aş fi putut fără discuţie să ascult un timp mult mai îndelungat, dar trebuia să cobor.

Pe coridor mi-am zis: Pe aici a trecut, mi-a atins uşa cu braţul, dar nu a deschis-o, a urcat scara; iată aici şi scara, a urcat aceste patru trepte.

Patul meu era încă nedesfăcut, dar nu m-am culcat nici acum, ci

m-am aşezat la fereastră, ţinând strâns puşca. Inima nu-mi bătea – tremura de-a dreptul.

După o jumătate de oră, aud din nou paşii lui Maggie pe scară. Mă postez la geam şi văd că iese din cabană. Îşi îmbrăcase juponul de bumbac, care nu-i ajungea nici până la genunchi, iar pe umeri pusese un şal de lână pe care i-l împrumutase Glahn. Nu mai avea nimic altceva pe ea, iar juponul era foarte mototolit. Mergea încet, ca de obicei, şi nici măcar atunci nu a aruncat o privire spre fereastra mea. Apoi a dispărut printre colibe.

Ceva mai târziu a coborât şi Glahn, cu puşca pe umăr, gata de vânătoare. Era posomorât şi nu a salutat. În schimb, se îmbrăcase cu grijă, acordase toaletei o atenţie deosebită. S-a gătit ca un ginere, mi-am zis.

M-am pregătit pe loc de drum şi am plecat. Nu am spus niciunul nimic. Primele două găini sălbatice pe care le-am vânat, le-am sfâşiat foarte rău, fiindcă le doborâserăm cu puştile. Le-am fript cum am putut mai bine sub un copac şi le-am mâncat fără să ne spunem nimic. Aşa a trecut timpul până la amiază.

La un moment dat, Glahn zise:

— Eşti sigur că puşca ţi-e încărcată? Am putea să dăm pe neaşteptate de ceva vânat. Încearc-o, în orice caz.

— E încărcată, am răspuns.

Apoi a dispărut pentru moment în desiş. Ce plăcere mi-ar face să-l împuşc, să-l culc la pământ ca pe un câine! Nu era niciun zor, timp mai aveam încă berechet. Desigur că ghicise ce-mi trecea prin gând; de aceea m-a întrebat dacă îmi încărcasem puşca. Nici măcar astăzi nu putuse renunţa la nevoia lui de a fi orgolios; se gătise, îmbrăcase o cămaşă nouă; întreaga fizionomie îi era peste măsură de trufaşă.

Pe la ora unu se opreşte mânios şi palid în faţa mea şi spune:

— Nu, nu mai suport! Uită-te, omule, dacă ţi-e puşca încărcată!

— Te rog, vezi-ţi mai bine de a dumitale, răspund eu. Dar ştiam foarte bine de ce tot întreba de puşca mea.

Apoi se îndepărtă din nou, lăsând privirile în jos. Răspunsul meu îl intimidase.

După un timp am vânat un porumbel şi apoi mi-am încărcat iarăşi arma. În timp ce eram ocupat cu aceasta, Glahn stătea ascuns pe jumătate după un copac. Mă privea şi, la un moment dat, a început să cânte clar şi icu voce tare un psalm, şi încă un psalm de cununie... Cântă psalmi de nuntă, îşi pune hainele cele mai bune, mi-am zis, iată tot atâtea mijloace să-şi exercite puterea de seducere! Încă înainte de a termina de cântat, Glahn a început iarăşi să meargă încet, cu capul aplecat, păşind chiar prin faţa ţevii puştii mele. Părea că se gândeşte: Acum trebuie să se întâmple şi tocmai de aceea cânt un psalm de cununie!... Dar nu s-a întâmplat nimic. Când a terminat, s-a uitat spre mine:

— Azi tot nu împuşeăm nimic, spuse el zâmbiind, ca pentru a se scuza că a cântat la vânătoare. Dar chiar şi în acest moment zâmbetul îi era frumos; ai fi zis că în sinea sa plânge; buzele îi tremurau, cu toate că orgoliul îi dădea încă puterea să surâdă chiar şi în acest moment solemn.

Dar nu eram femeie şi el vedea bine că fanfaronadele sale nu mă impresionau. Atunci îl cuprinse nerăbdarea; pălise, se rotea în jurul meu cu paşi grăbiţi, era când la dreapta, când la stânga mea, din timp în timp se oprea şi mă aştepta. Pe la ora cinci am auzit o împuşcătură şi un glonte mi-a ţiuit pe lângă urechea stângă. Mi-am ridicat privirile; Glahn stătea nemişcat câţiva paşi mai departe şi se holba la mine ţinând în mână puşca fumegândă. Oare voise să mă împuşte? I-am spus:

— Ai greşit, nimereşti pe de lături în ultimul timp.

Dar, de fapt, el nu ţintea prost, nu greşea niciodată; acum nu voia decât să mă exaspereze.

— Atunci răzbună-te, la naiba! îmi strigă.

— Când o să cred că a sosit momentul, am spus cu încleştându-mi dinţii.

Ne oprim un moment şi ne uităm unul la altul; Glahn dă deodată din umeri şi-mi strigă: „Canalie”. Oare de ce

trebuia să-mi spună canalie? Mi-am ridicat arma, l-am ochit drept în faţă şi am apăsat pe trăgaci.

Cum îţi aşterni, aşa dormi…

Aşadar, familia Glahn nu trebuie să-l mai caute pe omul acesta; mă enervez de fiecare dată când dau în ziare de câte un anunţ stupid promiţând atâta şi atâta recompensă aceluia care ar putea da amănunte despre un om mort. Thomas Glahn a murit împuşcat într-un accident de vânătoare, în India. Justiţia i-a consemnat numele şi decesul într-un proces-verbal. În acest proces-verbal se arată că el este mort, aşa să ştiţi, şi încă mort prin accident.

VICTORIA

Povestea unei iubiri

I

Fiul morarului mergea agale şi gânditor. Era un băieţandru bine legat, de vreo paisprezece ani, bronzat de soare şi vânt şi plin de tot felul de idei.

Când o să fie mare, se va face fabricant de chibrituri. Era, desigur, ceva foarte periculos; nimeni n-o să se încumete să-i întindă mâna, fiindcă s-ar putea să fie plin de pucioasă pe degete. Datorită acestei meserii legate de atâtea primejdii, o să se bucure de multă consideraţie din partea prietenilor săi.

Se uita după păsările lui din pădure. Le ştia doar pe toate, le cunoştea strigătele şi le răspundea pe diferite tonuri. Le dăduse de multe ori cocoloaşe de aluat de la moara tatălui său.

Ştia foarte bine şi copacii de-a lungul cărării. Primăvara lua de la ei răşină; iar în timpul iernii le era ca un mic părinte: îi curăţa de zăpadă, le îndrepta crengile. Nici chiar în mina de granit părăsită nu-i era străină nicio piatră: pe multe din ele săpase tot felul de litere şi de semne şi le aşezase într-o anumită ordine, aşa cum stau mirenii dintr-o parohie în jurul preotului lor. În această mină veche de granit se petreceau cele mai minunate lucruri din lume.

Fiul morarului se îndreptă în jos, spre iaz. Moara mergea cu un zgomot puternic şi neîntrerupt. Era obişnuit să treacă pe aici vorbind cu sine însuşi; fiecare mărgea de spumă îşi povestea parcă scurta ei viaţă; mai încolo, la stăvilar, apa cădea drept în jos, semănând cu o pânză ce fusese parcă atârnată la uscat. Jos în iaz mişunau peştii; de câte ori nu dăduse el acolo cu undiţa…

Când va fi mare o să se facă scafandru. Aşa voia. O să se lase jos în mare de pe un vapor şi o să ajungă în împărăţii şi ţări străine, unde se află păduri mari şi minunate, iar la fund se ridică un castel de corali. De la o fereastră, prinţesa îi face semn şi-i spune: Intră!

În acea clipă, băiatul aude o voce în spate rostindu-i numele: era tatăl său care-l striga:

— Johannes! Au trimis după tine de la castel. Trebuie să-i treci pe copii cu barca dincolo, în insulă!

Johannes a plecat în grabă. Fiului morarului i se făcea o nouă şi mare cinste.

În cadrul peisajului verde, „conacul” arăta ca un mic castel, ba chiar ca un palat a cărui existenţă izolată n-ar fi bănuit-o nimeni. Clădirea de lemn era văruită în alb şi avea un mare număr de ferestre cu arcadă. Când veneau oaspeţi, pe turnul rotund flutura un drapel. Localnicii îi spuneau „castelul”. În faţa lui se întindea de o parte golful, iar de cealaltă pădurile nesfârşite; departe, spre orizont, se zăreau câteva case ţărăneşti.

Johannes se duse la debarcader şi le ajută „tinerilor” să se urce în barcă. Îi cunoştea pe toţi; erau copiii „castelanului” şi prietenii lor din oraş. Toţi aveau cizme înalte, cu care să poată merge prin apă; numai Victoria, care nu avea decât ghete cu catarame, şi care abia împlinise zece ani, a trebuit luată pe sus până la ţărm, când au ajuns în dreptul insulei.

— Să te duc eu? a întrebat-o Johannes.

— Nu, o duc eu! spuse Otto, un băiat de la oraş, care avea cam vârsta când copiii sunt confirmaţi[6], şi o luă în braţe.

Johannes a privit cum Victoria a fost dusă pe sus la mal, şi a auzit-o apoi mulţumind. Otto îi spuse:

— Ei, acum să ai grijă de barcă – cum îţi zice numai?

— Johannes, răspunse Victoria. Da, să aibă grijă de barcă.

Johannes a rămas la mal. Ceilalţi au dispărut pe insulă, ducând cu ei coşuri în care să adune ouă. Johannes a stat un timp şi s-a gândit cât de bucuros s-ar fi dus şi el; cât despre barcă, ar fi putut foarte bine s-o tragă la ţărm. Doar nu era prea grea. Apoi, fără a mai zăbovi, apucă barca şi o trase o bucată bună în sus, pe ţărm.

Auzea zgomotul de voci şi râsetele copiilor care se depărtau. Bine, la revedere deocamdată, îşi zise. Dar n-ar fi

6 În ţările protestante, între 13 şi 14 ani.

avut decât de câştigat dacă l-ar fi luat cu ei. Ştia mai multe cuiburi la care ar fi putut să-i ducă, firide în stâinci, în care se aţineau păsări cu peri pe cioc. O dată văzuse şi o hermină.

Împinse brusc barca în apă şi începu să vâslească spre partea cealaltă a insulei. Înaintase o bucată bună, când l-au strigat:

— Du-te înapoi! Sperii păsările!

— Am vrut numai să vă arăt unde este o hermină, răspunse el întrebător. După un moment de tăcere, continuă: Am putea şi să afumăm gaura şarpelui. Am la mine chibrituri.

Dar nu primi niciun răspuns. Atunci întoarse barca şi vâsli înapoi, spre debarcader.

Când se va face mare, o să cumpere o insulă de la sultan şi n-o să dea voie nimănui să debarce acolo. Iar coastele insulei le va apăra o canonieră. „Înălţimea-Voastră, o să-l înştiinţeze sclavii, o corabie s-a izbit de stânci şi s-a sfărâmat şi tinerii care se aflau într-însa sunt ameninţaţi să se înece.” „N-au decât!” va răspunde el. „Înălţimea-Voastră, strigă după ajutor, mai putem încă să-i salvăm şi pe corabie se află şi o femeie îmbrăcată în alb.” „Salvaţi-i!” porunceşte el atunci, cu o voce ca tunetul. Şi astfel, el revede pe copiii stăpânului castelului după mulţi ani, iar Victoria i se aruncă la picioare şi-i mulţumeşte pentru că i-a scăpat. „Nu e nevoie de mulţumiri, nu mi-am făcut decât datoria, răspunde el; mergeţi cu bine pe unde doriţi prin ţinuturile mele.” Apoi dă poruncă să li se deschidă porţile castelului şi-i ospătează pe talgere de aur şi trei sute de sclave cu pielea brună cântă şi dansează, în cinstea lor, noaptea întreagă. Dar când copiii de la castel vor să plece mai departe, Victoria simte că nu poate; ea se aruncă în ţărână la picioarele lui şi plânge cu hohote, fiindcă îl iubeşte: „Îngăduie-mi să rămân aici, nu mă alunga, Măria-Ta, fă-mă una dintre sclavele Măriei-Tale…”

El înaintează grăbit spre interiorul insulei, în prada unei puternice emoţii. Da, da, voise să-i salveze pe copiii de la castel. Cine ştie, poate că se rătăciseră în insulă. Poate că Victoria era strânsă între două stânci şi nu reuşea să se desprindă de acolo. Şi, de fapt, era destul ca el să-şi întindă doar braţul şi s-o scape.

Dar când l-au zărit, copiii au rămas foarte miraţi. Părăsise barca?

— Te fac răspunzător pentru barcă, spuse Otto.

— Vreţi să vă arăt unde e zmeură? întrebă Johannes.

Cei din grup tac. Atunci Victoria se amestecă în vorbă:

— Da? Unde?

Dar tânărul de la oraş interveni îndată, zicând:

— Nu putem să ne ocupăm de asta acum.

Johannes mai spuse:

— Ştiu şi unde sunt scoici.

Din nou tăcere.

— Sunt şi perle în ele? întrebă Otto.

— Ce-ar fi dacă am găsi perle! strigă Victoria.

Johannes a răspuns că nu ştie,dar că scoicile sunt acolo, departe, în nisipul alb – trebuie să ai o barcă şi să te scufunzi în apă după ele.

Propunerea a fost luată în râs şi Otto a spus:

— Să ştii că tu chiar ai mutră de scafandru.

Johannes a început să respire greu.

— Dacă vreţi, pot sa ma urc pe stânca aceea şi să rostogolesc un pietroi în mare, spuse el iarăşi.

— Pentru ce?

— Numai aşa! Aţi putea să vă uitaţi după el. Dar nici propunerea asta nu a fost primită şi Johannes a tăcut ruşinat. Atunci a început să caute ouă, departe de ceilalţi, într-o altă parte a insulei.

Când grupul se adună din nou jos, la barcă, Johannes avea cu mult mai multe ouă decât ceilalţi; le ducea cu băgare de seamă în şapcă.

— Unde ai găsit atât de multe? a întrebat tînărul de la oraş.

— Ştiu unde sunt cuiburile, răspunse Johannes fericit. Acum le pun lângă ale tale, Victoria.

— Stai, strigă Otto, de ce?

Ceilalţi se uitară la el. Otto a arătat spre şapcă şi a întrebat:

— Cine îmi garantează că şapca e curată?

Johannes nu spuse nimic. Fericirea i se risipise pe loc. Apoi plecă încet, cu ouăle, înapoi în insulă.

— Dar ce are? Unde se duce? întrebă Otto nerăbdător.

— Unde te duci, Johannes? strigă Victoria, şi alergară după el.

El se opreşte şi răspunde încet:

— Mă duc să pun ouăle înapoi în cuiburi.

S-au oprit un moment şi s-au uitat unul la altul.

— Apoi după-amiază mă duc la mina de piatră.

Victoria nu a răspuns.

— Atunci aş putea să-ţi arăt peştera.

— Da, dar mie mi-e frică, zise ea. Ai spus că e întunecoasă.

Cu toată supărarea lui, Johannes trebui să zâmbească şi răspunse curajos:

— Da, dar sunt eu cu tine.

De când se pomenise, se jucase mereu sus, în cariera de granit.

Oamenii îl auziseră vorbind şi lucrând acolo, cu toate că era singur; câteodată făcea pe pastorul şi oficia slujbe.

Locul era de mult părăsit; pe pietre creştea muşchi – iar urmele de găuri unde se forase şi se puseseră explozive aproape că dispăruseră. Dar în peştera cea ascunsă fiul morarului făcuse ordine: o împodobise cu mult simţ artistic şi trona acolo ca şeful celei mai curajoase bande de hoţi din lume.

El sună dintr-un clopoţel de argint. Intră un omuleţ, un pitic, care poartă la şapcă o cataramă de diamante. Este servitorul. Se înclină până la pământ. „Când vine prinţesa Victoria, condu-o la mine!” spuse Johannes cu voce tare.

Piticul se înclină din nou, adânc, şi dispare. Johannes se întinde comod pe divanul moale şi cade pe gânduri. O va conduce acolo şi-i va oferi mâncări scumpe pe talgere de argint şi de aur; un rug va lumina întreaga peşteră; în dosul perdelei grele de brocart aurit dinăuntrul peşterii i se va pregăti patul şi doisprezece cavaleri vor sta de veghe…

Johannes se ridică, iese afară din peşteră şi ascultă. Se aude un foşnet prin ramurile şi frunzele de jos, de pe cărare.

— Victoria, strigă el.

— Da, răspunde fata.

Îi iese în întâmpinare.

— Aproape că nu îndrăznesc, spune ea.

El dă din umeri şi răspunde:

— Tocmai am fost acolo. Chiar acum mă întorc de acolo.

Apoi intră amândoi în peşteră. Johannes arată spre un loc pe o piatră şi spune:

— Pe piatra asta a stat uriaşul.

— O, nici nu-mi mai spune. Şi nu ţi-a fost frică?

— Nu.

— Ziceai că nu are decât un singur ochi; dar numai spiriduşii au un singur ochi.

Johannes rămase un moment pe gânduri.

Nu, uriaşul avea doi ochi, dar era orb de unul. Asta o văzuse chiar el, Johannes.

— Şi ce-a mai zis? Dar mai bine nu-mi spune!

— M-a întrebat dacă nu vreau să mă tocmesc la el.

— Şi n-ai vrut, nu-i aşa? Dumnezeu să te ferească.

— Dar nu am răspuns „nu”. Nu i-am spus că nu vreau să mă tocmesc.

— Eşti nebun? Vrei să te închidă înăuntrul muntelui?

— Nu ştiu. Nici pe pământ nu e chiar atât de bine.

Pauză.

— De când au venit băieţii ăştia de la oraş, umbli numai cu dânşii, spune el.

Din nou un moment de tăcere.

Johannes continuă:

— Dar eu sunt mai tare şi pot să te duc şi să te ridic din barcă mai bine ca oricare dintre ei.

Sunt sigur că aş putea să te ţin un ceas întreg.

Uite!

A luat-o în braţe şi a ridicat-o în sus. Ea l-a cuprins pe după gât.

— Aşa, acum e destul.

A lasat-o jos şi ea a spus:

— Da, dar şi Otto e tare. Doar s-a bătut şi cu oameni mari.

Johannes a întrehat cu îndoială:

— Cu oameni mari?

— Da, cu oameni mari. În oraş.

Pauză. Johannes cade pe gânduri.

— Da, da, m-am lămurit şi cu asta, spune el. Acum ştiu ce am de făcut.

— Ce ai de făcut?

— Mă tocmesc la uriaş.

— Zău că eşti nebun, strigă Victoria.

— Da de unde, mi-e totuna. Mă tocmesc la el. Victoria se gândeşte la o cale de scăpare.

— Da, dar poate că nu mai vine.

Johannes răspunde:

— Vine.

— Aici? întreabă ea repede.

— Da.

Victoria se ridică şi se apropie de ieşire.

— Hai mai bine să plecăm.

— Nu-i nicio grabă, spune Johannes, care pălise şi el. Căci nu vine înainte de a se întuneca. La miezul nopţii.

Victoria se linişteşte şi vrea să se aşeze din nou. Dar lui Johannes îi este acum greu să domine atmosfera lugubră pe care a creat-o el însuşi, i se pare că în peşteră este prea primejdios şi în cele din urmă spune:

— Dacă vrei cu adevărat să ieşi, am afară o piatră pe care e săpat numele tău. Pot să ţi-o arăt.

Apoi se târăsc afară din peşteră şi caută piatra. Victoria

este mândră şi fericită. Johannes, mişcat până la lacrimi, spune:

— Dacă o s-o vezi câteodată în timp ce eu voi fi plecat departe, să te gândeşti la mine. Să-mi trimiţi un gând prietenesc.

— Da, da, spune Victoria. Dar o să vii iarăşi înapoi, nu?

— Dumnezeu ştie. Poate că nu mă mai întorc.

Pleacă spre casă. Johannes e gata să plângă.

— Da, la revedere, spune Victoria.

— Încă nu, mai pot să merg o bucată de drum.

Dar faptul că ea a putut să-i spună la revedere atât de simplu, ca şi când ar fi dorit parcă să-l părăsească mai repede, îl îndârjeşte, trezeşte mânia în sufletul lui jignit. Se opreşte brusc şi, pe un ton de justificată agitaţie lăuntrică, spune:

— Dar să ştii, Victoria, că nimeni n-o să mai fie atât de bun cu tine cum aş fi fost eu. Atâta am avut să-ţi spun.

— Da, dar şi Otto e bun, spune ea atunci.

— Da, da, ia-l pe el.

Merg tăcuţi mai departe încă vreo câţiva paşi.

— O să-mi meargă desigur foarte bine. Cât despre asta, să n-ai nicio grijă. Căci nu ştii încă ce simbrie o să am.

— Nu. Ce simbrie o să ai?

— Jumătate din împărăţie. Dar asta nu-i decât o parte.

— Nu mai spune!

— Apoi o să fie a mea şi prinţesa.

Victoria s-a oprit.

— Asta nu cred că-i adevărat.

— Ba da, aşa spune el.

Pauză. Apoi Victoria mumură ca pentru sine:

— Oare cum arată?

— O, Doamne, dar e mai frumoasă decât orice fiinţă de pe pământ. Asta se ştie de mult.

Victoria se întristează.

— Vrei să fie a ta? întreabă ea.

— Da, răspunde el, aşa o să fie. Apoi, părându-i-se că asta o emoţionează pe Victoria cu adevărat, adaugă: Dar se

poate şi să mă mai întorc vreodată; să fac din nou o călătorie pe pământ.

— Da, dar atunci nu o lua şi pe ea, se rugă Victoria. De ce s-o iei?

— Nu, pot să mă întorc singur.

— Îmi făgăduieşti?

— Da, îţi făgăduiesc. Dar, la urma urmei, ce-ţi pasă ţie de asta? Doar nu pot să am pretenţia să-ţi pese.

— Ba să nu spui asta, înţelegi tu? răspunde Victoria. Ştiu sigur că ei nu-i eşti atât de drag ca mie.

Inima lui tânără e străbătută de o caldă emoţie. Ar fi fost în stare să intre în pământ de bucurie şi de ruşine la cuvintele ei. Nu îndrăznea s-o privească, se uita în altă parte. Apoi a ridicat o rămurică de jos, a
jupuit-o de coajă şi s-a lovit cu ea în palmă. În cele din urmă, de jenă, a început să fluiere.

— Da, trebuie să mă întorc acasă, spune el.

— Da, la revedere, zice ea şi-i întinde mâna.

II

Fiul morarului a plecat departe. A rămas vreme îndelungată în locuri străine, a umblat la şcoli şi a învăţat foarte mult, a crescut şi s-a făcut puternic, iar pe buza de sus i-a crescut puful. Oraşul era atât de departe, călătoria până acolo şi înapoi atât de costisitoare încât morarul, econom, l-a ţinut pe fiul său acolo şi iarna şi vara, timp de mai mulţi ani. Băiatul învăţa tot timpul.

Acum era bărbat în toată puterea cuvântului – avea vreo optsprezece, douăzeci de ani.

Într-o după-amiază de primăvară, a coborât de pe un vapor care acostase la ţărm. La castel flutura drapelul pentru fiul care se întorsese şi el acasă cu acelaşi vapor; o trăsură venise să-l aducă de jos, de la debarcader. Johannes l-a salutat pe stăpânul castelului, apoi pe stăpâna castelului şi pe Victoria. Cât de mult crescuse Victoria! Ea nu-i răspunse la salut.

Johannes şi-a scos din nou chipiul şi atunci a auzit-o întrebându-l pe fratele ei:

— Ditlef, cine mă salută?

— E Johannes, Johannes Møller[7], îi răspunse acesta.

Ea i-a aruncat din nou o privire; dar el s-a jenat să o mai salute încă o dată. Apoi trăsura a plecat.

Johannes s-a îndreptat şi el spre casă.

Doamne, cât de nostime şi de mici erau odăile de acasă. Nu putu să intre pe uşă fără să se aplece. Părinţii l-au primit cu paharul plin, închinând de bun sosit. L-a cuprins o emoţie puternică; totul era atât de mişcător şi de drag, tatăl şi mama l-au primit cu atâta bunătate, îi dădeau mâna unul după altul şi-i urau bun venit acasă.

Încă în aceeaşi seară s-a dus şi le-a revăzut pe toate; a fost la moară, la cariera de granit, la iaz, a ascultat cu un sentiment de nostalgie ciripitul păsărilor cunoscute, care începuseră să-şi adune cuiburi prin copaci şi din când în când zburau până la muşuroiul cel mare de furnici din pădure. Furnicile plecaseră şi muşuroiul era acum pustiu. A scormonit puţin într-însul, dar nu se mai zărea niciun semn de viaţă.

În timpul acestei plimbări a observat că în pădurea din jurul castelului se tăiaseră mulţi copaci.

— Mai ştii locurile de pe-aici? îl întrebă tată-său în glumă. Ţi-ai regăsit sturzii, vechii tăi prieteni?

— Nu le mai recunosc pe toate. Pădurea e tăiată.

— Asta-i pădurea domnului castelan, răspunse tatăl său. Nu-i treaba noastră să-i numărăm copacii. Oricine poate avea nevoie de bani, iar lui îi trebuie mulţi.

Zilele treceau una după cealaltă, zile blânde, minunate ceasuri de singurătate, cu amintiri dragi din copilărie; pământul, aerul, munţii, totul îi urau bun sosit.

Johannes a luat-o pe drumul spre castel. Dimineaţa îl împunsese o viespe şi buza de sus i se umflase; dacă ar fi

7 Morarul.

întâlnit acum pe cineva, s-ar fi mulţumit să salute şi să-şi vadă zorit de drum. Dar nu a văzut pe nimeni. În parcul castelului a zărit o doamnă; a salutat foarte respectuos când s-a apropiat şi apoi a mers mai departe. Era castelana. Ca şi mai de mult, simţea şi acum că inima îi bate puternic când trece prin faţa castelului. Respectul faţă de casa aceasta mare, cu ferestre multe, faţă de persoana fină, severă a castelanului, îi era încă şi acum viu în sânge.

Apoi s-a îndreptat spre debarcader.

Pe neaşteptate, i-au ieşit în cale Ditlef şi Victoria. Revederea nu i-a făcut plăcere; ei ar fi putut să-şi închipuie că se luase pe urmele lor. Iar pe deasupra mai avea şi buza de sus umflată. Şi-a încetinit paşii; nu era tocmai sigur dacă e cazul să se oprească; în cele din urmă s-a hotărât
să-şi vadă de drum. Şi-a scos chipiul încă de departe şi l-a ţinut în mână tot timpul cât a mers prin dreptul lor. I-au răspuns, amândoi, fără cuvinte şi au trecut încet mai departe. Victoria l-a privit drept în ochi; expresia feţei ei se schimbase puţin.

Johannes şi-a continuat drumul până jos, la debarcader; îl cuprinsese un sentiment de nelinişte; mersul îi deveni nesigur, Cât de mult crescuse Victoria! Se împlinise şi acum era mai frumoasă decât oricând. Sprâncenele aproape ca i se împreunau, erau ca două linii fine de catifea. Culoarea ochilor i se mai întunecase, erau acum de un albastru foarte închis.

Când s-a întors spre casă, a luat-o pe un drum ce ducea prin pădure, la mare depărtare de parcul castelului, ca să nu poată mimeni să spună că merge pe urmele copiilor castelanului. A urcat un deal, a căutat un bolovan şi s-a aşezat. Păsările cântau de zor, cu multă pasiune, se ademeneau una pe alta şi zburau încoace şi încolo ducând rămurele în cioc. Aerul ara plin de o mireasmă de pământ reavăn, de frunziş ce încolţea şi de trunchiuri de copaci putreziţi.

Ajunsese, fără să vrea, pe urmele Victoriei; aceasta tocmai venea din direcţia opusă.

Îl cuprinse o furie neputincioasă; dorea să fie departe, departe; fireşte că ea va fi acum convinsă că a urmărit-o. Oare să mai salute o dată? Poate mai bine să privească în direcţia cealaltă; mai ales că şi buza îi era umflată de înţepătura viespei.

Dar în momentul în care Victoria a ajuns mai aproape, Johannes s-a ridicat şi şi-a scos chipiul. Ea a zâmbit şi a înclinat din cap.

— Bună seara. Bun venit acasă, spuse ea.

Buzele-i păreau din nou că tremură puţin; dar îşi reveni îndată.

El spuse:

— Pare cam ciudat, dar n-am ştiut că o să te întâlnesc aici.

Nu, tu nici nu aveai de unde să ştii. A fost o inspiraţie de-a mea. Mi-a venit aşa, deodată, s-o iau pe drumul ăsta încoace.

Vai, o tutuise!

— Până când rămâi acasă? a întrebat ea.

— Până la sfârşitul vacanţei.

Îi răspundea cu greu, o simţea deodată atât de departe! Dar atunci de ce a mai intrat în vorbă?

— Ditlef spune că eşti foarte bun la învăţătură, Johannes. Că iei note bune la examene. Mai spune şi că scrii poezii; e adevărat?

El răspunse scurt, întorcându-şi privirile în altă parte:

— Da, se înţelege. Toţi fac asta.

Îşi zise că poate o să plece acum, deoarece ea nu mai spuse nimic.

— S-a mai pomenit? Azi m-a înţepat o viespe, spuse el şi-i arătă gura. De aceea arăt aşa.

— Ai fost prea mult timp plecat şi viespile nu te mai recunosc.

Aşadar, îi era indiferent dacă fusese desfigurat sau nu de o viespe. Da. Stătea şi răsucea pe umăr o umbreluţă roşie cu mâner auriu şi nu o interesa nimic. În schimb, el o purtase pe domnişoara de atâtea ori în braţe.

— Nici eu nu le mai recunosc, răspunse el; mai demult, îmi erau prietene.

Dar ea nu înţelese sensul mai adânc al acestor cuvinte, căci nu răspunse. Şi ce tâlc aveau!

— Nu mai recunosc nimic. Chiar şi pădurea e tăiată.

Faţa ei a tresărit uşor.

— Atunci nici n-o să mai poţi scrie poezii aici, spuse ea. Şi daca
mi-ai scrie mie una?... Dar ce tot spun? Cred că vezi cât de puţin mă pricep.

El lăsă privirile în jos, emoţionat, şi nu scoase niciun cuvânt. Îl ridiculiza cu cea mai mare amabilitate, vorbea pe un ton de superioritate şi căuta să observe ce efecte obţine în acest fel. Să ne fie cu iertare, el nu-şi petrecuse tot timpul scriind poezii, ci şi învăţase, ba chiar mai bine decât cei mai mulţi...

— Da, da, ne mai întâlnim, desigur. Rămâi cu bine.

El şi-a scos chipiul şi a plecat fără să răspundă.

Dacă ar şti ea că îi dedicase toate poeziile, până şi cea către noapte şi cea către duhul mlaştinilor, pe toate ei i le închinase. Dar lucrul acesta nu-l va afla niciodată.

Duminică a venit Ditlef şi l-a chemat să meargă cu ei dincolo, în insulă. Trebuie să fac iarăşi pe barcagiul, îşi zise Johannes. Dar s-a dus. La debarcader se aflau câţiva oameni care se plimbau fără vreo treabă, ca în toate duminicile. Încolo, totul era liniştit, iar de sus soarele trimitea raze calde. Deodată se aud în larg acordurile unei muzici care se apropie tot mai mult de ţărm din direcţia insulelor; vasul-poştă înaintează spre debarcader, descriind un cerc larg; pe bord cânta o orchestră.

Jahannes desprinse barca de la mal şi puse mâna pe vâsle. Era într-o dispoziţie melancolică, dar schimbătoare în acelaşi timp; ziua aceasta senină şi muzica de pe vapor îi ţesuseră parcă îin faţa ochilor un văl de flori şi de spice aurite.

Dar oare Ditlef de ce nu mai venea o data? Stătea pe ţărm şi privea oamenii şi vaporul, ca şi când nu avea

altceva de făcut. Johannes îşi zise: Nu mai stau la vâsle, mă duc şi eu la ţărm. Şi se apucă să întoarcă barca.

În momentul acela, o licărire albă îi trece prin faţa ochilor şi aude un pleoscăit; de pe vas şi de pe ţărm se ridică strigăte desperate, pe mai multe voci; o mulţime de mâini şi de ochi arătau spre locul unde dispăruse dunga albă. Muzica a încetat brusc.

Johannes a fost într-o clipă la locul acela. A acţionat cu totul instinctiv, fără să reflecteze, fără o hotărâre prealabilă. Nici nu o auzea pe mamă de sus, de pe vapor, strigând: „Fetiţa mea! Fetiţa mea!” şi nu vedea pe nimeni. Cu iuţeala fulgerului sări din barcă şi dispăru sub apă.

Un timp, poate un minut, cei de pe punte nu l-au mai zărit de loc; în schimb, se putea vedea cum apa parcă fierbea în locul unde sărise şi cei de sus şi-au dat seama că el se muncea din răsputeri. Pe vapor, lamentările nu mai conteneau.

La un moment dat, a apărut din nou la suprafaţă, ceva mai departe, la câţiva stânjeni de locul fatal. Oamenii strigau şi-i arătau, ca ieşiţi din minţi: „Nu acolo, aici a căzut! Aici!”

El s-a dat din nou la fund.

Din nou, un moment de chinuitoare aşteptare; de pe punte, un strigăt neîntrerupt şi sfâşietor al unei femei şi un bărbat care-şi frângea mâinile de desperare. De pe vapor a mai sărit încă un tânăr, cârmaciul, care-şi scosese vesta şi cizmele; acesta sondă cu atenţie locul unde dispăruse fata şi toţi sperau că va izbuti s-o găsească.

În momentul acela capul lui Johannes a apărut din nou la suprafaţă, cu vreo câţiva stânjeni şi mai departe decât înainte. Îşi pierduse chipiul, capul îi strălucea la soare ca o focă. Se putea observa că luptă cu ceva; înota cu greutate; o mână nu-i era liberă. După câteva clipe, se văzu că ţinea ceva puternic în gură, în dinţi, ceva fără contur precis; era fata care căzuse în apă. De pe vapor şi de pe ţărm răsunau până la el strigăte puternice de mirare – până şi cârmaciul păru să le fi auzit de sub apă, căci ieşi deodată cu capul la

suprafaţă şi se uită în jur.

În cele din urmă, Johannes ajunse la barca ce între timp se depărtase pe apă, întinse fata apoi se urcă şi el – toate acestea s-au întâmplat fără să-şi dea seama. Oamenii l-au mai văzut cum s-a aplecat asupra fetiţei, cum, literalmente, i-a sfâşiat rochia în spate, a apucat vâslele şi apoi s-a îndreptat cu cea mai mare iuţeală posibilă spre vapor. Un „ura” triumfător răsună de pretutindeni în momentul când biaţa fetiţă a fost săltată pe punte.

— Cum ţi-a dat prin minte să cauţi atât de departe încolo, l-au întrebat oamenii din toate părţile.

El a răspuns:

— Cunosc fundul apei. Curentul e mai puternic aici. Ştiam asta.

Un domn îşi face loc prin mulţime, până la parapet; este de o paloare cadaverică, zâmbeşte crispat şi în ochi îi mijesc lacrimi.

— Vino, te rog, puţin pe punte! strigă el jos. Vreau să-ţi mulţumesc. Îţi suntem atât de îndatoraţi! Un moment!

Apoi se îndepărtează din nou de grămada de oameni, palid ca un cadavru.

Uşa laterală a vasului se deschide şi Johannes se urcă pe punte.

Nu rămâne mult timp acolo; îşi dă doar numele şi adresa. O femeie îl îmbrăţişează pe tânărul ud leoarcă, iar domnul cel palid, tulburat, îi pune ceasul său în mână. Johannes intră într-o cabină unde doi oameni făceau respiraţie artificială fetiţei salvate; aceştia îi spun: îşi vine în fire, pulsul începe să bată! Johannes o priveşte: o fetiţă blondă, cu o rochie scurtă în întregime sfâşiată la spate. Cineva îi pune o pălărie pe cap, apoi o duce afară.

Johannes nici nu-şi dădu bine seama cum se întorsese la ţărm şi cum trăsese barca afară din apă. A mai auzit cum s-a strigat încă o dată „ura” şi cum orchestra intona o melodie festivă, în momentul în care vaporul se îndrepta din nou spre larg. Un fior rece şi totodată dulce de plăcere l-a străbătut din creştet până în tălpi: zâmbea, îşi mişca

buzele.

— Aşadar, din plimbarea noastră de azi nu s-a ales nimica, spuse Ditlef. Arăta indispus.

Venise şi Victoria; se apropie de cei doi şi spuse repede:

— Nu mai vorbi prostii! Doar trebuie să meargă acasă, ca să-şi schimbe hainele.

— O, ce eveniment, la cei nouăsprezece ani ai lui!

Johannes a luat-o repede spre casă. În urechi continua să-i răsune încă şi acum muzica şi uralele, o emoţie puternică îl mâna tot mai departe. Trecu prin faţa casei părinteşti şi o luă spre pădure, spre cariera de granit. Acolo îşi căută un loc unde soarele ardea puternic. Hainele îi abureau. Se aşeză jos. Dar o nelinişte agitată şi plină de bucurie îl făcu să se ridice şi să se plimbe în sus şi în jos. Cât era de fericit! Căzu în genunchi şi cu lacrimi fierbinţi îi mulţumi lui Dumnezeu pentru ziua aceasta. Fusese şi ea de faţă, auzise uralele. Apoi îi spusese: Du-te acasă şi schimbă-ţi hainele!

Se aşeză din nou şi râse încântat. Da, ea îl văzuse săvârşind această faptă, acest act de eroism, îl urmărise cu mândrie atunci când se apropia de vapor aducând-o în dinţi pe fetiţa căzută în apă. Victoria! Victoria! dacă ar şti că e întru totul al ei, că fiecare minut din viaţa lui îi aparţine ei. Era gata să o slujească ca un sclav şi să-i mătură cu umerii drumul pe care păşea. Să-i sărute amândoi pantofii, să se înhame la trăsura ei şi
să-i pună lemne în sobă în zilele friguroase, Victoria!

Privi în jur. Nu-l auzea nimeni, era singur cu sine însuşi. În mână ţinea ceasul preţios, care ticăia, mergea!

Mulţumesc, mulţumesc pentru ziua asta fericită! El mângâie muşchiul de pietre şi de pe ramurile căzute. Victoria nu-i zâmbise; fireşte, nu era în obiceiul ei. Stătuse numai la debarcader, cu obrajii uşor îmbujoraţi. Oare ar fi primit ceasul, dacă ar fi vrut să i-l dăruiască?

Soarele se apropia de asfinţit şi începea să se răcorească. Johannes simţea că e ud. Şi alergă, uşor ca un fulg, până acasă.

La castel aveau oaspeţi: persoane străine din oraş; muzică şi dans. Pe turnul rotund, drapelul a fluturat timp de o săptămână încheiată.

Trebuia cărat acasă fânul, dar caii erau ocupaţi cu transportul acestor musafiri veseli; astfel, fânul continua să rămână pe lunci. Mai erau încă loturi întinse de fân necosit, dar servitorii trebuiau să facă pe vizitiii şi pe barcagiii şi de aceea fânul se usca şi putrezea pe câmp.

Iar în salonul cel galben, orchestra continua să cânte…

În astfel de zile, bătrânul morar îşi oprea moara şi-şi zăvora casa. Devenise înţelept; odată, mai de mult, i s-a întâmplat ca aceşti orăşeni veseli să dea buzna la moară şi să-i joace tot felul de feste cu sacii de grâne. Căci nopţile erau atât de calde şi de luminoase, şi se puteau face atâtea năzbâtii!… Într-un rând, şambelanul cel bogat din oraş adusese chiar cu mâinile lui un muşuroi de furnici şi-l vărşase în jgheabul unde se adună făina. Acum îmbătrânise şi se potolise, dar fiul său Otto mai venea încă pe la castel şi se distra făcând tot felul de pozne deşucheate. Despre el se puteau auzi multe…

Întreaga pădure răsuna de tropot de copite şi de strigăte. Tinerii se plimbau călare; caii de la castel erau falnici şi focoşi. Călăreţii veniră la casa morarului, bătură în uşă cu cravaşele, dorind să intre. Uşa era atât de joasă – dar ei voiau să intre călare.

— Bună ziua, bună ziua, strigară ei. Am venit să vă dăm bineţe.

Morarul râse smerit la această idee năstruşnică.

Apoi au descălecat, au legat caii şi au dat drumul morii.

— Pietrele merg în gol! strigă morarul. Îmi stricaţi moara…

Dar nimeni nu auzea nimic în zgomotul acela asurzitor.

— Johannes! strigă morarul cât îl ţineau plămânii, ca să se audă până la cariera de granit.

Johannes veni în grabă acasă.

— Îmi strică pietrele de măcinat! strigă bătrânul.

Johannes se apropie încet de grup. Era foarte palid şi vinele de la tâmplă i se umflaseră. Îl recunoscu pe Otto, fiul şambelanului, care purta uniformă de cadet; lângă el erau încă doi. Unul din ei a zâmbit, ca să mai repare lucrurile.

Jahannes nu a spus niciun cuvânt, nu a făcut niciun gest, ci a mers ţintă unde trebuia. Şi anume, direct spre Otto. În acelaşi moment, zări două fete care veneau călare – una dintre ele era Victoria. Purta un costum de călărie de culoare verde; călărea iapa cea albă de la castel. Ea se opri, dar nu descălecă şi se uită pe rând la toţi, cu oohi întrebători.

Atunci Johannes o apucă în altă direcţie, se urcă pe dig şi închise stăvilarul, zgomotul descrescu încetul cu încetul şi moara se opri.

Otto strigă:

— Las-o să meargă! De ce o opreşti? Lasă moara să meargă, îţi zic.

— Tu ai pornit-o? întrebă Victoria.

— Da, răspunse el râzâtnd. Dar acum de ce stă? De ce să nu meargă?

— Fiindcă e goală, răspunse Johannes cu răsuflarea tăiată. Înţelegeţi? Pietrele merg în gol.

— N-auzi că e goală? reluă şi Victoria.

— Dar de unde era să ştiu eu asta? întrebă Otto râzând. De ce e goală? N-are niciun fel de măciniş?

— Hai, încalecă! spuse unul dintre prietenii săi, ca să se termine odată povestea.

Au încălecat cu toţii. Înainte de a pleca, unul dintre străini i-a cerut scuze lui Johnnes.

Victoria a plecat cea din urmă. După o bucată de drum, a întors calul şi a venit la Johannes.

— Vrei să fii atât de bun să-l rogi pe tatăl dumitale să ne scuze pentru cele întâmpiate?

— Ar fi fost mult mai potrivit ca domnul cadet în persoană să-şi ceară scuze, răspunse Johannes.

— Da, fireşte, dar… el are atâtea idei… Când te-am văzut ultima dată, Johannes?

El îşi ridică privirile spre dânsa, întrebându-se dacă a auzit bine. Uitase oare de duminica trecută, de ziua lui cea mare?

— Te-am văzut duminică la debarcader, răspunse el.

— Da, spuse ea îndată. Ce noroc că l-ai ajutat pe cârmaci să caute fetiţa. Aţi găsit-o, nu-i aşa?

El răspunse scurt şi jignit:

— Da. Am găsit-o.

— Sau, continuă ea, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva, de fapt, nu cumva dumneata singur?... Dar, în sfârşit e totuna. Aşa! Sper că o să transmiţi scuze tatălui dumitale. Noapte bună!

Înclină capul zâmbind, trase de frâu şi plecă. Victoria dispăru şi Johannes o luă încet spre pădure, indignat. O găsi pe Victoria, stând singură lângă un copac. Se rezemase de el şi plângea în hohote.

Căzuse cumva de pe cal? Se lovise?

Se apropie repede şi o întrebă:

— Ţi s-a întâmplat ceva?

Fata făcu un pas spre el cu braţele întinse şi-l privi cu ochi strălucitori. Dar se opri, lăsă mâinile să-i cadă şi răspunse:

— Nu, nu mi s-a întâmplat nimic; am descălecat şi am lăsat calul să meargă înainte singur... Johannes, de ce te uiţi la mine aşa? Stăteai lângă iaz şi mă priveai. Ce vrei de la mine?

El îngăimă:

— Ce vreau? Nu ştiu...

— Eşti atât de puternic aici, spuse ea, şi îşi puse pe neaşteptate mâna pe a lui. Eşti atât de puternic aici, la încheieturi. Şi eşti tare bronzat, bronzat ca o nucă...

El făcu o mişcare; dorea să-i ia mâna într-a lui. Atunci ea îşi adună faldurile rochiei şi spuse:

— Nu, nu mi s-a întâmplait. Nimic. Nu voiam decât să mă întorc acasă pe jos. Noapte bună.

III

Johannes s-a înapoiat din nou la oraş. Apoi au trecut ani de zile; o perioadă îndelungată, zbuciumată, cu multă muncă şi visuri, cu studii şi versuri.

A realizat progrese frumoase; a reuşit să scrie un poem despre Estara, „o fată din Iudeea, care a ajuns regină în Persia”; lucrarea a fost tipărită şi pentru ea a încasat un onorar. Un alt poem, intitulat „Labirintul dragostei”, o istorie povestită cică de călugărul Vandt, i-a făcut numele cunoscut.

Şi ce este iubirea? Un vânt care adie printre trandafiri; nu, o luminiţă fosforescentă ce trece prin sânge. Iubirea este o muzică fierbinte a infernului, care face să bată chiar şi inimile celor vârstnici. Este ca unele flori ce se deschid la căderea nopţii sau ca anemonele care îşi închid corola la atingerea sau la suflarea vântului.

Aşa este iubirea.

Ea poate să-l distrugă pe om, să-l ridice din nou şi apoi să-l stigmatizeze iar; poate să mă cuprindă în mrejele sale astăzi pe mine, mâine pe tine şi mâine seara pe el, atât este de nestatornică. Dar poate să fie şi trainică, întocmai ca o pecete rezistentă ce nu se desface, poate să ardă cu aceeaşi flacără vie până la sfârşitul vieţii, atât este de eternă. Şi cum este iubirea?

O! Iubirea este ca o noapte de vară cu stele pe cer şi parfum pe pământ.

Dar oare de ce îl face iubirea pe omul tânăr să aleagă cărările tainice, iar pe cel bătrân să se ridice în vârful degetelor în camera lui singuratică? O! iubirea face din inima omului ceva asemănător cu o grădină de ciuperci, o grădină luxuriantă şi neruşinată, unde cresc ciuperci tainice şi obraznice.

Oare nu tot iubirea îl face pe călugăr să se furişeze în timpul nopţii în grădini ferecate, şi să arunce o privire prin fereastra celei care doarme? Oare nu tot ea o îndeamnă la păcat pe călugăriţă şi o scoate din minţi pe prinţesă?

Iubirea apleacă până şi capul regelui în ţărână, făcându-l să mătură colbul din drum cu pletele, să şoptească vorbe neruşinate şi să râdă prosteşte.

Aşa este iubirea.

Nu, nu, ea este totuşi altceva – şi nu are seamăn pe lume. Ea a coborât pe pământ într-o noapte de primăvară, când un tânăr a văzut doi ochi… doi ochi. I-a privit ţintă, şi-a cufundat privirile în ei. A sărutat o pereche de buze şi în momentul acela în inima lui s-au întâlnit două raze de lumină, un soare care-şi trimite strălucirea spre o stea. El a căzut în braţele ei şi nu a mai auzit, nu a mai văzut nimic.

Iubire, iată primul cuvânt pe care l-a rostit Dumnezeu, primul său gând. Când a spus: „Să fie lumină!” s-a făcut iubire. Tot ceea ce făcuse era perfect, încât nu voia să desfacă nimic. Şi astfel iubirea a fost originea lumii precum şi stăpâna lumii, şi toate căile ei sunt pline de flori şi de sânge.

Zi de septembrie.

Pe uliţa asta dosnică obişnuia Johannes să-şi facă plimbarea zilnic – umbla pe aici ca prin odaia sa, fiindcă nu întâlnea niciodată pe nimeni. De o parte şi de alta se întindeau grădini cu arbori cu frunze roşii şi galbene.

Oare de ce trece Victoria pe aici? De ce o duc paşii tocmai pe uliţa asta? Nu se înşela, tot Victoria fusese şi seara trecută când privise pe fereastră.

Inima îi bătea puternic. Aflase că Victoria e în oraş, auzise aceasta; dar ştia că frecventează cercuri în care el, fiul morarului, nu avea acces. El nu se întâlnea nici cu Ditlef.

Îşi făcu curaj şi îi ieşi în întâmpinare. Oare să nu-l mai cunoască? Mergea serioasă şi gânditoare.

El salută.

— Bună ziua, răspunse Victoria încet.

Nu a trădat prin nimic că ar dori să se oprească, aşa că şi-a continuat şi el drumul în tăcere. Simţea un neastâmpăr în picioare. La capătul străzii, Johannes a făcut ca de obicei

calea întoarsă. Să mă uit ţintă la trotuar, să nu-mi ridic privirile, îşi zise. Apoi, după vreo zece paşi, se uită drept înainte.

Victoria se oprise la o vitrină.

Oare n-ar fi mai bine să mă furişez pe prima uliţă laterală? De ce s-o fi oprit tocmai acolo? Vitrina era sărăcăcioasă: se vedeau numai câteva bucăţi de săpun de culoare roşiatică, puse unele peste altele, un borcan de griş şi nişte timbre folosite.

Să mai fac vreo câţiva paşi, îşi spuse el, apoi să mă întorc.

În momentul acela Victoria privi spre Johannes şi se îndreptă deodată spre dânsul. Mergea repede, ca şi cum ar fi prins curaj, iar când a început să vorbească îşi trăgea răsuflarea cu greu. Zâmbea nervos.

— Bună ziua, spuse ea. Cât de bine îmi pare că te întâlnesc.

Doamne, cum îi mai bătea inima! Nu bătea, trepida de-a dreptul… Încercă să spună ceva, dar nu reuşi, i se mişcau doar buzele. Rochia emana un parfum, rochia ei cea galbenă, sau poate era respiraţia. În momentul acela nu-i sesiza trăsăturile feţei, i-a recunoscut însă linia delicată a umerilor, mâna lungă şi îngustă în care ţinea umbrela de soare. Era mâna dreaptă. Pe deget, o verighetă.

În primul moment, n-a dat atenţie faptului, nu s-a simţit nefericit. Mâna era neasemuit de frumoasă.

— Sunt de o săptămână în oraş, continuă ea; dar nu te-am văzut. Ba da, te-am zărit odată pe stradă; cineva mi-a spus că eşti dumneata. Ce înalt ai crescut!

El bâigui:

— Ştiam că eşti în oraş. Mai rămâi mult?

— 0, nu, numai câteva zile. Trebuie să mă întorc din nou acasă.

— Mulţumesc întâmplării care ţi-a îndreptat paşii încoace şi mi-a dat prilejul să te salut.

Moment de tăcere.

— Da, de altfel m-am şi rătăcit, reluă fata. Locuiesc la

şambelan; pe unde s-o iau ca să ajung acolo?

— Te conduc, dacă îmi dai voie.

Au pornit.

— Otto e acasă? întrebă el, mai mult ca să spună ceva.

— Da, acasă, răspunse ea scurt.

De sub o poartă au ieşit câţiva oameni; cărau un pian şi barau trotuarul. Victoria feri spre stânga şi se sprijini cu corpul de însoţitorul ei.

— Iartă-mă, spuse ea.

El simţi o senzaţie de voluptate la această atingere; respiraţia ei îi mângâie un moment obrajii.

— Văd că porţi verighetă, spuse el. Apoi zâmbi şi căută să pară indiferent. Îmi dai voie, poate, să te felicit?

Oare ce-o să răspundă? Nu se uită la dânsa, dar îşi ţinu răsuflarea.

— Şi dumneata, răspunse ea cu o întrebare, nu ai verighetă? A, nu. De fapt, cineva mi-a spus că… Se aud atât de multe despre dumneata în ultimul timp, scrie şi în ziare.

— Am scris câteva poezii, răspunse el. Dar desigur că nu le-ai văzut.

— Nu e vorba de o carte întreagă? Mi se pare că…

— Da, o carte mai mică.

Au ajuns într-o piaţă; deşi trebuia să sosească la o anumită oră la casa şambelanului, Victoria nu se grăbea. Ba chiar se aşează pe o bancă. Johannes rămăsese în picioare în faţa ei.

Deodată ea îi întinse mâna, spunând:

— Ia loc şi dumneata.

Şi nu-şi retrase mâna decât după ce se aşeză şi Johannes.

Acum ori niciodată! îşi zise el. Încercă din nou să vorbească pe un ton glumeţ şi nepăsător, zâmbi, privi în sus.

— Aşa, prin urmare te-ai logodit şi nici măcar nu vrei să-mi spui. Mie, care-ţi sunt vecin acasă.

Fata căzu pe gânduri.

— De fapt, nu despre asta voiam să vorbesc cu

dumneata astăzi.

El deveni deodată serios şi spuse încet:

— Da, da, înţeleg foarte bine.

Pauză.

Apoi reluă vorba:

— Fireşte, am ştiut dintotdeauna că n-are niciun rost… că nu eu… care nu sunt decât un fiu de morar, pe când dumneata… Da, aşa-i. Nu înţeleg nici măcar cum mă încumet să şed acum lângă dumneata şi să-ţi spun toate astea… Căci în faţa dumitale ar trebui să stau în picioare, mai la distanţă sau în genunchi. Aşa s-ar cuveni. Dar e ca şi când… Şi-apoi, toţi anii ăştia cât am fost plecat au contribuit şi ei. Acum parcă aş fi mai îndrăzneţ, fiindcă ştiu că nu mai sunt copil şi că nu m-ai putea arunca în închisoare, chiar dacă ai dori. Iată de ce mă încumet să-ţi vorbesc în felul ăsta. Dar să nu te superi pe mine; uite, mai bine tac.

— Nu, te rog să vorbeşti mai departe. Spune ce doreşti să spui.

— Pot să spun? Pot să spun tot ce doresc? Dar în cazul ăsta nici verigheta dumitale nu trebuie să-mi interzică nimic.

— Nu, spuse ea încet, verigheta nu-ţi interzice nimic.

— Dar cum aşa? Pentru Dumnezeu, Victoria, nu cumva mă înşel? El sări de pe bancă şi se aplecă spre dânsa ca să-i vadă faţa mai bine. Adică, verigheta nu înseamnă nimic?

— Şezi, te rog, zise Victoria.

El se aşeză din nou.

— O, dacă ai şti, spuse Johannes, cât m-am gândit la dumneata; Doamne, dar am avut oare vreun alt gând? Vedeam şi cunoşteam atâta lume, dar pentru mine nu exista nimeni în afară de dumneata. Nu am putut niciodată să simt decât aşa: Victoria e cea mai frumoasă, cea mai splendidă – şi eu o cunosc!… Domnişoara Victoria! repetam tot timpul. Ce-i drept, îmi dădeam seama că nimeni nu se află mai departe de dumneata decât tocmai eu; dar, în schimb, te cunoşteam – da, aceasta nu era de loc lipsit de

importanţă pentru mine – ştiam că exişti şi că poate, din când în când, îţi mai aminteşti de mine… Fireşte, nu-ţi aminteai. Dar în multe seri, la masa mea de lucru, îmi ziceam că poate totuşi câteodată îţi mai aduci aminte. Atunci parcă se deschidea cerul pentru mine, domnişoară Victoria; îţi scriam poezii şi-ţi cumpăram flori de toţi banii pe care-i aveam, le duceam acasă şi le puneam în glastre. Toate poeziile mele îţi sunt dedicate dumitale, cele care au un alt izvor de inspiraţie sunt puţine şi nici nu sunt tipărite. Dar poate că dumneata nu le-ai citit nici pe cele tipărite. Acum am început să scriu o carte mare… O, Doamne, cât îţi sunt de recunoscător; mi-ai cucerit întreaga fiinţă – şi asta e toată bucuria mea. În timpul zilei, şi chiar şi noaptea, mereu văd sau aud câte ceva ce-mi evocă prezenţă dumitale… Ţi-am scris numele pe tavan; când stau culcat, îl citesc; iar fata care îmi face curat în odaie nu-l vede – l-am scris cu litere mici, numai pentru mine. Asta îmi aduce bucurie…

Ea s-a întors într-o parte, şi-a desfăcut puţin rochia la piept şi a scos o bucată de hârtie.

— Uite! spuse ea cu un suspin. Am tăiat-o dintr-un ziar, am păstrat-o şi o citesc în fiecare seară. Prima dată mi-a arătat-o tata – şi m-am dus la fereastră s-o citesc. Dar unde e poezia, că n-o găsesc, mi-am zis şi am întors ziarul pe partea cealaltă. Am găsit-o îndată şi am citit-o. Şi am fost atât de fericită!

Hârtia emana parfumul corsajului ei; a despăturit-o şi i-a arătat-o; era una din primele sale poezii, patru versuri scurte dedicate ei, amazoanei de pe calul alb. Era o destăinuire naivă şi impetuoasă, pornită din inima unui tânăr, un entuziasm ce nu putea fi stăvilit, ci ţâşnea din rânduri întocmai ca stelele când se aprind.

— Da, spuse Johannes, eu am scris-o. E mult de-atunoi. Era într-o noapte, când frunzele plopilor din faţa ferestrei mele foşneau atât de tare în bătaia vântului. A, o pui la loc în sân? Îţi mulţumesc că o păstrezi… O! exclamă el mişcat, cu o voce gravă şi suavă în acelaşi timp, când mă gândesc

că eşti atât de aproape de mine. Îţi simt braţul, emani o căldură plăcută, care mă pătrunde. De câte ori, singur fiind, n-am fost copleşit de emoţie gândindu-mă la dumneata… Când am fost acasă ultima dată erai frumoasă, dar acum eşti şi mai frumoasă. Ochii şi sprâncenele, zâmbetul – nu ştiu, totul, totul e minunat la dumneata.

Ea zâmbea şi-l privea cu ochii pe jumătate închişi; printre genele ei lungi licărea un albastru închis. Întreaga ei fiinţă iradia căldură. Părea să fie cuprinsă de o bucurie intensă şi întinse mâna spre el cu o mişcare spontană.

— Îţi mulţumesc! O, îţi mulţumesc, spuse ea.

— Nu, Victoria, nu-mi mulţumi, răspunse el. Se simţea atras spre ea cu întreaga sa fiinţă, sub imboldul poruncitor de a-i spume încă şi mai multe… Dar mărturisirile sale se mărginiră la nişte exclamaţii confuze; parcă era beat. Da, dar… Victoria, dacă mă iubeşti cât de puţin… eu nu ştiu ce simţi, dar spune-mi că mă iubeşti chiar dacă nu-i adevărat. Fii atât de bună! O, aş vrea să-ţi promit că o să fac lucruri mari, aproape de necrezut. Nici nu bănuieşti ce aş putea să devin; câteodată visez asta şi mă simt plin de fapte măreţe, nemaivăzute… Adesea parcă se revarsă din mine; uneori, noaptea umblu clătkundu-mă prin odaie, în lung şi în lat, ameţit de viziunii. În camera de alături locuieşte cineva care nu poate să doarmă şi bate în perete. Când se crapă de ziuă, vine la mine furios. Dar nu are nicio importanţă, nici nu mă sinchisesc de el; căci până să vină, eu mă gândesc atât de mult la dumneata, încât mi se pare că eşti în preajma mea. Mă duc la fereastră şi cânt… începe să se lumineze de ziuă… afară, plopii foşnesc. Noapte bună! le spun zorilor în chip de salut. Adică, de fapt, dumitale. Acum ea doarme, îmi zic, noapte bună! Dumnezeu s-o binecuvânteze! Apoi mă culc. Şi aşa, seară de seară. Dar niciodată nu mi-ai apărut atât de frumoasă ea acum. După ce pleci, o să-mi aduc aminte de dumneata aşa cum eşti acum. N-o să uit nimic…

— Nu vii şi dumneata acasă?

— Nu, n-am terminat ce am de lucru. Ba da, vin. Plec

acum. N-am terminat, dar o să fac tot ce-mi va sta în putinţă. Mai ieşi câteodată la plimbare prin grădină? Mai ieşi uneori serile? Atunci aş putea să te văd, poate să te salut, altceva nici nu doresc. Dar dacă mă iubeşti cât de cât, dacă nu-ţi sunt indiferent, atunci spune-mi-o, te rog… O!… Fă-mi bucuria asta… Ştii, există un palmier care înfloreşte o singură dată în viaţa lui, cu toate că trăieşte şaptezeci de ani; e palmierul talipot. Da, înfloreşte o singură dată. Acum înfloresc eu… Da, o să fac rost de bani şi mă întorc acasă. O să vând ceea ce am scris; de fapt, acum lucrez la o carte mare – şi chiar mâine o să vând tot ce am scris până acum. O să iau bani frumoşi. Atunci, ai vrea să mă întorc acasă?

— Da.

— Mulţumesc! O, îţi mulţumesc! Iartă-mă dacă sper prea mult, dacă cred prea mult, e atât de minunat să crezi imposibilul. Asta e cea mai fericită zi din câte mi-a fost dat să trăiesc…

Şi-a scos pălăria şi a pus-o alături.

Victoria privi în jur; pe stradă se apropia o doamnă, iar mai departe venea o femeie cu un coş. Victoria deveni nerăbdătoare, se uită la ceas.

— Trebuie să pleci? Spune-mi ceva înainte de a pleca, lasă-mă să-ţi aud vocea… Te iubesc şi ţi-o mărturisesc. Depinde de răspunsul dumitale dacă… De fapt, sunt cu totul al dumitale. Vrei să-mi răspunzi?

Victoria tăcea.

Johannes îşi lăsă privirile în jos:

— Nu, mai bine nu spune, se rugă.

— Nu aici, răspunse ea. Mai bine acolo, jos.

Au plecat.

— Am auzit că o să te căsătoreşti cu fetiţa aceea, cu fetiţa aceea pe care ai salvat-o de la înec, cum o cheamă?

— Vrei să spui, cu Camilla?

— Camilla Seier. Se spune că o să te căsătoreşti cu ea.

— Va să zică aşa! Dar de ce întrebi? E încă mică. Am fost de multe ori în casa lor, e mare şi luxoasă, un castel ca al

dumneavoastră. Dar e încă o fetiţă.

— Are cincisprezece ani. Am întâlnit-o şi am stat de vorbă cu ea.

Mi-a plăcut foarte mult. E adorabilă.

— Nu mă căsătoresc cu ea, spuse Johannes.

— Deci, nu te căsătoreşti.

El o privi. Fata tresări uşor.

— Dar de ce spui asta acum? De ce îmi vorbeşti de alta?

Ea grăbi paşii fără să răspundă, în faţa casei şambelanului, îl luă de mână şi-l trase înăuntru în vestibul, apoi în sus, pe scară.

— Nu vreau să intru, zise el cam mirat.

Victoria apăsă pe sonerie, apoi se întoarse spre dânsul; sânii îi palpitau.

— Te iubesc, spuse ea. Înţelegi? Pe tine te iubesc.

Coborî deodată în fugă trei-patru trepte trăgându-l după ea, apoi îşi petrecu mâinile pe după gâtul lui şi-l sărută. Stătea lipită de pieptul lui şi tremura.

— Pe tine te iubesc, spuse ea.

Sus se deschise o uşă. Ea se smulse brusc şi urcă repede scările.

IV

Noaptea se apropia de sfârşit, se crapă de ziuă: o dimineaţă albăstruie, tremurândă de septembrie.

Vântul adie prin frunzele plopilor din grădină. Se deschide o fereastră – apare un tânăr care fredonează un cântec. E fără haină; se uită afară, în depărtare – un tânăr nebun, care în această noapte a gustat din plin fericirea.

Deodată întoarce capul de la fereastă şi priveşte spre uşă; a bătut cineva. El spune: „Intră!” Apare un bărbat.

— Bună dimineaţa! îl salută pe noul venit.

Acesta este un bărbat mai în vârstă, palid şi furios. Ţine în mână o lampă, fiindcă nu s-a luminat chiar bine de ziuă.

— Vreau să vă întreb încă o dată, domnule Møller, domnule Johannes Møller, dacă găsiţi că e bine aşa,

bombăni omul, furios.

— Nu, răspunde Johannes, aveţi dreptate. Am scris ceva, ideile mi-au venit uşor; puteţi vedea aici tot ce-am scris; am avut inspiraţie în noaptea asta. Dar acum am terminat. Am deschis fereastra şi am cântat puţin.

— Aţi urlat, spune omul. De când sunt, n-am auzit ţipete ca astea, înţelegeţi? Şi încă nici nu s-a luminat de ziuă.

Johannes scotoceşte prin grămada de hârtii de pe masă, ia un teanc de coli şi spune:

— Uitaţi-vă aici! Vă spun că niciodată nu am scris cu atâta uşurinţă ca acum. A fost ca un fulger prelungit. Am văzut o dată flacăra unui fulger prelingându-se pe un stâlp de telegraf – arăta ca o pânză de foc, zău aşa! La fel am fost şi eu electrizat astă-noapte. Ce să fac? Cred că nu o să mai fiţi supărat pe mine acum, când vedeţi cum stau lucrurile. Şedeam aici şi scriam, auziţi, nici nu m-am mişcat din loc; m-am gândit la dumneavoastră şi am păstrat liniştea. Dar, pe neaşteptate, la un moment dat nu m-am mai putut gândi la ce scriam; pieptul ameninţa să mi se spargă; poate că în clipa aceea m-am ridicat de pe scaun, poate că în cursul nopţii m-am ridicat încă o data şi m-am plimbat de mai multe ori încoace şi încolo prin odaie. Eram atât de fericit!

— De fapt, e vorba nu atâta de ceea ce s-a întâmplat astă-noapte, spuse vecinul. Dar e de neiertat să deschideţi geamul la ora asta şi să zbieraţi aşa.

— Da! Aveţi dreptate, e de neiertat. Dar acum v-am explicat cum stau lucrurile, nu-i aşa? Să ştiţi că am avut o noapte fără pereche. Ieri am trăit un eveniment deosebit. Merg pe stradă şi-mi întâlnesc fericirea, auziţi?... îmi întâlnesc fericirea. Ştiţi, m-a şi sărutat. Buzele îi erau atât de roşii şi o iubesc, mă sărută şi mă vrăjeşte. Vi s-a întâmplat vreodată să vă tremure buzele atât de puternic încât să nu mai puteţi scoate o vorbă? Eu nu mai puteam vorbi, inima îmi bătea în piept de-mi zgâlţâia tot trupul. Am venit în grabă acasă şi am dormit; m-am aşezat aici pe scaun şi am aţipit. M-am trezit pe seară. Sufletul îmi vibra

de fericire şi am început să scriu. Ce-am scris? Priviţi! Eram sub puterea unui şuvoi de idei ciudate şi măreţe; parcă se întredeschisese cerul; pentru mine totul era ea o zi caldă de vară, un arhanghel mi-a oferit vin; l-am băut dintr-o cupă de granate. Mai puteam auzi bătaia ceasului? Mai puteam vedea că fitilul lămpii a ars până la capăt? Să dea bunul Dumnezeu să înţelegeţi! Am trăit întreaga scenă încă o dată, mă plimbam iar cu aleasa mea pe stradă şi toţi îşi întorceau privirile după ea. Am intrat în parc, ne-am întâlnit cu regele, mi-am scos pălăria până la pământ de bucurie şi regele şi-a întors privirile după dânsa, după iubita mea – atât de măreaţă şi de frumoasă e!

Am coborât din nou în oraş şi toţi băieţii de şcoală îşi întorceau privirile după ea, căci e tânără şi poartă o rochie de culoare deschisă. Am ajuns în dreptul unei case de piatră roşie şi am intrat. Am urcat scările după ea şi am vrut să-i cad în genunchi. Atunci m-a cuprins cu mâinile pe după gât şi m-a sărutat. Asta mi s-a întâmplat aseară, nu e mai mult de-atunci. Dacă m-aţi întreba ce-am scris – ei bine, e un imn neîntrerupt, închinat bucuriei, fericirii. Mi se părea că văd bucuria aievea în faţa mea, întinzându-şi gâtul delicat spre mine, vrând să mă îmbrăţişeze.

— M-am săturat de fleacurile dumitale, spune vecinul – mânios şi la capătul răbdării. Îţi atrag atenţia pentru ultima oară.

Johannes îl opreşte la uşă.

— Aşteptaţi o clipă. Închipuiţi-vă! Am văzut cum v-a trecut o strălucire de soare pe faţă. Acum, când v-aţi întors; de fapt, a fost lampa, care v-a aruncat pe frunte un mănunchi de raze de soare. Am văzut că nu mai eraţi atât de supărat. E adevărat că am deschis fereastra, că am cântat prea tare. M-am simţit fratele vesel al tuturor oamenilor. Aşa ţi se întâmplă câteodată. Înţelepciunea te părăseşte. Ar fi trebuit să mă gândesc că dormiţi…

— Tot oraşul doarme.

— Da, e încă devreme. Aşteptaţi puţin. Vreau să vă dăruiesc ceva. Vreţi s-o primiţi? E de argint, am primit-o şi

eu în dar. Mi-a dat-o o fetiţă pe care am salvat-o cândva de la înec. Vă rog. Încap douăzeci de ţigări. Nu vreţi s-o primiţi? A, nu mai fumaţi. Dar ar trebui să vă apucaţi din nou... Pot să trec pe la dumneavoastră mâine şi să-mi cer scuze? Aş vrea să fac ceva, să vă rog să mă scuzaţi...

— Noapte bună.

— Noapte bună. Acum mă culc. Vă promit. N-o să mai auziţi niciun zgomot la mine. Iar în viitor o să am mai multă grijă.

Vecinul plecă. Johannes deschise uşa pe neaşteptate şi adăugă:

— A, da, voiam să vă mai spun că plec. N-o să vă mai deranjez, căci mâine plec. Am uitat să vă spun.

Dar n-a plecat. L-au reţinut diferite treburi; mai avea de făcut unele cumpărături, apoi unele plăţi, în sfârşit, câteva curse. Şi aşa a trecut toată ziua. A umblat încoace şi încolo, clătinându-se pe picioare, ca
într-o beţie.

În cele din urmă a sunat la casa şambelanului. Domnişoara Victoria era acasă?

Domnişoara Victoria plecase în oraş.

El spuse că este din aceeaşi localitate cu dânsa, că ar fi dorit numai să o salute, dacă ar fi fost acasă; şi-ar lua permisiunea doar să-i prezinte omagii. Că ar fi dorit şi să comunice ceva acasă.

Apoi a plecat şi el în oraş. Poate va reuşi s-o întâlnească, s-o descopere, poate că se afla într-o trăsură. A colindat străzile până seara. La un moment dat, a zărit-o în faţa teatrului, a salutat, a zâmbit; ea i-a răspuns la salut. A vrut să se apropie de dânsa, erau doar câţiva paşi – dar în momentul acela a observat că nu era singură. O însoţea Otto, fiul şambelanului, în uniformă de locotenent.

Cu capul înclinat, ca şi când s-ar fi ferit de cineva, cu faţa îmbujorată, ea intră repede în clădirea teatrului.

Johannes îşi zise: Poate că înăuntru îmi face un semn discret din ochi...

Şi-a cumpărat un bilet şi a intrat.

Cunoştea sala şi ştia că şambelanul, ca toţi oamenii bogaţi, îşi avea loja sa. Iat-o, în sfârşit, pe Victoria şezând acolo în toată splendoarea ei şi privind în jur. Oare se uita şi la el? Nicidecum.

La pauză, a pândit pe culoar până a văzut-o ieşind din lojă. A salutat din nou; ea l-a privit puţin mirată şi i-a răspuns înclinând uşor din cap.

— Vrei un pahar de apă? o întrebă Otto şi arătă în faţă spre bufet.

Au trecut prin faţa lui.

Johannes i-a urmărit cu privirile. Parcă deodată în faţa ochilor i s-a lăsat un văl de ceaţă incoloră; nu se simţea de loc la îndemână printre oamenii aceştia care-l izbeau şi-şi faceau loc cu coatele; fără să-şi dea seama, le cerea scuze, continuând totuşi să rămână pe loc. Pe acolo dispăruse ea.

Când s-a întors, el s-a înclinat adânc şi a spus:

— Scuzaţi, domnişoară…

— E Johannes, spuse ea ca pentru a face prezentările. Îl mai cunoşti?

Otto răspunse la salut şi îl privi clipind din ochi.

— Poate că doriţi să ştiţi ce vă mai fac părinţii, continuă ea – şi faţa îi era frumoasă şi calmă. Nu ştiu exact, dar cred că sunt bine. Chiar foarte bine. O să le transmit salutări din partea dumneavoastră.

— Vă mulţumesc. Vă înapoiaţi curând?

— Într-una din zilele acestea. Da, da, o să le transmit salutări.

Apoi a înclinat din cap şi a plecat.

Johannes privi din nou în urma ei până dispăru. După aceea a părăsit teatrul. A colindat vreme îndelungată pe diferite străzi; a trebuit să facă aceasta, ca să treacă timpul. La ora zece era din nou în faţa casei şambelanului şi aştepta. Spectacolul urma să se termine pe la ora asta; Victoria trebuia să se înapoieze, iar el ar putea să deschidă portiera trăsurii, să-şi scoată pălăria, să închidă portiera la loc şi să se încline până la pământ.

În sfârşit, după vreo jumătate de oră a sosit şi Victoria. Putea el să rămână acolo, la intrare, şi să se arate din nou? A trecut în grabă de cealaltă parte a străzii fără să se mai uite înapoi. A auzit poarta de la casa şambelanului deschizându-se, trăsura intrând înăuntru, apoi poarta închizându-se din nou. Atunci s-a întors.

S-a mai plimbat prin faţa casei timp de vreo oră, fără niciun scop limpede – aştepta. Deodată, poarta se deschise şi Victoria ieşi din nou în stradă. Era cu capul gol; pe umeri îşi aruncase doar un şal. Zâmbea pe jumătate speriată, pe jumătate jenată – şi întrebă ca să înceapă vorba:

— Te plimbi pe-aici cufundat în gânduri?

— Nu sunt cufundat în gânduri, răspunse el. Mă plimb doar.

— Am văzut că treci în sus şi în jos, şi am vrut... te-am zărit prin geam. Trebuie să intru îndată în casă.

— Îţi mulţumesc că ai venit, Victoria. Mai adineauri eram atât de desperat, dar acum mi-a trecut. Te rog să mă scuzi că te-am salutat la teatru; trebuie să-ţi mărturisesc că am şi întrebat de tine, aici, la domnul şambelan, am vrut să te întâlnesc şi să aflu ce înseamnă asta... ce ai vrut, de fapt, să spui.

— Da, zise ea, acum ştii doar. Alaltăieri am spus atâtea, încât ar fi fost cu neputinţă să mă înţelegi greşit.

— Dar tot nu ştiu limpede care ţi-e părerea.

— Să nu mai vorbim de asta. Am spus destule, am spus chiar prea multe şi acum te fac să suferi. Te iubesc, nu te-am minţit alaltăieri şi nu te mint nici acum; dar sunt atâtea care ne despart! Te iubesc mult, stau bucuros de vorbă cu tine, mai bucuros decât cu oricare altul, dar... O! Nu îndrăznesc să mai zăbovesc aici, s-ar putea să ne vadă de la fereastră. Johannes, sunt atâtea pe care nu le ştii, aşa că nu trebuie să mă mai rogi să-ţi spun ce părere am. M-am gândit zi şi noapte şi menţin ce am spus aseară. Dar e cu neputinţă!

— Ce e cu neputinţă?

— Totul. Ascultă, Johannes, nu mă sili să fiu orgolioasă

pentru noi amândoi.

— Bine, nu te silesc! Dar cred că ieri m-ai amăgit. S-a întâmplat să mă întâlneşti pe stradă, erai în bună dispoziţie şi…

Ea se întoarse, dând să intre în casă.

— Am făcut ceva rău? întrebă el. Faţa îi era palidă şi de nerecunoscut. Vreau să zic: prin ce te-am făcut să…? Am greşit cu ceva în aceste două zile şi nopţi?

— Nu. De loc. Tot timpul numai la asta m-am gândit; nu ai făcut şi tu la fel? Dar tot timpul a fost cu neputinţă, doar ştii bine. Îmi place mult de tine, te preţuiesc…

— … şi te stimez, spuse el zâmbind, în chip de completare.

Ea îl priveşte şi, jignită de acest zâmbet, continuă mai agitat:

— Dar, pentru Dumnezeu, nu înţelegi că tata te-ar refuza? De ce mă sileşti să ţi-o spun? Doar îţi poţi da seama şi singur. La ce bun? N-am dreptate?

Pauză.

— Ba da, spuse el.

— Şi-apoi, continuă Victoria, mai sunt atâtea motive… Zău, nu trebuie să mai vii după mine la teatru, mi-a fost teamă de tine. Să nu mai faci asta niciodată.

— Bine, spune el.

Fata îl ia de mână.

— N-ai putea să vii acasă pentru câtva timp? M-aş bucura foarte mult. Cât ţi-e de caldă mâna. Mie, în schimb, mi-e frig… Ah, acum trebuie să plec. Noapte bună.

— Noapte bună, răspunse el.

Uliţa, rece şi cenuşie, urcă în oraş ca un brâu de nisip, ca un drum infinit. Întâlneşte un băiat care vinde trandafiri ofiliţi; îl cheamă, ia o floare, îi dă micului negustor o monedă de cinci coroane, un adevărat cadou, şi îşi continuă drumul. Mai departe vede o ceată de copii, care se joacă pe trotuar lângă o poartă. Un băiat de vreo zece ani şade liniştit şi urmăreşte jocul celorlalţi. Are ochi albaştri şi îmbătrâniţi, obrajii supţi, o bărbie dreptunghiulară – în cap

poartă o şapcă de pânză. De fapt, e căptuşeala unei şepci. Băiatul poartă perucă; o boală de păr îi pocise capul pentru totdeauna. Poate că şi sufletul îi era pe de-a-ntregul ofilit.

Johannes privea toate acestea, dar nu avea idee în ce cartier al oraşului se află sau încotro se îndreaptă. Nu simţea nici ploaia care începuse să cadă, şi nu-şi deschise umbrela, deşi o purtase cu el toată ziua.

Când, în cele din urmă, ajunse într-un loc cu bănci, se aşează. Ploua tot mai tare. Fără să-şi dea seama, îşi deschise umbrela, dar continuă să şadă pe bancă. După un timp, l-a cuprins o toropeală de neînvins; creierul i se cufundase parcă în ceaţă; închise ochii, începu să moţăie şi apoi adormi.

La un moment dat, l-a trezit un trecător care vorbea cu glas tare. Se ridică şi-şi continuă drumul. Gândurile i se limpeziseră; acum îşi amintea tot ce se întâmplase, îşi amintea de cele mai mici amănunte, chiar şi de băiatul căruia îi dăduse cinci coroane pentru un trandafir. Căută să-şi imagineze cât de fericit va fi fost micul negustor să descopere o monedă atât de minunată printre banii săi mărunţi, să constate că aceasta nu era o simplă monedă de douăzeci şi cinci de ore, ci una de cinci coroane de aur. Să fii sănătos, băiete!

Poate că pe ceilalţi copii ploaia i-a alungat sub poartă, unde şi-au continuat jocurile: şotronul, bilele. Iar sărmanul bătrânel de zece ani, pocitul, stătea şi-i privea. Cine ştie, poate că totuşi avea şi el ceva de care să se bucure, în camera sa din fundul curţii: vreo păpuşă, o paiaţă, un muţunache. Poate că încă nu pierduse totul în viaţă, poate că în sufletul său ofilit mai mijea o rază de speranţă.

Deodată apare o doamnă zveltă şi delicată. El tresare, apoi se stăpâneşte. Nu, nu o cunoştea. Venea de pe o stradă laterală şi trecea în grabă. Dar, deşi ploua cu găleata, nu avea umbrelă. O ajunse din urmă, o privi atent, apoi i-o luă înainte. Cât era de tânără şi de delicată! Apa îi pătrunsese prin haine, putea să răcească, dar el nu îndrăzni să se apropie de dânsa. Ba chiar îşi închise umbrela, pentru

ca să nu fie numai ea udată de ploaie. Când sosi acasă, trecuse de miezul nopţii.

Pe masă se afla un plic: o carte de vizită cu o invitaţie. Familia Seier s-ar bucura dacă el ar vizita-o mâine seară. Se va întâlni cu persoane cunoscute, printre altele – poate să ghicească?

— Victoria, domnişoara de la castel. Salutări prieteneşti.

Adormi pe scaun. Se trezi după câteva ore. Îi era frig. Pe jumătate treaz, pe jumătate dormind încă, scuturat de friguri, hărţuit de necazurile de peste zi, se aşeză la masă cu gândul să răspundă la cartea de vizită, la invitaţia pe care nu avea de gând s-o accepte.

Scrise răspunsul şi voi să-l ducă la cutia poştală. Dar deodată îşi aduse aminte că şi Victoria era invitată. Va să zică nu-i spusese nimic, se temuse ca nu cumva să vină şi el, voia să se descotorosească de el, între oamenii aceia străini.

Rupe scrisoarea bucăţi, apoi scrie alta în care mulţumeşte pentru invitaţie şi spune că va veni. O puternică agitaţie lăuntrică face ca mâna să-i tremure; îl cuprinde o amărăciune ciudată, cu nuanţe de veselie. Adică, de ce să nu se ducă? De ce să se ferească?

O emoţie profundă îi copleşeşte acum întreaga fiinţă. Cu o singură smucitură rupe mai multe foi din calendarul de perete şi astfel, dintr-o dată, se află cu o săptămână mai departe. Îşi închipuie că se bucură de ceva, că este entuziasmat peste măsură; vrea să savureze această clipă, să-şi aprindă pipa şi să se bucure. Pipa nu este în ordine, caută în zadar un cuţit, ceva cu care să cureţe ţeava şi deodată scoate unul din arătătoarele de la pendula din colţ ca să-şi cureţe pipa cu el. Acest act de violenţă îi face bine, îl face chiar să zâmbească; se uită în jur după ceva ce ar mai putea să strice.

Timpul trece. În cele din urmă se aruncă pe pat, îmbrăcat în hainele ude – şi adoarme.

Când s-a trezit, era ziuă namiaza mare. Continua să plouă, strada era udă. Se simţea încă buimac; frânturi din

visele pe care le avusese se amestecau cu evenimentele din ziua precedentă; nu avea temperatură – dimpotrivă, fierbinţeala se potolise; acum îl cuprinsese parcă o senzaţie de răcoare ca şi când ar fi umblat toată noaptea printr-o pădure înăbuşitoare şi acum ar fi ajuns la o apă limpede.

Se aude un ciocănit la uşă. Factorul îi aduce o scrisoare. Johannes deschide plicul, citeşte scrisoarea, dar îi este greu să înţeleagă ce cuprinde. Era de la Victoria; o jumătate de coală; uitase să-i spună că în seara aceea va fi şi ea la familia Seier; doreşte să-l întâlnească acolo şi să-i dea explicaţii mai amănunţite, să-l roage s-o uite, să înfrunte totul ca un bărbat. Îşi cere scuze că-i scrie pe hârtia aceea proastă. Cu salutări prieteneşti.

El ieşi în oraş, luă prânzul, se întoarse din nou acasă şi în cele din urmă scrise familiei Seier că nu va putea veni, dar că bucuros ar trece cu alt prilej —de pildă, mâine seară.

Trimise scrisoarea printr-un curier.

V

A venit toamna; Victoria plecase acasă şi străduţa cea dosnică rămânea neschimbată: aceleaşi case, aceeaşi singurătate. În camera lui Johannes lumina ardea toată noaptea. Se aprindea o dată cu ivirea stelelor şi se stingea când se făcea ziuă. Lucra neabătut: scria la cartea sa cea mare.

Au trecut săptămâni, luni: lucra retras şi nu ieşea să vadă pe nimeni; nici la familia Seier nu s-a mai dus. Adesea fantezia lui o lua razna presărându-i în carte idei care nu-şi aveau locul acolo, şi pe care mai târziu trebuia să le înlăture. Din această cauză înainta foarte încet. Un zgomot subit în tăcerea nopţii sau uruitul unei trăsuri pe caldarâm putea să-i tulbure gândurile şi să le schimbe cursul: Atenţie! Feriţi din calea trăsurii!

De ce? De ce să se ferească din calea acestei trăsuri? Doar trecuse; poate că în momentul acesta a şi ajuns la colţul străzii. Poate că un om fără palton, fără pălărie, stă

acolo aplecat înainte şi întinde capul spre trăsură, vrea să fie călcat, mutilat pe veci, ucis. Omul vrea să moară, îl priveşte. Nu-şi mai încheie nasturii de la cămaşă, nu-şi mai leagă nici şireturile de la ghete dimineaţa; lasă totul deschis, pieptul îi este dezgolit şi supt; o să moară… Un om trăgea să moară; scrisese un bilet unui prieten, un bilet, o mică rugăminte. A murit şi a lăsat în urma lui acest bilet, care purta dată şi semnătură, era scris cu litere majuscule şi minuscule; dar cel care-l scrisese urma să moară peste o oră. Cât de ciudat! Făcuse şi înfloritura obişnuită sub semnătură, iar după o jumătate de oră era mort…

Mai era şi un alt om. Acesta zace singur într-o cameră căptuşită cu scânduri şi vopsită în albastru. Şi mai departe? Nimic. Din toată lumea asta mare, tocmai el urmează să moară acum. Gândul îl preocupă fără încetare, până la epuizare. Vede că este seară, că ceasul de pe perete arată ora opt, dar nu înţelege de ce nu bate. Ceasul nu bate. A şi trecut cu câteva minute de opt; continuă să ticăie, dar încă nu bate. Bietul om; creierul i-a adormit; ceasul bătuse, dar nu l-a auzit. Cu o lovitură, el sfâşie tabloul mamei sale, atârnat de perete – ce nevoie mai are de el? La urma urmei, de ce să rămână tabloul întreg, când el o să moară? Apoi privirile ostenite îi cad asupra ghiveciului cu flori de pe masă; îşi întinde mâna şi, dus pe gânduri, trage încet ghiveciul mare de flori, care cade pe podea şi se sparge. De se să mai rămână întreg? Apoi îşi aruncă portţigaretul de chihlimbar pe fereastră. Ce nevoie mai are de el? E atât de convins că portţigaretul nu trebuie să mai rămână acolo după moartea lui! Iar după o săptămână, omul era mort…

Johannes se ridică şi se plimbă încoace şi încolo prin cameră. Vecinul de alături se trezeşte, se opreşte din sforăit şi apoi scoate un oftat, un geamăt chinuit. Johannes merge în vârful degetelor până la masă şi se aşază din nou. Şuieratul vântului prin plopii din faţa ferestrei îi dau o senzaţie puternică de frig. Aceşti plopi bătrâni sunt dezgoliţi de frunziş şi seamănă cu nişte fantome triste; câteva crengi noduroase se lovesc de ziduri şi produc un zgomot

continuu, care-i aminteşte de o maşină de lemn, de o batoză care merge şi tot merge înainte fără să se mai oprească.

Îşi aruncă privirile pe foile de hârtie şi reciteşte i ce a scris. Da, fantezia lui a luat-o iarăşi razna. Ce are el a face cu moartea şi cu trăsura care trece? Doar scrie despre un parc, un parc verde, cu vegetaţie bogată din ţinutul său natal: parcul castelului. Despre acesta scrie. Parcul este acum mort şi acoperit de zăpadă, totuşi despre el scrie – iar acolo nu este acum nici iarnă şi nici zăpadă, ci e primăvară cu aer înmiresmat şi vânturi line. Este seară. Apa liniştită şi adâncă face ca eleşteul să pară de plumb. Boschetele de liliac răspândesc un parfum îmbătător. Aerul e atât de liniştit, încât se poate auzi cocoşul-de-munte strigând de cealaltă parte a golfului. Pe una din aleile grădinii se plimbă Victoria. E singură, îmbrăcată în alb şi numără doar douăzeci de primăveri. Iat-o. Statura ei zveltă întrece şi cele mai înalte boschete de trandafiri, priveşte peste ape spre pădure, spre munţii care dormitează în depărtare; seamănă cu un suflet alb ce rătăceşte prin acest parc verde. De jos, de pe drum, se aud paşi; ea înaintează puţin, merge până la pavilionul cel ascuns, se sprijină cu coatele de zid şi priveşte. Omul de pe drum salută scoţându-şi pălăria şi ducând-o până aproape de pământ. Victoria îi răspunde înclinând uşor din cap. El se uită în jur; pe drum nu este nimeni. Atunci face câţiva paşi până la zid. Dar ea se dă înapoi şi strigă: „Nu, nu!” şi, de spaimă, ridică mâna să se apere. „Victoria, spune el, a fost pe cât se poate de adevărat ceea ce mi-ai spus odată – că nu trebuie să-mi închipui asta, căci nu-i cu putinţă.” „Da”, răspunde ea, „şi acum ce doreşti de la mine?” Între timp, el a ajuns aproape de tot; nu-i mai desparte decât zidul. „Ce doresc?” întreabă. „Ştii, vreau numai să stau aici un minut. E pentru ultima oară. Doresc să stau cât mai aproape de tine, nimic altceva.” Ea tace. Minutul trece. „Noapte bună”, spune el, şi din nou îşi scoate pălăria ducând-o până aproape de pământ. „Noapte bună”, răspunde ea. Apoi el pleacă fără

să se uite înapoi…

Moartea? Dar ce am eu a face cu moartea? Mototoleşte foaia şi o aruncă în sobă. Mai sunt acolo şi alte hârtii, sortite să fie mistuite de flăcări: idei fugare izvorâte dintr-o fantezie pe care nu putea s-o mai ţină în frâu. Apoi scrie mai departe tot despre cel din drum, un biet pribeag care salută şi îşi ia rămas bun atunci când i-a trecut minutul. Iar în parc a rămas o fată îmbrăcată în alb şi care numără douăzeci de primăveri. Nu-l voia, fireşte. Dar el stătuse lângă zidul îndărătul căruia locuia fata. Iată cât de aproape fusese odată; de dânsa.

Au trecut din nou săptămâni şi luni – şi a venit iar primăvara. Zăpada se topise, murmurul apelor eliberate umplea întregul văzduh. Rândunelele se întorseseră şi pădurea din apropierea oraşului se trezea la o nouă viaţă: începeau să mişune fel de fel de gângănii, să zboare păsări ce vorbeau în limbi numai de ele înţelese. Pământul emana un miros proaspăt şi plăcut.

Activitatea lui Johannes a durat toată iarna. Crengile desfrunzite ale plopilor s-au izbit zi şi noapte de zidurile casei, ca un refren nesfârşit; dar venise primăvara, viscolele iernii trecuseră şi maşinăria, uzată, a trebuit să se mai oprească.

Johannes deschide fereastra şi priveşte afară; pe stradă e linişte, deşi nu e încă miezul nopţii, stelele strălucesc pe un cer fără nori, ziua următoare se prevede a fi senină şi călduroasă. Vuietul oraşului se împleteşte cu freamătul neîntrerupt care vine din depărtare. Deodată, tăcerea e sfâşiată de şuieratul strident al unei locomotive. În liniştea nopţii, semnalul trenului de noapte răsună i ca un cântec izolat de cocoş. A sosit momentul să se aşeze la lucru; în tot cursul iernii, acest şuierat al trenului a fost pentru el un mesaj şi un îndemn.

Închide fereastra şi se aşază din nou la masă. Dă la o parte cărţile din care a citit şi îşi scoate colile de hârtie. Apoi pune mâna pe condei.

Cartea cea mare este aproape terminată, nu-i mai lipseşte decât capitolul final: un salut – ca sirena unui vapor ce se îndepărtează din port. Îl are în minte:

Într-un han de lângă drum, a poposit un străin; este în trecere şi călătoreşte departe, în lumea mare. Are părul şi barba albă; dar este înalt şi încă viguros – de fapt, nu-i chiar atât de bătrân precum pare. Trăsura lui e afară, în curte, caii se odihnesc, vizitiul este vesel şi mulţumit, căci a primit şi vin şi de mâncare. Când străinul îşi trece numele în cartea de oaspeţi, hangiul îl recunoaşte, se înclină în faţa lui şi îl tratează cu mult respect. „Cine locuieşte acum în castel?" întreabă străinul. Hangiul răspunde: „Domnul căpitan, care e foarte bogat; doamna e bună cu toţi." „Cu toţi?" întreabă străinul şi zâmbeşte ciudat: „oare şi cu mine?" Apoi se aşază din nou şi scrie ceva pe o foaie de hârtie; după ce a terminat, reciteşte totul; este un poem calm şi elegiac, dar care conţine şi multe cuvinte pline de amărăciune. Apoi rupe hârtia în bucăţi; şade la masă şi continuă să rupă hârtia în bucăţi tot mai mici. Cineva bate la uşă şi intră o femeie îmbrăcată în galben. Ea îşi ridică vălul; este tânăra castelană, doamna Victoria. Are o statură maiestuoasă. Străinul se ridică brusc de pe scaun, sufletul său sumbru este scăldat în momentul acela în lumină, întocmai ca o torţă. „Sunteţi atât de bună cu toţi", spune el cu asprime; „veniţi şi la mine". Ea nu răspunde, stă doar şi-l priveşte şi faţa i se îmbujorează intens. „Ce doriţi?" întreabă el cu aceeaşi intonaţie severă. „Aţi venit să-mi amintiţi de trecut? Dar este pentru ultima dată, stimată doamnă, căci plec pentru totdeauna." Trufaşa doamnă, stăpâna castelului, încă nu-i răspunde, doar buzele îi tremură. El spune: „Deci, nu sunteţi mulţumită că am recunoscut o dată prostia pe care am făcut-o. Ei bine, ascultaţi atunci, că o s-o fac din nou: Am dorit să vă am alături de mine, dar n-am fost demn… Sunteţi satisfăcută acum?" Apoi continuă cu o ardoare crescândă: „Aţi spus nu, aţi luat pe altul; eu am fost un ţăran, un urs, un barbar, care în tinereţea lui se rătăcise pe un domeniu de

vânătoare regal!”

Dar după aceste cuvinte străinul cade pe un scaun şi, printre hohote de plâns, o roagă stăruitor: „O, duceţi-vă acum! Iertaţi-mă! Plecaţi!” Tînăra castelană, din obrazul căreia roşeaţa dispăruse între timp, spune, rostind cuvintele rar şi desluşit: „Te iubesc; nu mă înţelege greşit; pe tine te iubesc; rămâi cu bine!” Aşa a vorbit tânăra castelană, apoi şi-a acoperit faţa cu mâinile şi a ieşit repede…

Lasă condeiul jos şi se reazemă de speteaza scaunului. Da, punct, sfârşit. Iată cartea, opera s-a terminat: toate foile acestea, la care scrisese timp de nouă luni. Îl cuprinde un simţământ cald de mulţumire fiindcă şi-a dus lucrarea la bun sfârşit. În timp ce priveşte spre fereastră, prin care se luminează de ziuă, ceva parcă-i umblă şi-i zvâcneşte sub frunte: mintea lui lucrează mai departe. Senzaţii ciudate vibrează în el; creierul îi este ca o grădină neîngrijită, care încă mai abundă de fructe şi al cărui pământ roditor abureşte.

Printr-un mister a ajuns într-o vale adâncă, pustie, unde nu există nimic viu. În depărtare, răsună o orgă părăsită. El se apropie, încearcă să cânte, dar instrumentul sângerează în timp ce-şi revarsă melodia. Merge mai departe şi ajunge într-o piaţă. Totul este pustiu, nu se vede niciun copac şi nu se aude niciun sunet, nu există nimic în afară de piaţa aceea pustie. Dar pe nisip se zăresc urme de picior omenesc, iar în aer parcă mai întârzie ecoul ultimului cuvânt, care a fost rostit aici – atât de puţin timp a trecut de când a fost părăsit acest loc. El este cuprins de o senzaţie bizară; aceste cuvinte care parcă mai răsună deasupra pieţii îl neliniştesc, se îmbulzesc tot mai mult în jurul lui, îl copleşesc, încearcă să scape de ele, dar revin; de fapt, nu sunt cuvinte, sunt nişte bătrâni, un grup de bătrâni care dansează; acum îi vede. Oare de ce dansează şi de ce sunt atât de nepăsători în timp ce dansează? Dinspre bătrâni adie un suflu glacial; ei nu-l văd – sunt orbi; le strigă

ceva şi nu-l aud căci sunt morţi... Apoi el îşi continuă drumul spre răsărit, spre soare, şi ajunge în dreptul unei stânci. O voce îi spune: „Stânca lângă care te afli e piciorul meu; stau înlănţuit în ţara de la marginea lumii, vino şi mă liberează!” El atunci pleacă spre ţara aceea, în dreptul unui pod, stă la pândă un om care adună umbre; omul este de mosc. O spaimă de gheaţă îl cuprinde la vederea acestui om care vrea să-i fure umbra. Scuipă după el şi-l ameninţă cu pumnii, dar omul stă nemişcat şi-l aşteaptă. „Întoarce-te!” strigă o voce în urma lui. Se întoarce şi vede un cap de om care se rostogoleşte pe drum şi-i arată încotro s-o apuce. Capul se rostogoleşte prin faţa lui zile şi nopţi de-a rândul şi el îl urmează. La marginea mării, capul se ascunde în nisip. El intră în mare şi începe să se scufunde. Ajunge în faţa unei porţi gigantice şi acolo întâlneşte un peşte mare, care latră. Peştele are coamă şi latră şi el ca un câine. În spatele peştelui se află Victoria. Întinde mâinile spre dânsa; ea nu poartă niciun fel de îmbrăcăminte; îi zâmbeşte în timp ce un vânt puternic îi răsfiră părul. O strigă, îşi aude propriul strigăt şi se trezeşte.

Johannes se ridică şi se duce la fereastră. S-a făcut aproape ziuă – şi în oglinda mică de la fereastră vede că tâmplele îi sunt roşii. Stinge lampa şi reciteşte la lumina cenuşie a revărsatului zorilor ultima pagină din cartea sa. Apoi se culcă.

În aceeaşi zi, după-amiaza, Johannes şi-a plătit camera, a predat manuscrisul şi a părăsit oraşul. A plecat în străinătate – nimeni nu a putut afla unde.

VI

Cartea cea mare a apărut; era un adevărat regat, o mică lume ce fremăta de impresii, de voci şi de figuri. Cartea s-a vândut, s-a citit şi apoi a fost pusă la o parte. Au mai trecut câteva luni; toamna, Johannes a publicat încă o carte. Despre ce era vorba? Numele său ajunsese pe buzele tuturor, norocul îi surâdea, această nouă carte fusese scrisă

în străinătate, departe de evenimentele de acasă, era calmă şi puternică, întocmai ca vinul:

„Dragă cititorule, este povestea lui Diderik şi a Iselinei. Scrisă în timpurile bune – când grijile erau puţine, când toate erau uşor de îndurat – scrisă cu cea mai mare bunăvoinţă pentru Diderik, cel pe care Dumnezeu l-a binecuvântat cu iubire…”

Johannes se afla prin ţări străine, nimeni nu ştia unde, şi a trecut mai bine de un an până când s-a aflat.

— Parcă a bătut cineva la uşă, spune bătrânul morar într-o seară.

Atât el cât şi soţia sa ascultă cu atenţie.

— Nu, n-a fost nimic, spune ea, ceasul e zece şi în curând e noapte.

Trec câteva minute.

Se aude din nou un ciocănit, de astă dată puternic şi hotărât, ca şi când persoana de afară şi-ar fi făcut mai mult curaj să bată la uşă. Morarul deschide. E domnişoara Victoria, fata castelanului.

— Nu vă speriaţi, eu sunt, spune ea şi zâmbeşte timid. Apoi intră; i se oferă un scaun, dar nu ia loc. Nu are decât un şal în jurul capului şi în picioare pantofi, cu toate că încă nu s-a desprimăvărat bine şi drumurile sunt pline de noroi.

— Voiam doar să vă previn, continuă ea, că în primăvara asta vine locotenentul, logodnicul meu. Poate că o să vâneze sitari pe-aici. Asta am vrut să vă spun, ca să nu fiţi surprinşi.

Morarul şi morăreasa o privesc miraţi pe domnişoara. Niciodată nu fuseseră anunţaţi dinainte atunci când veneau oaspeţi la vânătoare. I-au mulţumit smerit – cât de drăguţ din partea ei!

Victoria se apropie din nou de uşă.

— Asta am vrut să vă spun. M-am gândit că sunteţi oameni în vârstă şi nu e rău să vă înştiinţez.

Morarul răspunse:

— Câtă bunăvoinţă din partea dumneavoastră să ne

spuneţi! Dar acum, de bună seamă că v-aţi udat pantofiorii.

— Nu, drumul e uscat, spune ea scurt. Oricum treceam în plimbare pe aici. Noapte bună.

— Noapte bună.

Victoria pune mâna pe clanţă şi dă să plece. În prag, se întoarce deodată şi întreabă:

— A, da – dar Johannes, aţi primit vreo veste de la el?

— Nu, n-am primit nimic, mulţumim pentru întrebare. Nimic.

— Vine în curând, nu-i aşa? Credeam că aveţi vreo ştire.

— Nu, n-avem nicio ştire, încă din primăvara trecută. De bună seamă că a plecat prin ţări străine.

— Da, prin ţări străine. Îi merge bine. Chiar el scrie într-una din cărţile sale că nu are griji. Atunci desigur că îi merge bine.

— Poate… Dumnezeu ştie. Noi îl aşteptăm. Dar nu ne scrie; nu scrie nimănui. Noi însă îl aşteptăm.

— Desigur că-i place acolo unde se află dacă zice că nu are griji. În sfârşit… Voiam numai să ştiu dacă vine acasă în primăvara asta. Încă o dată, noapte bună.

— Noapte bună.

Morarul şi morăreasa o conduc până afară. Văd cum Victoria se îndreaptă spre castel, mergând cu capul sus şi călcând cu pantofii ei mici printre băltoacele de pe drumul încă desfundat.

După câteva zile a sosit scrisoare de la Johannes. Spunea că se întoarce acasă peste vreo lună, după ce va termina de scris încă o carte. În timpul ăsta îndelungat i-a mers bine, cartea cea nouă e aproape gata: o lume întreagă i-a trecut prin cap…

Morarul se duce la castel. Pe drum găseşte o batistă, este însemnată cu iniţialele Victoriei; sigur că a pierdut-o alaltăieri seara.

Domnişoara este sus; o fată în casă se oferă să-i ducă vestea – despre ce e vorba?

Dar morarul nu-i spune. Mai bine aşteaptă.

În cele din urmă, domnişoara coboară.

— Aud că vrei să vorbeşti cu mine, zice ea, şi îi deschide uşa unei odăi.

Morarul intră, îi predă batista şi spune:

— Am primit o scrisoare de la Johannes.

O clipă, faţa ei se însenineză. Răspunde:

— Îţi mulţumesc. Da, batista e a mea.

— Acum se întoarce iar acasă, continuă morarul aproape în şoaptă.

Faţa ei capătă dintr-o dată o expresie de răceală.

— Dar vorbeşte ceva mai tare, domnule morar; cine vine? întreabă ea.

— Johannes.

— Johannes, ei da, şi?

— Nimic, gândeam că... Am crezut că n-ar fi rău să vă spunem. Am vorbit cu nevastă-mea şi zicea şi dânsa... Dumneavoastră aţi întrebat alaltăieri dacă se întoarce în primăvara asta. Da, se întoarce.

— Vă bucuraţi, nu-i aşa? spune domnişoara Victoria. Când vine?

— Peste o lună.

— Aşa? Alte ştiri mai aveţi?

— Gândeam că... fiindcă aţi întrebat... Nu, alte ştiri nu mai avem. Numai atâta.

Morarul coborâse vocea din nou.

Ea îl însoţeşte până afară. Pe coridor se întâlnesc cu tatăl Victoriei şi ea îi spune în treacăt, pe un ton indiferent:

— Domnul morar spune că Johannes se întoarce acasă. Îţi mai aminteşti de Johannes, nu?

Morarul iese pe poarta castelului şi se jură că nu va mai fi niciodată atât de prost ca să asculte de femeia sa, care îşi închipuie că înţelege tainele lucrurilor. Aşa o să i-o spună, ca să ştie şi ea.

VII

Cândva ar fi vrut să taie scoruşul zvelt de lângă iazul morii ca să-şi facă undiţă; dar trecuseră mulţi ani şi copacul

se făcuse mai gros decât braţul său. L-a privit surprins şi şi-a continuat drumul. De-a lungul râului mai era şi acum o adevărată pădure de ferigi, prin care vitele bătătoriseră cărări. Dar noi frunze de ferigă se aplecau peste poteci şi le acopereau. Ca şi în anii copilăriei, înainta cu greu prin desiş, făcându-şi loc cu mâinile şi pipăind drumul cu picioarele. Insectele şi târâtoarele fugeau din faţa acestui bărbat puternic.

Sus, în cariera de granit, a găsit flori de porumbar, de floarea-paştelui şi toporaşi. A cules câteva flori şi parfumul lor discret i-a reamintit de vremurile de demult. În depărtare se pierdeau într-o negură albăstruie coamele de deal care ţineau de comuna vecină. De cealaltă parte a golfului începea să cânte cucul.

S-a aşezat în iarbă, a stat puţin pe gânduri, apoi a început să îngâne un cântec. În clipa aceea a auzit paşi jos, pe cărare.

Se înserа, soarele asfinţise, dar căldura persista, vibrând parcă în aer. Peste păduri, pe deasupra culmilor de deal şi a golfului se aşternuse o linişte atotcuprinzătoare. O femeie urca spre carieră. Era Victoria. În mână ducea un coş.

Johannes s-a ridicat, a salutat şi a dat să plece.

— Nu aveam de gând să te deranjez, spuse ea. Voiam doar să culeg câteva flori.

El nu răspunse. Nu s-a gândit nici la faptul că, la urma urmei, ea avea tot felul de flori în grădină.

— Am luat un coş pentru flori, continuă ea. Dar poate nu găsesc. Ne trebuie flori ca să împodobim masa, fiindcă dăm o petrecere.

— Aici sunt floarea-paştelui şi toporaşi, spuse el. Mai sus se găseşte, de obicei, hamei. Dar poate că pentru hamei e încă prea devreme.

— Eşti mai palid decât ultima dată, zise ea. Au trecut mai bine de doi ani de-atunci... Am auzit că ai fost plecat. Ţi-am citit cărţile.

El nu răspunse. Se gândea că ar putea să-i spună: Da, bună seara, domnişoară! şi să plece. Îl despărţeau de

Victoria numai câţiva paşi; ea era în mijlocul cărării, purta o rochie galbenă cu decolteu mare şi o pălărie roşie. Era enigmatic de frumoasă.

— Îţi stau în drum, murmură el în timp ce cobora. Se stăpâni ca să nu-şi trădeze emoţia.

Acum distanţa dintre ei nu mai era decât de un pas. Ea nu-i făcu loc să treacă, ci se opri. Se priviră faţă în faţă. Deodată se roşi puternic, lăsă privirile în jos şi se dădu la o parte; pe faţă i se putea citi tulburarea, totuşi zâmbea.

Johannes trecu pe lângă dânsa, dar se opri brusc; zâmbetul ei trist îl mişcase, inima-i începu să bată din nou pentru ea şi spuse la întâmplare:

— Da, sigur că de-atunci ai mai fost de multe ori în oraş, nu-i aşa? De la data aceea… Acum îmi aduc aminte unde erau mai demult flori; pe moviliţa din parcul dumneavoastră, lângă pavilionul drapelului.

Victoria se întoarse spre el şi Johannes văzu cu uimire că faţa ei devenise palidă şi gravă.

— Vrei să vii la noi? întrebă ea. Vrei să vii la petrecere? O să dăm o petrecere, continuă ea, şi faţa începu să se îmbujoreze din nou. Vine cineva din oraş. Va fi peste câteva zile, dar până atunci o să-ţi dau mai multe amănunte. Ce zici?

Johannes nu răspunse. O petrecere ca asta nu era pentru el; nu fusese niciodată la castel, societatea de acolo îi era absolut străină.

— Să nu spui că nu vii. N-o să te plictiseşti, m-am gândit la asta, am o surpriză.

Pauză.

— Nu-mi mai poţi face nicio surpriză.

Ea îşi muşcă buzele; pe faţă i se înfiripă din nou un zâmbet îndurerat.

— Ce vrei să fac? întrebă ea cu glasul aproape stins.

— Nu vreau să faci nimic, domnişoară Victoria. Şedeam aici pe un bolovan şi tocmai mă pregăteam să plec.

— Am trebăluit toată ziua pe-acasă şi într-un târziu am luat-o încoace. Aş fi putut să merg pe lângă râu, pe un alt

drum, atunci nu aş fi ajuns chiar aici.

— Dragă domnişoară Victoria, locurile acestea sunt ale dumitale şi nu ale mele.

— Te-am jignit cândva, Johannes, şi vreau să-mi repar greşeala. Crede-mă că am o surpriză, care cred... vreau să zic, care sper că-ţi va face plăcere. Deocamdată nu pot să-ţi spun mai multe. Dar aş vrea să vii, de data asta.

— Dacă-ţi face plăcere, o să vin.

— Vrei?

— Da, îţi mulţumesc pentru amabilitate.

Jos, în pădure, s-a întors şi a privit înapoi. Victoria se aşezase, cu coşul alături. El nu s-a dus acasă, ci a mers mai departe pe acelaşi drum şi s-a întors din nou înapoi. Prin cap îi mişunau mii de gânduri. O surpriză? Aşa spusese adineauri – şi vocea îi tremurase. O bucurie caldă şi intensă puse stăpânire pe dânsul; inima începu să-i bată cu putere şi parcă simţea că-i creşteau aripi. Să fi fost o simplă întâmplare că astăzi îmbrăcase rochia galbenă? Se uitase şi la mâna care altădată purta o verighetă – acum nu o mai avea.

Trece vreun ceas. Mireasma pădurii şi a câmpiilor îl învăluie, îi pătrunde în plămâni. Se aşază, stă un timp întins, cu mâinile sub ceafă şi ascultă cum cântă cucul de cealaltă parte a golfului. Iar în jurul lui răsună ciripitul voios al celorlalte păsări.

Aşadar, a ajuns să trăiască şi momentul acesta! Când a urcat la el, spre cariera de granit, îmbrăcată în rochia galbenă şi cu pălăria de un roşu aprins, părea ca un fluture călător ce zbura de pe o piatră pe alta şi s-a oprit în faţa lui. Nu vreau să te deranjez, a spus ea şi a roşit. Îi roşise tot obrazul, care parcă se iluminase, parcă scăpăra stele. Pe gât i se iviseră câteva vinişoare albastre – şi pistruii de sub ochi îi dădeau un colorit cald. Împlinea douăzeci de primăveri.

O surpriză? Oare ce intenţii avea? Voia cumva să-i arate cărţile lui, să-i prezinte cele două-trei volume şi să-i facă o bucurie fiindcă le cumpărase şi le tăiase paginile la toate?

Zău aşa, ar fi o mică atenţie şi o mângâiere dulce! Nu dispreţui umila mea strădanie!

S-a ridicat brusc, apoi s-a oprit. Victoria se întorcea. Coşul ei era gol.

— N-ai găsit flori deloc? o întrebă el, dus pe gânduri.

— Nu. Ce-i drept, nici n-am mai căutat, doar m-am aşezat acolo.

El spuse:

— Fiindcă mi-am adus aminte; nu cumva să-ţi închipui că m-ai jignit vreodată cu ceva. Nu e nevoie nici să repari şi nici să îndulceşti nimic ca să mă mângâi.

— Nu? răspunse ea, cam nedumerită. L-a privit un moment, apoi a rămas pe gânduri. Nu? Am crezut că atunci… Nu vreau ca tot timpul să fii supărat pe mine pentru ceea ce s-a întâmplat.

— Nu sunt supărat de loc.

Ea mai rămâne o clipă pe gânduri. Apoi deodată se ridică şi spune:

— Atunci e bine. Ar fi trebuit să-mi dau şi eu seama. Deci, nu ţi-a lăsat o impresie atât de puternică? Atunci să nu mai vorbim despre asta.

— Da, să nu mai vorbim. Impresiile mele îţi sunt şi acum tot atât de indiferente ca şi mai înainte.

— La revedere, spuse fata. Pe curând.

— La revedere, răspunse el.

Apoi fiecare îşi văzu de drum. Johannes s-a oprit un moment şi, întorcându-şi privirile, a văzut-o depărtându-se. Întinse braţele după dânsa şi murmură cuvinte calde: Nu sunt supărat de loc, zău, nu; te mai iubesc încă, te mai iubesc…

— Victoria! strigă el.

Ea l-a auzit, a tresărit şi s-a întors, dar nu s-a oprit din drum.

Au trecut câteva zile. Johannes era în cea mai mare agitaţie; nu lucra nimic, nu dormea şi petrecea aproape toată ziua în pădure. Urcase pe colina cea mare cu pini,

unde se afla pavilionul castelului; drapelul era ridicat. Un alt drapel flutura şi el de pe turnul rotund al castelului.

Îl cuprinse o neliniște ciudată. Desigur că acum urmau să vină oaspeţi, o să aibă loc petrecerea... Era o după-amiază liniştită şi caldă; prin peisajul înfierbântat, râul curgea ca zvâcniturile unui puls. Un vapor se apropia de ţărm şi lăsa în urma lui o dungă albă în apele micului golf. Din curtea castelului ieşiră patru trăsuri şi se îndreptară spre debarcader.

Vaporul trase la mal. Câţiva domni şi doamne coborâră, apoi luară loc în trăsuri. De la castel s-a auzit o salvă în cinstea lor. Sus, în turnul rotund, erau postaţi doi oameni care trăgeau cu puştile de vânătoare. După douăzeci şi unu de focuri, trăsurile au intrat pe poarta castelului şi salva a încetat.

Da, la castel va fi o petrecere; oaspeţii erau întâmpinaţi cu drapele şi cu salve. În trăsuri erau şi câţiva ofiţeri; poate că printre ei şi Otto, locotenentul.

Johannes a coborât de pe colină şi a luat-o spre casă. Un om de la castel l-a ajuns din urmă şi l-a oprit. Avea o scrisoare în pălărie; era, trimis de domnişoara Victoria şi aştepta răspuns.

Johannes citi scrisoarea; inima îi bătea puternic. Victoria îl invita, în cuvinte călduroase. Îl ruga să vină neapărat de data asta. Răspunsul prin curier.

Îl cuprinse o bucurie neaşteptată, un val de sânge i se urcă la cap şi-i spuse omului că va veni, că o să vie numaidecât.

— Poftim!

Îi dădu curierului o sumă de bani ridicol de mare şi plecă în grabă spre casă, să se schimbe.

VIII

Pentru prima dată în viaţa lui intra pe poarta castelului. Urcă scările la etajul întâi. Din interior se auzeau voci; inima îi bătea cu putere, ciocăni la uşă şi intră.

Castelana, o doamnă încă tânără, îi ieşi în întâmpinare, îl salută cu amabilitate şi îi întinse mâna. Se bucura că-l vede, îl ştia de când era numai de o şchioapă… acum însă era bărbat în toată firea… Parcă ar fi vrut să spună şi mai multe, căci i-a reţinut mâna îndelung, măsurându-l din ochi.

Castelanul a venit de asemenea spre el şi i-a strâns mâna. Da, întocmai cum spusese şi soţia sa, era om mare, în mai multe privinţe… Un om celebru.. Foarte încântat…

Apoi Johannes a fost prezentat câtorva doamne şi domni, şambelanului, care, cu acest prilej, îşi pusese decoraţiile, doamnei şambelan, unui proprietar din districtul vecin, lui Otto, locotenentul. Pe Victoria n-a văzut-o.

A trecut câtva timp. La un moment dat, a intrat Victoria – palidă, aproape ezitând, ducea de mână o fată foarte tânără. Au făcut un ocol prin salon, i-au salutat pe toţi şi au stat de vorbă câte puţin cu fiecare. Apoi s-au oprit în faţa lui Johannes. Victoria spuse zâmbind:

— Iată pe Camilla; ce zici de surpriză? Vă cunoaşteţi, nu-i aşa?

A stat puţin de i-a privit pe amândoi, apoi a ieşit din salon.

Johannes rămase o clipă înmărmurit. Aşadar, asta era surpriza! Victoria, foarte amabilă, îi adusese o înlocuitoare… Ascultaţi, oameni buni, treceţi, staţi de vorbă! Primăvara e doar în plină floare, soarele străluceşte; deschideţi ferestrele, dacă vreţi, căci în grădină e un parfum îmbătător şi afară graurii se joacă în vârful mestecenilor. De ce nu staţi de vorbă? Dar râdeţi, zău!

— Da, ne cunoaştem, spuse Camilla pe un ton foarte firesc. Aici m-ai scos din apă, atunci.

Era tânără şi blondă, îmbrăcată într-o rochie roză, şi număra şaptesprezece primăveri. Johannes râdea şi glumea strângând din dinţi. Încetul cu încetul, veselia fetei începu să-l molipsească şi pe el; au stat de vorbă un timp mai îndelungat, bătăile puternice ale inimii s-au potolit. Ea îşi păstrase şi obiceiul drăguţ să stea cu capul puţin înclinat, în aşteptare, şi să asculte când el spunea ceva. Da, o

recunoştea, nu era nicio surpriză.

Victoria intră din nou, la braţ cu locotenentul, merse cu el spre Johannes şi zise:

— Îl cunoşti pe Otto, logodnicul meu? Desigur îţi mai aduci aminte de el.

Da, cei doi domni îşi mai aminteau unul de altul. Ei spun cuvintele de rigoare, fac reverenţele necesare, apoi se despart. Johannes şi Victoria rămân împreună pentru un moment. El îi spune:

— Asta a fost surpriza?

— Da, răspunde ea chinuită şi pierzându-şi răbdarea. Am făcut tot ce-am găsit că e mai bine, n-am fost în stare să născocesc altceva.

Nu-mi cere imposibilul, mai bine mulţumeşte-mi; doar am văzut că ţi-a făcut plăcere.

— Îţi mulţumesc. Da, mi-a făcut, într-adevăr, plăcere.

Îl cuprinse o desperare fără margini – faţa îi deveni lividă. Dacă ea îl jignise vreodată cu ceva, acum reparase, fără îndoială, foarte mult această nedreptate.

Îi era sincer recunoscător.

— Observ că astăzi porţi verigheta, făcu el sec. Să n-o mai scoţi.

Un moment de tăcere.

— Nu, n-o mai scot, răspunse ea.

Johannes se uită drept în ochii ei. Buzele lui tremurau; arătă cu capul spre locotenent şi spuse răguşit şi brutal:

— Ai gust, domnişoară Victoria. E un om frumos. Epoleţii îi fac umerii proeminenţi.

Ea răspunse foarte calm:

— Nu, nu e frumos. Dar e un om cultivat. Or, asta contează ceva.

— Mulţumesc, spuse el râzând zgomotos. Apoi adăugă cu impertinenţă: Iar banii pe care-i are în buzunar, ăştia contează chiar şi mai mult.

Victoria s-a depărtat brusc.

Johannes se plimba agitat de la un perete la altul, parcă ar fi fost închis într-o colivie. Camilla îl opri, îi puse o

întrebare, dar el nu auzea şi nu răspunse. Ea repetă întrebarea, îi atinse chiar braţul, dar în zadar.

— Uite-l cum a căzut pe gânduri, spuse ea râzând. Stă pe gânduri, stă pe gânduri!

Victoria auzi şi răspunse:

— Vrea să fie singur. Şi pe mine m-a expediat. Deodată, se apropie de Johannes şi-i spuse cu o voce hotărâtă: Te gândeşti desigur cum
să-mi ceri scuze. Nu-ţi bate capul cu asta. Dimpotrivă, eu trebuie să-ţi cer scuze fiindcă ţi-am trimis invitaţia atât de târziu. A fost o cumplită lipsă de atenţie din partea mea. Te-am uitat până la urmă, era cât pe-aci să te uit de tot. Dar sper că o să mă ierţi; am avut atâtea altele la care a trebuit să mă gândesc.

El se holbă la dânsa înmărmurit; până şi Camilla se uita când la unul, când la celălalt şi părea mirată. Victoria stătea în faţa lor cu o figură rece şi palidă – şi arăta mulţumită. Era răzbunată.

— Aşa sunt tinerii noştri cavaleri, spuse ea. Nu trebuie să ne aşteptăm la prea multă amabilitate din partea lor. Uite, colo şade logodnicul meu şi vorbeşte despre o vânătoare de elani, iar aici stă poetul nostru, cufundat în meditaţie... Spune-ne ceva, poetule!

El tresări; vinele de la tâmple i se umflară.

— Da. Mă rogi să spun ceva? Da, bine.

— O, nu, nu face eforturi.

Şi dădu să plece.

— Ca să trecem direct la subiect – spuse el încet şi zâmbind, iar vocea îi tremura – ca să începem chiar cu miezul problemei; eşti de mult îndrăgostită, domnişoară Victoria?

Câteva secunde a domnit o linişte profundă; tustrei îşi auzeau inimile bătând. Camilla răspunse speriată:

— Fireşte că Victoria e îndrăgostită de logodnicul ei. Tocmai s-a logodit, nu ştiai?

În momentul acela s-au deschis larg uşile spre sufragerie.

Johannes şi-a găsit locul şi s-a oprit un moment în picioare. Întreaga masă parcă îi juca în faţa ochilor, vedea oameni mulţi, învăluiţi într-un zumzet de voci.

— Iată, aici e locul dumneavoastră, îi spuse amabil castelana. Vă rog, poftiţi şi luaţi loc cu toţii.

— Scuză-mă, spuse Victoria apărând brusc în spatele lui.

Johannes se dădu la o parte.

Ea luă cartonul cu numele lui şi îl mută cu câteva locuri mai departe spre uşă, alături de un domn în vârstă, care fusese cândva meditator al copiilor castelanului şi despre care se spunea că dăduse în darul beţiei. În locul cartonului lui Johannes, Victoria puse altul, apoi îşi reluă locul la masă.

El stătea şi o privea. Mama Victoriei, neplăcut impresionată, îşi făcea de lucru de cealaltă parte a salonului, evitând să se uite spre dânsul.

Johannes, nedumerit şi încă şi mai tulburat decât înainte, se îndreptă spre noul său loc; primul a fost ocupat de unul dintre prietenii de la oraş ai lui Ditlef, un tânăr cu nasturi de diamant la plastronul cămăşii. La stânga acestuia şedea Victoria; la dreapta, Camilla.

Apoi a început masa.

Bătrânul meditator îşi amintea că-l cunoscuse de copil pe Johannes – şi între ei s-a înfiripat o conversaţie. Povesti că şi el cultivase poezia în tinereţe, că mai avea şi acum manuscrisele pe care o să i le dea cândva şi lui Johannes să le citească. Fusese şi el chemat pentru ca în această zi festivă să ia parte la bucuria familiei cu ocazia logodnei Victoriei. Castelanul şi castelana îi rezervaseră această surpriză dintr-un simţământ de veche prietenie.

— Nu am citit încă nimic din cele scrise de dumneavoastră, spuse el. De fapt, când vreau să citesc ceva, îmi citesc propriile scrieri; am în sertar şi poezii şi povestiri. O să fie editate după moartea mea; căci, aş dori, în orice caz, ca publicul să ştie cine am fost. Da, noi, cei mai vârstnici în această meserie, nu suntem atât de grăbiţi să ne publicăm manuscrisele, aşa cum se întâmplă acum. La mulţi ani!

Masa continuă. Stăpânul castelului bate de câteva ori în pahar şi se ridică. Faţa lui slabă, distinsă, vibrează de emoţie şi trezeşte impresia că este foarte fericit. Johannes şade cu capul adânc aplecat. În paharul său nu mai este niciun strop de vin şi nimeni nu-l serveşte; şi-l umple el singur şi îşi aplecă privirile din nou. Iată că a sosit şi catastrofa, îşi zice.

Toastul a fost lung şi frumos şi a fost primit cu urale pline de veselie: logodna fusese declarată. Un potop de felicitări se revarsă din toate părţile spre fata castelanului şi spre fiul şambelanului.

Johannes şi-a golit paharul.

După câteva minute, enervarea îi trecuse; era din nou calm. Şampania îi clocotea prin vine. Aude că vorbeşte şi şambelanul, că se strigă din nou „Trăiască!" şi se ciocnesc paharele. La un moment dat, se uită spre locul unde şedea Victoria; ea este palidă, pare chinuită şi stă cu privirile aplecate. În schimb, Camilla îi face semn cu capul şi-i zâmbeşte, iar el îi răspunde înclinându-se uşor.

Meditatorul continuă să trăncănească:

— E frumos, e frumos când două fiinţe se unesc. Mie nu mi-a fost dat. La vârsta lor, eram un tânăr student cu perspective mari, foarte talentat; tatăl meu avea un nume cunoscut, o casă mare, avere, multe proprietăţi. Aşa că, pot să spun, viitorul meu părea să fie strălucit. Cea pe care o iubeam era şi ea tânără şi se trăgea dintr-o familie distinsă. Mă refuză. Puteţi s-o înţelegeţi? Mi-a spus că nu mă vrea. Nu mi-a rămas altceva de făcut decât să muncesc mai departe şi să suport totul bărbăteşte. Apoi au venit ani grei pentru tatăl meu: naufragii, datorii – pe scurt, a dat faliment. Şi-atunci, ce-am făcut? Am suportat iarăşi, bărbăteşte, toate aceste neplăceri. Şi iată că într-o bună zi ea apare din nou, cea de care vă vorbesc. A venit şi mi-a făcut o vizită. Ce voia? vă veţi întreba poate. Doar acum eram destul de sărac, primisem un post modest de învăţător, toate perspectivele mi se năruiseră iar poeziile stăteau aruncate în sertar, revenise şi mă voia. Mă voia.

Puteţi s-o înţelegeţi? spuse meditatorul privindu-l pe Johannes.

— Dar de data asta n-aţi mai vrut dumneavoastră.

— Puteam oare? vă întreb. Sărăcit, un mic post de învăţător, tutun în pipă numai duminica – ce poţi face în situaţia asta? Nu puteam să-i fac atâta rău. Dar vă întreb iarăşi: puteţi s-o înţelegeţi?

— Şi-apoi ce s-a mai întâmplat cu ea?

— O, Doamne, dar nu-mi răspundeţi la întrebare? S-a măritat cu un căpitan. După un an. Cu un căpitan de artilerie. În sănătatea dumneavoastră!

Johannes zise:

— Se spune despre anumite femei că veşnic caută un obiect asupra căruia să-şi reverse sentimentul lor de compasiune. Dacă bărbatului îi merge bine, îl detestă şi se simt de prisos; dar dacă îi merge prost şi e înfrânt, atunci de apar şi spun triumfătoare: Iată-mă, prezentă!

— Dar de ce n-a consimţit când timpurile erau bune? Când viitorul îmi surâdea ca unui mic zeu?

— Fără îndoială că voia să aştepte până când veţi fi înfrânt… Cine ştie?

— Dar nu am ajuns niciodată până acolo. Niciodată. Mi-am păstrat mândria şi am expediat-o. De asta ce mai spuneţi?

Johannes a tăcut.

— Dar poate că aveţi dreptate, continuă bătrânul meditator. Pe Dumnezeul meu şi pe toţi sfinţii că aveţi dreptate în ceea ce aţi spus adineauri! izbucni el din nou înviorat şi mai dădu pe gât un pahar. Până la urmă s-a măritat cu un căpitan în vârstă; îl îngrijeşte, îi face de mâncare şi ea este stăpânul în casă. Un căpitan de artilerie.

Johannes îşi ridică privirile. Victoria ţinea paharul ridicat şi îl privea ţintă. Simţi o zguduitură în tot corpul; apucă şi el paharul. Mâna îi tremura.

Atunci cu o voce ridicată şi râzând, ea pronunţă numele vecinului său, al meditatorului.

Johannes îşi puse nedumerit paharul pe masă şi zâmbi în

gol. Comesenii urmăriseră scena.

Bătrânul meditator, mişcat până la lacrimi de acest gest de amabilitate din partea fostei sale eleve, şi-a ridicat paharul şi l-a golit.

— Iată-mă acum om bătrân, continuă el, singur şi necunoscut. Aşa mi-a fost soarta. Nimeni nu ştie ce se ascunde în mine; dar nimeni nu
m-a auzit gemând. Cunoaşteţi turtureaua? Aşa-i că tocmai ea, pasărea care suferă atâta, tulbură apa limpede de izvor înainte de a bea
dintr-însa?

— Nu ştiam.

— Ei bine, aşa este. Şi tocmai asta fac şi eu. Nu mi-a fost dat să mă căsătoresc cu cea pe care am dorit-o; totuşi, nu sunt chiar atât de lipsit de bucurii. Dar mi le tulbur pe toate. Le tulbur mereu, în felul ăsta decepţia nu poate să pună stăpânire pe mine. Iat-o pe Victoria. A ridicat paharul în cinstea mea. I-am fost profesor, acum o să se căsătorească şi asta mă bucură, simt o fericire de-a dreptul personală, ca şi când aş fi tatăl ei. Poate că o să-i meditez şi pe copiii ei… Da, există totuşi destule bucurii în viaţă. Dar ceea ce aţi spus despre milă şi femeie şi despre capul plecat – da, cu cât mai mult mă gândesc la asta, cu atât mai mult mi se pare că aveţi dreptate. Zău aşa… Scuzaţi-mă un moment.

S-a ridicat, şi-a luat paharul şi s-a îndreptat spre Victoria. Începuse să se cam clatine pe picioare şi mergea aplecat.

S-au mai rostit şi alte toasturi, a vorbit locotenentul, apoi proprietarul din districtul vecin a închinat în sănătatea doamnei, a stăpânei casei. După aceea s-a ridicat brusc domnul cu nasturii de diamant şi, luând cuvântul, i s-a adresat lui Johannes. Nu vorbea numai în numele său: voia să-i transmită tânărului poet un omagiu din partea tineretului, exprimându-i, în cuvinte calde, admiraţia şi respectul celor de o vârstă cu el pentru talentul său.

Johannes nu-şi credea urechilor. Îl întrebă pe meditator în şoaptă:

— Vorbeşte despre mine?

Meditatorul răspunse:

— Da. Mi-a luat-o înainte. Aveam de gând să fac eu asta. Victoria
m-a rugat încă în cursul după-amiezii să vorbesc.

— Cine spuneaţi că v-a rugat să vorbiţi?

Meditatorul îl privi lung şi răspunse:

— Nimeni.

Privirile tuturor comesenilor se îndreptară în cursul acestui toast spre Johannes – până şi castelanul îi făcu din cap un semn de încurajare, iar doamna şambelan îl privi prin lornietă. Când cuvântarea a luat sfârşit, toţi cei prezenţi s-au înclinat şi au băut.

— Acum trebuie să răspundeţi, spuse meditatorul. El a ţinut un toast în cinstea dumneavoastră. La drept vorbind, asta îi revenea celui mai în vârstă din tagmă. De altfel, nici nu sunt întru totul de acord cu cele ce a spus. Absolut de loc. Johannes privi peste masă spre Victoria. Ea îi ceruse, de fapt, acestui tânăr cu nasturii de diamant să vorbească – de ce oare? Se adresase mai întâi altcuiva – aşadar, se gândise la asta cu mult înainte de petrecere; de ce? Acum şedea cu privirile aplecate şi nu lăsa să i se citească nimic pe faţă. Deodată, o emoţie adâncă îi umezeşte ochii; ar fi fost în stare să se arunce la picioarele ei şi să-i mulţumească, să-i mulţumească. Dar asta o s-o facă mai târziu, după masă.

Camilla vorbea în dreapta şi în stânga şi zâmbea cu toată faţa. Era mulţumită; cele şaptesprezece primăveri ale sale nu-i aduseseră decât bucurii. Îi făcu de mai multe ori semn lui Johannes, dându-i să înţeleagă că trebuie să ia cuvântul.

El s-a ridicat.

A vorbit scurt; vocea îi era gravă şi plină de emoţie. La această festivitate, când familia sărbătorea un eveniment îmbucurător, fusese invitat şi el, un străin – fusese astfel scos la lumină din ungherul lui obscur. Voia să-i mulţumească persoanei care a avut, prima, acest gând amabil, precum şi aceluia care a spus atâtea cuvinte frumoase la adresa lui. Dar nu ar vrea să omită nici să-şi exprime recunoştinţa pentru bunăvoinţa cu care întreaga

asistenţă a ascultat elogiile ce i s-au adus lui – unui străin. Prezenţa lui aici cu acest prilej avea o singură justificare, şi anume faptul că era fiul vecinului de la marginea pădurii…

— Da! strigă Victoria pe neaşteptate, cu ochii strălucitori.

Privirile tuturor s-au întors atunci spre ea; obrajii îi erau îmbujoraţi şi sânii îi palpitau. Johannes s-a oprit; a urmat o tăcere penibilă.

— Victoria! spuse tatăl ei, surprins.

— Continuaţi! strigă ea din nou. Da, e singurul motiv; dar vorbiţi mai departe! Apoi deodată îşi închise ochii, începu să zâmbească neajutorată şi să dea din cap. După acea se întoarse spre tatăl său şi spuse: Am vrut doar să exagerez. Şi dânsul exagerează. Nu, n-am vrut să întrerup…

Johannes a ascultat explicaţia şi a găsit o cale de ieşire. Inima îi bătea puternic. El mai observă şi cum castelana se uita la fiica sa cu lacrimi în ochi şi cu o nasfârşită îngăduinţă.

Reluându-şi cuvântarea, Johannes recunoscu că exagerase. Da, domnişoara Victoria avea dreptate. Dânsa a fost atât de amabilă să-i aducă aminte că el se află acolo nu numai în calitate de fiu al vecinului, dar şi pentru că încă din fragedă vârstă fusese tovarăşul de joacă al copiilor de la castel şi tocmai acestei din urmă împrejurări se datora prezenţa lui aici. Îi mulţumeşte, acesta era adevărul. Locurile acestea
i-au fost întotdeauna ca un sălaş drag, pădurile castelului au constituit cândva întreaga sa lume, în spatele acestora se întindea, în depărtări albastre, necunoscutul, ţara visurilor… Iar în anii aceia, Ditlef şi Victoria îi trimiteau adesea vorbă, fie să meargă în vreo excursie, fie să se joace cu dânşii – acestea au fost marile evenimente ale copilăriei sale. Reflectând ulterior mai adânc, el a trebuit să recunoască faptul că aceste momente au avut o însemnătate nebănuită pentru viaţa lui. Dacă este adevărat – după cum se menţionase – că ceea ce scria arde câteodată ca o văpaie, aceasta e pentru că amintirea timpurilor de atunci îl înflăcărează. Această amintire este o

reflectare a fericirii pe care cei doi prieteni de copilărie i-au rezervat-o încă atunci. Astfel, au şi ei o mare parte de contribuţie la ceea ce a scris. De aceea, la urările generale exprimate cu prilejul logodnei, doreşte să adauge şi el recunoştinţa sa personală faţă de cei doi copii de la castel, doreşte să-şi exprime mulţumirile pentru anii fericiţi de altădată, pentru vremea când nici timpul şi nici împrejurările vieţii nu interveniseră încă între dânşii. Ridică paharul pentru acea zi scurtă, fericită de vară care este copilăria…

O cuvântare, o adevărată încercare de a ţine o cuvântare. Nu a fost tocmai veselă, dar nici chiar atât de tristă; toţi au băut, au mâncat mai departe şi şi-au reluat conversaţia. Ditlef îi spuse mamei sale pe un ton sec:

— Habar n-am avut că, de fapt, eu am fost acela care i-am scris cărţile. Ce zici?

Dar castelana nu a râs. Ea le-a spus copiilor săi:

— Mulţumiţii-i, mulţumiţi-i! E foarte uşor de înţeles; a fost atât de singur în copilărie… Ce faci, Victoria?

— Vreau să rog fata să-i ducă ramura asta de liliac în semn de mulţumire. Nu am voie?

— Nu, răspunse locotenentul.

După masă, invitaţii s-au răspândit prin diferitele camere, pe balconul cel mare şi chiar jos, în grădină. Johannes a coborât la parter, în camera care da în parc. Acolo erau mai multe persoane; câţiva domni care fumau şi stăteau de vorbă. Proprietarul din districtul vecin şi un alt invitat discutau aproape în şoaptă despre situaţia financiară a amfitrionului. Pământurile erau în paragină, gardurile căzute, pădurile tăiate; se spunea că o să-i fie greu să achite chiar şi prima asigurării, fantastic de mare pentru clădiri şi acareturi.

— Cu cât era asigurat?

Proprietarul a spus suma – o sumă fabuloasă. De altfel, la castel nu se făcuseră niciodată economii; totdeauna, acolo se cheltuiseră sume mari. De pildă, cât nu costă o masă ca aceasta! Dar acum probabil că suflă vântul peste tot, chiar

şi prin cunoscuta casetă de bijuterii a castelanei; de aceea, banii ginerelui sunt meniţi să restabilească strălucirea de mai înainte.

— Oare câţi bani o fi având?

— O, foarte mulţi.

Johannes s-a ridicat şi a coborât în parc. Liliacul era în floare, adia un parfum puternic de flori albe de urechea-ursului, bujori, iasomie şi lăcrămioare. Şi-a căutat un loc lângă gard şi s-a aşezat pe o piatră; un grup de arbuşti îl ascundea privirilor celorlalţi. Şedea acolo, sătul de toate; epuizat de atâtea emoţii, îşi simţea mintea întunecată; la un moment dat, se gândi să se ridice şi să plece acasă, dar continuă totuşi să şadă nemişcat, sumbru şi absent. Pe alee se aude deodată un murmur de voci; el o recunoaşte pe a Victoriei. Îşi reţine respiraţia şi aşteaptă; după câteva clipe, vede şi uniforma locotenentului strălucind prin frunziş. Logodnicii au ieşit să se plimbe.

— Mi se pare, spune el, că ceva nu e în ordine. Asculţi la ce spune, vorbele lui te impresionează şi apoi scori un ţipăt. Ce înseamnă toate astea?

Victoria se opreşte în faţa lui şi întreabă:

— Eşti curios să afli?

— Da.

Ea tace.

— Nu mă interesează, continuă el, dacă ţipetele astea nu înseamnă nimic. În acest caz, te scutesc să-mi mai dai explicaţii.

— Nu, nu înseamnă nimic, spune Victoria.

Locotenentul ridică nervos din umerii cu epoleţi şi spune cu voce tare:

— Să bage de seamă… Altfel s-ar putea să simtă o mână de ofiţer pe obraz.

Apoi îşi continuă drumul spre pavilion.

Johannes a mai zăbovit un timp pe piatră, posomorât şi chinuit ca şi mai înainte. Totul începea acum să-i fie indiferent. Locotenentul intrase la bănuială în ceea ce-l privea, iar logodnica a spus ceea ce trebuia să spună, l-a

împăcat şi a continuat să se plimbe cu el. Iar graurii piuiau în ramurile de deasupra lor... Da. Dumnezeu să le dea viaţă lungă. Ţinuse la masă o cuvântare pentru ea – aproape îşi smulsese limba; încercase să repare întreruperea ei nesăbuită. Dar ea nici nu-i mulţumise pentru aceasta. Doar ridicase paharul şi băuse. La mulţi ani! priveşte-mă ce frumos beau... Ai privit vreodată dintr-o parte o femeie când bea? Indiferent dacă bea dintr-o ceaşcă, dintr-un pahar sau din altceva, priveşte-o însă. Face nişte fasoane, încât ţi-e lehamite. Îşi ţuguie buzele, şi le înmoaie în lichid şi e desperată dacă în timpul ăsta începi să-i admiri mâinile. În general, nu vă uitaţi la mâinile unei femei. Niciuna nu poate să sufere asta – capitulează. Îşi retrage îndată mâna, o aşază într-o poziţie mai frumoasă, chiar şi numai spre a ascunde un rid, un defect la un deget sau o unghie imperfectă. Până în cele din urmă nu mai rezistă, ci întreabă, pierzându-şi cumpătul: La ce vă uitaţi?...

Îl sărutase odată, cândva, într-o vară. E atât de mult de-atunci – până la urmă cine ştie dacă nu cumva a fost doar un vis... Nu-i aşa că au şezut pe o bancă? Au stat mult de vorbă, iar când au plecat s-a apropiat atât de mult de ea încât a atins-o uşor cu braţul. L-a sărutat într-un vestibul. „Te iubesc!” spusese ea atunci... Acum trecuseră prin faţa lui – poate mai şedeau încă în pavilion. Locotenentul voia să-l pălmuiască; aşa zicea. Auzise foarte bine; nu dormea, dar nici nu i-a ieşit în cale să-l pună la punct pentru această insultă. „O mână de ofiţer”, spusese. Dar, la urma urmei, îi era indiferent...

Se ridică de pe piatră şi se îndreptă spre pavilion. Nu mai era nimeni acolo. De sus, din verandă auzi vocea Camillei:

— Vino te rog, se serveşte cafeaua.

El urcă. În salon îi găsi pe logodnici şi încă vreo câţiva invitaţi. A luat ceaşca de cafea şi şi-a căutat un loc mai la o parte.

Camilla a căutat să lege o conversaţie cu el. Era atât de blondă, faţa îi era atât de luminoasă şi privirea atât de deschisă. N-a putut să reziste, a stat de vorbă cu ea, i-a

răspuns la întrebări şi a râs. Unde fusese? În grădină? Nu-i adevărat; doar l-a căutat în grădină şi nu l-a găsit. Zău că nu; nu fusese în grădină.

— A fost în grădină, Victoria? întreabă ea.

Victoria răspunde:

— Nu, nu l-am văzut.

Locotenentul îi aruncă logodnicei sale o privire plină de mânie şi, ca să-i dea o lecţie, îi spune, cu o voce exagerat de puternică, proprietarului din districtul vecin:

— Spuneaţi că doriţi să mă invitaţi la dumneavoastră la o vânătoare de sitari?

— Da, răspunse proprietarul. Cu multă plăcere.

Locotenentul se uită la Victoria. Ea nu spune nimic, nu face nici cea mai mică încercare de a-l convinge să renunţe la vânătoarea de sitari. Faţa ofiţerului devine din ce în ce mai sumbră; îşi răsuceşte mustaţa cu mişcări tot mai nervoase.

Camilla îi mai pune o întrebare Victoriei.

Atunci locotenentul se ridică brusc şi-i spune proprietarului:

— Bine, plec cu dumneavoastră deseară.

Cu aceasta, părăseşte camera.

Proprietarul şi alţi câţiva îl urmează.

O scurtă pauză.

Deodată uşa se deschide şi locotenentul intră din nou. Este extrem de enervat.

— Ai uitat ceva? întreabă Victoria şi se ridică.

El se depărtează de uşă ţopăind, ca şi când nu ar fi putut să meargă liniştit, şi se îndreptă ţintă spre Johannes pe care, ca din întâmplare, îl izbeşte cu mâna. După aceea se întoarce repede spre uşă, continuând să ţopăie.

— Dar fii atent omule, că m-ai lovit în ochi, spune Johannes şi râse sec.

— Greşeşti, răspunde locotenentul, ţi-am dat o palmă. Înţelegi? Înţelegi?

Johannes îşi scoate batista din buzunar, se şterge la ochi şi zice:

— Glumeşti, poate. Doar ştii prea bine că pot să te împăturesc în patru şi să te bag în buzunar.

Spunând acestea, se ridică de pe scaun.

Atunci locotenentul deschise uşa în grabă şi ieşi.

— Nu glumesc! zise el întorcându-se din uşă şi rânjind. O spun în serios, dobitocule!

Apoi trânti uşa.

Johannes se aşează din nou.

Victoria continua să stea încă în mijlocul odăii, îl privea şi se făcuse albă ca varul.

— Te-a lovit? întrebă Camilla foarte surprinsă.

— Din greşeală. M-a lovit în ochi. Aici.

— Doamne, dar e roşu, curge sânge. Nu, nu-l freca, lasă-mă, să te pansez. Batista dumitale e aspră, s-o iau pe a mea. Auzi! Să te lovească în ochi!

Fără să spună un cuvânt, Victoria îşi oferi şi ea batista. Apoi se duse încet spre fereastră şi, rămânând întoarsă cu spatele spre interior, privi afară. Îşi rupea batista în fâşii înguste. După câteva minute deschise uşa şi părăsi încăperea fără să mai spună nimic.

IX

Camilla venea spre moară, veselă şi degajată. Era singură. Intră în cămăruţă şi spuse zâmbind:

— Scuzaţi că nu am bătut la uşă. Dar zgomotul pârâului e atât de puternic, încât cred că tot nu s-ar fi auzit. Se uită în jur şi exclamă: Dar e minunat aici! Minunat! Unde-i Johannes? Îl cunosc pe Johannes! Cum îi merge cu ochiul?

I s-a oferit un scaun şi a luat loc.

L-au chemat pe Johannes din moară. Ochiul îi lăcrima şi era injectat.

— Vin fără să fiu invitată, îi spuse Camilla; am vrut să vin până aici. Trebuie să-ţi pui mai departe comprese reci.

— Nu mai e nevoie, răspunse el. Nu. Doamne, dar ce idee gentilă să vii aici! Vrei să vezi moara? Îţi mulţumesc pentru vizită. A luat-o pe mamă-sa de după mijloc şi a prezentat-o

spunâmd: Iat-o şi pe mama.

Apoi au coborât în moară. Bătrânul morar îşi scoase pălăria, salută adânc şi spuse ceva; Camilla nu a auzit, dar a zâmbit şi a răspuns la întâmplare:

— Mulţumesc, mulţumesc. Voiam atât de mult să văd moara.

Zgomotul o înspăimânta; îl ţinea pe Johannes de mână şi îi privea cu ochi mari, atenţi, pe cei doi bărbaţi, ca să vadă dacă spun cumva ceva. Ai fi zis că e surdă. Numeroasele roţi din moară o minunau, râdea, scutura entuziasmată mâna lui Johannes şi arăta cu degetul spre toate maşinăriile. Moara a fost oprită şi apoi pornită din nou, ca ea să-i poată urmări mecanismul.

Ieşiseră din moară de o bucată de vreme şi Camilla continua să vorbească tare, ca şi când zgomotele de acolo i-ar fi stăruit încă în urechi.

Johannes a condus-o înapoi până la castel.

— Cum de a îndrăznit să te lovească în ochi? întrebă ea. Iar după aceea a dispărut, a plecat la vânătoare cu proprietarul acela. A fost teribil de urât. Victoria mi-a spus că nu a dormit toată noaptea.

— Atunci o să doarmă bine în noaptea asta, răspunse el. Dumneata când crezi că o să pleci acasă?

— Mâine. Când vii din nou în oraş?

— Probabil la toamnă. Pot să te întâlnesc după-amiază?

Ea exclamă:

— O, da, te rog! Mi-ai vorbit odată despre o peşteră, trebuie să mi-o arăţi.

— O să vin să te iau, spuse el.

În drum spre casă, a şezut multă vreme pe un bolovan, cufundat în gânduri. Îi venise o idee fericită.

După-amiază s-a dus la castel şi, fără să intre, a trimis pe cineva după Camilla. În timp ce aştepta, la o fereastră de la etajul întâi a apărut pentru un moment Victoria; l-a privit ţintă, apoi s-a întors şi a dispărut.

După ce a venit Camilla, a condus-o la carieră şi apoi la

peşteră. Era calm şi fericit; conversaţia plăcută cu tânără fată îi crease bună dispoziţie, cuvintele ei vesele fluturau parcă în jurul lui ca nişte mesaje angelice. Astăzi spiritele cele bune erau pe aproape…

— Îmi amintesc, Camilla, că odată mi-ai dăruit un pumnal. Avea teacă de argint. L-am pus într-o cutie, împreună cu alte lucruri, căci atunci nu aveam nevoie de el.

— A! nu aveai nevoie de el; şi apoi ce s-a întâmplat?

— Ei bine, l-am pierdut.

— Da? Păcat. Dar poate reuşesc să-ţi mai fac rost de unul la fel. O să încerc, vrei?

Au luat-o spre casă.

— Dar de medalionul acela masiv îţi mai aduci aminte? Era foarte mare şi greu; era de aur şi montat pe un suport. Pe medalion mi-ai scris câteva cuvinte amabile.

— Da, îmi aduc aminte.

— Când am fost anul trecut în străinătate, l-am făcut cadou.

— Zău? L-ai făcut cadou! De ce?

— L-am dat unui tânăr prieten rus, în semn de amintire. A căzut în genunchi şi mi-a mulţumit pentru el.

— Chiar atât de mult s-a bucurat? Doamne, cât de bine trebuie să-i fi părut, dacă a căzut în genunchi! O să-ţi dau altul în loc, pe care să nu-l mai faci cadou.

Ajunseseră pe drumul ce ducea de la moară la castel.

Johannes s-a oprit şi a spus:

— Aici, în dreptul tufişului acestuia, mi s-a întâmplat odată ceva. Mă plimbam într-o seară pe-aici, singur, aşa cum făceam adesea în vremea aceea. Era vară şi vreme frumoasă. M-am aşezat îndărătul tufişului şi am început să mă gândesc. Două persoane se apropiau în timpul acesta pe drum. Doamna s-a oprit. Însoţitorul ei a întrebat-o: „De ce te opreşti?” Şi fiindcă ea nu i-a răspuns, a întrebat-o din nou: „S-a întâmplat ceva?” „Nu”, a spus ea, „dar nu trebuie să te uiţi aşa la mine.” „Te-am privit în felul ăsta doar în timp ce mergeai.” „Da”, spuse ea, „ştiu că mă iubeşti, dar înţelege, te rog, că tata nu e de acord; e imposibil.” El

mormăi: „Da, sigur, e imposibil.” Atunci ea spuse: „Eşti atât de lat aici, la încheieturi, ai nişte încheieturi atât de puternice!” Şi îl apucă de încheietura mâinii.

Pauză.

— Da, şi apoi ce s-a mai întâmplat? întrebă Camilla.

— Nu ştiu, răspunse Johannes. De ce o fi vorbit aşa despre încheieturile lui?

— Poate că erau frumoase. Şi-apoi, purta poate peste ele o cămaşă albă; o, da, înţeleg destul de bine. Poate că-l şi iubea.

— Camilla! spuse el, dacă te-aş iubi foarte mult şi aş aştepta câţiva ani?... nu e decât o întrebare. La dreptul vorbind, nu sunt demn de dumneata; dar crezi că ai putea să fii cândva a mea, dacă te-aş cere la anul sau peste doi ani?

Un moment de tăcere.

Apoi dintr-o dată, Camilla, jenată, se face roşie ca racul. Îşi leagănă trupul delicat şi îşi împreună mâinile. El o cuprinde după mijloc şi o întreabă:

— Crezi că s-ar putea întâmpla cândva, într-o zi? Ai vrea?

— Da, răspunde ea şi i se lasă în braţe.

Ziua următoare o conduse la debarcader. Îi sărută mâinile mici, care aveau o expresie atât de naivă, de nevinovată; dulci emoţii de bucurie îl copleşeau.

Victoria nu venise.

— De ce nu te-a însoţit nimeni?

Camilla i-a povestit cu groază în priviri că cei de la castel au primit o veste cumplită. De dimineaţă a sosit o telegramă; castelanul s-a făcut alb ca varul, iar bătrânul şambelan şi doamna au scos adevărate vaiete de durere; în ajun, Otto fusese rănit mortal, la vânătoare.

Johannes a apucat-o pe Camilla puternic de braţ.

— Mort? Locotenentul?

— Da. Sunt pe drum acum, îl transportă încoace. E îngrozitor.

Şi-au continuat drumul, fiecare cufundat în propriile sale

gânduri; abia oamenii de la debarcader, vaporul, comenzile i-au trezit la realitate. Camilla i-a întins mâna, timidă, el a sărutat-o, apoi i-a spus:

— Da, da, nu sunt vrednic de tine, Camilla, nu, în niciun caz. Dar voi face ca totul să fie cât mai frumos pentru tine, dacă vrei să fii a mea.

— Da, vreau… Am dorit întotdeauna, întotdeauna…

— Plec şi eu, peste câteva zile. Peste o săptămână te văd din nou.

Camilla se urcase pe vapor. El îi făcu semn cu mâna, până putu s-o mai zărească… Când se întoarse să plece spre casă, o văzu în spatele lui pe Victoria; îi făcea semn Camillei cu batista.

— Am sosit cam prea târziu, spuse ea.

El nu răspunse. De fapt, ce putea să-i spună? S-o consoleze pentru pierderea suferită, s-o felicite, să-i strângă mâna? Vocea ei era stinsă; pe faţă i se putea citi o adâncă tulburare – trecuse printr-o mare încercare.

— Ochiul ţi-e roşu încă, spuse ea, şi dădu să plece. Apoi întoarse capul.

Johannes se oprise.

Atunci se întoarse cu totul şi se opri în faţa lui.

— Otto e mort, zise ea cu o voce aspră – şi privirile îi erau pline de văpăi. Nu spui niciun cuvânt? Cât de dispreţuitor eşti! Era de mii de ori mai bun ca dumneata, înţelegi? Ştii cum a murit? Împuşcat, i-a sfărâmat tot capul, tot căpşorul lui prostuţ. Era de o mie de…

Izbucni în hohote de plâns şi porni spre casă cu paşi mari, desperaţi.

Seara târziu, cineva bate la uşa morarului; Johannes deschide şi priveşte afară; Victoria stă în prag şi-i face semn să se apropie. Îl strânge cu putere de mână şi-l trage spre drum; mâna ei e rece ca gheaţa.

— Mai bine şezi puţin, spune el. Ia loc şi odihneşte-te o clipă; eşti frântă de oboseală.

Se aşază amâodoi.

Ea murmură:

— Oare ce-o să crezi despre mine, că nu-ţi mai dau pace?

— Eşti tare nefericită, spune el. Ascultă, Victoria, acum trebuie să-ţi vii în fire. Pot să te ajut cu ceva?

— Pentru numele lui Dumnezeu, te rog să mă ierţi pentru cele ce ţi-am spus azi! se rugă ea. Da, sunt foarte nefericită, sunt nefericită de mulţi ani. Am spus că el era de mii de ori mai bun decât dumneata; dar nu-i adevărat, iartă-mă! El a murit, mi-a fost logodnic, asta-i tot. Crezi că am făcut-o de bună voie? Johannes, îl vezi? E inelul meu de logodnă, l-am primit de mult, o! de foarte multă vreme; acum îl arunc – îl arunc! Apoi azvârle inelul în pădure; îl aud amândoi cum cade undeva, departe. Tata a vrut. A sărăcit, a ajuns la sapă de lemn, iar Otto urma cândva să moştenească atâţia bani. „Trebuie să te măriţi cu el”, îmi spunea tata. „Nu vreau”, am răspuns eu. „Dar gândeşte-te la părinţii tăi, gândeşte-te la castel, la vechiul nostru nume, la onoarea mea.” „O să-l iau”, am răspuns, „aşteaptă însă trei ani şi apoi mă mărit.” Tata mi-a mulţumit şi a aşteptat; a aşteptat şi Otto, toţi au aşteptat; dar verigheta am primit-o imediat. Astfel, a trecut vreme îndelungată, dar am văzut că totul e zadarnic. De ce să mai aştept? „Aduceţi-mi bărbatul”, i-am spus tatii. „Dumnezeu să te binecuvânteze”, zise el şi mi-a mulţumit din nou. Apoi a venit Otto. Nu l-am întâmpinat la debarcader, stăteam la fereastră şi l-am văzut venind. Atunci am alergat la mama şi m-am aruncat în genunchi în faţa ei. „Ce-i cu tine, copila mea?” m-a întrebat. „Nu pot să-l iau”, am răspuns, „nu pot să-l iau; a venit, e jos… Asiguraţi-mi mai bine viaţa şi atunci pot să mă arunc în golf sau în cascadă, asta ar fi cel mai bine.” Mama se face albă ca varul şi se apleacă plângând asupra mea. În momentul acela, vine tata. „Hai, dragă Victoria, coboară şi primeşte-l”, spune el. „Nu pot, nu pot”, răspund eu şi repet ceea ce spusesem mai înainte, că ar fi mai bine să-mi asigure viaţa. Tata nu zice nimic, ci se aşază pe un scaun, începe să tremure şi cade pe gânduri. Când văd asta, îi spun: „Aduceţi-l, îl iau”.

Victoria se opreşte. Începe să dârdâie ca scuturată de

friguri. Johannes îi ia şi mâna cealaltă şi i-o încălzeşte în palme.

— Mulţumesc, spune ea. Johannes, fii atât de bun şi strânge-mă tare de mână. Fii bun! Doamne, cât eşti de cald. Îţi sunt atât de recunoscătoare... Iar pentru cele ce ţi-am spus la debarcader, te rog să mă ierţi.

— Dar am şi uitat de mult. Vrei să-ţi aduc un şal?

— Nu, mulţumesc. Dar nu înţeleg de ce am frisoane, căci capul mi-e fierbinte. Johannes, ar trebui să-ţi cer iertare pentru atâtea...

— Nu, nu, lasa, nu te mai gând.! Aşa, acum te-ai mai calmat puţin. Şezi liniştită.

— Ai vorbit pentru mine. Ai ţinut o cuvântare... Din momentul în care te-ai ridicat şi până când te-ai aşezat din nou, n-am mai ştiut de mine. Nu mai exista nimic în afară de vocea dumitale. Suna ca o orgă şi eram desperată că mă fermecase aşa de mult. Tata m-a întrebat de ce am strigat şi te-am întrerupt; i-a părut foarte rău. Dar mama nu m-a întrebat, ea a înţeles. Mamei îi spusesem totul; ea ştia încă de multă vreme, iar acum doi ani când m-am întors din oraş, i-am mai povestit o dată... Ştii, atunci, după ce ne-am întâlnit...

— Să nu mai vorbim de asta.

— Nu, să nu mai vorbim! Dar iartă-mă; ascultă, Johannes, ai te rog îndurare! Ce-o să fac eu acum? Tata e acasă, se plimbă încoace şi încolo prin birou. Pentru el lovitura e teribilă! Mâine e duminică; a dat dispoziţie ca toţi oamenii să aibă liber; e singura hotărâre pe care a
luat-o astăzi. E cenuşiu la faţă şi nu scoate niciun cuvânt, atât e de mâhnit din cauza pierderii celui care urma să-i devină ginere. I-am spus mamei că vreau să vin la dumneata. Dar ea mi-a răspuns că mâiine trebuie să-l însoţim, amândouă, pe şambelan în oraş. „Mă duc la Johannes”, am repetat eu. „Tata nu poate să facă rost de bani pentru tustrei, el o să rămână acasă”, a spus ea şi apoi a continuat să vorbească despre alte lucruri. M-am îndreptat spre uşă. Mama s-a uitat la mine. „Acum mă duc

la el”, am spus eu pentru ultima oară. Mama a venit după mine, m-a sărutat şi a spus: „Bine, bine, du-te cu Dumnezeu”.

Johannes îi lăsă mâinile şi zise:

— Aşa, acum te-ai mai încălzit.

— Îţi mulţumesc din suflet; da, acum m-am încălzit. „Dumnezeu să vă binecuvânteze”, a spus mama. Îi povestisem totul, ea ştia încă de mult. „Dar, draga mea, pe cine iubeşti?” m-a întrebat. „Mai întrebi?” am spus eu, „pe Johannes îl iubesc, numai pe el l-am iubit toată viaţa, iubit, adorat…”

El a făcut o mişcare.

— E târziu, oare n-o să fie îngrijoraţi acasă?

— Nu, răspunse ea. Acum ţi-ai dat seama că pe tine te iubesc, Johannes, te-ai convins, nu-i aşa? Am suferit atât de mult aşteptându-te în anii ăştia, cum nimeni nu poate să-şi închipuie… Treceam adesea pe-aici şi-mi ziceam: ia să mă depărtez puţin de drum, să intru mai adânc în pădure. Şi lui îi plăcea să meargă pe-aici… în ziua în care am auzit că ai sosit, m-am îmbrăcat într-o rochie deschisă, în galben-deschis, eram ca bolnavă de emoţie şi de dorinţa să te revăd… intram şi ieşeam fără încetare de pe o uşă pe alta. „Cât de radioasă eşti astăzi!” spunea mama. Repetam tot timpul: „A venit iarăşi acasă. Johannes e minunat şi e din nou acasă; astea două lucruri sunt minunate, şi unul şi altul!” Ziua următoare n-am mai putut rezista; m-am îmbrăcat din nou în rochia cea deschisă şi m-am dus spre carieră să te întâlnesc… îţi mai aduci aminte?… Te-am şi întâlnit, dar n-am cules flori aşa cum spusesem – şi nici nu venisem pentru asta. Nu te-ai mai bucurat că mă revezi, dar mulţumesc totuşi cerului că te-am întâlnit. Trecuseră mai mult de doi ani de când… în momentul în care am sosit, şedeai, ţineai în mână o ramură şi te jucai cu ea. După ce ai plecat, am luat ramura, am ascuns-o şi am dus-o acasă…

— Dar, Victoria, spuse el cu un tremur în glas, acum nu trebuie să-mi mai spui lucrurile astea.

— Nu, făcu ea înspăimântată şi îi strânse mâna. Nu trebuie să mai fac asta. Nu vrei să ţi le mai spun, nu-i aşa? Apoi începu să-i mângâie nervos mâna. Nu! fiindcă e firesc să nu mai vrei să le auzi… Şi-apoi,
ţi-am făcut atâta rău! Nu crezi că ai putea să mă ierţi cu timpul?

— Ba da, am şi iertat totul. Dar nu despre asta e vorba.

— Atunci despre ce?

Pauză.

— M-am logodit, răspunse el.

X

În ziua următoare – era duminică – castelanul în persoană l-a vizitat pe morar şi l-a rugat să vină spre prânz la castel, de unde urma să transporte cu carul până la vapor sicriul cu trupul neînsufleţit al locotenentului Otto. Morarul nu a înţeles bine şi l-a privit surprins, dar castelanul i-a explicat pe scurt că, întrucât toţi oamenii săi aveau liber în ziua aceea, plecaseră la biserică: pentru moment niciunul dintre servitori nu era acasă.

De bună seamă că stăpânul castelului nu dormise noaptea, căci era palid ca un cadavru şi pe deasupra şi nebărbierit. Totuşi, îşi agita bastonul ca de obicei şi se ţinea drept.

Morarul şi-a pus haina cea mai bună şi a plecat. După ce caii au fost înhămaţi, castelanul l-a ajutat pe morar să ducă şi să aşeze sicriul în car. Totul s-a petrecut în tăcere, aproape în taină – nu mai era nimeni de faţă.

Morarul mâna carul spre debarcader. În urma carului veneau şambelanul şi soţia sa, apoi castelana şi Victoria. Toţi mergeau pe jos. Castelanul rămăsese pe trepte şi saluta într-una; vântul îi răsfira părul cărunt.

După ce sicriul a fost dus pe vapor, au urcat şi îndoliaţii. De pe punte, castelana i-a strigat morarului să fie bun şi să-i transmită salutări soţului ei; Victoria i-a adresat aceeaşi rugăminte.

Apoi vaporul plecă. Morarul rămase pe chei şi îl privi cum se îndepărtează. Vântul sufla puternic şi apa golfului era agitată; vaporul a dispărut în spatele insulelor abia după un sfert de oră. Morarul s-a întors la castel.

A dus caii la grajd, le-a dat nutreţ şi apoi s-a îndreptat spre clădirea principală, cu gândul să transmită castelanului salutări din partea familiei. Dar uşa bucătăriei era încuiată. Morarul dădu atunci ocol casei, vrând să intre pe uşa principală. Dar şi aceasta era încuiată. E ora prânzului şi poate domnul castelan s-a culcat, îşi zise. Dar fiindcă era un om corect, care voia să-şi aducă la îndeplinire misiunea, coborî în odaia servitorilor cu gândul să caute acolo pe cineva care să-i transmită castelanului salutările. Dar nu găsi nici ţipenie de om. Ieşi, dădu din nou o raită în jurul casei şi în cele din armă intră chiar şi în camera servitoarelor. Dar nici acolo nu era nimeni. Întreaga casă era pustie.

Era tocmai gata să plece când zări deodată o licărire de lumină în pivniţa castelului. Se opri în loc. Prin ferestrele mici cu gratii, el văzu dar cum un bărbat intră în pivniţă ţinând într-o mână o lumânare şi în cealaltă un scaun tapisat cu mătase roşie.

Era castelanul, bărbierit şi îmbrăcat ca de sărbătoare. Să încerc să bat la fereastră şi să-i dau bineţe din partea doamnei, gândi morarul, dar se opri.

Castelanul aruncă o privire în jur, cercetă cu lumânarea toate ungherele, apoi se uită iarăşi atent peste tot. Dintr-un colţ luă un sac, în care părea să fie fân sau paie, şi îl puse lângă uşa de intrare, iar dintr-un bidon turnă nişte lichid peste sac. După aceea îngrămădi la uşă lăzi, paie şi un stativ vechi şi turnă şi peste acestea lichid din bidon. Morarul observă că în tot acest timp castelanul era foarte atent ca nu cumva să-şi murdărească degetele sau hainele. Apoi castelanul luă lumânarea, o puse pe sac şi o înfăşură în paie. În cele din urmă, se aşeză pe scaun.

Morarul, din ce în ce mai uluit, urmărea toate aceste pregătiri cu ochii pironiţi asupra uşii de la pivniţă; deodată,

fu cuprins de o bănuială sinistră. Castelanul şedea pe scaun şi se uita calm cum flacăra cobora tot mai jos; îşi ţinea braţele încrucişate. Morarul mai văzu cum el înlătură o scamă de pe mâneca hainei şi cum îşi încrucişează din nou braţele.

Atunci bătrânul morar scoase un ţipăt de groază. Castelanul îşi ridică privirile spre el. Apoi sări deodată de pe scaun şi veni până la fereastră, unde se opri şi se uită afară... în privirile sale se oglindea, parcă, suferinţa unei lumi întregi. Gura îi era crispată în mod bizar, îşi întinse ambele mâini cu pumnii strânşi spre fereastră, ameninţând, mut. Lăsă jos o mână şi, continuând s-o ţină pe cealaltă ridicată într-un gest de ameninţare supremă, el se retrase, mergând de-a-ndăratalea, spre interiorul pivniţei. Când se lovi de scaun, lumânarea se răsturnă, în acea clipă izbucni o flacără uriaşă.

Morarul scoase un strigăt şi o luă la fugă. El alergă un timp ca scos din minţi prin curte, neştiind ce să facă. Se repezi la fereastra pivniţei, sparse geamurile şi strigă înăuntru; se aplecă şi, apucând cu amândouă mâinile barele de fier, le zgâlţâi,: le îndoi, le smulse.

Atunci auzi un glas din pivniţă, un glas fără cuvinte, un geamăt surd ca al unui om îngropat de viu; un geamăt care se repetă; morarul o luă la fugă îngrozit şi nu se mai opri până acasă. Nici nu îndrăznea să se uite înapoi.

Când se întoarse, după câteva minute, împreună cu Johannes, întregul castel, casa cea mare şi veche de lemn era în flăcări. Între timp, veniseră şi câţiva oameni de la debarcader, dar totul fu zadarnic.

Castelul era pierdut.

Dar morarul nu a scos niciun cuvânt; se cufundase într-o tăcere de mormânt.

XI

Dacă cineva vrea să ştie ce este iubirea – ea nu este decât o briză care adie printre trandafiri, apoi se potoleşte

şi moare. Dar adesea este şi ca o pecete ce nu se poate desface şi care durează toată viaţa, până la moarte. Dumnezeu a creat-o în fel şi chip şi a văzut-o durând sau pierind.

Două mame merg pe acelaşi drum şi stau de vorbă. Una este îmbrăcată în haine de culoare deschisă, în albastru, fiindcă i s-a întors iubitul din călătorie. Cealaltă poartă haine de doliu. Avusese trei fete, două brunete şi una blondă, dar cea blondă a murit. De atunci au trecut zece ani, zece ani împliniţi, şi totuşi mama mai poartă doliu.

— Ce zi minunată e azi! strigă vesel cea îmbrăcată în albastru, bătând din palme de încântare. Soarele mă încălzeşte, iubirea mă îmbată, sunt în culmea fericirii. Aş fi în stare să-mi scot hainele de pe mine chiar aici în drum, să-mi ridic mâinile spre soare şi să-i întind buzele să mi le sărute.

Dar cea îmbrăcată în negru nu zâmbeşte şi nu scoate niciun cuvânt.

— Mai porţi încă doliu după fetiţa ta? întreabă cea în albastru, în nevinovăţia inimii sale. Dar au trecut zece ani de când a murit.

Cea în negru răspunde:

— Da, acum ar fi fost de cincisprezece ani.

Atunci cea în albastru îi spune, ca s-o mângâie:

— Dar ai şi fete în viaţă; mai ai două.

Mama cea îmbrăcată în negru spune plângând în hohote:

— Da, dar niciuna din ele nu e blondă! Cea care a murit era atât de blondă!

Apoi cele două mame se despart şi fiecare îşi vede de cale, fiecare cu iubirea ei…

Dar şi cele două fete brunete îşi aveau fiecare dragostea ei: iubeau acelaşi bărbat.

Acesta veni la fata cea mai mare şi-i spuse:

— Vreau să-ţi cer un sfat, fiindcă o iubesc pe sora dumitale. Ieri i-am fost necredincios, m-a surprins când am sărutat-o pe servitoarea dumitale pe coridor; a scos un ţipăt, un geamăt de durere şi a trecut mai departe. Ce să

fac acum? O iubesc pe sora dumitale, pentru Dumnezeu, pune o vorbă bună, ajută-mă!

Iar sora cea mai mare a pălit şi şi-a dus mâna la inimă. Totuşi, a schiţat un surâs de o infinită bunătate şi a spus:

— O să te ajut.

În ziua următoare, el s-a dus la sora cea mică, a îngenuncheat în faţa ei şi i-a mărturisit că o iubeşte.

Ea l-a privit din creştet până în tălpi şi i-a spus:

— Doreşti să-mi fac pomană? Din păcate, nu pot să-ţi împrumut mai mult de zece coroane. Dar du-te la soră-mea, ea o să-ţi poată da mai mult.

Şi cu aceasta l-a părăsit, îndepărtându-se mândră… Dar când a ajuns în camera ei, s-a aruncat pe podea şi şi-a frânt mâinile de durere – atât de mult îl iubea.

Iarnă. Pe străzi e frig şi ceaţă, praf şi vânt. Johannes este din nou în oraş, în vechea sa cameră din care aude cum se izbesc plopii de zid şi de la a cărei fereastră a salutat de atâtea ori zorii zilei. Acum soarele a dispărut.

Munca l-a ţinut tot timpul ocupat; umplea coli mari de hârtie şi vedea cum numărul lor creşte pe măsură ce înaintează iarna. Erau nişte povestiri din împărăţia fanteziei sale, o noapte nesfârşită, plină de razele roşiatice ale soarelui.

Dar zilele nu erau toate la fel – cele bune alternau cu cele rele. Se putea întâmpla ca uneori, chiar când lucra mai cu spor, vreun gând oarecare, amintirea a doi ochi, a cine ştie cărui cuvânt de altădată să reteze aripile imaginaţiei sale. Atunci se ridica de pe scaun şi începea să se plimbe în lung şi în lat prin cameră; se plimbase de atâtea ori astfel, încât pe podea apăruse o dungă albă, care se făcea din zi în zi mai albă…

Astăzi nu pot nici să scriu şi nici să gândesc; fiindcă amintirile m-au năpădit şi nu-mi lasă nicio clipă de răgaz, mă apuc să aştern pe hârtie prin ce am trecut într-o noapte…

Iubite cititorule, astăzi am avut o zi atât de proastă! Afară ninge, pe stradă nu trece aproape nimeni, totul este

trist şi sufletul mi-e pustiu. M-am plimbat pe stradă; apoi ore întregi, aici, în camera mea, am încercat să-mi mai adun gândurile; iată că, între timp, s-a făcut după-amiază şi tot nu mă simt mai bine. Deşi ar trebui să-mi fie cald, mă ia cu frig şi sunt palid ca o zi fără soare. Iubite cititorule, în starea aceasta voi încerca să scriu despre o noapte senină şi palpitantă. Căci munca mă obligă să fiu calm – şi poate că după câteva ore voi fi iarăşi vesel…

Cineva bate la uşă; intră Camilla Seier, tânără sa logodnică. El pune condeiul jos şi se ridică. Zâmbesc amândoi şi se salută.

— Nici nu mă întrebi cum a fost la bal, spune ea îndată şi se aruncă într-un fotoliu. Am dansat toate dansurile. Am stat până la ora trei. Am dansat cu Richmond,

— Îţi mulţumesc foarte mult că ai venit, Camilla. Sunt atât de trist şi tu eşti atât de veselă; prezenţa ta o să-mi fie de mare ajutor. Ce rochie ai avut la bal?

— Una roşie, fireşte. O, Doamne, nu-mi mai aduc aminte, dar sigur că am vorbit şi am râs foarte mult. A fost minunat. Da, am fost îmbrăcată într-o rochie roşie, fără mâneci, complet fără mâneci. Richmond e ataşat de legaţie la Londra.

— Aşa!

— Părinţii lui sunt englezi, dar el s-a născut aici… Dar ce ai la ochi? Sunt roşii. Ai plâns?

— Nu, răspunse el râzând; dar am privit adânc în lumea povestirilor mele şi acolo e atât de mult soare. Camilla, dacă vrei să fii o fată foarte cuminte, nu rupe hârtia aceea şi mai mult decât ai rupt-o până acum.

— O, Doamne, cât sunt de distrată! Scuză-mă, Johannes!

— Nu face nimic; nu sunt decât nişte însemnări. Dar să vedem, spuneai deci… bineînţeles, ai avut şi un trandafir în păr, nu-i aşa?

— Sigur că da; un trandafir roşu, aproape negru. Ştii ce, Johannes, voiajul nostru de nuntă l-am putea face la Londra. Acolo nu-i atât de urât precum se spune; că ar fi

numai ceaţă – asta-i un basm.

— Cine ţi-a spus?

— Richmond. Spunea aseară – şi el ştie. Îl cunoşti pe Richmond, nu-i aşa?

— Nu, nu-l cunosc prea bine. A ţinut cândva un toast în cinstea mea; avea butoni cu diamante la manşete. Atâta îmi mai amintesc.

— E foarte, foarte bine. Când s-a prezentat în faţa mea, s-a înclinat şi a spus: „Poate că nu mă mai recunoaşteţi…“, ei bine, i-am oferit trandafirul.

— Aşa? Care trandafir?

— Acela pe care-l aveam în păr. I l-am dat.

— După câte văd, eşti tare îndrăgostită de Richmond.

Ea roşeşte şi se apără din răsputeri:

— Aş, de unde! Nici vorbă! Doar poate să-ţi fie simpatic cineva, poţi să-l preţuieşti fără să… Zău, Johannes, că nu ţi-e bine! N-o să-i mai pomenesc numele niciodată.

— Nu te supăra, dragă Camilla, n-am vrut să spun… zău că nu trebuie să crezi… Dimpotrivă, aş vrea să-i mulţumesc că ţi-a făcut o seară atât de plăcută.

— Da, fă asta, te rog, te rog, nu te jena! Dar să ştii că nu mai vorbesc cu el niciodată.

Pauză.

— Lasă, nu te necăji, spune el. Vrei să şi pleci?

— Da, nu pot să mai rămân. Cât de departe ai ajuns cu scrisul? întreabă mama. Închipuie-ţi că n-am mai văzut-o pe Victoria de câteva săptămâni şi tocmai am întâlnit-o adineauri.

— Adineauri?

— Când veneam încoace. Zâmbea. Doamne, cât a slăbit! Ascultă, când vii pe la noi?

— Curând, răspunde el şi se ridică brusc. S-a înroşit la faţă. Poate chiar într-una din zilele astea. Trebuie să scriu mai întâi ceva, ceva ce mi-a trecut prin minte, o încheiere la una dintre povestirile mele. Da, o să scriu ceva, o să scriu ceva! Închipuie-ţi pământul văzut de sus ca o frumoasă şi minunată mantie papală. În cutele ei se plimbă

oameni: doi câte doi; e seară şi linişte; e ora iubirii. Povestirea se va întitula „Geneza”.

Cred că o să iasă o povestire viguroasă: am avut viziunea asta atât de des şi de fiecare dată mi s-a părut că pieptul ameninţă să mi se spargă şi că aş cuprinde pământul în braţe. O să trăiască acolo şi oameni şi animale şi păsări şi toate o să aibă ora lor de dragoste, Camilla. Un val de încântare se revarsă spre ei... ochii lor devin mai strălucitori, pieptul respiră puternic. Din pământ se înalţă apoi o boare roşiatică, e roşeaţa de ruşine a tuturor acestor inimi goale; iar noaptea se colorează în roz. Departe, la orizont, munţii înalţi dorm; ei n-au văzut nimic şi n-au auzit nimic. Iar în dimineaţa următoare, Dumnezeu face ca soarele să-şi reverse razele calde asupra întregului tablou... O să-i pun titlul „Geneza”.

— Aşa?

— Da. Când o termin de scris, trec să te văd. Îţi mulţumesc de mii de ori că ai venit, Camilla. Şi te rog să uiţi ce-am spus. N-am vrut să te supăr.

— Am şi uitat. Dar n-o să-i mai rostesc numele niciodată.

În dimineaţa următoare, Camilla apăru din nou. Era palidă şi neobişnuit de agitată.

— Ce ţi s-a întâmplat? întreabă el.

— Mie? Nimic, răspunde ea în grabă. Eu pe tine te iubesc şi nu trebuie să-ţi închipui că mi s-a întâmplat ceva şi că nu te mai iubesc. Apoi, să vezi, m-am gândit să nu mai plecăm la Londra. Ce să căutăm noi acolo? Sigur că omul ăsta nu ştie ce vorbeşte. E mai multă ceaţă decât îşi închipuie el. Te uiţi la mine... de ce te uiţi aşa? Doar nici nu i-am rostit numele! Ce mincinos! Minte de îngheaţă apele! Nu mai mergem la Londra!

Johannes o priveşte cu tot mai multă atenţie.

— Nu, nu mai mergem la Londra, repetă el într-un târziu, dus pe gânduri.

— Nu-i aşa? Deci, nu mai mergem... Ai scris paginile acelea despre „Geneza”? Doamne, cât de mult mă

interesează! Trebuie să termini cât mai curând şi să vii la noi, Johannes. Ora iubirii, parcă aşa era, nu? Şi o splendidă mantie papală cu tivuri, o noapte trandafirie. Doamne, cât de bine îmi mai aduc aminte de toate câte mi le-ai povestit. Nu am trecut pe aici prea des în ultimul timp, dar de-acum încolo o să vin în fiecare zi să văd dacă eşti gata.

— O să termin curând, spune el şi continuă să se uite cu multă atenţie la ea.

— Astăzi am luat cărţile scrise de tine şi le-am aşezat în camera mea. Vreau să le mai citesc o dată; n-o să mă obosească de loc, dimpotrivă, o să-mi facă mare plăcere… Ascultă, Johannes, ai vrea să fii atât de bun să mă însoţeşti, mă cam tem să mă întorc singură pe drum până acasă… Nu ştiu. Poate că afară mă aşteaptă cineva. Aproape cred asta… Apoi deodată izbucneşte în plâns şi spune printre lacrimi: L-am făcut mincinos şi n-ar fi trebuit. Îmi pare rău că am spus asta. Nu m-a minţit, dimpotrivă, a fost tot timpul… Marţi o să avem musafiri, el n-o să vie, dar tu o să vii, da? Îmi promiţi? Totuşi, n-ar fi trebuit să-l vorbesc de rău. Nu ştiu ce-o să crezi despre mine…

El răspunde:

— Încep să te înţeleg.

Ea se aruncă de gâtul lui, se cuibăreşte la pieptul lui; tremură şi este foarte tulburată.

— Da, dar şi pe tine te iubesc, izbucneşte ea. Să nu-ţi închipui că nu. Nu-l iubesc numai pe el, n-am ajuns până acolo. Când m-ai întrebat anul trecut, am fost atât de fericită; dar acum a apărut el. Nu mai înţeleg. Să fie chiar atât de urât din partea mea, Johannes? Poate că pe el îl iubesc chiar un pic mai mult decât pe tine; n-am încotro, mi-a venit aşa, deodată. O, Doamne, de când l-am văzut nu mai pot dormi şi îl iubesc tot mai mult. Ce să fac? Tu eşti mult mai în vârstă, spune-mi ce să fac! Acum m-a însoţit până aici, e jos şi mă aşteaptă să mă conducă iar acasă şi poate că i-e frig. Mă dispreţuieşti, Johannes? Nu l-am sărutat, nu, zău, crede-mă; nu i-am dat decât trandafirul. De ce nu răspunzi nimic, Johannes? Spune-mi ce să fac,

căci nu mai pot îndura.

Johannes şedea şi o asculta în linişte. La un moment dat, zise:

— N-am nimic de răspuns.

— Îţi mulţumesc, o! îţi mulţumesc, dragă Johannes! E atât de drăguţ din partea ta că nu eşti furios pe mine, spuse ea ştargându-şi lacrimile. Dar să nu-ţi închipui că nu te iubesc şi pe tine. O să vin să te văd chiar mai des ca înainte şi o să fac tot ce vrei. Numai că pe el îl iubesc un pic mai mult. N-am vrut eu. Nu-i vina mea.

Johannes se ridică fără să spună un cuvânt şi, după ce-şi puse pălăria, întrebă:

— Mergem?

Coborâră în stradă.

Richmond aştepta afară. Era un tânăr cu părul întunecat, cu ochii negri, scăpărători. Gerul îi înroşise obrajii.

— Ţi-e frig? îl întrebă Camilla apropiindu-se repede de el.

Vocea îi tremura de emoţie. Apoi se întoarse brusc spre Johannes, îl luă de braţ şi-i spuse:

— Scuză-mă că nu te-am întrebat şi pe tine dacă ţi-e frig. Nu ţi-ai luat paltonul: să mă duc sus să ţi-l aduc? Nu? Dar atunci încheie-ţi măcar haina.

Şi îi încheie ea haina.

Johannes îi întinse mâna lui Richmond. Era cu totul absent, ca şi cum ceea ce se întâmpla nu-l privea câtuşi de puţin. Zâmbi vag, apoi mormăi:

— Mă bucur să vă întâlnesc din nou.

Richmond l-a salutat respectuos; părea să fie foarte bucuros că-l întâlneşte. În atitudinea lui nu se vădea nicio urmă de remuşcare sau de prefăcătorie.

— Recent, am văzut o carte a dumneavoastră într-o librărie din Londra. În traducere. Era o plăcere s-o vezi acolo; pentru mine a fost ca un salut din patrie.

Camilla mergea între ei şi se uita când la unul, când la celălalt. În cele din urmă, spuse:

— Atunci, vii marţi, Johannes. Scuzaţi-mă că mă gândesc numai la treburile mele, adăugă ea râzând. Dar întorcându-

se îndată şi spre Richmond, îl rugă, umilă, să vină şi el. De altfel, vor fi numai cunoştinţe; Victoria şi mama ei fuseseră şi ele invitate şi o să mai vină încă vreo şase persoane.

Deodată, Johannes se opri şi spuse:

— De fapt, aş putea să mă întorc.

— La revedere, pe marţi, răspunse Camilla.

Richmond i-a strâns mâna cu căldură.

Apoi, cei doi tineri şi-au continuat drumul, singuri şi fericiţi.

XII

Îmbrăcată în albastru, mama era într-o stare de nelinişte extremă; aştepta dintr-un moment într-altul să audă dinspre grădină semnalul cunoscut; dar drumul nu era liber, nimeni nu putea să treacă prin grădină atâta timp cât soţul ei nu pleca de-acasă. O, soţul acesta de patruzeci de ani şi chel! Oare ce gânduri sinistre îl făceau să fie atât de palid în seara asta şi îl ţineau pironit acolo, în fotoliu, cu privirile aţintite în ziar?

Fiecare minut era un adevărat calvar şi între timp ceasul se făcuse unsprezece. Copiii se culcaseră de mult; dar bărbatul nici nu se gândea să plece. Ce s-ar întâmpla dacă s-ar auzi semnalul, dacă o cheie mică şi dragă ar descuia uşa şi cei doi bărbaţi s-ar întâlni faţă în faţă! Nici nu îndrăznea să-şi ducă gândul până la capăt.

Apoi s-a retras în ungherul cel mai întunecat al camerei şi, frângându-şi mâinile, a spus degajat:

— E ora unsprezece. Dacă mai ai de gând să te duci la club, nu trebuie să mai întârzii.

El se face şi mai palid, iese brusc din odaie, apoi pleacă în oraş. În faţa grădinii se opreşte: aude o fluierătură, un semnal discret. Apoi se aud paşi pe alee, o cheie se strecoară într-o broască şi cineva o răsuceşte; curând după aceea, pe perdeaua de la fereastră se profilează două umbre.

El cunoaşte de mult semnalul, paşii şi cele două umbre

de după perdea; toate acestea îi sunt cunoscute.

La club e deschis, ferestrele sunt luminate; totuşi, nu intră. O jumătate de oră – care i se pare nesfârşită – colindă pe străzi trecând de nu ştiu câte ori prin faţa grădinii sale. Să aştept încă puţin, îşi spune, şi mai aşteaptă un sfert de oră. Apoi intră în grădină, urcă scările şi sună la propria sa uşă.

Fata în casă vine să deschidă, scoate puţin capul pe uşă şi spune:

— Doamna e de mult... în momentul acela se opreşte, căci îl recunoaşte.

— ... Culcată, completează el. Du-te şi spune-i doamnei că m-am întors.

Fata dispare. Ea bate la camera doamnei şi spune prin uşa încuiată:

— Am venit să vă spun că domnul s-a întors acasă.

Doamna întreabă dinăuntru:

— Ce zici? Domnul s-a întors acasă? Cine te-a trimis să-mi spui asta?

— Chiar domnul. E la uşă.

Din camera doamnei se aud lamentări desperate, urmate de şoapte înfrigurate, apoi zgomotul unei uşi ce se deschide şi se închide din nou. După aceea, totul se cufundă iarăşi în tăcere.

În cele din urmă, domnul intră. Doamna îi iese în întâmpinare, cu inima cât un purice.

— Clubul era închis, spune el îndată, cuprins de un sentiment de milă. Ţi-am trimis vorbă, ca să nu fii îngrijorată.

Ea cade pe un scaun – uşurată, salvată. În momentul acesta de fericire, inima ei bună debordează; se interesează de sănătatea soţului:

— Eşti palid! Ce ai, dragul meu?

— Nu mi-e frig, răspunde el.

— Dar ţi s-a întâmplat ceva? Faţa ţi-e atât de ciudat de crispată.

Soţul răspunde:

— Nu, zâmbesc. De-a cum încolo aşa voi zâmbi. Vreau ca grimasa asta să fie tipică pentru mine.

Ea ascultă aceste cuvinte sacadate, răguşite şi nu le înţelege, nu le poate pricepe tâlcul. Ce-o fi vrând să spună?

El o cuprinde deodată în braţe, strângându-o puternic, ca într-o încleştare de fier, cu o forţă teribilă şi-i şopteşte:

— Ce-ai zice dacă i-am pune coarne... aceluia care a plecat... dacă i-am pune coarne?

Ea scoate un ţipăt şi cheamă fata.

Cu un râs înfundat şi sec, el îi dă drumul; deschide gura larg şi îşi loveşte amândouă coapsele.

În dimineaţa următoare, inima cea bună a soţiei câştigă din nou supremaţia. Ea îi spune soţului:

— Aseară ai avut un acces ciudat; acum ţi-a trecut, dar tot mai eşti palid.

— Da, răspunde el. E greu să mai fii spiritual la vârstă mea. N-o să mai încerc niciodată.

Dar după ce a vorbit despre multiplele înfăţişări ale iubirii, călugărul Vendt mai descrie încă una şi spune:

— E atât de îmbătător un anumit gen de iubire!

Tinerii soţi tocmai s-au întors acasă din lunga lor călătorie de nuntă; s-au retras în camera lor.

Pe deasupra casei alunecă o stea căzătoare.

În timpul verii, tinerii soţi s-au plimbat împreună şi nu s-au părăsit niciun moment. Au cules flori galbene, roşii şi albastre, pe care şi le-au oferit unul altuia; vedeau cum iarba se ondulează în bătaia vântului, auzeau păsările cântând în pădure şi fiecare cuvânt pe care-l rosteau era ca o dezmierdare. Iarna mergeau cu sania, trasă de cai cu clopoţei, iar cerul era albastru şi stelele parcă treceau în zbor peste câmpiile veşnice.

Şi aşa s-au scurs mulţi ani. Tinerii soţi aveau trei copii şi se iubeau ca în prima zi, la primul sărut.

Or, tocmai atunci s-a întâmplat ca frumosul soţ să fie lovit de o boală care l-a ţintuit la pat atâta timp şi care a pus răbdarea soţiei la o încercare atât de grea. Când, în

cele din urmă, s-a făcut bine, nu s-a mai recunoscut el însuşi; boala îl pocise: îi căzuse tot părul.

El suferea şi era tot timpul cufundat în gânduri. Intr-o dimineaţă, spuse soţiei sale:

— Sigur, acum nu mă mai iubeşti.

Dar ea l-a îmbrăţişat roşind, l-a sărutat cu tot atâta patimă ca şi în primăvara tinereţii lor şi a răspuns:

— Ba te iubesc, te iubesc mereu. N-o să uit niciodată că pe mine m-ai luat şi nu pe alta şi că am fost atât de fericită.

Apoi a intrat în camera ei şi şi-a tăiat tot părul auriu, ca să semene cu soţul ei, pe care-l iubea.

Din nou au trecut, mulţi,mulţi ani. Tinerii soţi de odinioară îmbătrâniseră; capiii erau acum mari. Dar toate clipele de bucurie le trăiau împreună, ca şi odinioară; ieşeau şi acum vara afară, la câmp, şi vedeau din nou iarba ondulându-se în bătaia vântului, iar în timpul iernii se îmbrăcau în haine de blană şi plecau la plimbare cu sania, sub cerul înstelat. Şi inimile lor calde erau ca îmbătate de un vin minunat.

Într-o zi, ea spuse:

— Acum aş vrea să mor. Sunt atât de lipsită de puteri şi atât de urâtă, iar faţa ta e atât de frumoasă încât nu poţi să mă mai săruţi şi să mă mai iubeşti ca înainte.

Dar el o îmbrăţişează şi, îmbujorat de emoţie, răspunde:

— Te iubesc, draga mea, mai mult decât însăşi viaţa mea, te iubesc ca în prima zi, ca în primul ceas, ca atunci când mi-ai dat trandafirul. Îţi mai aduci aminte? Mi-ai întins trandafirul şi m-ai privit cu ochii tăi frumoşi; trandafirul avea parfumul tău, tu te îmbujorai întocmai ca el şi întreaga mea fiinţă era fermecată. Dar acum te iubesc şi mai mult, eşti mai frumoasă ca în tinereţe şi în inima mea îţi mulţumesc şi te binecuvântez pentru fiecare zi în care ai fost a mea.

Soţul intră în camera sa, îşi toarnă acid pe faţă ca s-o sluţească şi apoi îi spune soţiei:

— Am avut nenorocul să-mi vărs acid pe faţă. Obrazul mi-e -plin de răni; desigur că acum nu mă mai iubeşti, nu-i

aşa?

— Oh, logodnicul meu, iubitul meu, îngână batrâna şi-i sărută mâinile. Eşti mai frumos decât oricare alt bărbat, vocea ta îmi încălzeşte încă şi-acum inima şi te voi iubi până la moarte.

XIII

Johannes o întâlneşte pe Camilla pe stradă. Este cu mama ei, cu tatăl ei şi cu tânărul Richmond; ei opresc trăsura şi îi vorbesc amabil.

Camilla îl ia de braţ şi-i spune:

— N-ai venit la noi. Am avut o petrecere mare, zău; te-am aşteptat până în ultima clipă, dar n-ai venit.

— N-am putut, răspunde el.

— Scuză-mă că n-am mai trecut să te văd de-atunci, continuă ea. O să vin, cu siguranţă, peste câteva zile, după ce pleacă Richmond. Ah, cât de frumoasă a fost petrecerea! Dar Victoriei i s-a făcut irău, a trebuit să fie dusă acasă, ai auzit? O să-i fac în curând o vizită. Sigur că se simte mai bine acum. Poate că s-a şi însănătoşit din nou. I-am făcut cadou lui Richmond un medalion, aproape la fel cu al tău. Ascultă, Johannes, trebuie să-mi promiţi că o să fii mai atent şi o să pui lemne în sobă; când scrii, uiţi de toate şi se face un frig straşnic în cameră. Să suni fata!

— Da, o să sun fata, răspunde el.

Şi doamna Seier a stat de vorbă cu el, l-a întrebat cum merge cu treaba; mai are mult de scris la „Geneza”? I-a spus că aşteaptă cu plăcere viitoarea sa carte.

Johannes a dat răspunsurile cerute, a salutat foarte ceremonios şi apoi a privit după trăsură cum se îndepărta… Cât de puţin îl privea, în fond, totul: trăsura aceasta, oamenii aceştia, vorbăria aceasta goală! Îl cuprinse un sentiment profund al zădărniciei şi al goliciunii – şi acesta l-a urmărit tot drumul până acasă. Prin faţa porţii se plimba cineva încoace şi încolo – o veche cunoştinţă, fostul meditator de la castel.

Johannes îl salută.

Meditatorul avea un palton lung, călduros şi periat cu grijă; trăsăturile lui erau acum îndrăzneţe şi sigure.

— Îl revedeţi pe prietenul şi confratele dumneavoastră. Strângeţi-mi mâna, tinere coleg. În ultimul timp, Dumnezeu mi-a condus minunat paşii; sunt căsătorit, am un cămin, o mică grădină, o soţie. După cum vedeţi, se mai întâmplă minuni în viaţă. Aveţi ceva de adăugat la această ultimă remarcă a mea?

Johannes îl priveşte mirat.

— Prin urmare, sunteţi de acord. Aşa. Vedeţi, i-am dat lecţii fiului ei. Are un fiu din prima căsătorie; fireşte, a mai fost măritată o dată, era văduvă. Deci, m-am căsătorit cu o văduvă. Aţi putea obiecta că asta nu mi s-a ursit când eram în leagăn, dar, cum zic, m-am căsătorit cu o văduvă. Odrasla o avea de mai înainte. Mă plimb pe-acolo, mă uit şi la grădină şi la văduvă şi un timp rumeg gânduri profunde privitoare la acest subiect. Deodată îmi dau seama ce am de făcut şi-mi zic: fie, chiar dacă nu mi s-a ursit când eram în leagăn etc… totuşi, o fac. Căci probabil că aşa îmi este scris în stele. Iată cum s-a întâmplat!

— Vă felicit! spuse Johannes.

— Opriţi-vă! Niciun cuvânt mai mult. Ştiu ce vreţi să spuneţi. Dar pe cealaltă, pe prima, veţi zice, aţi uitat-o – iubirea eternă a primei dumneavoastră tinereţi? Asta vreţi să spuneţi, nu-i aşa? Dar îmi daţi voie să vă întreb, la rândul meu, preastimate domn, la cine s-a oprit prima, unica şi eterna mea iubire? Nu a luat ea oare pe un căpitan de artilerie? Şi vă mai pun încă o întrebare: aţi pomenit cândva, undeva, ca un bărbat să fi luat ceea ce i s-ar fi cuvenit? Eu nu. Se spune că a existat odată un bărbat căruia Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea, făcându-i parte de prima şi unica sa iubire. Dar asta nu i-a adus nicio fericire. De ce? veţi întreba iarăşi. Ei bine, vă răspund: pentru simplul motiv că ea a murit îndată după aceea – *îndată* după aceea, auziţi, ha, ha, ha, chiar în momentul următor. Aşa-i întotdeauna. Fireşte, nu iei pe femeia care ţi

s-ar cuveni. Iar dacă totuşi asta se întâmplă, fie şi numai o singură dată – căci nu este, să-l ia naiba, decât un caz de pură echitate – atunci femeia se grăbeşte să moară cât mai repede. Totdeauna lucrurile se întâmplă pe dos. Şi astfel, bărbatul este nevoit să-şi găsească o altă iubire, de cea mai bună calitate posibilă, şi să nu moară neapărat de pe urma acestei schimbări. Vă spun că lucrurile sunt atât de înţelept orânduite de natură, încât bărbatul suportă asta foarte uşor. N-aveţi decât să vă uitaţi la mine.

Johannes spuse:

— Văd că vă merge bine.

— Minunat, până acum. Ascultaţi, pipăiţi şi vedeţi! Nu a trecut oare peste mine un adevărat torent de griji dintre cele mai apăsătoare? Acum am îmbrăcăminte, încălţăminte, casă şi masă, o soţie – ba chiar şi un copil, adică odrasla. Ce voiam să spun... a, da, poeziile mele... o să vă răspund pe loc şi la această întrebare. O, tinere coleg, sunt mai în vârstă decât dumneavoastră şi poate chiar un pic mai bine înzestrat de natură. Poeziile mele sunt în sertar. Ele vor fi publicate după moartea mea. Dar atunci – veţi obiecta, poate – nu o să vă bucuraţi de loc de ele! Din nou vă înşelaţi; deocamdată, ele fac bucurie celor de-acasă. Seara, după ce se aprinde lampa, deschid sertarul, scot poeziile şi le citesc cu voce tare soţiei şi odraslei. Ea e de patruzeci de ani, iar el de doisprezece, amândoi sunt captivaţi. Dacă veniţi o dată pe la noi, o să vă oprim la cină şi o să vă servim şi un grog. Vă invit acum, Dumnezeu să vă dea viaţă lungă.

Îi întinse mâna lui Johannes, apoi îl întrebă brusc:

— Aţi auzit ceva despre Victoria?

— Despre Victoria? Nu... Ba da, am auzit chiar adineauri...

— N-aţi văzut cum se topeşte încetul cu încetul pe picioare, cum cearcănele din jurul ochilor ei devin tot mai negre?

— Nu am mai văzut-o de astă-primăvară, de când am fost acasă. Mai e încă bolnavă?

Meditatorul răspunse cu un glas nefiresc de puternic şi izbi cu piciorul în pământ:

— Da.

— Am auzit chiar adineauri… Nu, n-am văzut cum se sfârşeşte, n-am întâlnit-o. E foarte bolnavă?

— Foarte. Poate că a şi murit. Înţelegeţi?

Johannes privi, rătăcit, mai întâi pe meditator apoi poarta, ca şi când nu ştia dacă trebuie să intre sau să stea pe loc, apoi se uită din nou la meditator, la paltonul lung al acestuia, la pălăria lui. Faţa i se contractă, zâmbi neajutorat şi îndurerat, ca un om la mare cumpănă.

Bătrânul meditator continuă ameninţător:

— Iată încă un exemplu; mai puteţi nega? Nici ea nu a avut parte de cel care i s-ar fi cuvenit, de iubitul ei din copilărie, un locotenent tânăr şi chipeş. Într-o seară, se duce la vânătoare: un glonte îl nimereşte drept în frunte şi-i zboară creierii. O victimă a micii intrigi pe care a urzit-o împotriva lui Dumnezeu. Iar Victoria, logodnica, începe să bolească, un vierme începe s-o roadă şi-i găureşte inima ca pe o sită; noi, prietenii ei, am observat asta. Acum câteva zile a fost la o petrecere, la o familie, Seier; de altfel, mi-a spus că şi dumneavoastră trebuia să mergeţi, dar că nu v-aţi dus. Pe scurt, la acea petrecere se oboseşte peste măsură, amintirile despre iubitul ei o copleşesc şi o fac să fie veselă parcă în ciuda cuiva; dansează, dansează nebuneşte noaptea întreagă. În cele din urmă se prăbuşeşte pe parchet într-o baltă de sânge; e luată pe braţe, urcată în trăsură şi dusă acasă. Nu mai are multe zile…

Apoi meditatorul se apropie şi mai mult de Johannes şi spune cu glas răspicat:

— Victoria a murit.

Johannes îşi agită mâinile prin aer ca un orb, şi întreabă:

— Când a murit? Cum, a murit Victoria?

— A murit, răspunde meditatorul. Azi-dimineaţă, azi, înainte de prânz. Apoi îşi duce mâna la buzunar, de unde scoate o scrisoare voluminoasă. M-a rugat să vi-o înmânez.

Poftim! „După moartea mea”, mi-a spus. Acum a murit. Vă predau scrisoarea. Misiunea mea s-a încheiat.

Apoi, fără să salute, chiar fără să mai spună un cuvânt, se întoarce, o ia încet pe stradă în jos şi dispare.

Johannes rămâne cu scrisoarea în mână. Victoria murise. Îi rosteşte numele într-una cu o voce tare, insensibilă, aproape dură. Se uită la scrisoare şi-i recunoaşte trăsăturile: vede majuscule şi minuscule; rândurile sunt drepte, dar cea care le scrisese era acum dispărută.

Johannes intră pe poartă, urcă scările, găseşte cheia, o pune în broască şi deschide. În cameră e frig şi întuneric. Se duce la fereastră şi la ultimele licăriri de lumină ale zilei citeşte scrisoarea Victoriei.

„Dragă Johannes! scria ea. Când o să citeşti aceste rânduri, eu nu voi mai fi! Totul e atât de ciudat pentru mine. Acum nu mă mai ruşinez de tine şi-ţi scriu ca şi când n-ar mai exista nicio piedică. Mai demult, când eram în viaţă, aş fi preferat să sufăr zile şi nopţi de-a rândul decât să-ţi scriu din nou, dar acum sunt în pragul morţii şi nu mai gândesc aşa. Oameni străini m-au văzut pierzându-mi sângele, m-a consultat şi medicul; nu am decât o parte dintr-un plămân; atunci de ce să-mi mai fie ruşine?

Stând aici, în pat, m-am gândit la cuvintele pe care ţi le-am spus în seara aceea, în pădure. Nu mi-am închipuit că acelea vor fi ultimele cuvinte pe care ţi le adresez, căci mi-aş fi luat rămas--bun şi în acelaşi timp ţi-aş fi mulţumit. De-acum înainte n-o să te mai văd şi-mi pare rău că nu ţi-am căzut la picioare ca să-ţi sărut încălţămintea şi pământul pe care calci şi să-ţi arăt cât de nespus de mult te iubesc. De aici, din pat, am dorit şi ieri şi astăzi să nu fi fost atât de bolnavă şi să am puterea să mă întorc iarăşi acolo, să merg în pădure şi să găsesc locul unde am şezut, atunci când mi-ai ţinut mâinile într-ale tale; aş fi putut să mă întind pe jos, să încerc să găsesc urmele paşilor tăi şi să sărut toată iarba din jur. Dar acum nu pot să mă duc; poate, dacă o să mă simt ceva mai bine, aşa cum speră mama.

Dragă Johannes! Cât e de curios când te gândeşti că nu

am reuşit să fac altceva decât să mă nasc ca să te iubesc şi acum să-mi iau rămas bun de la viaţă. Căci e straniu să stai aici şi să-ţi aştepţi ziua şi ceasul morţii. Mă îndepărtez pas cu pas de viaţă, de oamenii de pe stradă şi de zgomotul trăsurilor; probabil că n-o să mai ajung să văd primăvara; casele şi străzile şi copacii din parc vor rămâne în urma mea. Astăzi mi-au dat voie să mă ridic în pat şi să privesc puţin afară, pe fereastră. Jos, la colţ, erau doi oameni care se întâlniseră şi-şi dădeau mâna. Apoi au stat de vorbă şi au râs, dar era atât de ciudat că eu, care stăteam în pat şi-i priveam, trebuie să mor. Mi-am zis: Cei doi de jos nu ştiu că eu mă aflu aici şi aştept să-mi sune ceasul; dar chiar dacă ar şti, tot s-ar saluta şi ar sta de vorbă, întocmai ca acum… Astă-noapte, pe întuneric, am crezut că mi-a venit sfârşitul; inima şi-a încetinit bătăile şi mi se părea că aud în depărtare susurul nesfârşit al veşniciei. Dar în momentul următor m-am întors din acele depărtări şi am început din nou să respir. A fost o senzaţie ce nu se poate descrie. Dar mama crede că n-a fost nimic; mi-am amintit probabil de susurul pârâului de acasă, din pădure.

Doamne, Dumnezeule, dacă ai şti, Johannes, cât de mult te-am iubit. N-am putut să ţi-o arăt, prea multe m-au împiedicat; în primul rând, însăşi firea mea. Şi tata avea obiceiul să-şi facă răul cu mâna lui – şi eu sunt doar fiica lui. Dar acum, când sunt pe moarte şi totul e prea târziu, îţi mai scriu încă o dată, ca să ţi-o spun. Mă întreb de ce mai fac asta, de vreme ce probabil că pentru tine totul e indiferent, mai ales după ce nu voi mai fi în viaţă. Dar aş vrea să fiu aproape de tine până în ultima clipă, ca să nu mă simt şi mai singură decât până acum. Mi se pare că te văd citind toate acestea, îţi văd umerii, mâinile ţinând scrisoarea, mişcarea pe care o faci când întorci paginile. Nu pot să trimit pe nimeni după tine, nu am dreptul. Mama a vrut să trimită să te cheme, dar eu am preferat să-ţi scriu. Apoi, aş vrea să-ţi aduci aminte de mine, aşa cum eram când nu mă îmbolnăvisem încă. Îmi amintesc că tu… (aici lipsesc câteva cuvinte)… ochii şi sprâncenele mele; dar nici ochii nu-mi

mai sunt ca altădată. Iată încă un motiv pentru care nu am vrut să vii. Aş mai vrea să te rog să nu vii să mă vezi în sicriu. Desigur, voi arăta aproape tot aşa cum am fost în viaţă, doar ceva mai palidă, şi voi fi îmbrăcată într-o rochie galbenă; totuşi, ai regreta dacă ai veni.

Am luat astăzi de mai multe ori condeiul ca să-ţi scriu scrisoarea asta, dar n-am reuşit să-ţi spun nici măcar a mia parte din câte aş fi vrut. Pentru mine e groaznic să mor; nu vreau, mai sper încă atât de mult că aş putea să mă fac ceva mai bine, măcar până la primăvară. Atunci zilele sunt luminoase şi copacii înfrunziţi. Dacă m-aş face iarăşi bine, sigur că nu m-aş mai purta rău cu tine, Johannes. O, cât m-am gândit la asta şi cât am plâns! Aş ieşi şi aş mângâia fiecare piatră de pe stradă; m-aş opri şi i-aş mulţumi fiecărei trepte a scării şi aş fi bună cu toată lumea. Nu mi-ar păsa oricât de prost mi-ar merge, numai de-aş putea să trăiesc. Nu m-aş mai plânge niciodată de nimic; ba, i-aş zâmbi şi aceluia care m-ar lovi şi i-aş aduce mulţumiri şi laude lui Dumnezeu pentru că trăiesc. Mi-am trăit atât de puţin viaţa; nu am reuşit să fac nimic pentru nimeni – şi această viaţă ratată trebuie acum să se sfârşească. Dacă ai şti cât nu vreau să mor, poate că ai face ceva, ai încerca tot ce-ţi stă în putere. Fireşte, nu poţi să faci nimic; dar mă gândesc că dacă tu şi lumea întreagă v-aţi ruga pentru mine şi nu m-aţi lăsa să mă prăpădesc, Dumnezeu mi-ar dărui viaţa. Ah, cât aş fi de recunoscătoare; n-aş mai face nimănui niciun rău, ci aş accepta cu zâmbetul pe buze tot ceea ce mi-ar fi scris, numai de-aş putea să mai trăiesc.

Mama şade lângă mine şi plânge. A plâns toată noaptea din cauza mea. Asta îmi face bine, îmi mai alină durerea despărţirii. Azi mi-am zis: oare ce-ai face, dacă într-o bună zi m-ai vedea venind spre tine pe stradă, îmbrăcată frumos şi nu ţi-aş spune nimic care să te supere, ci ţi-aş da un trandafir cumpărat dinainte la o florărie? Dar apoi m-am gândit iarăşi că n-o să mai pot niciodată face ce vreau; fiindcă, de bună seamă, nu mă mai însănătoşesc înainte de a muri. Plâng atât de des, stau aici în pat nemişcată şi

plâng neîncetat şi fără alinare; când plâng liniştit, nu mă doare pieptul. Johannes, prietene drag, singurul meu iubit de pe pământ, vino acum la mine şi stai puţin aici când va începe să se lase întunericul. Atunci n-o să plâng, ci o să zâmbesc, o să zâmbesc de bucurie că ai venit.

Dar unde sunt mândria şi curajul meu? Acum nu mai sunt fiica tatălui meu; asta se datoreşte faptului că puterile m-au părăsit. Am suferit mult, Johannes, încă cu mult înainte de zilele acestea. Când erai în străinătate sufeream, iar mai apoi – de când am venit aici, în oraş, de astă-primăvară – sufăr tot mai mult pe zi ce trece. Niciodată nu am ştiut cât poate să fie noaptea de lungă. Te-am zărit în timpul ăsta de două ori pe stradă. O dată ai trecut prin faţa mea fredonând, dar nu m-ai observat. Am sperat să te pot vedea la familia Seier, dar n-ai venit. Nu aş fi căutat să vorbesc cu tine şi nici nu ţi-aş fi aţinut calea, ci m-aş fi mulţumit să te pot zări de departe. Dar n-ai venit. Mi-am zis că, poate, n-ai venit din pricina mea... Pe la ora unsprezece am început să dansez, fiindcă nu mai suportam aşteptarea. Da, Johannes, te-am iubit, numai pe tine te-am iubit, întreaga mea viaţă. Victoria le scrie acestea şi Dumnezeu le citeşte peste umărul meu.

Şi acum trebuie să-ţi spun adio – s-a făcut aproape întuneric şi nu mai văd. Adio, Johannes, îţi mulţumesc pentru fiecare zi. Când voi pleca de pe pământ, o să-ţi mulţumesc încă o dată, până în clipa din urmă, şi o să-ţi rostesc numele pe tot drumul. Rămâi cu bine şi iartă-mă pentru tot ce ţi-am făcut. Iar dacă n-am putut să mă arunc la picioarele tale să-ţi cer iertare, acum o fac în inima mea. Rămâi cu bine, Johannes; adio pentru totdeauna. Îţi mulţumesc încă o dată pentru fiecare zi şi pentru fiecare clipă. Şi acum nu mai pot.

A ta,

Victoria.

Am rugat să se aprindă lampa şi acum e mai multă lumină. Am fost cufundată într-un somn adânc şi din nou

am rătăcit departe, pe pământ. Mulţumesc lui Dumnezeu că de data asta nu a fost atât de lugubru ca înainte; am auzit chiar puţină muzică şi, mai ales, nu a fost întuneric. Mă simt uşurată. Acum nu mai am putere să scriu. Adio, iubitul meu…”

CUPRINSUL

PAN…
VICTORIA…